הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - CC BY-NC-SA 2.5 אסור בשימוש מסחרי
בס״ד - כל הזכויות שמורות (c) ל הרב אברהם שלי שליט״א

הכוח השלישי

מאת : אבי״ר

הקדמות והסכמה
הקדמה
מרפה החבל
המושך בפלצור
הענפים הדקים
המגדלור
החולייה הראשונה
שני שבילים
היינו כחולמים
שלושת הכוחות
רוצה לקבל? תן!
עם סגולה
התורה הִנְּהּ מדע מדויק
הידע שבנשמה
שני הפכים
האחד הכולל
וינח - לא מתוך יגיעתו
השולחן העגול
זכות הבחירה
העברת האור
הסכמים משותפים
נשמה אחת גופים רבים
סבל הגוף
קלף חזק קלף חלש

האושר למול העושר
איזון המידות
הצד האחר
לב האמת
רכישת הידע
השפעת אנרגיות
הרוחניות שבאישה
האיזון שבשילוב השניים
האנרגיות שבצבעים
הורים ומחנכים
האנרגיות שבמתכות
סימני האיזון בחיות
המרידה הגוברת
האופניים והמכונית
הבהרות, סיכומים ופרידות

הקדמות והסכמה

המציאות

המציאות בנויה מעיגולים ומעגלים סגולים: מהאטום ועד הגלקסיות. מדוע?

האם כך גם בעולם המטאפיזי ?

המציאות בנויה מחוק השלוש. **זמן**: עבר הווה ועתיד. **חומר**: פרוטון, נויטרון ואלקטרון. **מרחב**: אורך, רוחב ועומק, ועוד. מדוע?

האם כן גם בעולם המטאפיזי ?

מה הפירוש המעמיק לעם סגולה, מגן דוד, וסמלי העמים האחרים?

ישראל מרכז העולם. הניתן לראות זאת על המפה?

על-פי המדע, המציאות קיימת מאז המפץ הגדול. מה היה לפני, ומתי ולמה נבראו החיים?

שאלות רבות נוספות וכן התשובות בהמשך.

על הספר

הספר מיועד לאנשים המבקשים תשובות לשאלות מעמיקות כגון אלה. במיוחד ימצאו בו עניין מי שאמנם שאלו, סקרו, קראו והתעניינו בתחומי המדע השונים או במיסטיקה לסוגיה ואולי גם בשניהם, אבל עדיין לא הגיעו למסקנות חד משמעיות. גם אנשים שלא נגעו בדברים אלה כלל ימצאו בו עניין רב שכן מדובר בספר שהוא גשר בין כל חלקי העם היהודי בארץ ישראל ובתפוצות למען הצלתו ובתשובותיו ותובנותיו טמון המפתח לגילוי האמת על אודותיו ועל אודות עולמנו.

המחבר אברהם שלי (אבי״ר = אברהם בן ירושה ורחמים) טעם מחלק ניכר ממגוון התורות הנסתרות השונות הקיימות במזרח ובמערב וכן של עם ישראל, ובשילוב תגליות המדע הגיע למסקנות מדהימות, אותן הוא מביע בספרו. רבים כבר קראו את תכניו במרשתת, והביעו את התרשמותם החיובית ובקשתם לספר מודפס וכך יצא לאור ספר זה.

דוד כהן, העורך

לעילוי נשמות נפטרי עם ישראל
שאין מי שיאמר עליהם קדיש

כל הזכויות שמורות – אברהם שלי
הזכויות על המשלים, הפתגמים והדוגמאות שמורות לאברהם שלי.
הזכויות על דברי התורה הם שלך, הקורא היקר, המשתייך למשפחת עם ישראל.

מהדורה ראשונה: 2017
באר שבע

עריכה לשונית: דוד כהן-לשון צחה
עימוד: דוד כהן-לשון צחה
עיצוב כריכה: אובי כהן רובינשטיין
הערות: הרב שלמה אמויאל

תודה לאתר NASA על התמונות שקובצו בכריכה

לבקשת הקוראים יצא גם הספר המודפס.

לתגובות, הערות, הארות ושאלות ניתן לפנות לדואר האלקטרוני הבא:

shlomoa26@gmail.com

תודה לבורא עולם

אני מודה לקב"ה על שהעניק לי את הזכות הגדולה בכתיבת הספר. תודה שכיוונת אותי לרב זמיר כהן, וכך יצא הדבר אל הפועל. תודה על הידע, החכמה, הזיכרון, המחשבה הצלולה, הבריאות, הרצון, היכולות, התנאים, הכלים, האמצעים, המשלים, הפתגמים, הדוגמאות, הנושאים, המאמרים, השיחות, המקורות, האנשים שסייעו וכל השאר שאני לא זוכר ואף לא יודע. תודה על הכול.

יהי רצון שהספר יקרב לבבות ויסייע לעשיית הנכון, בדרך האמת, של תורתך, ובכך יתרום את חלקו לגאולה באחישנה. אנא, זכה אותי גם בכתיבת ספרים נוספים לתועלת הכלל ולרווחתו.

בנך, אברהם

תגובות הקוראים לספר זה שפורסם באתר הידברות

(הובאו לאחר קבלת אישורם)

שלום אברהם.

סיימתי לקרוא את הספר "הכח השלישי" שפורסם באתר הידברות בשבוע שעבר. בתור חוזר בתשובה שמתעניין בספרי מחשבת ישראל (כסגנון הכוזרי) אהבתי לראות דווקא את הזווית הקבלית של התשובות. הספר ערוך בצורה טובה מאוד, ההשוואות לפעילות בגן המשחקים מצוינות ומעניינות. הפורמט של הספר אכן מסוגל כדי לגרום עניין אצל אנשים שרחוקים מהדת. האם לדעתך הספר יצא מחוץ לקובץ המחשב, יעלה גם על דפוס ויוצע למכירה? יש כמה אנשים שהייתי רוצה לשלוח להם את הספר, אבל אני לא בטוח שתהיה להם היכולת לשבת דבוקים מול המסך בקריאה ובכך לא יפיקו את המרב.

תודה
רון קופר – גבעתיים

שלום לך אברהם.

תודה על הזכות לקרוא את הספר שכתבת.
הוא כתוב באופן ברור ונעים לקריאה, זכית במעלות נפלאות:
1. יכולת ניסוח וכתיבה מרתקת.
2. נתינה ורצון לקרב לבבות וזו מעלה גבוהה מאוד.
גם אם איני מכירה אותך,
נעמת לי מאוד כששוחחנו בטלפון ודרך הכתיבה שלך אתה מתגלה כאדם

נפלא ומיוחד.
יישר כוח על פועלך ותמשיך להצליח בכל מקום ובכל זמן שתהיה בו .

בתודה והערכה גדולה
רחלי פריקר, קיבוץ בארי

בס״ד

שלום וברכה!

קראתי את הספר ונפעמתי מאופן הכתיבה המרתק. קשה מאוד להפסיק את הקריאה באמצע.
על אף שאני דתי סקרן ושואל ובודק-קיבלתי בסיפור הזה שאלות ותשובות גם יחד לשאלות מרתקות שלא עלה בדעתי לשאול!
האם יש ברשותך עותקים מודפסים של הספר? אשמח מאוד לקנות ולהפיץ!

.תודה רבה
דניאל רוקח, מושב נוב, רמת הגולן

בעז״ה

ה׳ אלול ה״תשע״ו

ספר מרתק! קשה להתנתק ממנו בקריאה!
כתוב בשפה רהוטה, בגובה עיניים, גדוש ידע, משלים, פתגמים, דוגמאות

וחוש הומור, שמעשירים את התכנים שהמחבר רוצה להעביר לקוראיו. זכינו!

מודים אנו לידידינו אברהם שלי, מחבר הספר, על עמלו, מאמציו והשקעתו להוציא לאור ספר שהוא מתנה לעיניים ולנשמה.

כמו כן תודתנו נתונה לרב שלמה אמויאל על עזרתו הבלתי פוסקת בחיפושים אחר מקורות לחיבורו ולהעשירו בידע.

ספר זה מעניק לקורא חכמה, בינה ודעת. ישר כח! כן ירבו!

מאחלים לכם ברכת ה' בכל מכל כל ועוד!

בהערכה והוקרה רבה
ברברמן משה דוד ואילנה

המלצת הרב זמיר כהן

זמיר כהן
ראש ישיבת "היכל מאיר"
יו"ר ארגון "הדברות"

בס"ד

כ"א אדר

מכתב ברכה

הנני בזה בשבח החיבור הנפלא והמיוחד, שחובר על ידי היקר והנעלה, רב ו
לתורה ולקירוב ויראת ה' היא אוצרו, ה"ה **ר' אברהם שלי** שליט"א, ופיו
בשם '**הכח השלישי**', ועמו הרב הנעלה גריס באורייתא תדירא אשר הקדיש מזמנ
ולעבור על החיבור, להאיר ולהעיר כיד ה' הטובה עליו למען יצא דבר מתוקן מת
הרב **שלמה אמויאל** שליט"א. והשקיעו עמל וטרחה רבה זה כמה שנים, לברר ו
פרט מבלי לחסוך זמן ויגיעה וממון, עד אשר זכו ב"ה לברך על המוגמר.
בחיבור נכבד זה הועלו על הכתב בדרך מיוחדת ובטוב טעם ודעת, הסברים ו
מאירים ביסודות הנדרשים לכל אדם לחיות מתוך אמונה יצוקה, לעלות ולהתרומ
המובילה לחיים טובים ונכונים, כהדרכתה הנפלאה של היהדות. ואין ספק שבכו
הדברים אשר נכתבו מתוך חשיבה מיוחדת ובהירות נפלאה, להורות נבוכים ולס
מסילת האמת בפני כל יהודי וכל אדם מבקש האמת.
והגם שעל אף חפצי לקרוא את כולו, את שהלב חושק הפנאי עושק והדבר לא על
אולם די באשר ראיתי להיווכח בייחודיותו ומצויינותו של חיבור זה, בהיותו רוו
שיש בהם לעורר את הלבבות לעליה רוחנית נפלאה, ולפעלא טבא אמינא יישר.

והנני לברכם שיזכו להמשיך לזכות את הרבים עוד רבות בשנים, ולחבר עוד ח
טובים ומועילים מתוך בריאות איתנה והרחבת הדעת, ויתקיים בהם הכתוב "וה
שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו, ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח", א

בברכת התורה

זמיר כהן

ראש ישיבת "היכל מאיר"
זמיר כהן
Zamir Cohen
מח"ס שו"ת "נזר כהן" ועוד

הקדמה

"אבא, למה..?" שאל הילד את אביו.

"אסור לשאול יותר מדי שאלות." סינן האב את מילותיו מבין שיניו. "כך הם הדברים ואין לחקור."

הפעוט הנבוך אזר אומץ וניגש לאמו, למציאת מענה. "אימא, למה..?"

"אין תשובה לכל שאלה." חתמה האם.

בראש מורכן וכפות ידיים המשולבות זו בזו מאחוריו יצא רק-השנים מן החדר.

לא. אין זו בדיה. תגובות מעין אלו מקובלות היו בדורות העבר, עת לא מצא ולכן גם לא תר האדם אחר תשובות לתמיהותיו.

לעומתם עמדו גם שואפי דעת אחוזי תעוזה אשר לא ויתרו, דבר שהוביל להתפרצות מעיינות החכמה, כלומר התפתחות וגילויי המדע, והחל האדם לאמץ חשיבה חקרנית בריאה ומבורכת על המציאות בכללותה, בכל מרכיביה וסוגיה, והגיע לתגליות מדהימות, מאלפות ותועלתיות, והדברים צוברים תאוצה.

בהקשר זה עולה השאלה: הייתכן שהקדמונים ידעו את הסודות? התשובה הנה חד משמעית: כן. אבל לא באמצעות המדע, אלא דרך תורת הנסתר, בהתמקדות בתורת הקבלה. כיום מוסקת המסקנה שתגליות המדע העובדתיות, כלומר המוכחות מוכרות היו גם להם, ואף מעבר לכך

לאין שיעור. ישנם המאמינים שהמדע סותר את חכמת הנסתר. אחת המטרות של ספר זה היא להפריך טענות מעין אלו.

אמנם נכון: קיימות עד היום תורות 'מיסטיות' מפוקפקות וכן אמונות תפלות המבוססות על טעויות, הטעיות, סילופים ואף שקרים, ועלינו לרכוש את הכלים כדי להבדיל בין האמת לבין השקר וכך להיזהר מהן.

המצער הוא, שמקרים הדומים לילד השואל לעיל מתרחשים עדיין, לעיתים, וכך גדל הילד, המאמין בצדקת הוריו או הבריות אשר הגיבו בחומרה ובזלזול בפניותיו הכמהות דעה, ואף מחנך הוא את דור ההמשך באותו אופן: השאלות מיותרות. "לשם מה עליי לדעת כלל?" יטענו ואף יתרצו בציטוט יצירתי: 'מרבה דעת מרבה מכאוב...' ויוסיפו טיעון משכנע, ולפחות לדעתם: "הנה אני – בעל משפחה ברוכה ובריאה שמתפרנס בכבוד ויש לי כול, ואנחנו מרבים ליהנות משפע המוצרים וגם לבלות, ודי לנו בכך." יהיו גם אלה שיטענו: "עלינו להשלים עם הדברים כפי שהם ואין לשנות, מכך גם לא להשתנות בעצמנו."

אלו אנשים שנשארו מאחור. אבל טובה יעשו לעצמם ולמשפחתם אם יירתמו גם הם בהעלאת שאלות ובאיתור מענים ומכך להשתפר ולשפר. זוהי תכונתו הטבעית ואף חובתו של האדם, להבדיל משאר היצורים המאכלסים את פני התבל.

אילו לא היה נוהג האדם להעלות שאלות ומכך גם לחקור, לבדוק ולערוך ניסיונות לא היו גם הגילויים וההמצאות יוצאים לפועל, ולא יכולנו אנחנו והאנשים מהסוג הנ"ל בכלל זה ליהנות מהם.

כשישכילו להבין וגם להסכים עם הדברים, יגיעו הם למסקנות המתבקשות ולפעול בהתאם, וכך יוכלו להפיק את המיטב בשנות חייהם על-פני כדור הארץ, לעצמם ועבור האחרים. וכך גם למענם נועד ספר זה.

תודה מיוחדת אני מוקיר לכבוד הרב זמיר כהן, אשר המלצתו ועידודו הביאו לכתיבת ספר זה. יישר כוח לכבודו, יו"ר ארגון הידברות,

שהרצאותיו, ספריו ופעליו הנעלים מקרבים לבבות וחושפים בפני כול את דרך האמת.

המקורות הובאו על ידי הרב שלמה אמויאל, תלמידו של הרב המקובל דוד בצרי, שבלעדיהם הספר היה דל היקף; ואני מוקיר לו תודה על כך. גם עצותיו והערותיו המאלפות וכן ידיעותיו רחבות היריעה העשירו רבות את תכניו ותרמו בהעלאתו למיטבו.

תודה לבבית חמה גם לך, האוחז/ת בספר, על שטרחת לעיין בו.

קריאה מהנה ומועילה. אבי״ר

מרפה החבל

הגן הציבורי. מקום מבוקש הוא מצד הילדים, הנהנים בו ממתקני השעשועים וכן מהמשחקים ביניהם; כמו גם המבוגרים, להם משמש למרגוע, לקריאה ולהידברות בין חברים. אבל על מפגש אקראי במקום זה ושיחה שהתפתחה ונעשתה קולחת ופורייה יפתח ויספר אחד המשתתפים בה:

יָשַׁבְנוּ על ספסל בגן הציבורי, חברי ואני, והעלינו שיחות חולין כדי להעביר את הזמן, שכן אין טבעם של המחוגים לרַצות את בעליהם.

צליל נקישת מטבעות הגיע לאוזנינו. נשאנו את עינינו וראינו איש זקן מתקרב ובידו פחית שימורים אותה הניד מצד אל צד. אדם חבוש כיפה, שישב על ספסל קרוב ואשר שקוע היה עד עתה בקריאת ספר, שלח את ידו לכיסו, הוציא מספר מטבעות והכניסם לפחית.

"תודה לך אדוני, תבורך." אמר הזקן והחל לפנות לדרכו.

"תודה לך." השיב זה. "ושיהיה לך יום טוב."

בראותנו זאת גיחוך עלה בפינו.

"שמעת? הוא הודה לקבצן!" אמרתי.

"הדתיים האלה..." השיב חברי, וצחוק בקע מפיו.

"כן, דרכינו יכולות להיראות כמשונות." הסכים האיש חבוש הכיפה. "אבל האמת הִנָּהּ שזו ההנהגה הנכונה." הוסיף.

ניחשתי את תגובת חברי אשר תבוא, וצדקתי. "אמת?!" קרא ומיהר לקפוץ על רגליו ולהתקרב אליו. "אתה מדבר על אמת?! הרי ידוע שכל הדתיים שקרנים!"

הזדרזתי לעמוד גם אני, חושש מתגרה העשויה להתפתח, אבל האיש רק שאל בלשון תמימה: "הייתכן..? כולם?"

"ולא רק זה!" הוסיף חברי תוך שהוא מתעלם מהשאלה. "הם גם רמאים, נצלנים, אנוכיים! תגיד לי, חוכמולוג, לדעתך לפזר מספר מטבעות לעני הופך אותך לצדיק?! זהו?! שילמת את חובך לחברה?! אני עצמי נוהג לתרום בעין יפה, לפעמים, ואני לא עושה מזה כזה סיפור!"

"ולמה אתה עושה זאת?" שאל הלה.

"כי כך מתחשק לי! אבל אני לא חייב לך הסברים!" השיב חברי, מיהר חזרה למקום מושבו, ודפדף במרץ בעיתון. הטלפון שלו צלצל והוא החל לשוחח בו.

"אני מצטער על אשר אירע כרגע. הדבר נובע כמובן, מהבדלי ההשקפות." אמרתי והמשכתי לעמוד לידו.

האיש הפנה את מבטו אליי ושאל: "מה שמך?"

"יעקב. ושמו של חמיר הסבר הוא יצחק." אמרתי בחיוך, בהצביעי אל חברי המיושב על הספסל.

"נעים מאוד, שמי הוא אברהם." הציג זה את עצמו. "דעותיו של חברך אמנם קיצוניות, אבל זה בסדר גמור מבחינתי."

"שלא תטעה בהערכתי." אמרתי בלוחצי את ידו אשר הושטה. "כדאי שתדע, שדעותיי שלי קיצוניות וחריפות אף יותר משל יצחק."

"האומנם?" התפלא אברהם. "הכיצד?"

הצתתי לעצמי סיגריה טרם השיבי. "לדעתי גם הנתינה, העזרה והתמיכה בזולת וכל הכרוך בכך אינה הדרך הנכונה."

"זה מעניין..." ציין אברהם. "אתה מוכן לפרט?"

"אין בעיה." משכתי בכתפי. "אני מוכן להתנצח אתך, אברהם, ואף להתערב ולהוכיח לך שאני צודק, אף על פי שתחילה תאמר שאני כופר, וזאת עד שתגיע למסקנות. מה אתה אומר? מוכן להתערב..?"

פני אברהם העלו תמיהה. "להתערב..?!"

"להתערב." חזרתי על המילה בהחלטיות. "על המפסיד לקבל את דרכו של השני, דהיינו להתחייב לשנות את ניהול אורח חייו. מה דעתך?"

על פי פניו הנבוכים ניחשתי את תשובתו.

"אני מצטער, לא אוכל להיענות לכך..." אמר, כמעט בלחש.

צחוק עז נשמע מפי יצחק. "חושש, מה?! אוי, אתם הדתיים! הנה ההוכחה שאתם מאמינים בדרך שאינה ודאית לכם עצמכם! אתם חיים בבועה של שטויות, שאפילו אני הייתי מסוגל לנפץ בנקל!"

חיוך עלה על פניי. "בסדר, אברהם, אבל בכך אני מבין שעמדתך אכן נשענת על קרקע רעועה."

"כן!" קרא יצחק. "אתם הדתיים הפנאטים! עיניכם מכוסות בסכים כמו סוס, ואינכם מוכנים אף לשמוע דעות נגד, שהן-הן האמת!"

"נהפוך הוא." אמר אברהם להפתעתי וכיבה את הטלפון שלו. "אשמח לשמוע את דעותיכם."

"אתה... רוצה לשמוע..?" התפלאתי.

"תגיד לו, תגיד לו!" דרבן אותי יצחק. "תגרום לו לראות את הנכון! הוא יודה לך כשיסיר את הכיפה שמעל ראשו! תעשה לו טובה!"

"מוכן להסתכן?" שאלתי את אברהם.

אברהם נשא את ידיו ואמר: "הבה ונשמע..."

"דע לך, אברהם, שבזמנו חקרתי את התורה מתוך רצון כן להבינה," פתחתי. "אבל התאכזבתי, שכן היא גדושה בסתירות, תמיהות ודברים שלא מתקבלים על הדעת. ודבר נוסף – אני לא יודע מי כתב אותה, אבל הוא לבטח לא שלט היטב בעברית, כי בנוסף לכל בעיות התוכן והמבנה שבה, קיימות גם אין-ספור טעויות בניסוח ובכתיב!"

"אתה יכול להציג לי בבקשה דוגמאות על אשר אמרת?" שאל.

"אתה יודע כמה שגיאות כתיב מצאתי בתורה; כמה 'שגיאות הקלדה', כמה טעויות בניסוח?"

"שגיאות הקלדה..?" חזר אברהם על דבריי בהשתאות.

"כן, כן, אל תיתמם. אתה יודע למה הכוונה. פעם אתם כותבים מילה באות מיותרת או בלי אות אחת, מילה באות קטנה, באות חתוכה, באות הפוכה ויש בלי סוף טעויות כאלה בתורה."

"הבנתי את כוונתך. האם יש לך דוגמאות לסתירות, תמיהות וכן לשגיאות מהותיות יותר?" שאל.

"ועוד איך!" השבתי. "לגבי הסתירות והתמיהות, ניקח למשל את סיפור הבריאה. כתוב שהעולם נברא בשישה ימים בראשית פרק א' פסוק ל"א. על ידי הבורא שבו אתם מאמינים. למה שישה ימים? אם הבורא נחשב לכול-יכול, למה לא בשנייה אחת? וגם כתוב שהבורא נח ביום השביעי שמות פרק כ' פסוק י'.. למה הוא צריך לנוח ביום השביעי? תגיד לי אתה, זה נראה לך הגיוני שהבורא הכול-יכול זקוק למנוחה מעבודה קשה שביצע?!"

"נראה לי שלא." ענה.

"ונניח שכן. הבה נצא מתוך הנחה שהוא קצת התעייף. האם מפני שהוא נח ביום השביעי – חייב גם אני לנוח?! שמות פרק כ"ג פסוק י"ב. ואם אני עייף ביום חמישי, למשל? עליי לחכות עד לשבת?! היכן ההיגיון? ומהי המנוחה בכלל, שאליה מתכוונים? שהרי אין אני אמור להתעייף מלחיצה על מתג החשמל, לדוגמא!"

אברהם הנהן בראשו. "שאלות מאוד חריפות וחכמות, עליי להודות."

הבחנתי שפניו של יצחק מחייכות קלות ומאוד מרוצות מדבריי.

"המשך בבקשה." ביקש אברהם.

"ברצון. אעלה עוד תמיהות רבות לאין-ספור!" אמרתי בהתלהבי. "לפי מה בכלל מחשיבים וסופרים את הימים המדוברים? אנחנו הרי קובעים 'יום' לפי זריחת השמש ושקיעתה. אבל כתוב שהמאורות נבראו רק ביום הרביעי! בראשית פרק א' פסוק י"ד. את הימים מיום הרביעי ואילך אני יכול להבין, אבל לפי מה נקבעו הימים לפני כן?! וגם, אם אני עובר מכדור הארץ לכוכב לכת אחר, נניח לצדק - הרי היום מקבל משמעות אחרת, כי אורך היממה שם הוא תשע שעות וחמשים דקות. ואם אני יוצא ממערכת השמש, ויותר מכך – מהגלקסיה, מהו יום, אז? והרי תסכים אתי שעל פי התורה האל ברא את כל היקום כולו, הלא כן?"

"נכון." אישר. "כך על פי התורה. אני מבחין שאתה ממש בקי במקורות."

"אם כן, אני שואל אותך שוב, על פי מה נקבע 'יום'?! האם אתה לא רואה שהדברים לא מתקבלים על הדעת?!" נשאתי את קולי.

"מסכים אתך במאה אחוז." ציין. "הדברים באמת לא מתקבלים על דעת אנוש."

"אתה... מסכים אתי ..?!" התפלאתי, בהיחפזי לשבת לידו.

הבחנתי שיצחק הסיט את העיתון מלפניו ועיניו מביעות התמיהה מופנות כלפי אברהם. האדם קופא במקומו לא רק מפחד, מסתבר. משנתקל במבטו חזר לעיתונו.

"אני בהחלט מזדהה עם דבריך עד כאן. המשך, בבקשה." האיץ בי.

מעודד, חיוך נפרש על פניי. "בבקשה, הנה: התורה מציינת שהבורא יצר את האדם ולאחר מכן את חווה, והם ילדו את קין והבל. בהמשך כתוב על אשתו של קין. האם לא נשמע הדבר תמוה? שכן כל בר-דעת יעלה את השאלה מהיכן היא הופיעה כך פתאום? מי ילד אותה? שהרי מלבד אדם וחווה וילדיהם לא היו קיימים אנשים אחרים!"

"תמוה בהחלט, יעקב." הסכים אברהם. "יפה שחשבת על כך."

"תודה, הרשה לי להמשיך. ולגבי הטעויות בניסוח ובכתיב שהזכרתי קודם אציג בפניך דוגמא, אך לפני כן אשאל: הכיצד יהא נכון לומר: ראשית - שנית, או בראשית - בשנית?" שאלתי.

"ראשית - שנית, כמובן." הייתה תשובתו.

"אהה!" קראתי בתרועת ניצחון. "אם כן, כיצד ייתכן שהתורה, שעליה טוענים שאין בה אות מיותרת, מתחילה ב'בראשית ברא'?! היה אמור להיכתב 'ראשית - ברא כך וכך וכך'. הלא כן?!"

"יש היגיון בדרך שאתה מציג זאת." הודה.

״אם כך, כיצד אפשר לצפות ממני לקבל את התורה ברצינות?! למה עליי לקיים מצוות המבוססות בקודם כול (אוי, סליחה, טעיתי...), קודם כול על טעויות?! שהרי ייתכן שהכול הבל הבלים?!״

״כך אכן נשמע, על פי טיב דבריך.״ אמר אברהם.

״בכלל, המצוות אינן מתיישבות עם השכל הישר. למשל הנחת תפילין דברים פרק ו׳ פסוק ח׳., נענוע הלולב בסוכות תלמוד בבלי מסכת סוכה דף ל״ז עמוד ב׳ שלחן ערוך אורח חיים סימן תרנ״א סעיף ח׳., 'הטקס' עם הקערה ובה המאכלים השונים בפסח מסכת פסחים דף קי״ד עמוד א׳ שלחן ערוך אורח חיים סימן תע״ג סעיף ד׳., ועוד רבות. אתה לא חש באי - נוחות שאתה עושה את זה? אתה לא מרגיש קצת כמו כל הילידים באפריקה או השבטים הפרימיטיביים האחרים שעורכים טקסים שונים ומשונים שאנו מגחכים בלבנו כשאנו רואים אותם? ועוד דבר שמאוד חשוב לי לומר לך אותו ישר בפנים״, הדגשתי את דבריי אגב נפנוף באצבע המורה, ״אינני אוהב כשכופים עליי. כשקיבלו עם ישראל את התורה אמר הבורא 'אם אתם מקבלים את התורה - מוטב, ואם לאו, שם תהיה קבורתכם', בתלמוד בבלי מסכת שבת דף פ״ח עמוד א׳ על הפסוק בספר שמות י״ט ״ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית.״ הבורא כביכול הכריח את בני ישראל לקבל את התורה כשעמדו למרגלות הר סיני. ואיים להפוך עליהם את ההר כגיגית. האין זו כפייה דתית?! ומהבורא עצמו! גם כששאלתי אדם דתי בזמנו מדוע עליי לקיים מצווה זו או אחרת, הוא אמר 'כי כך ציווה ה״, או 'כי כך כתוב', 'כך נדרש מאתנו' וכד', אבל הרי גם את הילדים שלנו אנחנו מחנכים ש'ככה זו לא תשובה'!״

״אתה צודק.״ הנהן אברהם בראשו. ״וזו הדרך לחנכם.״ ראה מאמר הדור להראי״ה קוק זצ״ל.

״אם כן, כיצד אדם מבוגר כמוני יתייחס לדבר ברצינות?!״ קראתי בקול. ״אני מעוניין בשמיעת תשובות מהותיות! בכל דבר אני רוצה לדעת ולהבין את ה'למה' השורשי, ההגיוני, המשכנע! אבל אין! על כן איני מוכן לקיים את המצוות מכל סוג. לא בכפייה, וקל וחומר כשאין בהן היגיון.״

"לרוב, האדם אינו נכון לעשות דברים בכפייה וקשה הביצוע בלי הבנה, דבר זה ברור." הסכים.

"ובייחוד לא את המצווה שעליה אומרים שהיא החשובה ביותר ספרא פרשת קדושים פרשה ב' "ואהבת לרעך כמוך, רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה." ועיין עוד בתלמוד בבלי מסכת שבת דף ל"א עמוד א' במעשה של הלל הזקן שאמר לגוי שבא ללמוד את כל התורה הקדושה על רגל אחת ואמר לו: "דעלך סני לחברך לא תעביד (השנאוי עליך לא תעשה לחברך) - זו היא כל התורה כולה, ואידך – (פירושה הוא), זיל גמור." ואהבת לרעך כמוך ספר ויקרא פרק י"ט פסוק י"ח.." הדגשתי. "למה הדבר כל כך חשוב?! הרי מי שמתחשב, נותן, עוזר – נחשב ל'פראייר' בעיני הכלל! למה לי לתת משלי?! להפך – עלי לקחת, כדי שיהיה לי! אף אחד הרי לא ייתן לי מרצונו! 'החזק אוכל את החלש' – חוק של הטבע שהבורא שאתה מאמין בו הכתיב. החיות נוקטות בתכסיסים רבים ובערמומיות כדי לזכות בטרף; והאדם הלא הוא בסך הכול חיה אינטליגנטית יותר; ולכן למה להתנהג אחרת? אם האדם האחר הִנּוֹ טיפש והצלחתי להערים עליו בתחבולות – הרי הרווחתי. חוק הישרדות. התקיף מנצח, התקיף זוכה. שכן בעלי מפעלים ותעשיות, מנהלי חברות ובנקים, פרסומאים, סוחרים, ראשי קהילות ואפילו המנהיגים הגדולים במדינות העולם, ולמעשה כולם נוהגים כך, ומאושרים וטוב להם; ואל תאמין לסיפורים אחרים שמספרים לך כל האידיאולוגיות האחרות 'יפות הנפש'. עלינו להיות אנוכיים ולעמול קשה כדי לדאוג לצרכינו בעולם זה הנוקשה. מבוסס על גישתו של תומס הובס (5 באפריל 1588 - 4 בדצמבר 1679). הובס היה הוגה דעות ליברלי ופילוסוף פוליטי אנגלי, אשר התפרסם בעיקר בזכות ספרו לווייתן העוסק בשלטון ובסמכות. הובס מציג את ההיסטוריה האנושית כהיסטוריה של מאבק סביב הישרדות וצבירת כוח. אף אחד אינו מחלק מתנות. 'האדם לעמל יולד' ספר איוב פרק ה' פסוק ז'. הערה כללית: ישנם מקורות רבים לכל נושא, אבל הובאו אך מעט מהם. נאמר. וזו לבטח הכוונה."

"האדם לעמל יולד. אכן כך נאמר." הנהן בראשו. "יפה מאוד."

"אתה עוד תגיע למסקנותיי!" חייכתי. "ומהר יותר ממה שנדמה לך! אתה בדרך הנכונה! על כל אשר אמרתי עד כה - הסכמת עם דעתי!"

״את זה עוד נראה...״ הגיב בלחש.

״נקודה נוספת באותו הקשר.״ המשכתי. ״אני הרי לא בחרתי לבוא לעולם, ואיני כאן מרצוני. פרקי אבות פרק ד׳ משנה כ״ב. וכן בספר ״יינה של תורה״ בשם הגר״א עמ׳ רס״ט. אני משוכנע שדעתך אומרת שהבורא בחר בזאת. נניח שאתה צודק. המסקנות הנובעות מכך הֵנָּן: א. זוהי המחויבות שלו לדאוג לי וגם לאחרים שברא, ולא לצפות שהם ידאגו לי ואני להם. שהרי אם אני בוחר להביא ילדים לעולם – עליי מוטלת האחריות לדאוג לצורכיהם, ולא לצפות שהם ידאגו זה לזה, וקל וחומר לא שאנשים אחרים ידאגו להם. אבל אני רואה שלמעשה הבורא עצמו, בהנחה למען השיחה שהוא קיים, אינו דואג לילדיו בשוויון! הרוב הֵנָּם עניים מרודים. ולכן למה להיות ׳פראייר׳ ולבחור בהענקת תמיכה, עזרה וכיוצא באלה, כשהוא עצמו אינו עושה זאת כלפי ילדיו?! המוסר השכל הנלמד הוא: הבורא כנראה מצפה מאתנו להיות כמוהו – לא לתת, וכך אנו בונים את עצמנו. כל אחד לעצמו, כי החזק שורד. הגיוני, לא?״

״נשמע משכנע ביותר, עליי לציין. דרך חשיבה ייחודית יש לך.״ החמיא.

הודיתי לו על שבחיו והמשכתי. ״מסקנה ב. היא שאל לו לבורא להעניש על אי קיום מצוותיו. והרי אומרים שהוא אכן עושה זאת. ספר דברים פרק כ״ח פסוק ט״ו. אם אכן כך הדבר, הוא אמור להיות מאוד סדיסט! האם אתה באמת חושב שהוא, שאתה מאמין בו, ושעליו אומרים שהוא ׳רחום וחנון׳ ספר שמות פרק ל״ד פסוק ו׳. – מסוגל להכות בחומרה שכזו?! שהרי העונשים המוטלים מחרידים! ראינו לאורך ההיסטוריה רעב, טביעה, מחלות קשות, שרפה, מומים מולדים או מומים שמתפתחים בחיינו – נכות, עיוורון, חירשות ועוד!״

״מחרידים ומצמררים ביותר. נכון.״ ציין. ״אף שהבורא את האדם בירך, תלאות ממנו לא חסך.״

״יוצא מכך, באופן אירוני, שדווקא אתה.״ הדגשתי, בהצביעי לעברו, ״אמור להבין אף יותר ממני שדברים אלו מתרחשים במקרה ולא על ידי

איזה אל 'רחמן'. שהרי אף אחד מבני האנוש השפויים לא מסוגל, ולבטח לא אני – לשרוף, למשל, את בנו או להשליכו מצוק גבוה, ולא משנה עד כמה הייתה מידת החומרה של מעשיו."

"מילים כדורבנות." שיבחני אברהם. "אני בתמימות דעים אתך. אף אחד מבני האנוש הנורמליים לא היה נוהג כך."

"המציאות גדושה בקשיים ובאסונות בכל העולם." המשכתי. "הסבל האנושי הוא מחריד. הדתיים לרוב חיים להם בשמחה, במין אופוריה דמיונית. מדוע לא אכפת להם מהזולת? שהרי הם מנותקים מהמתרחש!"

אברהם הנהן בראשו. "כך אכן נראה."

"ואם תאמר ש'למעלה' אין רואים את המכות שמקבלים כאן כל כך בחומרה," המשכתי, "או שהמכות הן 'למעננו' ויש 'לקבלן באהבה' תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נ"ד עמוד א' במשנה דיבור המתחיל "חייב אדם לברך על הרעה" וכו'. - שירדו לכאן וינסו לעבור את אשר האנושות עוברת, ואז לבטח יראו זאת אחרת. זו לא חכמה להתחבא שם למעלה, במקום שכולו טוב, ולומר 'הדבר אינו נורא כלל'; כפי שאמרתי פעם למנהל העבודה שלי שנזף בי: "תצא מהחדר הממוזג שלך לשטח הלוהט מחום השמש, תראה עד כמה קשה אנחנו עובדים, ואז תבוא בטענות!"

כאן הוא עצר אותי. "ממשפטיך האחרונים על התנהגות המנהל שלך ותגובתך כלפיו אני מסיק שאתה נגד אלה המנצלים אותך. האם אתה מוכן להסביר לי את הסתירה? שהרי לפני רגע דגלת בדרך זו, של ניצול החלש על ידי החזק."

עיוותי את פניי, בהרהרי על מענה מתאים, אך אברהם לא המתין. "ישנם רבים המעזים לומר שרוב האנשים העומדים בראש הנהגות העולם – שליטי מדינות, מנהיגים, בעלי תפקידי מפתח ושאר האנשים שגם אתה ציינת, המגיעים למעמדם בדרכים מרושעות ואנוכיות משולים לסדיסטים. מכך נראה שהדבר מקומם גם את כלל הציבור, המתנגדים

להתנהלות מעין זו; ואפשר לומר על פי משפטיך האחרונים שגם אותך ואת אנשים בעלי דעות כשלך הדבר מקומם. מדוע?״

תשובתי הנבוכה הייתה בעלת מילה אחת. ״תראה...״

״אל תאפשר לו לבלבל אותך, יעקב!״ קרא יצחק ממקום מושבו.

״אינך צריך לדאוג, יצחק.״ פניתי לחברי. ״אעלה תשובה הולמת בהמשך.״

״האם ישנן שאלות ותהיות נוספות בפיך?״ שאל אברהם אותי.

״יש ויש.״ מיהרתי להשיב, ״אבל אין טעם להוסיף, שהרי גם אתה הגעת למסקנות הנכונות, כמוני. אני מכיר אישית אנשים המאמינים שזמן התורה והדתות עבר מהעולם. ייתכן שהיא הייתה טובה בזמנה, בעולם הפרימיטיבי, עת חיפש האדם כל זרד כדי להיאחז בו לבל יטבע. אני יכול להבין אותך ואת הסיבה להיותך דתי. שהרי מחרידה המחשבה שלאחר המוות אנחנו לא קיימים. לכן ייתכן שלא האל יצר את האדם. נהפוך הוא - האדם יצר אותו ראה בספרו של פרידריך ניטשה (פרידריך וילהלם נִיטְשֶׁה (1844-1900), פילוסוף גרמני בן המאה התשע-עשרה) ״כה אמר זרתוסטרה״ שם מפותח הרעיון של יצירת האל בידי האדם., אם באופן מוחשי – הפסלים למשל, ואם בדמיונו המופרך, וזה כולל אף את הרבנים שאתה מאמין בהם, וכך המציאו את תורת גלגולי הנשמות כדי לנחם ניחומי סרק את אלה הנאיביים ולהביאם לאמונה שיש צדק בעולם; צדק שאיננו, כפי שאפשרי מן הסתם שאין גם בורא לעולם, כפי שאתם מכנים אותו. שהרי המדע טוען שהעולם, ולמעשה המציאות כולה, נוצרו כתוצאה מרצף אירועים מקריים ואבולוציוניים, אשר החלו מאז המפץ הגדול המפורסם. המפץ הגדול (באנגלית: The Big Bang) הוא שמה של תיאוריה פיזיקלית המהווה את תמצית הקוסמולוגיה המודרנית. על פי תיאוריה זו, מקורו של היקום בנקודה בודדת, הקרויה סינגולריות כבידתית. המפץ הגדול מתאר את האירוע שהתרחש בנקודה זו ובמהלכו נוצר היקום, ממד הזמן, ממדי המרחב והגדלים הפיזיקליים הידועים לנו כיום. עם הזמן התפשט היקום לכדי היקום המוכר לנו כיום. ניתן לומר על המפץ הגדול שהוא מסמל את תחילת התקדמות הזמן, ולכן גיל היקום סופי. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ״תאוריית האבולוציה – עובדה או תאוריה בקריסה?״ באתר הידברות. אולי לא בצורה המדויקת שהמדענים מתארים, אבל זה הכיוון.

לדת אין על מה להסתמך. זו אמונה בלבד. ולכן נראה שהאמונה בבורא משמשת כמפלט שקרי, כסם מרגיע לכסילים.״

״כלומר, לדעתך, היקום כולו ותכולתו, כולל אותך ואותי נוצר כך סתם באופן אקראי בלי תכנית תכליתית כלל?״ שאל אברהם. ״שהרי יהיו גם אלה שישנו את משפטך ויאמרו ׳ההתכחשות לבורא משמשת כמפלט שקרי, כסם מרגיע לכסילים׳; שכן במצב זה - איש הישר בעיניו יעשה, והרי אין הדבר ראוי.״

״מבחינתי, התורה היא אולי פילוסופיה יפה, אבל לא יותר מכך. בפילוסופיה יש להיזהר מלהסכים לדעות מופרכות. המאמץ דעות הכסיל יחמיץ רבות מלהשכיל. אני אדם רציונלי.״ הדגשתי. ״דבר שאינו מוחשי, אינו בר אחיזה במחשבה, אינו לוגי ואינו מתמטי, אינו קיים. האדם הוא הרי בעל דרגות המודעות, החושים והכלים הטבעיים הגבוהים ביותר מכל היצורים הקיימים על פני כדור-הארץ. יש האומרים שאם הבורא אכן היה קיים הייתי אולי אף רואה אותו, שומע אותו, ובאיזה שהוא אופן של התבטאות רציונלית, מוחשית, חש אותו!״

״כן.״ הנהן אברהם בראשו. ״השאלה ׳למה אני לא רואה אותו׳ וכדומות לה הגיעו לאוזני לא פעם. אני מבין את גישתך הרציונלית על אף שיש בה נגיעות אמפריצסטיות, אבל זה בסדר גמור.״

תגובתו חיזקה את ביטחוני בדבריי, ומיהרתי להמשיך ולהשמיע את עמדתי. ״כל האמונות הטפלות האלה היו טובות אולי בזמנן, אבל האדם יצא מזמן מן המערות, המחשך, צרות האופק.״

אברהם הנהן בראשו. ״מוטב שיהיה כך.״

״נכון.״ הסכמתי. ״אנחנו אינטליגנטים לאין ערוך מהדורות הקודמים! אנחנו נמצאים בעולם המודרני, המתקדם, הנאור והמתורבת!״

״האדם נוטה להאמין שהתקופה שהוא חי בה היא המשמעותית והנאורה ביותר. אני יכול להבין את דבריך.״ אמר אברהם.

"ואיך לא?" שאלתי. "שהרי המדע מגלה דברים הסותרים את התורה! במדע אני יכול להאמין! הוא מוחשי, הגיוני, ועל כן אמִתי!"

אברהם טפח קלות בכף ידו על גבי הספר שבידו. "אכן, המדע מגלה דברים מדהימים..."

"אהה!" קרא יצחק. הגעת למסקנה הנכונה, סוף סוף! הנה, המדע גילה גם שהיו בעבר דינוזאורים! אני עצמי חיפשתי בכל התורה, ולא מצאתי להם זכר! התורה לא יודעת עליהם!"

"הוא אוהב את עולם הדינוזאורים..." הסביר יעקב.

"כן! אני אוהב את עולם הדינוזאורים! הם מקסימים!" הגיב יצחק בקול. "יש לי גם אוסף צעצועים ובובות בדמות דינוזאורים, אז מה?!"

הרגעתי את התלהמותו של יצחק ופניתי לאברהם. "אם לומר לך את האמת - אני קצת מאוכזב ממך."

אברהם חייך קלות. "אני מצטער לשמוע זאת."

"ציפיתי שתגיב בשלילה, שתציג דעות שכנגד, שתסתור, שתתריס, כך שתהיה לנו שיחה ערה ומעניינת. אין בפיך מילים היכולות להפריך אף טענה אחת מאלה שהבעתי, נכון? מה יש לך לומר על כך?"

"אתה רואה שהוא לא מסוגל להשיב לך!" זעק יצחק ממקום מושבו, ופיו יורק קליפות גרעינים שאותם פיצח. "הוא חושב שאם הוא נותן כמה שקלים לצדקה הוא נעשה לאדם טוב יותר וחכם יותר מאתנו!"

"לא אמרתי זאת." התגונן אברהם. "הרי אמרת שגם אתה נוהג לתרום?" הפנה שאלה ליצחק.

"בוודאי! אני גם נוהג לעזור לאנשים בדרכים שונות, בלי תורה ובלי שטויות!" הדגיש.

״זה נכון.״ אישרתי. ״ ניסיתי להשפיע עליו שיחדל מכך, אבל הוא עקשן...״ הטלפון שלי צלצל. ״נדבר אחר-כך.״ אמרתי קצרות וניתקתי.

״נכון, אני עקשן!״ נשא יצחק את קולו. ״אף אחד לא ישפיע עליי לעשות דבר שאיני רוצה! לא יעקב ולא התורה של אברהם! אני לא צריך את התורה כדי שתגיד לי איך לנהוג! הדברים שאני עושה באים מהלב! להבדיל מהדתיים החושבים רק על עצמם אף בנתינת אגורה שחוקה לצדקה, שהרי כך הם משקיטים את מצפונם!״

״אני רוצה להגיד לך, יצחק, שכל הכבוד לך.״ שיבח אותו אברהם. ״אתה אדם דתי.״

״אני?! מ׳פתום?!״ התרעם יצחק וקפץ ממקומו. שיעול עז תקף אותו, מאחר שגרעין אחד הקדים קנה לוושט. ״מה אתה מבלבל את המוח? אני סולד מכל הטיפשות הקשורה לדת!״ הוסיף בקול ניחר. ״דתי, באמת?! החוצפה!״

״ומיהו אדם דתי?״ שאל אברהם.

יצחק כחכח לפני שהשיב. ״מזת׳ומרת מיהו דתי?! דתי זה אדם שמתפלל, שהולך לבית הכנסת, ששומר שבת וחגים, שמניח תפילין וכל השטויות האלה!״

״הרשה לי להסביר לך משהו קטן בעניין זה.״ הציע אברהם בשקט.

יצחק נרגע מעט משיעולו והביט באברהם כמחכה למוצא פיו.

״המצוות מחולקות לשני סוגים.״ הסביר. ״אלה שבין האדם לבורא ואלה שבין אדם לחברו. פירוש המשניות להרמב״ם מסכת פאה פרק א׳ משנה א׳ דיבור המתחיל ״בעניין מה שאמר ואוכל פירותיהן״ וכו׳. סוג המצוות שהעלית בהגדרה שהבאת כרגע לדתי הן בין האדם לבורא. וכך, סוג האנשים שהגדרת, שאינם מקיימים את המצוות שבין אדם לחברו, אך כן מקיימים את המצוות שבין אדם לבורא מוגדרים על ידך כדתיים. אם כך, אפשר לומר בביטחון שגם אותם שאינם מקיימים את המצוות שבין האדם לבורא

אבל כן מקיימים את אלה שבין האדם לחברו, כולל אותך, הם דתיים, שהרי אמרנו שגם מצוות אלו מן התורה. הלא כן?״

יצחק איבד לרגע את שלוות רוחו, טפח על מצחו ופלט: ״מה השטויות שאתה מדבר?!״

״האם אתה נשוי?״ שאל אברהם.

״מה זה קשור עכשיו?״ התפלא יצחק.

״עוד מעט תבין.״ השיב.

״כן, אני נשוי ויש לי בן.״ ענה יצחק וחיוך קל נפרש על פניו.

״מה היית רוצה שהבן שלך יהיה לכשיגדל?״ שאל אברהם.

״רופא, מהנדס, ואולי עורך דין.״ הייתה תשובתו. ״ומה חשבת – רב?!״ הוסיף ופרץ בצחוק.

״מעניין.״ ציין אברהם. ״שהרי ידוע לך לבטח, שגם בין האנשים העוסקים במקצועות שהזכרת, כמו גם במקצועות אחרים, ישנם כאלה המרמים, מנצלים, משקרים וכד׳. אבל עובדה זו אינה מרתיעה אותך מרצונך שבנך יבחר באחד ממקצועות אלו. התוכל להסביר מדוע?״

״שמע... אה... זה...״ הייתה תגובתו המגומגמת.

״בוא ואנסה לעזור לך.״ הציע אברהם. ״ייתכן שהתשובה הַנָּהּ פשוטה: אינך מטיל אשמה על המקצוע אלא רק על אלה אשר סרחו..?״

״אני לא יודע ... ייתכן... כנראה...״ קרטע בתשובתו.

״כך גם בקרב דתיים.״ הדגיש אברהם. ״התורה מכוונת את האדם לדרך הנכונה. אם האדם אינו פועל על פי כלליה וחוקיה – אין הבעיה בתורה או בדת אלא באותו האדם עצמו.״

״אני לא מוכן יותר לשמוע דברים מטופשים!״ התרעם יצחק, מיהר לעבר רוכל שעבר במקום עם עגלתו, קנה לעצמו בקבוק משקה וגמע ממנו בשקיקה.

״עכשיו הגרון שלי נרגע...״ אמר בהשמעת אנחת רווחה, וחזר לספסלו.

״זו לא חכמה להתנצח ולגבור על יצחק.״ אמרתי. ״האתגר האמִתי שלך הוא נגדי. אבל כפי ששיערתי לא תהיינה לך תשובות על שאלותיי וטענותיי.״

״דווקא יש, והרבה.״ השיב אברהם. ״אף על פי שאין בכוונתי להתנצח עם איש אלא להסביר בפשטות. האם אתה מעוניין לשמוע?״

״לא!״ קפץ יצחק ונשא את קולו. ״הוא לא מוכן לשמוע! מספיק לנו מהמסיונרים הנוצריים המתדפקים על הדלתות ותוחבים עלוני תעמולה בתיבות! אנחנו לא צריכים לשמוע מהדת שלך! לכן לך ותהיה מיסיונר במקום אחר! האמת היא שדרך הנצרות יותר קלה!״

בין השיחים נגלה קן נמלים.

״הביטו בנמלים החרוצות העסוקות באיסוף מזונן.״ העיר אברהם את תשומת ליבנו.

״אהה! אתה מנסה להסיח את דעתנו, נכון?! אין לך מענה מתאים למה שאמרתי!״ הכריז יצחק בתרועת ניצחון.

״אשתדל, אם תאפשר לי.״ השיב אברהם בקול שָלֵו. ״אתה מאפשר?״

יצחק הסב את פניו לאחור בזלזול וצרף גם יד לביטול. ״בסדר, בסדר, תמשיך!״

אברהם הודה לו והוסיף לשאת את דבריו. ״״יתכן וישנו גם קן טרמיטים כאן היכן שהוא. תתארו לכם שיבוא טרמיט אחד ויאמר לנמלים ׳למה לכן לטרוח ולעמול כדי לאגור מזון? הצטרפו אלינו ואכלו עץ, שכן כך

יותר קל, כי המזון נמצא בשפע ולאורך זמן. אני מציע לכן כי קרובי משפחה אנו.' במצב אחר, נניח ונמלה תנסה להקנות ידיעות על אורח החיים והתרבות של הנמלים לבנות מינה. כעת אשאל: א. על מי מהשנים יתאים יותר התואר 'מיסיונר' – הטרמיט או הנמלה? ב. לאיזו 'דת' הייתם ממליצים לנמלים לאפשר הזדמנות ולשמוע על אודותיה? עלינו להבין שכפי שלא כל דבר הקל לעשייה או טעים לחך הוא טוב, כך גם לא כל דרך נוחה היא טובה. וכעת אשאל שנית: הלומר את דבריי?"

מאחר שיצחק לא הוסיף הערה כלשהי, סיכמתי עם עצמי לאפשר לו כמחצית השעה להביע את עמדתו, שלבטח תהיה רדודה. וכך, משכתי בכתפי באדישות, מחוסר ציפיות. "בבקשה."

המושך בפלצור

את המשך השיחה, קוראים יקרים, ביקש יעקב מאברהם לספר, ועל כן הבה נאפשר לו זאת.

"בסדר, ידידי." אמרתי ליעקב. "לפני רגעים אחדים אמרת שחקרת ולמדת תורה. לכן הרשה לי לשאול אותך לאילו רבדים הגעת?"

"חקרתי רבות, אברהם, והעליתי חרס, וכך פניתי אף לתורות זרות."

"ומה קרה?" התעניינתי.

"גם שם התשובות לא סיפקו אותי." אמר יעקב ופניו מביעות אכזבה. "ואף לא על שאלות יסודיות אשר לבטח מטרידות כל אדם בר-דעת."

"התהיה מוכן להעלות, ולו אחדות מהן?" ביקשתי.

יעקב נאנח והשתהה קודם שהשיב. "אתה לבטח יודע כי אלו שאלות מהותיות: מהו העולם? מדוע הגעתי לכאן למעשה? האם אך כדי לעמול, לסבול ולבסוף להיעלם כלא הייתי, בלי תכלית? הישנו יעד כלשהו? האמנם קיים צדק בעולם? מהו ההבדל בין יהודי ללא יהודי, אם יש הבדל, ועוד כהנה וכהנה. אבל נראה שאין בנמצא תשובות על כל השאלות. כל התורות שלמדתי לא מספקות תשובות אלא רק מוסיפות שאלות. לכן הגעתי למסקנה שאין תכלית לקיום, הכול הבל הבלים. אמנם, הנכון הוא שהתורה מספקת לנו אינפורמציה על ההיסטוריה של עמנו וכן של עמים קדמונים אחרים, אבל לא יותר מכך."

"אקדים ואומר שבפנימיותך אתה יודע שהעולם לא נברא במקרה אלא שישנה סיבה לכך; וגם, כמובן לחיים, בעיקר, אחרת השאלות שהצגת לא היו עולות בראשך. אוסיף ואדגיש שמול כל שאלה קיימת תשובה, אחרת לא הייתה יכולה להיות אפשרות קיום לשאלה. כלומר, השאלה יוצאת לפועל דרך התשובה הקיימת נצחית ולא להפך. וכך, התשובות ישנן, אבל אינני מתפלא על שלא מצאת. הן קיימות בתורתנו, ואין צורך ואין טעם לרעות בשדות זרים." הדגשתי. "מוכרים לכם בודאי הסיפורים על אותם אשר תרו אחר האושר, האמת, ההצלחה, השפע וכדומה ברחבי תבל ולבסוף גילו זאת בביתם. בדומה לכך, רבים מעם ישראל ובייחוד הצעירים שבהם, נוהרים לפינות שונות בעולם, ובייחוד למזרח הרחוק, כי משערים, לשווא, שישיגו רוחניות ומענים לשאלותיהם, ולבסוף מגלים שהתשובות היו בהישג ידם. במקורותינו כבר נכתב בדיוק על נושא זה המתרחש בתקופתנו: יהיה רעב בארץ. לא רעב ללחם או למים אלא לדעת את האמת, אבל היות שיחפשו בתורות הלא נכונות לא תימצאנה התשובות המספקות. ספר עמוס פרק ח' פסוק י"א "הנה ימים באים נאום" וכו'. כמו כן ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "חכמת המזרח מול חכמת היהדות." אדם חכם רוצה לדעת, אדם חכם שואל. הנכון הוא לתהות, לחקור, לבקש תשובות ומכך להעלות שאלות; ולא כדי להתריס או לסתור, אלא מתוך רצון כן להבין. החכם מעיר בשאלותיו הנבונות, מהיר במסקנותיו הנקנות ומאיר בתשובותיו הבונות. שאלותיך מעמיקות

ומהותיות, ועצם העלאתן אינו הופך את האדם לכופר. ספר הכוזרי מאמר חמישי אות ב' "ולא יגיע אל האמונה עד שיעבור דעות רבות מהאפיקורסים". וכן ספר דרשות הרא"ש דרוש לשבת הגדול קע"ג דיבור המתחיל "שאלת החכם" וכו'. נהפוך הוא. אתה כמו יתרו חותן משה, עיין מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק י"ח. ורבים אחרים אשר עמלו לחקור את האמת בכל מחיר; להבדיל מאלו אשר אינם מתבוננים ושואלים כלל ובכל אופן יוצאים נגד. אמנם כן, התסכול מאי-מציאת התשובות יכול להביא כל אחד למסקנות מוטעות. אך אם תתמיד לחפש ולשאול – תגיע לאמת. הבעיה הייתה שלא חיפשת במקומות הנכונים המתאימים בעבורך. השבוי אחר חיפוש האמת עשוי להחמיץ את העיקר באמת. אכן נכון עשית שחקרת בתורה אך עליך לדעת שיש כמה רבדים בתורה שסימנם פרד"ס והם: פשט, רמז, דרש, סוד. ישנם אנשים שהרובד הפשטני מדבר אליהם ויש מי שדווקא סגנון של רמזים מדבר אליהם ויש שהדרש. נראה לי על פי השאלות שהעלית שדווקא בדרגה שתדבר אליך לא נגעת."

"למה בדיוק אתה מתכוון..?" הסתקרן יעקב.

"אני מתכוון לסוד."

"הסוד?!" התפלא יעקב. "הדעה הרווחת היא שחל איסור לאנשים רגילים לעסוק בזאת או אף ללמוד את הנושא!"

"אל תהיה תמים, יעקב!" קרא יצחק. "הם אוסרים כי יודעים שגם שם לא תמצא את מה שאתה מחפש. אני קראתי בספר הזוהר, למשל, כמה פעמים ולא הבנתי כלום!"

"התשובות תימצאנה שם ועוד איך." השבתי בחיוך. "אבל נחוצה הדרכה. בלעדיה האדם אכן עשוי שלא להבין כלל, או להגיע למסקנות הלא-נכונות. כל אדם מחויב לעסוק בתורה וללמוד את כל ארבע הדרגות: הפשט, הרמז, הדרש וגם הסוד, מדרש משלי פרשה י' אות ו' דיבור המתחיל "אמר רבי ישמעאל" וכו'. ועיין בתיקוני הזוהר תיקון ל' דף ע"ג עמוד ב' דיבור המתחיל "ורזא דמלה קול אומר קרא" וכו'. ר' חיים ויטאל ע"ה בשער הגלגולים הקדמה י"א דיבור המתחיל "ועתה נבאר עניין הרוח והנשמה" וכו'. שכן גם דרגת הסוד היא מהתורה."

"אבל הרי נאמר 'במופלא ממך אל תדרוש' תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף י"ג עמוד א'.? !"

"נכון מאוד, ומנגד כתוב גם שראוי לך לדחוק ולהיכנס למקום שהוא קצת מופלא ממך. 'הסתירה' תהיה מובנת מיד בהמשך דברי." עיין בהקדמתו של המקובל האלקי רבי יצחק דלטאש על ספר הזהר דפוס ראשון (מנטובה).

"רגע, רגע, אם דרגת הסוד כה תורמת, למה אם כך אף דתיים רבים נרתעים מלהתעסק בתחום זה?" תמה יעקב.

"הסיבות הן רבות." אמרתי. "אבל אציג שתיים מרכזיות בשלב זה. ראשית, משום שקיימת אי-הבנה ואי-ידיעה של רובם בדבר, וכך מתבלבלים הם בין דרגת 'טעמי תורה' עיין בהקדמה לעשר ספירות להרב אשלג אות כ"ז החילוק בין טעמי תורה לסתרי תורה. מקור הדברים נמצא במסכת פסחים דף קי"ט עמוד ב'. כלומר טעימה קלה בלבד, לבין דרגה הגבוהה הנקראת 'סתרי תורה', האסורה על הרוב; על כן אוסרים, בטעות, גם את 'טעמי התורה'. שנית, הצפנים, אף בטעמי התורה אינם קלים להבנה, לפחות בתחילה. הם מדברים על עולמות גבוהים ומושגים נשגבים ומעמיקים, הנעלים מבינת רוב הציבור, המעדיף להישאר בדרגת הפשט, וחלקם אפילו בפשט של הפשט. אבל ככל שמתעקשים, משקיעים ומתמידים – ההבנה מושגת על ידי כל אחד, וההצלחה מביאה לסיפוק עילאי."

"הפשט... של הפשט..?" התפלא יעקב. "מה..?"

הבחנתי שעיני יצחק החלו לפזול מהעיתון לעברנו לסירוגין. בחרתי שלא להגיב ולא להציע לו להתקרב. הדבר יקרה מעצמו, אולי.

"הרשה לי להסביר את עצמי." ביקשתי. "כל ארבע הדרגות – הפשט, הרמז, הדרש והסוד - מתחלקות אף הן לתת-קבוצות. עיין בספר ליקוטי הש"ס מהאריז"ל מסכת ברכות דף ה' דיבור המתחיל "ת"ח אין להם מנוחה" וכו'. ועיין בספר נהר שלום דף י' סוף עמוד א' דיבור המתחיל "ומאור גוף התורה" וכו', שהתורה מתחלקת בכל רובד ליותר פרטים. הפשט, למשל, מחולק לפשט של הפשט, הרמז של הפשט, הדרש של הפשט והסוד של הפשט. בדומה לכך גם בדרגות הרמז, הדרש והסוד. אבל, אנחנו נדבר רק בדרגת הפשט של הסוד, המתאימה לכל אחד,

בשילוב תגליות המדע. למעשה, כל יהודי ינהג בחכמה אם יעשה כן. זהר חדש שיר השירים אות תפ״ו בפירוש הסולם. וראה בספר שער המצוות פרשת שמות דיבור המתחיל ״גם בעניין עסק התורה״ וכו׳, שהנמנע מללמוד חלק אחד מחלקי התורה וכן גם את הסוד יהיה עליו לחזור ולהתגלגל כדי להשלים זאת. בלעדי כך אף מי שאדוק בתורה ובמצוות עלול ׳לחזור בשאלה׳, חלילה, מאחר שהשאלות אשר העלית מטרידות גם אותם, או לפחות חלק מהם ואף אם בחשאי. הם היו מתפלאים לדעת, שמותר להם ללמוד אף יותר מדרגת הפשט של הסוד בגלל מעלתם בתורה. אציין שהלימוד בדרגת הסוד, ואף אם בפשט, מושך אור רב; עליו נדבר בהמשך אם תחפצו.״

״מדבריך משתמע שחקרת את הפשט של הסוד, וכן את הסוד של הפשט.״ אמר יעקב וניסה להתחכם.

״אכן, קצת.״ אישרתי בחייכי. ״ושם התשובות לשאלות שלך, אם תחפוץ באמת להבין.״

״האומנם כל אדם מסוגל להבין..? האומנם אם רק יתעקש..?״ שאל יעקב בהעבירו את עיניו לעבר יצחק.

?

הענפים הדקים

מולנו נגלה ילד המטפס על עץ. הצבעתי לעברו. ״אפילו ילד קטן משיג את יעדו, בתנאי שיתעקש. הבט בו. הוא ידע איזה עץ לבחור: לא קטן מדי, לא חלש וגמיש אלא יציב וחזק. גם את ענפיו הוא יברור בקפידה. הטיפוס אמנם אינו קל, אבל מרשים לראות באיזו התלהבות, כמיהה,

התמדה ותעוזה הוא עושה זאת. ילדים שונים יבחרו לעלות לגבהים שונים, על פי רצונם או יכולתם. יהיו גם מי אשר לא יעלו כלל. הענפים שבצמרת העץ דקים הם, ועל כן גם מסכנים את המעז להיאחז בהם. וכך, יעדיף ילד ממוצע שלא להגיע אליהם. אולם מי שנועז ומבקש להשקיף למרחקים, יטפס עד לגובה הרצוי לו ושיש באפשרותו ויביט על האחרים אשר נשארו על הקרקע הבטוחה והיציבה, שכדי לפסוע לאורכה ולרוחבה אמנם לא יידרש מהם מאמץ מיוחד, אבל השגרה והרדידות יובילום לשעמום מתמשך. הילד בחר אחרת: 'הידד!' הוא יקרא. 'עשיתי זאת! מכאן אני רואה הרבה יותר מכם, אלה שבחרו להישאר למטה'. כעת מצא את המשותף אשר בינך ואנשים כמוך ובין אותו הילד וההבדל אשר בינך ובין נאמר, על פי המשל, לילדים אחרים."

"הבל הבלים!" קרא יצחק בזעף. "האנשים העוסקים ב'תורת הסוד', 'העל-טבעי', או איך שתקרא לזה הם פשוט תימהוניים, המחפשים את עצמם!"

הבנתי שעליי להפריך כמה דעות קדומות שרבים אינם יודעים שהן כאלה. "את אותם הדברים אפשר לומר גם לגבי המדענים ככלל, ובפרט לאלה המשלחים חלליות וטלסקופים לחקר היקום. כך גם הארכיאולוגים, האנתרופולוגים ועוד רבים, ואפילו ההיסטוריונים – שכן מטרת כולם להבין מהיכן באנו ולהיכן אנו הולכים. אין פסול בחיפוש תשובות. להפך."

"על מה אתה מדבר!" התרעם יצחק. "הרי ידוע שמשתגעים מהלימוד בתחום זה!"

חייכתי. "אם מלכתחילה אינך מאמין בנושא זה, הכיצד תוכל לומר שמשתגעים?"

"זה מה ששמעתי..." נשמעה תגובה קצרה.

חייכתי טרם שהשבתי. "אותו דבר ניתן לומר לגבי המדענים המגלים דברים מדהימים, מוזרים ותמוהים כגון תוצאותיה של תורת הקוונטים,

תורת השדות הקוונטית היא הבסיס התיאורטי לכמעט כל התופעות הידועות. היא עוסקת בפיזיקה של קנה מידה קטן ביותר, עד מיליארדית של מיליארדית המטר (אלפית מגודלו של גרעין האטום). היא מתארת את התנהגותם של כל החלקיקים האלמנטריים הידועים (כמו אלקטרונים, פוטונים ואבני הבניין של הגרעין) ומתארת את הכוח האלקטרומגנטי, הכוח הגרעיני החזק והכוח הגרעיני החלש. גם בקרב המדענים יש המצביעים על הקשיים בהבנת התיאוריה ובקבלתה. וראה לעניין זה מאמרו של יששכר אונא "תורת הקוונטים עדיין במבחן" בתוך מדע עיתון מדעי לכל, כרך כ"ז, חוברת מספר 3, שיצא בשנת 1983. ואדם שאינו קרוב לנושא יכול בהחלט להעלות סברה שהמדענים יצאו מדעתם."

"אם כך אין ההתעסקות בסוד מסוכנת כלל?" שאל יעקב.

"אם אדם שאינו מתמצא בכללים, היסודיים לפחות, של חומרים המיועדים לעריכת מחקרים נכנס למעבדה ומחליט לערוך ניסיונות שונים – עלול הוא לפוצץ את עצמו עם המעבדה. כך גם לגבי אדם שאינו ראוי הנכנס לרזי הסוד האסורים כפי שהדגשתי. זהר פרשת נשא אות מ"ה בפירוש הסולם. (כל מקום המציין את הזהר הקדוש מתייחס לזהר עם פירוש הסולם) על כן נעסוק אנו בפשט של הסוד ולא יותר מכך כפי שציינתי."

"ומה לגבי החובה על האדם להיות בקי בש"ס ופוסקים לפני לימוד הקבלה, וגם זאת מגיל ארבעים ומעלה?"

"מדובר על הדרגות הגבוהות בקבלה. את הדברים שבתחום הפשט של הסוד גם המדע מגלה ויגלה. התאמר שוודאי הוא שהמדענים למדו תורה?"

יצחק שלח מבטים קצרים ועצבניים לעבר יעקב וכלפיי, ופניו העידו ששקוע הוא בהרהורים שמקורם בספקות. לבסוף קרא בזעף: "את מי מעניינים הפלפולים שלך?! ובכלל, למה אתה מנסה להכניס את הראש שלי לתחומים שפשוט חבל לבזבז את הזמן עליהם?! החיים קצרים! אני חי כאן ועכשיו, וכעת ועכשיו אני רוצה לבלות ולשמוח! אז תפסיק! הגזמת!"

יעקב מיהר להשקיט את רוחו הסוערת. "תסלח ליצחק על הפתיל הקצר שלו..." פנה אליי בבקשה.

באותו רגע עברה לידנו בחורה צעירה וכנראה מאוד צנועה בדרישותיה, שכן הסתפקה בפיסות בד קטנות ומעטות ביותר לכיסוי גופה.

"העבר את עיניך וראה!" קרא יצחק בהצביעו לעברה. "החן! היופי! הנשיות! יש לשמוח על כך שאנו נמצאים בדור זה, הדור המשוחרר והמתירני! הרי אם היינו חיים 'בתקופת החושך' הייתה היא כל כולה מכוסה בשמלה הארוכה עד לקרסוליה וכפות ידיה! העולם התקדם, בן-אדם, ונעשה חופשי בכל התחומים! הוסרו המחסומים, המגבלות, האיסורים והכבלים, וכך כולם מאושרים! צא מהקונכייה וראה!"

בחרתי שלא להגיב בשלב זה, וכך גם יעקב, אשר פנה אליי ושאל: "לדעתך אתה אכן יכול להציג לי תשובות מספקות דרך מה שאתה קורא 'טעמי התורה'?"

"אני יכול לנסות." השבתי. "הדבר תלוי גם בך."

"לא מספיק 'לנסות'!" זעק יצחק. "חבל על הזמן שלך, יעקב! אלו סתם בלבולי מוח!"

"בבקשה, הבה ונשמע." ביקש יעקב, בהתעלמו מחברו.

"עליי לפתוח בהקדמה, לפני ההסברים." אמרתי. "כדי להגיע להבנה ולענות על השאלות אשר העלית, עלינו לדעת את ה'שורש' של השורש', ההתחלה של כל ההתחלות, ולפחות 'על קצה המזלג', כי שם טמונים הסודות והתשובות לסיבות ולתוצאות – הסובב והמסובב. אבל עליי להקדים ולבקש ממך בקשה מיוחדת: לנסות ולהתעלות מעל כל מושגי העולם הזה, עד כמה שיישמע הדבר מוזר."

"להתעלות מעל כל מושגי העולם הזה?!" התפרץ יצחק לשיחה בקריאתו. "הדבר לא רק מוזר אלא גם בלתי אפשרי, שכן לא קיים מצב שכזה! אל תאפשר לו לשגע אותך, יעקב!"

"הצדק עמו." אמר יעקב. "אי אפשר לחרוג מהתודעה." עמנואל קאנט (1724 - 1804) - פילוסוף פרוסי. מגדולי הפילוסופים בעת החדשה ואחד מהוגי הדעות הידועים ביותר בכל

הזמנים. טבע בין היתר את המושג "הדבר כשהוא לעצמו". בבסיס המושג עומדת ההנחה שתודעת האדם אינה יכולה להתייחס לכל מה שהוא מעבר לזמן ולמקום ואין אפשרות לחרוג מהתודעה.

"היגיון ועיניים יכשילוך כפליים. ההשגה קשה, אבל לא בלתי אפשרית; וכן קיים מצב שכזה." השבתי. "אני מדבר על העולם המטפיזי במובן אחר מזה שאתם מכירים. הבעיה הִנָּהּ שלנו, המכירים את המציאות הגשמית, הנתפסת על ידי חושינו המוגבלים."

"חושינו המוגבלים?!" התפרץ יצחק ושאל. הטלפון שלו צלצל. תוך כדי השיחה הוא שלח מבטים חטופים לעברנו.

"אסביר. נניח שכולנו היינו חסרי חוש אחד – הראייה, למשל. אם לפתע היה מופיע אדם והוא בעל חוש זה המתאר את אשר רואות עיניו – לא היינו מאמינים לדבריו. בדומה לכך קשה לנו לקבל את המציאות שמעבר לחמשת חושינו."

"אני מבין." אמר יעקב. "גם עיוורי הצבעים הם ההוכחה לכך."

"יפה." אמרתי. "אוסיף ואומר שהשגות חושינו שונים מאדם לאדם. למשל – הצבע הירוק של הצמחים שאתה רואה כאן בגן נבדל מאשר רואות עיניי. אני מבין שלא קל לדמיין מציאות שהיא מעבר למה שאנחנו מבינים וחשים, שכן אם אומר, למשל שהזמן, החומר והמרחב הם אך כאשליה והטעיה של חושנו – יידרש מאתנו מאמץ כביר כדי לנסות ולעכל זאת.

אבל כדאי לך לזכור ידידי שגם המדע, שאתה מאמין בו, יעקב, אומר, לדוגמא, שהזמן שיעבור גוף הנע, באופן תאורטי, במהירות האור יהיה שונה לחלוטין מזה שלנו. וכך, על זה המשקל בעולם השקר, עולם המוגבלות בו אנו חיים, אין לנו תפיסה מינימאלית לגבי האפשרויות האחרות הטמונות בעולם האמִתי, בגלל החושים וההיגיון הפשוט, אשר בניגוד לדעה הרווחת הגורסת שהחושים הם שמאפשרים לנו להכיר את המציאות, הם למעשה מונעים מאתנו לראות את האמת השלמה והאמִתית; עיין בספר ההקדמה והפתיחה עמ' 82. וכן בהקדמת ספר הזוהר עמוד ס"ד אות מ"ט, מסופר במעשה "חזווא דרבי חייא", על צערו של ר' חייא שתמה איך ייתכן שנשמת רבו, ר'

שמעון בר יוחאי, הנמצא בדרגה רוחנית כה גבוהה, צריכה להתעכב מלהגיע לגמר תיקונה בגלל "העפר" – כל אותן הנשמות הלא מתוקנות. לאחר שצם ארבעים יום, העלוהו ל"ישיבה של מעלה" והראוהו כי הוא יחד עם כל נשמות האדם נמצאים בגמר תיקונם. אזי נדהם ר' חייא עוד יותר, כיצד ייתכן שמצבו המתוקן כבר קיים בשעה שהוא, רבי חייא, עדיין לא השלים את תיקון נשמתו? באמצעות סיפורו של רבי חייא, שראה כי רבו 'לא בלה בעפר', מסביר לנו ספר הזוהר שהעולם הזה הוא מעין 'תמונה מדומה' שתפיסתה משתנה אצלנו בהתאם למצבים הבלתי מתוקנים שאנו שרויים בהם. המציאות העליונה, הרוחנית, זו אשר הזמן, החומר והמרחב אינם תקפים בה, נמצאת במצבה השלם וכולנו נכללים בה בגמר תיקון הכללי, ברוב תפארתנו. עיין בספר המאמרים תרמ"ג עמוד צ"ה לרבי שלום שניאורסון שכתב וז"ל: כי העולמות בטלים נגדו יתברך ומה שנראה לנו העולם ליש ודבר מציאות מה הוא שקר גמור שבאמת אינו במציאות כלל רק שנראה לנו ליש. **וטוב שכך, כי האמת הִנָּהּ שאם היינו רואים אותה כפי שהיא, בלי מוגבלות החושים, לא היינו עומדים בכך.** ספר שבטי יה (וואלי) על ספר במדבר פרשת בלק פירושו על פסוק "ויגל ה' את עיני בלעם" וכו'. **לעיתים, ההימנעות מהידיעה ברוכה היא."**

"בסדר." הסכים יעקב. "בוא נאמר שאני מוכן לנסות להבין וגם להאמין בקיום עולם כזה בדיוק באותו אופן שבו אדם מקבל את תיאוריית הקוונטים אף שהיא סותרת את השכל הישר."

חייכתי אליו ואמרתי, "יש לי הפתעה קטנה בשבילך. אני רוצה לקחת אותך לשלב אחד מעלה יותר – למקום שבו המדע לא הגיע."

"אני לא מבין. לאן אתה רוצה לקחת אותי? אילו עוד שלבים יש מעבר למדע ולמתמטיקה? למה על אדם רציונלי להאמין בדברים שאין עליהם ביסוס מדעי או מתמטי?" הקשה יעקב.

"כי גם המדע עוד יגיע ויוכיח, במוקדם או במאוחר, את אשר אני אומר לך היום דרך התורה. אם ברצונך להמתין עד אז – בבקשה," השבתי, "אבל אני מעניק לך את האמת מוקדם יותר. מדוע לא תיקח? מכלול הדברים בתורת הנסתר של היום הם הגילויים המדעיים של המחר. כך היה לאורך ההיסטוריה של המדע. כי מהו למעשה המדע? אוסף של תגליות. כשהן היו בעלות בסיס מוצק, הן הפכו לאמת. בל נשכח שהיו גם השערות 'מדעיות' פרועות וללא ביסוס, אשר הופרכו בהמשך והעלו גיחוך. למשל, היו שטענו שהעולם הִנּוֹ משטח ישר ולא עגול, או שהוא מיושב על גביהם של יצורים שונים."

"אבל את היותו של כדור הארץ עגול וכן תיאוריות אחרות שהפכו לעובדות שיערו גדולי החוקרים והוגי הדעות מרחבי תבל ולא התורה." טען יעקב. "פיתגורס, קופרניקוס, טיכו ברהה, גלילאו גליליי, ג'יורדָנו ברונו, ניוטון, איינשטיין ועוד."

המגדלור

"לא מדויק, יעקב." תיקנתי. "בצופן של התורה הדברים מופיעים. לפני קרוב לאלפיים שנה העלה רבי שמעון בר יוחאי רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) - תנא בן הדור הרביעי, בסביבות שנת ג'תת"ק (140 לספירה). למד תורה מפי רבי עקיבא, בישיבתו שבבני ברק, והיה מגדולי תלמידיו. נרדף על ידי השלטון הרומאי בשל התנגדותו החריפה אליו, ובשל כך נאלץ להסתתר שלוש עשרה שנה במערה, שם למד עם בנו, רבי אלעזר. בספר הזוהר דברים אשר גרמו לגיחוך ואף לתרעומת בעיני עמים אחרים. עליי להדגיש שדבריו התבססו על פי הסוד שבתורתנו הקדושה, אשר ניתנה לעם ישראל הרבה לפני כן, ולא מתוך מחקרים אישיים שלו, כלל."

"בספר הזוהר..?!" התפלא יעקב. "המבוססים על דברי התורה?!"

"אכן." אישרתי. "בצופן של התורה. למשל, בספר הזוהר זהר פרשת ויקרא אות קמ"א, קמ"ב. כתוב, שהעולם והאנושות שעליו מתגלגל ככדור; שבני האדם פזורים על פני כדור הארץ; שהם שונים בחזותם – בצבעם, בקלסתר פניהם ועוד, והם עומדים צמודים לכדור בכל מקום ולא נופלים (כוח הגרביטציה); כשבצדו האחד של הכדור יש יום – בצדו השני לילה; ויש מקום בעולם שמואר תמיד, ולא יימצא בו לילה אלא זמן מועט – כלומר שגם על הקטבים ידעו. וכן מופיעים שם גילויים מדהימים רבים נוספים. שים לב – בזמנים ההם הדברים האלה נחשבו לסוד. מאז

שהמדע גילה זאת, כולם יודעים ואפילו ילדים קטנים. אוסיף על-כך ואומר: עד לפני מספר עשרות שנים האמינו שהעולם, ולמעשה המציאות כולה, תמיד הייתה. כיום דעתם היא שהעולם התחיל מנקודה מסוימת – מאז המפץ הגדול כפי שהזכרת."

"ולדעתך הקדמונים אשר עסקו בתורת הסוד ידעו זאת?" נושא בריאת העולמות וסדר ההשתלשלות עד לעולם הזה הוא נושא מרכזי שעסקו בו המקובלים הראשונים והאחרונים, ולכן הוא מופיע בספריהם כגון בזהר הקדוש ובכתבי האריז"ל, הרמח"ל ועוד. ונחוצה הדרכה ללמוד זאת נכון. **תהה יעקב.**

"בהחלט." השבתי. "והרבה יותר מכך."

"מעולם לא שיערתי..." אמר יעקב והשתתק.

"ידעת," אמרתי. "אבל לא שמת לב, כנראה. 'בראשית ברא', כתוב כבר בפתיחת התורה. ופסוקים אלו הלא הזכרת בתחילת שיחתנו. מכאן נובע, שהעולם וכל היקום נבראו ולא תמיד היו. ועוד כתוב בתחילת ספר בראשית לגבי כדור הארץ: 'יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, וְתֵרָאֶה היבשה, ויהי כן', בראשית פרק א' פסוק ט'. כלומר שבראשונה כל הכדור היה מכוסה במים ואח"כ הבורא ריכז את המים למקום אחד ועל ידי כך נראתה היבשה, זאת אומרת שבתחילה נוצרה יבשה אחת בלבד. בהמשך התחלקה היבשה לשבע יבשות וגם על כך נכתב בזוהר. זהר חדש בראשית אות תפ"ו. כידוע לך, היום הרי מוכרת לנו תופעת נדידת היבשות. בראשית המאה העשרים, לאור נתונים גיאולוגים חדשים חל מהפך מרעיש בהתייחסות המדעית להיסטוריה הגיאולוגית של כדור הארץ. הראשון שדיבר על נדידת היבשות היה אלפרד לותר וגנר (1880 - 1930) בספרו "מוצא היבשות והאוקיינוסים" שהודפס ב1915. אשר טען כי כל היבשות היו בתחילה מאוחדות ורק בשלב מאוחר יותר נדדו והתרחקו זו מזו. כהוכחה לדבריו הצביע על הדמיון המדהים שבין יבשת אפריקה לקווי החוף המזרחי של יבשת אמריקה הדרומית, כאילו היו שני חלקי פאזל שנפרדו זה מזה. במחקרים נוספים שערך הראה דמיון בין מקומות החיבור של שתי היבשות גם מבחינת הצמחייה (הפלורה) וגם מבחינת בעלי החיים (הפאונה) והמבנה הגיאוכימי של המחצבים השונים. דבר המוכיח שבתחילה היו כל היבשות צמודות יחדיו. מאז הלכו והתרחבו המחקרים והדעות התומכות בתיאוריה זו ומאמרים מדעיים רבים אישרוה לחלוטין. **ומספר היבשות גם הוא ידוע לך, אני בטוח."**

"נכון...שבע..." אישר יעקב. "מדהים איך ידע מחבר הזוהר לפני 1,800 שנה שישנן שבע יבשות בעוד שאך בשנת 1492 גילו את יבשות אמריקה, ואת היבשות אוסטרליה ואנטרקטיקה גילו רק אחר כך. זהר חדש בראשית אות תפ"ו. אבל הרשה לי להעיר, אברהם. היו ממצאים רבים מאז תגלית המפץ הגדול. הגם על כך ידעו הקדמונים, לדעתך?"

"אכן, יעקב, ועוד פרטים רבים שהמדע לא גילה" הדגשתי, "כפי שתראה בהמשך ; וגם תבין שהמדענים היו נוהגים נכון אם היו הולכים יד ביד עם תורת הסוד, במקום לשלול אותה בקלות ראש. עליהם לבטוח שדברי התורה הם האמת, ובמקביל לנסות ולהוכיח אותם בעזרת המדע. ואזי, מאמצים כבירים, שנים רבות של מחקרים, משאבים, ועוד היו נחסכים על ידם, מאחר שהיו מגלים את אשר הם מחפשים, ואף הרבה יותר, ובקלות יתירה לאין ערוך, שכן התורה מאירה כמגדלור למרחקים לכל הכיוונים. ראה מדרש הנעלם פרשת ויצא דיבור המתחיל "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה" וכו'.

"איך אתה מסוגל להקשיב לשטויות האלה?!" קרא יצחק. "תעזוב אותו ובוא לכאן, יעקב!"

"תמשיך בבקשה." ביקש יעקב, ועיניו מקרינות הפעם התעניינות. הטלפון שלו צלצל והוא הזדרז להשתיקו.

"תעשה לעצמך טובה, יעקב, ותעזוב אותו." התערב יצחק שוב וניסה להניאו. "הוא לא מבין דבר פשוט - לכל אחד האמת שלו!"

זחלים אחדים נתגלו על הצמחים.

"הזחל יכול לומר 'הבנת המציאות היא דרך חוש המישוש – שהרי כך אני מתקדם על גבי הגבעולים ומגלה את העלים הנחוצים לי לארוחה. העולם מסתכם בצמח זה שעליו אני מיושב'." הבעתי את השקפתו. "לאחר שייהפך לפרפר יבין, עת יגלה יותר."

ציפורי דרור התעופפו להן באוויר. "עולמם נפרס למרחקים גדולים יותר, אבל לא כשל האנפות המיושבות בצמרות העצים, שכן במעופן מתרחב שדה ראייתן עד כדי ימות ויבשות."

"מה כל זה קשור אלינו, בני האדם?!" נסער יצחק ופניו האדימו. "אנחנו הרי יודעים על הרבה מעבר לכך!"

"נכון, אבל האם כולם, והאם תמיד היה כך?" שאלתי. "אפילו היום קיימים שבטים מסוימים הפזורים על פני כדור הארץ המודעים, אמנם, לקיומם של גרמי השמיים המוכרים והבסיסיים - השמש, הירח והכוכבים, אך לא מעבר לזאת. לחלקם אף אמונות שונות לגבי מהותם. אנחנו מודעים ליותר, בעזרת הטלסקופים המשוכללים, ואינני מתכוון רק לגלקסיות. מידי פעם מתגלים ממצאים ותופעות שאף הספרות הבדיונית אינה מסוגלת להתחרות בהם."

"ועוד יגלו! איננו יודעים עדיין את מכלול האמת! חשבת על כך?!" גיחך יצחק וגבותיו התכווצו.

"יפה אמרת, יצחק." חייכתי. "לנקודה הזו בדיוק חפצתי להגיע. ומי יכול לדעת את האמת בשלמותה? זה שברא אותה, כמובן. והוא מגלה לנו זאת, בספרו, בעניין זה ובכלל הנושאים שתעלה בדעתך.

עלינו להבין, שהאמת היא אחת. איננו יכולים להמציא אותה, כל אחד מסיבותיו שלו או השערותיו, שכן במצב זה הוא גם לא יהסס לשנותה על פי מניעיו המתחלפים ואולי אף המתהפכים. אנחנו תלויים באמת ולא היא בנו. לשנותה משול לשינוי מצדנו בסדרי הטבע. ולכן אמרות כגון: 'לכל אחד האמת שלו', 'האמת היא סובייקטיבית', 'האמת היא בעיני המתבונן' פסולות, כי הן מעוותות מיסודן. ריבוי האמיתות את השקר מולידות. לכן, במצב זה, נכון יהא יותר לומר 'לכל אחד השקר שלו'. האמת המושלמת אינה תלויה בדבר, אלא שעומדת בזכות עצמה, ונדרשת מהאדם התאמצות כדי לגלותה. האדם יודע שקיימת אמת נכונה אחרת לא היה שואף להגיע אליה."

"בסדר, אולי היהדות גילתה אותה, אבל מתוך ניסיון ומחקרים לאורך השנים הרבות." התעקש יצחק. "תחשוב על-זה."

"יש משהו בדברי יצחק." העיר יעקב. "ייתכן מאוד גם, שלמסקנות ולתוצאות שהגיעו אליהם עם ישראל הגיעו עמים אחרים אף-הם. מכאן, שאין לתורה מה לחדש מעבר לאשר מובא בתורות האחרות."

"אם תאפשרו לי, בהמשך תגיעו למסקנה ששום אדם לא היה מסוגל לזאת, ומכך, שום תורה אחרת, וגם שאין היא פילוסופיה." ראה פירוש רבנו יונה על ספר משלי פרק י"ב פסוק ה' דיבור המתחיל "תחבולות רשעים מרמה" וכו'. וכן ספר עין איה להראי"ה קוק זצ"ל על מסכת שבת פרק ב' פיסקא ק"ה "וישנן דיעות כאלו שמפני הנטיה של הרצון של בעלי הדיעות ההנה אל הסכמות מוטעות" וכו'. עניתי. "בנוסף לכך תבינו שכל אירוע שמוזכר בה מעביר מסר, הכוונה, לקח, חכמה ועוד, והוא אקטואלי לכל דור ודור." המהר"ל מפראג בספרו תפארת ישראל פרק נ"א.

"אין זו פילוסופיה?!" תמה יצחק וגער. "היכן ההבדל?!"

"הפילוסופיה מובעת דרך ההיגיון המופשט על פי דעתו הפרטית של האדם האחד. כל אחד יכול, יצחק, וגם אתה." עניתי, ולאחר השתהות לחשיבה המשכתי. "אציג דוגמא בעלת הגיון מעוות. תתארו לעצמכם שיטען אדם כלשהו: 'היות שהתינוק מגיע לעולם בלא שיניים ושיער, והוא גם חסר אונים בכל המובנים, הנכון הוא שלא לבוא לעולם כלל. היות וההורים מתעקשים, הוא נולד, ומנצל אותם בחמדנותו עד תום בדרישותיו. גופו מתפתח וגדל, ומסתגל בעל כורחו לקשיים שמרעיף עליו האדם, וכך הוא משרתו, עד אשר תש כוחו ואינו מסוגל ליותר, ואז קורס ושב להיות כבראשית ימיו - בהעדר שיניים ושיער וחסר אונים. ההקבלה בין תחילת ימיו וסופו משמשת כראייה המוצגת לנו שהכול היה לשווא'. הוא אף יחזק את עמדתו בסילוף הכוונה בפסוק 'הבל הבלים אמר קהלת'. כעת, לך ותפריך טענה מופרכת. מה דעתך?"

יצחק לא הגיב הפעם, אלא אך פסע הלוך ושוב במרץ, ועל כן המשכתי בדבריי.

"כעת בכוונתי להעלות את הסיבה היסודית להיווצרות המציאות הקיימת; כלומר, להגיע אתך אל שורש השורשים, אשר מסופקני אם אי פעם יוכל המדע לגלות, כי כאן נוצרות שתי בעיות מרכזיות: הבעיה הראשונה היא שאנחנו מוגבלים כאמור על ידי חמשת החושים, חושים שבעזרתם אנו מקבלים תמונה מאוד מעוותת של המציאות. המדע הגיע מזמן למסקנה שהחומר הִנּוֹ למעשה צירוף של אנרגיות. היקום כולו מורכב מאנרגיות, כך שהדעה שהחושים יכולים להכיל את המציאות היא שקרית. הבעיה השנייה היא שאנחנו מוגבלים גם על ידי השכל האנושי. למשל, יכולים אנו להבין את המצבים הנפרדים 'היה' 'הווה' ו'יהיה'; אבל לא לתפוס בתודעתנו כששלושתם מתרחשים בעת ובעונה אחת, ועל כן אין מילה המייצגת מצב זה, או נוסחה מתמטית כלשהי שתסביר זאת. ראה שלחן ערוך אורח חיים סימן ה' הלכות כוונה בברכות. מכאן, שגם הכלים המשמשים את האדם מוגבלים."

"ואתה לבטח טוען שמצב כזה ששלושתם מתרחשים יחד קיים במציאות ואתה יכול להרגיש אותו ולהבין אותו, מה?" קרא יצחק בלגלוג. הוא הניח את בקבוקו הריק בקצה הספסל והחל ליידות אבנים קטנות לעברו, בנסותו לפגוע בו.

"לא אני." הדגשתי. "הפנימיות של התורה, הסוד, ואף הפשט של הסוד, מראים לנו את הדרך. לגבי לחוש אותו או להבינו בשלמות, נדבר מאוחר יותר."

"הדבר אכן לא יעלה על הדעת, אברהם." טען יעקב.

"ידוע ומפורסם כבר שהזמן קשור ישירות לחומר ולמרחב. קרקש בספרו אור ה' פרק ט"ז. רב סעדיה גאון בספרו אמונות ודעות מאמר ב' ומאמר ה'. הרמב"ם בספרו מורה נבוכים חלק ב' פרק י"ג. הרי המדע טוען כך מאז תורת היחסות של איינשטיין "תורת היחסות" הוא שמן המשותף של שתי תאוריות פיזיקליות שפותחו על ידי אלברט איינשטיין בראשית המאה העשרים, ושינו את תפיסת העולם האנושית בכל הנוגע למושגי היסוד של הפיזיקה: זמן, מרחב, מסה ואנרגיה. בעקבות המהפכה שחוללו תאוריות אלה, הרגיש איינשטיין צורך 'להתנצל' בפני סר אייזק ניוטון על כך שתיקן את כללי המכניקה הקלאסית שלו. ואף עוד לפניו. אריסטו למשל. מכאן, שלפני בריאת מציאותנו זו, שהתיאוריה

המדעית מכנה בשם המפץ הגדול, עת לא היה חומר או מרחב – לא היה זמן; וכך שוב לא תוכל לחשב מתמטית ולהעלות נוסחאות כלשהן. מה דעתך?״

כל תשובה לא התקבלה ועל כן המשכתי. ״עלינו לנסות ולהתעלות מעל למושגים המוכרים לנו כבר בשלב ההתחלתי של הדיון בדיוק כפי שהמדענים מתעלים (למעשה זונחים) מעל ׳השכל הישר׳, כאשר הם מקבלים את ההנחה שהמשוואות המתמטיות הנובעות ממכניקת הקוונטים מתארות את חוקי המציאות, עד למקום שידם משגת. על כן, לשם ההבנה, דרך המילים המוגבלות אשר לנו נשתמש במילים ׳היה׳ או ״יהיה׳, אבל עלינו להבין שהדבר מתרחש גם עכשיו ויתרחש בעתיד והתרחש בעבר. זה קצת קשה אבל האם אתה מוכן למסע, להרפתקה שתקרב אותך אל האמת?״

״איננני יודע כיצד ניתן להבין את עולם האמת כשאנו אך מבינים בקושי את עולם השקר, אבל בסדר, אנסה. התחֵל, בבקשה.״ ביקש יעקב. ״זה מסקרן, עליי להודות.״ הטלפון שלו צילצל והפעם הוא מיהר לכבותו.

החולייה הראשונה

״וטוב שכך.״ אמרתי. ״התכוונתי לפני הכול להפנות שאלה על מהות החיים – הסיבה, הייעוד, המטרה; אבל כפי שהבנתי, חיפשת, יעקב, אבל לתשובה לא זכית.״

״איזו מין שאלה מטופשת זו?״ התערב יצחק לשיחה. ״כולנו יודעים מהי המטרה!״

"בבקשה, אני סקרן לשמוע." אמרתי.

"המטרה בחיים היא... אה... להיות, להתקיים, לשרוד!"

"כלומר, שחיי האדם עלי אדמות מסתכמים בקיום לשם קיום, הישרדות, כפי שביצורי הטבע?" שאלתי.

"ודאי שלא." אמר יעקב. "לאדם נחוץ הרבה יותר."

"בסדר גמור. נכון." אישרתי. " אם כך הבה נציג את השאלה בדרך אחרת: מהו הדבר הנחוץ לנו בחיינו?"

יצחק עיוות את פניו. "גם זה ברור, ואין צורך לשאול! אושר, הצלחה, כסף ועוד כהנה וכהנה! אני רוצה ללכת, יעקב! מספיק לי עם השטויות האלה!"

"הייתי בכל זאת מעוניין לשמוע את ה'כהנה וכהנה' לפני עזבכם, אם כך תחליטו, בבקשה." התעקשתי.

"אני נשאר." הכריז יעקב בפני יצחק ופנה אליי. "אפשר אפוא למנות אין-ספור דברים נוספים, אברהם: ביטחון, אהבה, בריאות, שלווה, שלימות ועוד. לְמה בדיוק אתה חותר..?"

"הייתכן שישנו גורם אחד שורשי המביא לכל אשר מניתם ולא מניתם, ואליו אנחנו מתאווים?" השבתי בשאלה.

שניהם שקטו והביטו בי בפליאה לרגע קט, עד אשר התרעם שוב יצחק. "אתה השתגעת לגמרי!"

"זאת נראה בהמשך." הצעתי. "אך תחילה הבה נחזור להבנה שאליה הגיעו המדענים: העולם נברא. הם אינם יודעים מדוע וגם לא את אשר קדם לכך. הבריאה למעשה כפי שתראו היא אך חוליה ברצף שרשרת אירועים שהתרחשו לפני כן."

"אירועים לפני הבריאה?!" התפלאו שניהם. "אבל התורה הרי מתחילה בבריאה!"

"הדברים יהיו ברורים מאוחר יותר. תרשו לי, ידידיי." ביקשתי. "אני רוצה להביא אתכם לשורש השורשים, כפי שאמרתי, החוליה הראשונית ביותר שאותה עלינו להבין היטב כי בה הסיבה וההכרח לתולֶדֶת החוליות שבהמשך, וכן את החוקים והכללים הבסיסיים שעל פיהם מתנהלת המציאות, ואז נוכל לדון מחדש על ההשערה הידועה שהמציאות נוצרה מרצף אירועים מקריים ואבולוציוניים, כפי שגם טענת יעקב. על מנת שהאדם יבחר נכונה עליו לדעת ולהבין את מטרת הבריאה, וסיבת היותו עלי-אדמות. עליי להדגיש, שכל אשר אומר אינם דעתי הפרטית, אלא מובאים במקורותינו, דהיינו, בתנ"ך וכן בדברי חכמינו זיכרונם לברכה, תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י"ב עמוד א' "אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא? הכי קאמר: אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר "ונביא לבב חכמה" מי נתלה במי? הוי אומר קטן נתלה בגדול". וכדאי מאוד לבדקם אחד לאחד. עד כאן בסדר?"

"לא! לא בסדר! די!" צעק יצחק בייאושו. "אתה מטמטם ומבלבל לי את השכל!"

"תירגע יצחק." ביקש יעקב. "תנסה להקשיב גם אתה. סליחה, אברהם", התנצל ועיניו פקוחות לרווחה.

"לא אירע דבר, יעקב." אמרתי. ופתחתי בהסבר: "היה מצב שבו כל המציאות המוכרת לנו וגם זו שאינה מוכרת לנו, לא הייתה קיימת כלל. היה רק אחד הממלא את הכול, ונכנה אותו לשם ההבנה, הכוח החיובי האין-סופי, שנקרא על ידינו בשם הבורא. הערה: איננו מסוגלים להבין את מהותו של הבורא כלל אלא אך את השפעותיו ולכן כשאנו באים לדבר על הבורא זהו רק על הנהגותיו. הקדמת תיקוני הזהר "לית מחשבה תפיסא בך כלל" וכו'. טבעו של כל כוח חיובי הוא נתינה, הטבה, השפעה חיובית, מתוך אהבה כנה. וראה לעניין זה: תלמוד עשר הספירות של הרב אשלג חלק א' פרק א' סעיף א'. דרך ה' להרמח"ל חלק ראשון תחילת פרק שני.

ולכן הגדרתו היא: 'הפלוס'. אנו משתמשים במושגים של פלוס מינוס ונייטרל לציבור הרחב כשלמעשה זה רק משל להבנת העניין.

אולם לא היה למי להעניק את אותו שפע אין-סופי, כי זולתו לא היה קיים דבר. ועל כן ברא מעצמיותו – אפשרות שאין אנו מסוגלים להבין כיצד – את הכוח השלילי, המינוס, המקבל, שהוא יחידה מלוכדת של הנשמות שלנו, של כולנו. במילים אחרות – כולנו הרכבנו יחד נשמה כוללת אחת שהיוותה את המינוס, דהיינו את הכוח המקבל. והיות שהמינוס, החסר, תלוי בפלוס – היינו תלויים בבורא, הנותן, אשר מילא אותנו באורו, אור אשר העניק לנו תחושה עילאית של מלאות תענוג וסיפוק שלא ניתן לתיאור. עליי להדגיש שאהבה אבסולוטית שררה בינינו, ובינינו לבין הבורא."

"כשאתה אומר אור – למה בדיוק אתה מתכוון?" שאל יעקב.

"מובן שזה לא האור הגשמי המוכר לנו. שהרי המאורות נבראו רק ביום הרביעי, כפי שציינת." השבתי. "האור שאני מתכוון אליו הוא רוחני, שורשי."

"כיצד ניתן לדעת שנכון הדבר?" שאל יעקב. "שהרי המדע אינו מכיר בקיומו?"

"אל-לו לאדם לומר 'מה שאינו נראה אינו קיים'. אזכיר לך, יעקב, שאך לפני דורות ספורים לא היה למדע מושג לגבי חלק מהאנרגיות המוכרים היום; ואם מישהו, באופן תיאורטי, היה מעז להצהיר על קיומן, היה נחשב בעיניהם כהוזה. אותו המדע גילה אותן, והוא מוסיף לחשוף את גווניהם הנוספים, הניתנים למדידה. לדוגמא: קרינת איקס, קרינת רדיו, אינפרא אדום, אולטרא סגול, ועוד. קיימות אנרגיות מטאפיזיות הידועות לעת-עתה ברפואה האלטרנטיבית, למשל. מעבר אליהן קיימות רבות נוספות עד אין-סוף.

האור הראשוני, היסודי שאנו דנים בו נשגב ומתעלה על כולם לאין-שיעור וגם מוציא לפועל את כולם, ולמעשה את כלל המציאות. מאמר הויכוח

להרמח"ל סימן ס"ב. הוא המזון, האנרגיה לנשמה. בלעדיו בלתי אפשרי הקיום. למדע אין את הכלים המתאימים לגלותו."

"אם כך אני מבין שכוונתך שגם כעת בלתי אפשרי בלעדיו; אבל הרי הדבר אינו הגיוני!"

"כן, זה שטויות! אל תשמע לו יותר!" צעק יצחק, וחידש את השלכת האבנים לעבר הבקבוק.

"הדבר הגיוני ביותר, חברים, כפי שיבואר, אם תרשו לי, וגם אציג את הדרכים הנכונות כדי להשיגו." הבטחתי.

"אם אנחנו זקוקים לבורא לקבלת האור, כדבריך, מסתבר שגם הוא זקוק למישהו שברא אותו, כדי לקבל ממנו! למה אתה מתחמק מלהזכיר זאת?!" התריס יצחק.

חייכתי. "רגילים אנו, במסגרת העולם הזה, המוגבל, למצב שלכל דבר חייב להיות משהו שקדם כדי להביאו לידי מציאות. אבל עלינו לחשוב – עד להיכן? שהרי חייבת להיות נקודת התחלה, הלא כן? ונקודת ההתחלה היא הבורא עצמו."

"א... אבל..!" פלט יצחק ונאלם.

"בסדר, המשך." ביקש יעקב.

"לכאורה המצב של הבורא הנותן ואנחנו המקבלים נראה אידיאלי, אבל רק לכאורה ומיד תבין מדוע. כעת אציג מספר דוגמאות היכולות להבהיר את המשך דבריי: ראה נא - כשמיכל, בקבוק, כוס וכד' הם ריקים – הם המינוס, המקבלים, ויש למלא אותם. אבל כשהם מלאים – יכולים הם אך לתת. דוגמא נוספת: אם יעניקו לאדם חסר-כל את כל אשר הוא חפץ בו, לאורך זמן, ייתכן שבימים הראשונים ירגיש נפלא, אבל יגיע זמן ויחוש תחושת אי נוחות – כי אין לו דבר-מה כדי להשיב ולהחזיר. מוכר גם הסיפור על שתי האחיות – האחת בריאה והשנייה נכה. האחות הבריאה טיפלה בנכה במסירות ובאהבה רבה. אבל הגיע הזמן שבו

האחות הנכה, דווקא, החלה לשנוא את הבריאה. אבסורד? בכלל לא. פשוט מאוד לא היה לה דבר כדי להחזיר.״ כמו שכתוב בירושלמי (ערלה פרק א׳ הלכה ג׳) מי שאוכל מה שאינו שלו, מתבייש להסתכל בפניו של הנותן. ראה עוד למגיד מישרים להבית יוסף פרשת בראשית דיבור המתחיל אור ליום השבת י״ד טבת. וראה עוד תלמוד עשר הספירות, חלק א׳, הסתכלות פנימית, אות ו׳. וכן בספר חיי עולם להסטייפלר פרק כ״ו דיבור המתחיל ״וככה תראה״ וכו׳.

יצחק נד ראשו לשלילה, והתרווח על הספסל. ״הה! אני מכיר אישית אנשים שיהיו מוכנים עד סוף ימיהם להיות תלויים באחרים ולנצל זאת בלי שום נקיפות מצפון! וזה כולל את כל הדתיים הלומדים בישיבות ובכוללים, ולא תורמים דבר למדינה: לא בצבא, לא בעבודה ולא בכלום! הכיצד תסביר זאת?!״ הוא עיוות את פניו והשליך אבן אחת בחזקה יתרה, ופגע בבקבוק אשר נפל ארצה והתנפץ.

״קל לדבר שלילי כפי שקל לקלקל ולהרוס. עוד נגיע אליהם בהמשך, ואז אסביר.״ הבטחתי. ״אבל לעת עתה, הרשה לי להמשיך. המצב הזה של הבורא שנתן והנשמות שקיבלו, נקרא עולם האין-סוף. ושם תחילה היינו המושפעים, המקבלים. אבל משהתמלאנו באורו הייתה באפשרותנו אך להשפיע ולתת; שוב מתוך אהבה שהיא המניע השורשי, וכך רצינו, בדומה לדוגמאות אשר הבאתי לעיל. לא יכולנו להחזיר לבורא, שהרי הוא אינו זקוק לדבר, ולבטח לא לדבר שהוא עצמו נותן. גם לא יכולנו להעניק זה לזה, שכן כולנו יחד הרכבנו נשמה כוללת, כי כששורה האהבה - קיים האיחוד. ואף אם היינו נפרדים – הלא קיבלנו די והותר מהבורא. וכך, הגענו למצב שבו חשנו בתחושה נוראה הנקראת 'נהמא דכסופא', או 'לחם של בושה'; כלומר – הבושה מהבורא בשל אי-היכולת להחזיר. ועל כן אמרנו 'די! אנחנו אמנם זקוקים לאור, אבל לא מוכנים לקבלו בלי היכולת לזכות בו על ידי פעולות ומעשים חיוביים מצדנו!' שימו לב – כאן נבראה זכות הבחירה החופשית שלנו ראה בספר דרך ה׳ חלק א׳ פרק ג׳ בתחילתו. טעם זקנים (וורנר) תחילת פרק שלישי דיבור המתחיל ״כשהקב״ה רצה לברוא העולם״ וכו׳. אורות ישראל להראי״ה קוק פרק א׳ סעיף י״ג דיבור המתחיל ״אי אפשר להפרד... יש הכרח טבעי״ וכו׳. שכל כך הרבה פילוסופים מתחבטים בה. הבחירה החופשית סותרת את מושג הדטרמיניזם. הדטרמיניזם הוא טענה פילוסופית הקובעת כי כל פעולה, החלטה או מחשבה אנושית נקבעת בשל רצף אירועים קודמים. למושג זה יש קשר לתחומים רבים, ביניהם המדע, הדת והפילוסופיה של המוסר.

הסירוב שלנו, למעשה, גרם לבריאת כוח שלישי, הכוח המתנגד, מצד אחד, וגם המבקש את האור מצד אחר, כי אי אפשר להתקיים בלעדיו, ועל כן הוא הניטראלי, והוא המקשר בין שני הכוחות האחרים: הפלוס (הבורא) והמינוס (הנשמות). בשפה הקבלית נקראים שלושת הכוחות קו ימין, קו שמאל, קו אמצע. התנגדנו לקבלת האור בחינם, ועל כן הוא חזר לבורא. דבר זה נקרא 'הצמצום השני' ראה בספר עץ חיים שער ח' פרק א' אות י"ט ובפירוש הכרם שלמה. ; כלומר, האור צמצם את כמותו בנו עד למינימום הדרוש לקיומנו. מעשה זה גרם ל'טריפת הקלפים למשחק חדש בעל כללים חדשים': נוצרו העולמות הרוחניים (שעליהם נעמוד אולי בעתיד, מאחר שאין הם העיקר בשיחתנו כרגע, שגם היא כללית ביותר בכל מקרה. גם איני מציע הסברים על הצמצום הראשון הדברים מפורסמים ומוכרים למעשה בתורת הצמצום שהוא מושג יסודי בקבלה העוסק בתהליך שקדם לבריאת העולם אשר במהלכו פינתה האלוהות מקום על מנת לאפשר קיומה של מציאות מחוצה לה. מושג הצמצום פותח במיוחד בתורת האר"י ובמשנותיהם של ממשיכי דרכו, אם כי הוא בעל מקורות קדומים יותר. כמו גם לא על נושאים מתלווים נוספים כגון 'שבירת הכלים', סיבות נוספות לבריאת המציאות כולה, ועוד. הרוצה לדעת יכול פשוט לקרוא במקומות המתאימים, בהדרכתו של אדם המבין בזאת). ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "יסודות חכמת הקבלה על-פי הפתח אליהו". וכן הרצאתו של הרב יוסף בן פורת "חכמת הבריאה".

אומר אך בקצרה שתחילה נברא עולם האצילות, אחריו עולם הבריאה, בהמשך אליו עולם היצירה, שהם רוחניים, ולבסוף עולם העשייה, הגשמי, שכשמו כן הוא – בו ניתן לעשות, לעמול, להעניק וכו'. קדמו לכל אלה עולמות קדומים, נעלמים וגבוהים יותר, אבל אנו נתמקד בעולם העשייה. בעולם זה, העשייה, או 'המלכות' כפי שהוא גם נקרא, נבראו כל מערכות הכוכבים הידועים והלא ידועים למדע עדיין."

"ובכללן עולמנו זה." השלים יעקב. "ובו הצומח, החי ואדם וחווה."

"כמובן. באדם וחווה היו כל הנשמות הקיימות, שנפרדו מהם בהמשך וחיו בגופים אחרים בהוולדם." הסברתי.

"ובראשיתם – בקין והבל." הוסיף יעקב.

"וכן בנשותיהם." ציינתי, ופניו הביעו את תדהמתו.

"נשותיהם?!"

"נכון. לקין והבל היו תאומות. לקין אחת, ולהבל שתיים. זו אחת הסיבות אשר גרמו לקין לקנא בהבל." בראשית רבה בראשית פרשה כ"ב אות ג'.

"אם כך, מדוע אין הדברים מצוינים בתורה?!"

"התורה שבכתב מצמצמת במילים, כדי שאנחנו נתמה ונחקור. וכעת הבה ונחזור לנקודה שבה פתחנו.

צדקת יעקב כשאמרת שהאור נחוץ לנו גם עכשיו למעשה. אנו כמהים להשיגו כעת, בכל רגע ורגע, כי הוא אשר מביא לכל הדברים שהזכרתם ויותר.

שני שבילים

ישנה דרך נכונה וישנה לא נכונה להשגת האור. הנכונה היא אחת המתפצלת לשני מישורים מקבילים: המצוות שבין האדם למקום ובין האדם לחברו, כפי שנבאר בהמשך אם תרצו. בדרך זו אנו זוכים בו ללא תחושת ה'לחם של בושה'. הגענו מרצוננו לעולם הזה, לעולם העשייה כדי לעבוד, לפעול, לעשות לשם השגתו, להבדיל מאשר בעולם האין-סוף שם ניתן בחינם. שהרי ה'אדם לעמל יולד', משפט שהזכרת יעקב. מזאת ניתן להבין, מדוע מצוות 'ואהבת לרעך כמוך' חשובה כל כך. אתה, הוא ואני, כולנו למעשה אחד. לכן שכשאתה עוזר לאחר אתה בעצם עוזר לעצמך. הנתינה, העזרה, ההתחשבות והכל על בסיס אהבה כנה, מביאה לידי

אחדות ושלמות. הדגשתי לפני-כן שבעולם האין סוף הייתה אהבה אבסולוטית בינינו, ובינינו לבין הבורא. כשזוכרים זאת, אין אפשרות שננהג אחרת גם כעת. הדבר נעשה בטבעיות.״

״שוב, דברים לא ברורים ולא הגיוניים, אברהם.״ סתר יעקב. ״שהרי אם כולנו נשמה אחת מכאן נובע שאם האדם פוגע באחר הוא מזיק לעצמו למעשה; וגם שהאדם אינו עושה טובה לאחר כשהוא פועל למענו, כי לשם כך הגענו לכאן! דבר נוסף – ישנם רבים, ואני ביניהם, שאינם מקיימים מצוות, ומוסיפים לחיות בשלמות בכל המובנים! הכיצד תסביר זאת?!״

״טבען של תשובות להוליד שאלות חדשות, שהרי לעולם לא יימצא ענף ללא מסעפים. אנו אך בשלב ההתחלתי, יעקב, ועל-כן הרעיונות נשמעים תמוהים, ובייחוד כשמוצגים בפעם הראשונה ולכן עדיף להרחיב את הדיבור לאחר הבנת מושגים יסודיים נוספים.״ השבתי. ״לחלק מהתשובות אתה תגיע בכוחות עצמך.״

״בסדר, אמתין.״

״אני לא! נמאס לי! אני הולך, יעקב!״ הכריז יצחק אבל נשאר במקומו.

״אמשיך בדבריי ברשותכם.״ ביקשתי. ״העולם נברא עבורנו. זו זכות גדולה, ועלינו להיות ראויים לכך. היא גם אחריות גדולה, ועל כן יש לרכוש את הכלים הנכונים לפעולות הנכונות, למען האחרים ולמעננו אנו, כפי שנבאר בהמשך. לכל אחד מאתנו יש דבר מה – רוחני או גשמי שלאחר חסר, ולהפך. ההיגיון אומר שהיות ששורשינו מאדם וחווה כולנו היינו צריכים להיות דומים, ואין הדבר כך. אנו גם שונים זה מזה ברצונות, ביכולות, בכישרונות וכו׳, וכולם חשובים. העולם הזה וכל אשר בו הִנּוֹ כלי להשגת האור; כלומר האמצעי, ולא המטרה עצמה. המטרה הסופית היא לחזור לעולם האין-סוף, כיחידה של נשמה כוללת אחת, לאחר גמר התפקיד בעולם הזה ובעולמות הגבוהים האחרים בלא שנחוש את תחושת ׳הלחם של בושה׳, כי עבדנו כאן כדי להשיגו ביושר. הנה,

הסברתי בקיצור רב, אבל די בנאמר כדי לספק תשובה על החידה שהמדענים חוככים בדעתם מזה זמן רב – כיצד ולמה נוצרו החיים.״

״עבור הנשמה. על פי אשר אמרת עד כה, אכן?״

״כמובן. החלוקה רחבה יותר מכך וכוללת יחידות שונות המשלימות זו את זו ונקראות נר״ן חי״י שהן ראשי תיבות של נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה. הנושא רחב ביותר ודורש לימוד מעמיק ולכן נפסח עליו כעת.״
ראה ספר שערי קדושה לרבי חיים ויטאל חלק ג׳ שער א׳ דיבור המתחיל ״עוד הקדמה אחרת״ וכו׳.

״בסדר, אצפה לכך בהמשך, או לפחות על הוכחת קיומה של הנשמה. לפני שאתה ממשיך, האם אתה מוכן להסדיר את הסתירה שבין דעת המדענים והתורה לגבי גיל היקום? שהרי לדעת המדע הוא קיים מיליארדי שנים, והתורה אומרת שאך אלפי שנים בודדות!״

״הזמן התחיל מאז הבריאה, או במפץ הגדול על-פי המדע. ידוע לנו שהיקום מתרחב. כלומר, מיקומן של הגלקסיות משתנה מרגע לרגע. וכבר אמרנו שהזמן, החומר והמרחב קשורים זה בזה ומכך גם משפיעים זה על זה.

כעת אשאל. האם לדעתך הזמן נשאר כפי שהיה בעת התהוותו ועד היום, או שהשתנה לאורך ההיסטוריה הקוסמית ומוסיף להשתנות?״ סיבות נוספות: א) ראה בתלמוד בבלי מסכת חולין דף ס׳ עמוד א׳ דיבור המתחיל ״דאמר ריב״ל כל מעשה בראשית בקומתן נבראו״ וכו׳. ב) יומו של הקב״ה כאלף שנה כמו שכתוב בתהילים פרק צ׳ פסוק ד׳ ״אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור״ וכו׳. ג) וכן ראה מדרש רבה בראשית פרשה ג׳ פסקה ז׳ ״א״ר אבהו מלמד שהיה בורא עולמות ומחריבן״ וכו׳.

״התשובה נראית בבירור!״ אמר יעקב ועיניו נאורו. ״כלומר... אין סתירה בין הדברים! מדהים!״ הוא נעצר לרגע כדי להרהר.

״נכון. וכך גם אין סתירה בעניינים רבים אחרים.״ אמרתי.

ומהי הדרך הלא נכונה לקבלת האור, כפי שגם טענת?״ נשאלה השאלה המתבקשת.

"כאן הדרכים הן רבות, אבל כולן יכולות להגיע עד כדי התבססות על עיקרון שורשי אחד: אנוכיות." השבתי.

"אנוכיות?! מביאה לאור?! הייתכן?! לאחר כל אשר אמרת?!" הועלתה התמיהה הצפויה והפה נשאר פעור.

"נשמע מפליא, אבל לאחר שיתקבל ההסבר בהמשך הדבר יהיה מובן מאליו." אמרתי. "הדברים שהעליתי הם הבסיס של הסוד, או הקבלה, כפי שגם נקרא מושג זה. 'קבלה' מלשון כיצד לקבל את האור באופן הנכון."

דממה פתאומית השתררה כשסיימתי את דבריי, והבנתי שיש ליעקב צורך להרהר בדבר. אבל הפליאה אותי העובדה שגם לא נשמעה הערה בוטה כלשהי מיצחק. אך רק לזמן קצר.

"הבל הבלים!" הוא נשא את קולו ואמר. "העלית כאן תיאוריה יפה, שלא תוכל להוכיח! למה לי להאמין?"

"נכון, יצחק, שלא אוכל להוכיח כרגע, אבל אם אזכה להזדמנות להבעה בהמשך, אצליח." אמרתי. "ידוע שעל-פי כלל שורשי ניתן לנחש את התוצאה שתהיה. באופן זה קל הביצוע. קשה יותר הדרך ההפוכה – להוכיח את הכלל על-פי התוצאות המתקבלות. המהלך דורש מאמץ יתר, אבל אין הדבר בלתי אפשרי, ותיווכחו בכך בעצמכם. הדברים מבוססים כמובן על העומקים שבתורה."

"הה!" גיחך יצחק. "אם אמנם ישנם עומקים בתורה, מדוע רק הדתיים עוסקים בה? למה לא כולם? שהרי תסכים איתי שאין הם טיפשים!"

יעקב הנהן בראשו. "יש משהו בדברי יצחק. הכלל לא רק שלא עוסק בה, אלא שחלקם אף שוללים."

"את הסיבה הראשית אבטא במילה אחת – המצפון." אמרתי. "בפנימיותנו אנו יודעים את האמת, את הנכון לעשייה."

"אהה! אתה רואה? המצפון יודע שהדרך אינה נכונה!" צהל יצחק.

"להפך, יצחק, ותכף תראה זאת, אם תרשה לי להמשיך." ביקשתי. "לעיתים, עשוי האדם, בגלל הכמיהה לדבר או לדרך שבחר לשלול, לגנות ולזלזל, ובכך להצדיק את מעשיו, כדי להשקיט את מצפונו. תכונה זו עשויה להתפתח עוד בילדותנו. הילד עשוי לומר על המורה ש'אינו טוב' בגלל שביקש ממנו לנהוג כיאות, להקפיד בהכנת השיעורים וכדומה. הוא כמובן יודע שהמורה צודק, אבל הרי הוא מעדיף לשחק, לבלות וליהנות. המצפון הוא כמצפן המורה לרב החובל את הנתיב הנכון לספינתו, ומתריע כשיסטה. ואף אם יתעקש רב החובל ביהירותו לסתור ולדחות את אשר רואות עיניו על גבי המצפן וישיט את הספינה על-פי הגיונו המוטעה בלבד – הלוא בליבו הוא יודה על האמת. במצפון צפון המצפן על-כן עלינו להבין היטב: לא שהדברים אינם נכונים, אלא שהם יותר מדי נכונים, כפי שתראו בהמשך. מכאן, שבני האדם עשויים לדחות לא רק את השקר אלא שגם את האמת מהסיבה הפשוטה: שכן אם יודו שאכן הם האמת – הדבר יגרום להפרכת דעותיהם עליהן התבססו ובהן דגלו בקנאות, גמרא מסכת סנהדרין דף צ"ג עמוד א' דיבור המתחיל "כה אמר ה' צבאות" וכו' בעניין שני נביאי השקר אחאב וצדקיה שאע"פ שנתפסו על שקרם, היו מוכנים להכנס לכבשן האש ולהשרף שם ולא להודות על האמת. ראה עוד במסכת סוטה דף ז' עמוד א' משנה דיבור המתחיל "היו מעלין" וכו', כמה שלבים הייתה אותה אישה עוברת לפני שמשקין אותה מי סוטה כדי שתודה. והיו נשים שהיו מוכנות לשתות ולשאת בתוצאות ולא להודות על האמת. ויחייב אותם לפעול בכיוון זה, ונדמה להם שיהיה עליהם לוותר על הרגלים קיימים, בתחומים שונים, על-כן יתרצו באומרם, לדוגמא, 'איני רוצה להיות כמו הדתיים העושים את המעשים השליליים', וכך יעדיפו שלא לשמוע ואף להשתיק את המדבר בנושא זה. לעיתים, החשש מפני האמת חזק מהחשש מפני השקר.

קשה לאנשים בעלי אידאולוגיה מסוימת לשנות את דעתם, אף אם מוטעית היא, שכן בגלל ה'כבוד' יאחזו בה בחירוף נפש. אבוי לאיש המשקר לאחרים. נכון, אבל אבוד האיש המשקר לעצמו. לעומתם מוכרים גם האנשים החיים ללא אידאולוגיה ברורה ויציבה, וייסחפו כהנה וכהנה כנוצה ברוח, וכך נמשכים הם אחר הבילויים הסתמיים,

כילדים הנשבים בקסמי השוקולדים והצעצועים. ספר דרך אמונה פרק י״א אות רצ״א.

ישנם אנשים שטבעם להירתע ומכך לדחות רעיונות הזרים להם, בדומה לנמנעים מלטעום מאכלים שאינם רגילים בהם; וגם האלה שלא מוכנים בשום פנים לקבל מרות, כלומר, שלא יורו להם כיצד לנהוג, כי חייבים הם לחוש שהם בשליטה; וישנם גם סיבות רבות אחרות. על-כן חלקם יעדיפו להתאמץ וללמוד על התרבות והדת של עמים אחרים, שהרי אין סיבה שילכו בדרכם; ואף יצטטו את דברי חכמיהם, אבל את אשר שלנו – יזניחו. הפועל היוצא מכך – אף על פי שברצונם לדעת ולהבין את האמת – הם יאמצו אותה אך אם היא תתאים לאמת שלהם. והרי קל יותר לשלול, ואף לא יבחלו להשמיט מילים מהכתוב בתנ״ך ובדברי חז״ל או לשנותם. לדוגמא: לפסוק 'שלח את עמי' ישנה מילה נוספת חשובה: 'ויעבדוני'. ספר שמות פרק ז' פסוק ט״ז והלאה. בדומה לכך גם בהמשך למשפט ״בית יעקב לכו ונלכה״ (בילי״ו) ישנן שתי מילים: ״באור ה' ״. כעת אשאל: המוכר לכם הביטוי 'איש איש באמונתו יחיה'?״

״כן, בוודאי.״

״היכן כתוב?״ שאלתי. ושניהם נאלמו.

״לא מופיע כך בשום מקום, אלא שנאמר 'וצדיק באמונתו יחיה'. ספר חבקוק פרק ב' פסוק ד'. לאחר סילופים מעין אלה לא רחוקה הדרך להעלאת רעיונות מעוותים לגבי סיבת הימצאותנו בעולם, מוצאו של האדם, ייעודו, מהותו של הבורא, קיומו או אי קיומו וכיוצא באלה.״

״היש ביכולתך להציג דוגמא?״

״כן! תוכיח לנו שאנחנו חושבים לא נכון!״ אמר יצחק בנחישות.

על הדשא שמולנו השתעשע ילד עם כלבלב.

״מה דעתך, יעקב,״ פניתי אליו. ״האם הכלב בדרגה גבוהה מהאדם?״

"הכלב יותר מהאדם?! " הוא התפלא. "מה פתאום?!"

"על פי הקריטריונים שעליהם הצבעת לפני כן הבנתי שכנראה זו דעתך." חייכתי. "הרשה לי לצטט את דבריך: 'האדם הוא בעל דרגות המודעות, הכלים והחושים הטבעיים הגבוהים ביותר מכל היצורים הקיימים על פני כדור הארץ. אם הבורא אכן היה קיים הייתי חש אותו'."

"ואני עדיין חושב כך." אישר יעקב.

"אבל וודאי ידוע לך שהכלב, כדוגמא במקרה זה, ניחן בחושים מפותחים יותר מהאדם – השמיעה והריח."

"אתה לא מתכוון ברצינות ש..?!" נדהם יעקב.

"הישמר! הוא עוד ישכנע אותך להאמין שכן!" הזהיר יצחק בקראו.

"לא, ברור שלא." הרגעתי אותו. "רבות מהחיות ואף הצמחים ניחנים ביכולות שאין לאדם. אבל דבר זה אינו הופך אותם לנעלים על האדם. החלוקה היסודית הִנָּה – הדומם, הצומח, החי, והמדבר – האדם. ספר הכוזרי מאמר ראשון אות ל"א-מ"ג. אף בדרגה של הכלב, בשמיעה ובריח, אין אתה יכול להתחרות, ואתה רוצה לראות את הבורא הכל יכול שברא אותנו? עיין בגמ' חולין דף נ"ט עמוד ב' דיבור המתחיל "אמר ליה קיסר" וכו'. שהרי הוא באין-ספור דרגות גבוה יותר מאתנו! ואין לו לא גוף ולא דמות הגוף או גשמות כלשהי שתוכל לראות או להיאחז בה. אוסיף הסבר, ומלכתחילה אדגיש שגם הוא נועד לשבר את האוזן בלבד: למעשה אנו נמצאים, אפשר לומר, 'בתוך' הבורא, ש'עוטף' אותנו ואת המציאות כולה במהותו, וגם נמצא בתוכנו ובמציאות כולה. זהר פרשת פנחס ברעיא מהימנא אות רכ"ו "איהו סובב על כל עלמין וכו' איהו ממלא כל עלמין". וכן זהר פרשת פנחס ברעיא מהימנא אות תקס"ג "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. מכאן ניתן להתקרב להבנה כיצד הוא נמצא בכל מקום."

"דבריך אך מחזקים את אשר אמרתי, אברהם," העיר יעקב. "אם הוא נמצא בכל מקום, ואף 'עוטף' אותנו, כדבריך, היינו חשים ויודעים זאת בדרך זו או אחרת."

מטוסי קרב סילוניים עברו מעל ראשנו במהירות רבה. אנחנו כמו גם האחרים סביבנו נשאנו את עינינו לעבר השמיים ועקבנו אחריהם בהתפעלות.

"מהו הגורם הבסיסי הנחוץ למטוס כדי להמריא, לנסוק ולטוס אנחנו הרי יודעים, הלוא-כן?" שאלתי.

"האוויר, כמובן." הייתה התשובה.

"אנחנו מודעים לקיומו של האוויר, שהוא גשמי אף-על-פי שאיננו רואים אותו באמצעים רגילים." הצבעתי לעבר ציפורים אשר התעופפו סביבנו. "האם לדעתכם הציפורים מכירות את המושג 'אוויר' ומבינות שהוא זה אשר מסייע למעופן? האם הן מכירות את תורת האווירודינמיקה?"

"אני בספק רב." חייך יעקב, "יש לשער שהן זוקפות את היכולת רק לעצמן."

הנהנתי בראשי. "עלינו להבין שכפי שאנו נושמים את האוויר שאיננו רואים אך תלויים בו, כך איננו רואים את הבורא אבל כן תלויים בו. אילו יכולנו לראות או למדוד אותו בדרך כלשהי, הוא היה הרי גשמי, והוא לא. כעת, לאחר ההסבר, אתה מבין עד כמה הרעיון שהעלית – לחוש את הבורא - אבסורדי, הלא כן?"

יעקב הרהר לרגע טרם השיב. "כ...כן עליי להודות שכן... הטעות הייתה בדרך ההשקפה."

"יפה. נכון. השגיאות לבני האנוש והנכונות לבוראם. מכאן אפשר להסיק את המסקנה הבלתי מעורערת: הקביעה שקיום הבורא תלוי בחושינו מתבטלת. מה דעתכם?"

"אכן נכון..." אמר יעקב בלחש.

"לפני שאציג את הטיעון השני הרשו לי לשאול: האם הדברים שאמרתי עד עתה מתחילת שיחתנו היו נהירים לכם דיים? האם הבעתי את עצמי באופן מספק?"

"כן, בהחלט." מיהר יעקב להשיב.

"זה עדיין לא אומר שהסכמתי עם כל אשר אמרת, שתדע לך!" נפנף יצחק באצבעו. "אבל להבין – הבנתי! אני לא טיפש!"

"מעניין..." אמרתי. "כי לא השקעתי כל מחשבה בדבריי, למעשה. מילותיי יצאו מפי מעצמן, ללא רצוני, תכנוני, השקעתי. מבחינתי דיברתי סתם 'ג'יבריש'; וראו זה פלא! הבנתם אותי!"

"איזו שטות אתה אומר פתאום עכשיו?!" קצף יצחק. "איך מילים יכולות להופיע כך סתם ללא כוונה?! רק הכסיל יאמין לך!"

יעקב חייך מתוך הבנה. "מה בדיוק אתה רוצה להגיד בזה, אברהם..?"

"אפילו האדם, בעל המוח המצומצם חייב לומר את דבריו לאחר חשיבה, אחרת וודאי הוא שהוּנו מעורער בנפשו. ואם אך בגוף הקטן הזה מדובר – הכיצד ייתכן והמציאות המורכבת כולה, על כל תכולתה, במורכבותה המופלאה והסדר המופתי המדהים – יכולה להיבנות כך סתם, מלא כלום, בעצמה, באופן אקראי, אגבי, סתמי, 'אבולוציוני', ללא מטרה מוגדרת כפי שטענת, יעקב, תחילה? צדקת, יצחק. אכן, רק הכסיל יאמין לכך, כי דווקא זה יכול להיות פלא. החכם מבין שלכל דבר שהוא, היה מישהו שהוציא אותו לפועל והביא ליישומו. כך במעשי בני האדם, וכך, בפועל יוצא הבלתי מתערער במעשי הבורא – מסקנה שאליה הגיעו גם גדולי מדעני העולם, יהודים וגויים כאחד. ראה בספר המהפך של הרב זמיר כהן נספח ב' "המדענים מדברים" בעמוד 306. וכן באתר הידברות ראה מאמריו של הרב יהושע ענבל "מדע או מיתוס"."

המתנתי ואפשרתי זמן לחשיבה מצד שותפיי לשיחה, והמשפט הצפוי אכן נשמע.

"גם על כך אני מסכים אתך." אמר יעקב. "אמור נא לי – כיצד מגדירים את הבורא?"

"האם יש באפשרותנו להגדיר את הזמן, המרחב והחומר?" העליתי שאלה.¬

"למדענים יש ההשגה אך לגבי השפעותיהם, אבל לא על מהותם." השיב יעקב.

"יפה." אמרתי. "הם עובדה; כלומר – אנחנו יודעים על קיומם, תלויים בהם, ומושפעים על ידם. מכאן אתה יכול להבין את הקל וחומר לגבי הבורא, שהוציאם לפועל. הוא אמת, הוא קיים, ואנחנו תלויים בו, ומושפעים על ידו. והיות שהתורה ניתנה לנו על ידו, עלינו לבטוח בה.

עלינו להרהר היטב ולהפנים דבר חשוב:" הדגשתי. "אם אנחנו מפנים עורף לתורה אנחנו משחקים לידי רודפי עם ישראל לאורך הדורות, שהרי זהו הדבר אשר לחצו עלינו שנעשה – שנתכחש ליהדותנו. הם גם לא בחלו בדרכים איומות ואכזריות – הרציחות, הפוגרומים, שריפת ספרי התורה והדומים להם. אילו הם חיו היום – היו שמחים וצוהלים בראותם את אלה המתרחקים מהמסורת, שאבות אבותינו כה שמרו עליה בחירוף נפש."

"אכן, נכון" אמר יעקב, לאחר שתיקה קלה. "נניח שאני מסכים אתך לגבי התורה שבכתב. למה התורה שבעל-פה כל-כך חשובה? שהרי בני-אדם כתבו אותה!"

"דעה מוטית מובילה לדעה מוטעית, יעקב. משה קיבל בהר סיני מהבורא לא רק את התורה שבכתב, אלא שגם את התורה שבעל-פה, הכוללת את הקבלה. ספרא פרשת בחוקותי פרק ח' אות י"ג. כמו-כן ראה הרצאתו של הרב שלמה שוואקס "תורה שבעל-פה" באתר הידברות. תורה זו נרשמה בהמשך אף היא ע"י חכמי עם

ישראל מסיבות שונות. התורה שבכתב היא כ'ראשי פרקים'; והתורה שבכתב מפרטת. בלעדיה לא היינו יכולים לדעת כיצד להכין את התפילין, למשל, ושעלינו להשתמש בהם רק בששת ימי החול, ובדומה לכך גם לגבי כלל המצוות, וגם את ה'למה', שכה חשוב גם לך, יעקב."

"ששת ימי החול שהעלית הזכירו לי את שאלתי בתחילת שיחתנו: אם הבורא אכן כל יכול, הכיצד זה שהיה זקוק לשישה ימים לבריאת העולם? למה לא ברגע אחד?" שאל יעקב.

"גם לי יש!" התפרץ יצחק. "אם הוא כל יכול, האם הוא יכול לברוא אבן שהוא אינו יכול להרימה?! הא?! מה תאמר על כך?!"

"אענה תחילה ליצחק, ברשותך, יעקב." בקשתי. "התשובה היא – ודאי שכן. ראו את האבנים הגדולות אשר הוצבו ברחבת הדשא. האם מישהו מאתנו מסוגל להגביה, ואפילו מעט, את האחת מהן?"

"מובן שלא." הזדרזה להגיע התשובה הנחרצת.

"אבל שאלתו של יצחק הייתה לגבי הבורא..." החל יעקב להעיר ופסק לחשיבה. "אהה... הבנתי..."

"אני לא!" קרא יצחק. "מה בכלל הקשר?!"

"הרי אור הבורא נמצא בכל אחד ואחד מאתנו." הסביר יעקב.

"נו?!"

"הבורא הגביל את אורו בנו. ואם איננו מסוגלים, יוצא, בדרך עקיפה..."

"יותר מכך." אמרתי. "אור הבורא נמצא הרי גם באבן עצמה. ולכן, לכאורה נראה, שהוא אינו יכול לשאת את עצמו..."

"זה עדיין לא עונה על השאלה!" זעק יצחק בהיכנסו לדבריו.

"הבורא אינו גוף גשמי כלשהו שנפרד מכל דבר שתצביע עליו, יצחק." הסברתי. "על-כן השאלה הלא חכמה הזו, הנובעת מראיה לקויה נופלת מלכתחילה. רק ראִיָה בריאה תעיד כראָיה. וכעת לשאלתך, יעקב."

?

היינו כחולמים

"המציאות נוצרה ללא התייחסות לזמן, כי, כפי שהקדמתי לומר, הזמן, החומר והמרחב הם אשליה, ומתאימים אך לעולם זה, הגשמי, המוכר לנו. הבנת יסוד זה יכול לשמש כמענה גם לשאלה המרבה להישאל: 'למה הוא לא ברא את הכול לפני-כן?' וכעת שימו לב: מכאן אנו למדים שהעולם הזה הִנוֹ עולם השקר, כפי שכבר אמרתי, יעקב, אשליית החושים שלנו המטעים בנו. ראה מאמר "מציאות או אשליה" באתר הידברות. בפועל, אנחנו כבר אחרי התיקון ובעולם האין-סוף שהוא עולם האמת." ראה מקור 33 בעניין חזווא דרבי חייא בהקדמת ספר הזהר אות מ"ט.

"אתה שוב מגזים!" התפרץ יצחק. "יוצא מדבריך שאיננו קיימים כלל אלא רק בדמיון!" גישה המבוטאת גם בסוליפסיזם (מלטינית: solus, "בלבד", ו-ipse, "עצמו"). זו תפיסה מטאפיזית שעל-פיה המציאות כולה היא יצירה של התודעה בלבד, ואין בעולם דבר פרט לאשר נתפס בתודעתנו. בשולחו יד בביטול מיהר להתרחק מאתנו. הטלפון שלו צלצל. "דבר בקצרה." בקש מהמתקשר וסיים במהירות את השיחה.

"קיימים, על פי התנאים המגבילים אך גם המתאימים לעולם זה." השבתי. "לְמה הדבר דומה? לאדם החולם חלום. בזמן התרחשותו – הוא כל כך אמִתי. האדם חש אותו, חווה אותו, מתרגש בו. לכשמתעורר

האדם מחלומו הוא מבין שהיה הוא אך אשליה. תהלים פרק קכ״ו, ״היינו כחולמים״. כך, כשנחזור לעולם האין-סוף, נבין שבדומה לזאת היה גם העולם הזה שקר ואשליה ביחס אליו.״ רנה דיקארט היה הראשון שהעלה את הטיעון הזה המכונה ״טיעון החלום״ בספרו הגיונות. הוא הדגים את עמדתו ביחס למעמד החושים בעזרת החלומות: בחלום אנו רואים או מרגישים דברים הנראים כאמִתיים, אך הם אינם קיימים במציאות, כך שאיננו יכולים להסתמך על נתונים שמקורם מן החושים ולהבינם כאמִתיים בהכרח.

״חלום? באמת?!״ לגלג יצחק. ״הנה אני, חי, קיים, נושם! מה הן השטויות שדיברת?!״

״מוקדם להרחיב על כך. אבל קבל את הימצאותנו כאן כחלום קולקטיבי, ובדרגה גבוהה בהרבה. כך נוכל להתקרב להבנה, ולו במקצת. וכעת נחזור נא לשאלתך בקשר לבריאת העולם. אתה יכול להגיע למסקנות בעצמך, יעקב, ובייחוד כשדיברנו על הסתירה שבין המדע לתורה לגבי גיל העולם, שאין מדובר כאן על ימים כפי שאנחנו מכירים, רמב״ן בראשית פרק א׳: ״ודע, כי הימים הנזכרים במעשה בראשית היו בבריאת השמים והארץ ימים ממש, מחוברים משעות ורגעים, והיו ששה כששת ימי המעשה, כפשוטו של מקרא. ובפנימיות העניין יקראו ״ימים״ הספירות האצולות מעליון. ובזה כיוון למה שדרשו בזהר פרשת אמור אות קי״ב על הפסוק ״ששת ימים״ והוא בבחינת אלף שנה בעיניך כיום אתמול. וכך כל יום מ-6000 שנה הוא בבחינת ספירה אחרת וכעת אנחנו ביסוד ובאלף שנה הבאים בחינת מלכות״. עיין עוד בלשם שבו ואחלמה ספר הדע״ה חלק ב׳ דרוש ג׳ ענף כ״ב. בעולם האשלייתי הזה. בצופן של הדברים בתורה מדובר במכלול של שישה כוחות אנרגטיים הנקראים 'ספירות', להבין עניין הספירות עיין ספר השל״ה הקדוש - תולדות אדם - בית ה׳ (י״ט) עשר ספירות אלו עליהם יסד הקב״ה את העולם וכנגד מבנה גופו של האדם כמבואר ב׳פתח אליהו׳. שהם כאבני בנייה של עולמנו זה, המזרימים את האורות דרכם לספירה השביעית, וביחד יוצרים שלמות. מעליהם קיימים כוחות אנרגטיים נוספים, כלומר, ספירות נוספות, אבל לא ניכנס לכך כעת. מה שהמדענים תופשים בכלי המדידה שלהם כגלים וחלקיקים בעולם אנו תופשים בעזרת סודות התורה את חוקיותו המוחלטת של העולם.

מכוח שבעה אנרגיות אלו קיימים דווקא שבעה ימים בשבוע, זהר חדש פרשת בראשית אות ר״מ, רמ״א, רמ״ב ובפירוש הסולם. וכן בזהר פרשת ויקרא אות קל״ד. שבעה צבעים בספקטרום (מכאן גם בקשת), שבעה תווים בסיסיים בסולם המוסיקלי, עיין בספר הכתב והקבלה פרק כ״ו אות י״ח. שבע מערכות של אלמנטי-

סימטריה בקריסטלים, בכל הגבישים שאפשר להעלותם על הדעת ישנן 32 צירופים של אלמנטי-סימטריה המקובצות בשבע מערכות כגון: המערכת הטטרגונלית, המערכת האורתורומבית וכו'. **שבע יבשות וגם שבעה ימים** תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ע"ד עמוד ב. **וכן שבע אנרגיות בכל גוף חי, ועוד.**"

"שבע אנרגיות בכל גוף חי?!" התפלא יעקב.

"ואפילו בכל גרעין שיצחק מפצח." אמרתי. "והם בפוטנציה בתוך הגרעין, או בכל זרע, ומהם נוצר העץ כולו – השורשים, הגזע, הענפים, העלים, ואף הפירות ביחד עם הזרעים המיועדים לזריעה מחודשת - אחרת מהיכן הכול צומח? דבר נוסף. אנחנו יודעים, שלא ייתכן שתזרע זרע של אגס ותקבל אפרסק, לדוגמא... וזאת מפני שהאנרגיות הבונות נבדלות בזרעים השונים."

"איך אתה יכול להוסיף ולשמוע את דברי ההבל האלו?!" קרא יצחק לעבר חברו. "אותי הדברים מקוממים! בוא נלך מכאן, יעקב!"

"נלך, בעוד זמן קצר." השיב יעקב. "אבל תן לאברהם להוסיף ולהביע את עמדתו."

שלושת הכוחות

"יפה אמרת." שיבחתי את יעקב. "זו הדרך הנכונה. כלומר אסור למהר ולהאמין 'בעיניים עצומות' לכל אשר מעלים בפניך. עם זאת אין להתנגד ולשלול בקלות לפני שבוחנים. יש להקשיב לדעה שכנגד, לשקול, לבדוק, ולהגיע למסקנות בכוחות עצמך. כך משיגים ידע."

"ואם אין ברצונו לדעת?" הקשה יצחק.

"שיעשה זאת לפחות מתוך סקרנות; סקרנות חיובית אני מתכוון." השבתי. "שהרי כולנו סקרנים, גם יעקב. הנשכר העיקרי יהיה הוא עצמו. אבל גם על כך הבה ונרחיב בהמשך, אם תרצו."

יצחק השמיע קול גיחוך. "להסתקרן אני יכול רק לגבי דברים הגיוניים, מציאותיים וארציים, אברהם! אינני טיפש!"

"בהמשך תראה את הדברים אחרת, אני מקווה. המושגים הֶגֶם רוחניים ומופשטים, על כן בלתי אפשריים למוח האנושי לקליטה ולהבנה מקיפה." עניתי. "אבל יש לזכור: על פי הגורם נוצרת התוצאה; ועל פי התוצאה אפשר להבין ואף להסכים לגבי מהות הגורם, כפי שאמרתי, ואף אם אינו מוחשי, כפי שתתחילו להיווכח בעצמכם מיד. הסיבה להתהוות חזקה מההתהוות עצמה."

יצחק עיוות את שפתיו. "שוב, מילים יפות ונישאות שאינן אומרות לי דבר!"

"הבה נחזור לשלושת קווי היסוד, ונציג דוגמאות להסבר, ואז יובן." הצעתי. "אציין תחילה שבנושאים שנדבר לאורך שיחתנו אשתדל להציג פנים המוכרים פחות.

על פי שלושת הקווים האלה – הפלוס, המינוס והניטראלי נוצרה כל המציאות הקיימת; הגר"א בליקוטים בתחילת אדרא רבא "על שלשה דברים" וכו'. המורכבת מזמן, מרחב וחומר."

"כלומר, האור הרוחני היה הגורם האחראי להוצאתם לפועל?" שאל יעקב.

"נכון. וגם הם מבוססים על עיקרון השלוש. הזמן: עבר, הווה ועתיד. המרחב: אורך, רוחב, עומק. חומר: האטום - בנוי מהפרוטון, מהאלקטרון ומהניוטרון; ישנם חלקיקים קטנים יותר כפי שמגלים במאיץ החלקיקים

בשוויץ אבל פה מדובר על החלקיקים הבסיסיים. והם מרכיבים את מלוא המציאות החומרית, וזה כולל את הגלקסיות הכבירות.

וכעת שימו-לב: מה הוא הכלי שבאמצעותו אנו מודדים ומחשבים את המציאות? מתמטיקה."

"למה אתה מזכיר את המילה הזאת?!" געֵר בי יצחק. "אני חלש בזה!"

"לא נוכל להתחמק, יצחק, שכן היא הבסיס לחישוב כל דבר אשר נצביע לעברו בחומר ואף שלא בחומר (במוסיקה, למשל): הפלוס – המספרים חיוביים, המינוס – המספרים השליליים. הניטראלי – האפס. מדהים: הוא כל כך זניח, האפס, אבל בלעדיו כל המערכת הענקית הזאת קורסת."

הבחנתי בצעיר אשר צעד בזהירות על-גבי החומה הצרה המפרידה בין הגן לחוץ בהשתדלו לשמור על יציבותו.

"אתם לבטח יודעים היכן נמצא מרכז האיזון בגופנו. הלא-כן?" שאלתי.

"באוזניים." הייתה תשובת יעקב.

"שימו-לב – האוזן מחולקת לשלושה: החיצונית, התיכונית והפנימית ואין מקום יותר מתאים למרכז האיזון משם. אוזן – מלשון איזון.

למעשה, אכן בכל דבר או מצב שנצביע לעברו נמצא שבנוי הוא משלושת קווי היסוד. לפני זמן קצר קנית שתייה. הכוחות אשר פעלו היו אתה והרוכל. התוכל להצביע על הכוח השלישי?" שאלתי.

"ה...בקבוק..?" שיער יצחק.

"ובעזרת מה קנית את הבקבוק?"

"בעזרת כסף כמובן." משך יצחק בכתפיו, "נו אז מה?!"

"נכון. בעזרת כסף. וכספים נקראים גם 'אמצעים', מלשון אמצע. ומה נמצא באמצע אם לא הניטרלי. כלל זה גם קשור לעצם הבאת ילדים לעולם."

"הבאת ילדים לעולם?" התפלאו שניהם, ויצחק קרא בזעם, "אתה אומר דברים סתומים! מה זה קשור לכאן?!".

"אסביר." הבטחתי. "אבל תחילה אעלה שאלה בפניכם - מדוע בעצם אנו מביאים ילדים לעולם?"

"מ'זתומרת למה?!" קרא יצחק. "מביאים ילדים כי זה טבע העולם!"

"אכן כך." הסכים יעקב. "זהו הצורך הבסיסי והחשוב לכל אדם, ויש לנו את הרצון הטבעי בהם. הם הרי דור ההמשך."

"כל אשר אמרתם אמת, אבל מה מניע אותנו לרצות ולהביאם לעולם?" שאלתי. "שהרי הדבר גורם לקשיים לא קלים לאם, הן בהריון והן בלידה עד כדי סכנה ממש! וגם לאחר שנולדים הם כה מגבילים אותנו והופכים לטרדה ולטרחה בלתי נגמרת: יש להעניק להם, לדאוג להם, להשקיע בהם. והאירוניה היא שאין הם מעניקים דבר בחזרה, לפחות בילדותם המוקדמת. נהפוך הוא: הדרישות שלהם אינן יודעות שובע, ביום וגם בלילה. מדוע אפוא אין אנו מואסים בהם? האהבה שבין ההורים התפתחה בהדרגתיות במשך הזמן, אף-על-פי שהייתה בחירה הדדית. אבל ראו זה פלא - אף שלא קדמה העדפה על תינוק זה הספציפי, מרגע שנולד התינוק הופך הוא להיות הדבר היקר, האהוב והחשוב ביותר בעולם! אבסורד, הלא כן? מדוע זה קורה?"

יעקב ויצחק הביטו זה בזה בלי להשיב וחייכו במבוכה.

"אם נקביל את מושג המשפחתיות לכלל היסוד שהעלינו, נוכל להבין זאת. הגבר הוא הפלוס, האישה היא המינוס. בעניין הזכר הוא המשפיע והנקבה היא המקבלת ראה הקדמה לפרי עץ חיים דף ג' עמודה ב' דיבור המתחיל "ארבע דברים" (דפוס קארעץ). וכן קל"ח פתחי חכמה פתח ע"ג חלק א'. והרי יש צורך בניטרלי, האמצעי

שביניהם, המקשר, כי שלוש פירושו איזון, ולכן שלושתם חשובים. הנשמה אשר תיכנס בתינוק נקבעת אמנם על ידי הבורא אבל החומר היסודי, השורשי, המפתח את הגוף הגשמי הלא בא מההורים. גמרא מסכת נידה דף ל״א עמוד א׳ דיבור המתחיל ״תנו רבנן שלשה שותפין באדם״ וכו׳. וכך, במסגרת זו, מבחינת החומר והגשמיות שבו הוא הניטרלי ביניהם. נשמות ההורים יודעות זאת, ולכן רוצות בו ביותר, הילד שנוצר משניהם, הילד שבלעדיו הבית אינו מושלם, זהר פרשת ויקרא אות צ״ד. ועל כן גורם לצער רב להורים כשאינו. לא לחינם ציווה הבורא בכך. כמובן שגם על הילדים להיות אכפתיים, אוהבים, מוקירי תודה ומעניקים כלפי הוריהם, כי ילדים ללא הורים מה הם? והרי גם הניטרלי זקוק לפלוס ולמינוס. ולכן יש לחנכם לזאת מילדות. ספר שמות פרק כ׳ פסוק י״ב ״כבד את אביך ואמך למען יאריכון ימיך״ וכו׳. כשהילדים גדלים וההורים מתבגרים, על הילדים לדאוג להוריהם וכך נסגר המעגל ביניהם, שגם עליו נוכל להרחיב בהמשך.״

על אף הסבריי הנרחבים והדוגמאות, יצחק עדיין לא השתכנע בשלמות. ״בסדר, ייתכן שבטבע תוכל למצוא הקבלות לשלושת הקווים אשר ציינת. אבל הרי האדם עצמו בנה והמציא כלים ואמצעים שונים, ולא ייתכן שיתבססו אף הם על שלושת הקווים!״

״גם בהם תמצא כלל זה.״ הדגשתי. ״למשל – מערכת החשמל. יש בו את חוט הפלוס וחוט המינוס. אבל אם נחבר ביניהם – ייווצר קצר. חייב להיות גם הניטראלי. התוכלו להצביע עליו?״

״ה...ארקה..?״ הועלתה ההשערה.

״הארקה ממלאת צורך בטיחותי בלבד, ואפשר אף בלעדיה.״ אמרתי.

״הנורה?״ הוצעה אפשרות נוספת.

״נכון. יפה. הנורה. בנורת התאורה יש חוט המקשר ביניהם. ממבט ראשון נראה הדבר לא הגיוני – שהרי הוא בסך הכול חוט נוסף, שניתן היה לחסוך בו, כך נראה, ופשוט לחבר בין שני החוטים הראשיים, ועל כן נראה כמיותר. אבל חוט זה דק ביותר, ועל כן מקשה על החשמל לעבור

דרכו. במילים אחרות, אפשר לראותו כמתנגד לקבלת החשמל, מצד אחד, אבל מצד שני מקבל, בפועל, בסופו של דבר, ואף מעביר, ואז נוצר האור שהוא ההתבטאות של מצב מאוזן. הנורה נחשבת לנגד וכשמה כן היא, הרי."

"כאותה התנגדות שלנו בעולם האין-סוף, שהזכרת." הנהן יעקב בראשו.

רוצה לקבל? תן!

"בדיוק כך." אישרתי. "עולם האין-סוף היה הראשון בחוליה של שרשרת המאורעות שלאחר מכן, שבתחתית, בעולם הזה, המלכות, במגוון האפשרויות, שחלקן הזכרתי, ואף במערכת החשמל, והנורה, במקרה זה; שכן הנגד יכול להופיע בצורות מגוונות רבות ושונות: תנור, מקרר, רדיו ועוד. ושימו לב: כולם נותנים דבר מה, אחרת לשם מה יצרנו אותם? ולכן לא נוצר הקצר: התנור נותן את החום, המקרר - הקור והרדיו – הצליל, בדומה לדגם הראשוני, אנחנו, שנוצרנו להשפיע חיובי. ומתי המכשירים אינם נותנים? כשיש בהם נתק; או כשיש בהם קצר - דבר המפיל את המערכת כולה, וגרוע מכך גורם לה להישרף, ואף להצית את סביבתה. בדומה לכך – אדם שיש בו 'נתק' מהאמת אינו נותן ולכן גם אינו מקבל, כפי שאסביר בהמשך; ואדם שיש בו 'קצר' – יכול להרוס; ואת עצמו, בכלל זה, כי חושב על עצמו בלבד. במילים אחרות - אם ברצונך לקבל את האור – תתנגד לאנוכיות שבך: תן, הענק, תחלק, תעזור, תשפיע תחילה. בהקדמה לספר נפש החיים לרבי חיים מוולוז'ין שנכתבה על ידי בנו רבי יצחק דיבור המתחיל "בכל דרכיו היה ...שזה כל האדם לא נברא" וכו' **צעד נכון ניזון**

מצעד נבון. אם אינך עושה זאת, מתברר, באופן אירוני, שאינך אנוכי מספיק...״

״אינך אנוכי מספיק?!״ תמהו שניהם.

״מקובל לחשוב שכדי לקבל עלינו להיות אנוכיים ולקחת...״ הזכרתי. ״הדבר נשמע הגיוני, ממבט ראשון. אבל לאחר הבנת הדברים אנחנו לומדים שדרך זו הִנָּה אנוכיות שלילית, שבה אנחנו מפסידים. האנוכיות החיובית היא דווקא בדרך הנתינה. מכאן אפשר להבין מדוע מצוות ׳ואהבת לרעך כמוך׳ חשובה כל כך כפי שהזכרנו קודם. אציג דוגמא נוספת שתסביר: הזרמת המים החמים בצינור. במצב זה גם הצינור עצמו מתחמם. אבל הדבר נראה מוזר – הוא הרי אך מעביר – ואם כך מדוע אינו נשאר קר? התשובה פשוטה - הנתינה גורמת לקבלה. ראה בספר שמות פרשת כי תשא פרק ל׳ פסוק י״ב ״ונתנו״ בפירוש בעל הטורים. כאשר הוא מעביר הוא בעצם מקבל בעצמו. עיין בבא קמא דף צ״ב עמוד א׳ ״כל המתפלל על חברו נענה תחילה״, ולכן אנו מתפללים בלשון רבים. וכן ים המלח בשם ים המוות שהִנו מקבל ולא נותן. ושימו נא לב: מה אתם חושבים יקרה אם יחליט הצינור שלא להעביר בנקודה מסוימת את המים החמים כי משער הוא בטיפשותו שכך יישאר כל החום לעצמו? ברור. המים ייפסקו מלזרום ויתקררו, ואיתם גם הצינור. הדבר יהא מובן יותר בהמשך. ודאי שיש לבחון היטב למי אנחנו נותנים. זאת אומרת שאל לנו לתת לאנשים לא הגונים ומתחזים.״

יעקב הנהן בראשו. ״נכון, וגם לא לאלה שאינם מוכנים לעזור לעצמם.״

״ישנו דבר נוסף חשוב שעל האדם לזכור.״ הדגשתי. ״אל לו להזניח את בני ביתו. ישנם אנשים הנוהגים להיטיב עם האחרים אבל מתעלמים מבני ביתם. הדבר פסול בתכלית.״

יצחק נאנח באי נחת. ״ההסברים לגבי ההתרחשויות בעולם האין-סוף היא עתירת דמיון יצירתי רב, אבל אין שום ראיה המוכיחה שלא הומצאה בעקבות כללים הקיימים בעולם הזה.״ הטלפון שלו צלצל. ״לא עכשיו.״ הוא אמר וניתק.

״יש משהו במה שיצחק אומר, דבר זה מזכיר לי את הוויכוח המוכר והישן: מה בא קודם – הביצה או התרנגולת.״

״דוגמא נהדרת הבאת, אבל נחוצה הסתכלות השונה מהמקובלת. כל בר דעת יבין שאם הביצה הביאה את התרנגולת והתרנגולת את הביצה, יש לחפש את הגורם השורשי, הרוחני, הכוח המוציא לפועל שהביא את שתיהן, כי גם הביצה וגם התרנגולת הִנָּן ארציות, גשמיות, חומריות. וכעת לעצם הטענה.״ הפניתי את מבטם לעבר המכוניות בכביש הנוסעות כשהרמזור ירוק ועוצרות כשהוא אדום. ״הלא תסכימו איתי שהנהגים מודעים לכך שהיו אשר תכנתו את מהלכי הרמזורים על-פי חוקים חשובים אף אם האנשים ההם נעלמים מן העין, ולא תיתכן מציאות הפוכה, כלומר, שיאמרו שהדעה שישנם אנשים המתכנתים הומצאה על-פי החוקים הקיימים ברמזורים. הרוחני מוציא לפועל את הגשמי, ולא להפך. אתם תגיעו למסקנה זו בעצמכם, וגם על-כך שהגשמי, בהמשך, משפיע על הרוחני, להורדת השפע לטוב או חלילה להפך.״

האיש הרהר לרגע. ״כן. אתה כנראה צודק בכך. אבל עולה בראשי שאלה אחרת: הבורא, שהוא כל יכול, היה יכול הרי לברוא אותנו ללא תחושת 'הלחם של הבושה', וכך היינו ממשיכים ומקבלים את אורו, ולא הייתה נוצרת הבעיה.״

״אכן הבורא הוא כל יכול ולמעשה הייתה בידו האפשרות אף ליותר מזאת – שכן היה רשאי לבחור שלא לברוא אותנו כלל, בעולם האין-סוף. לעניין זה כותב רבינו תם בספר הישר תחילת שער א' סוד בריאת העולם. וכן עיין רמב״ם הלכות יסודי התורה פרק א', הלכות א'-ג'. אבל הוא פעל על פי מהותו של הכוח החיובי, 'שטבע הטוב להיטיב' ספר שומר אמונים הקדמון ויכוח שני סעיף י״ד. ולכן ברא אותנו ונתן לנו את אורו. ברור לך שהוא ידע מראש שבעשותו זאת נהיה גם אנחנו מושפעים מתכונתו, ונשאף לתת. זו הייתה למעשה כוונתו – שנפעל כמותו. אם לא היינו חשים את תחושת 'הלחם של בושה', היינו מתנהגים כרובוטים. ורובוטים הוא לא רצה. הוא ברא נשמות החשות ופועלות ובעלות זכות בחירה, שכן נבראנו מעצמיותו ממש תניא ספר של

בינונים תחילת פרק ב׳. ועל כן אנו גם פועלים כדוגמתו. ולכן חשנו בתחושת ׳הלחם של בושה׳.

אסביר עוד עניין על ידי דוגמא: הגבר, הפלוס, אך מעביר את הזרע לאישה ותו לא, אבל כשהאישה מביאה את הילד לעולם, לאחר סבל ומאמצים רבים, הרי הדבר גורם לאושר לא רק בלבה, אלא גם בלב הגבר, אף על פי שלא היה שותף לתהליך כמעט כלל. שכן לא ייתכן שיאהב את בנם פחות מאהבת אשתו את בנם. ולכן כשהילד עושה מעשים חיוביים, לא רק האם שמחה אלא גם האב.

וכעת, הבינו את הקל וחומר, כשהבורא עצמו ברא אותנו, ולבדו. וכך, כשאנו מקיימים את המצוות אנחנו גורמים שמחה לבורא, הנקראת ׳נחת רוח ליוצר שאמר ונעשה רצונו׳. רש״י שמות פרק כ״ט פסוק י״ח. שהרי הוא ״ילד׳ אותנו, אפשר לומר, בדומה לאישה את הבן.

דבר נוסף: כפי שהאישה על אף הקושי והסבל בוחרת נכון בהביאה ילד לעולם, כך גם עלינו, כולנו, לבחור נכון, על אף הקשיים.״

״אינני מסכים אתך.״ התעקש יצחק. ״ישנם זוגות אשר אינם חפצים להביא ילדים לעולם. תאמר שאינם עושים נכון, אבל זו בחירתם, והם שלמים עם כך. ׳בחירה חופשית׳ הרי אתה בעצמך אמרת.״

״בדומה לאנשים שאינם מקיימים מצוות. המפסידים העיקריים הֵנָּם הם עצמם, בשני המקרים. האדם הנבון מתבונן, שוקל, מסכם ובוחר נכון.״ השבתי. ״התבונה בונה את ההתבוננות.״

״כיצד בעצם אתה רואה שאכן יש לנו את זכות הבחירה? אזכיר לך שוב, שבמעמד הר-סיני הבורא איים שיהפוך את ההר לגיגית על עם ישראל, וכך יכחדו, אם יסרבו! איפה כאן הבחירה החופשית?״ שאל יעקב.

״הבה ונלך צעד אחד אחורה מהאירוע הזה ונגיע לזמן שבו בני ישראל עברו דרך ים סוף. הרי שם נאמר שהבורא הראה לעם ישראל את כל נפלאות העולמות העליונים מכילתא פרשת בשלח אות ג׳ דיבור המתחיל ״זה אלי

ואנוהו״. – מעשה המרכבה, המלאכים למיניהם, הסודות שבעולמות ועוד. וכמו כן היה במעמד הר סיני. דברים פרק ד׳ פסוק ל״ה ברש״י. לשם מה עשה זאת? הוא הראה להם כדי להזכיר להם מהיכן הגיעו ומה החליטו הם עצמם בעולם האין-סוף, ספר אפיקי מים (שפירא) – ספירת העומר ושבועות עמוד רפ״ה עניין כ״ט. וכעת אין חזרה. אם לא יסכימו כעת – אין טעם שיהיו קיימים כלל, מדרש רבה בראשית פרשה ח׳ אות ז׳. טעם זקנים תחילת פרק שלישי. הלא כן? וכעת נבין דבר חשוב – במצב זה, כשראו את האמת, לא יכלו שלא להקדים ׳נעשה׳ ל׳נשמע׳ תלמוד בבלי מסכת שבת דף פ״ח עמוד א׳. שהרי באנו לעולם לעשות. אף הכופר הקיצוני ביותר, אילו ראה בדומה לכך היום, היה נוהג כמותם.״

״אבל מה זה נוגע לנו?״ זעק יצחק. ״אם אבות אבותינו הסכימו לקבל את התורה, במעמד הר סיני, אז שִׁבושׁם להם! שהם יקיימו את המצוות! למה אני מחויב?!״

״כולנו היינו שם. גם אתה. פרקי דרבי אליעזר פרק ארבעים ואחד דיבור המתחיל ״כי את אשר ישנו פה עמנו״ וכו׳. אבל בואו ונדבר על נושא זה מאוחר יותר.״ ביקשתי.

״בסדר.״ אמר יעקב. ״רק תסביר לי למה דווקא עם ישראל, ורק עם ישראל, למה לא כל עם אחר?״

״הוא צודק!״ נשא יצחק את קולו. ״הרי גם כיום, חלק ניכר מהגויים מאמינים בתורה בדרך זו או אחרת, או לפחות בקיומו של הבורא ובנכונות בדבר העזרה לזולת! היה נותן להם! מה אכפת לי?!״

״אסביר לך על-פי שתי דרכים, הפשט והסוד. בפשט כתוב שקודם שנתן לישראל את התורה פנה הבורא לכל האומות ושאל אם רוצים לקבלה וכולם שאלו ׳מה כתוב בה?׳ וכששמעו דברים שלא נעמו לאוזנם, סירבו. ורק עם ישראל אמרו והקדימו נעשה לנשמע ללא הסתייגות כלל, מכילתא דרבי ישמעאל יתרו (בחדש) פרשה ה דיבור המתחיל ״באותה שעה״ וכו׳. אף-על-פי שלא קל להיות שונה מהאחרים, כידוע לנו.״ השבתי. ״אתם מבינים כמובן שהבורא הציע את התורה לגויים מתוך הוגנות, והם סירבו, מאחר

שאינה מתאימה להם, להבדיל מעם ישראל, כפי שתיווכחו לראות בהמשך.״

״הה! ויכול להיות גם שהגויים דחו אותה כי הבינו שאין בה ממש!״ גיחך יצחק ומחה בידו.

התכוונתי להגיב, אבל לא הספקתי כי דבר מה חריג התרחש לפתע.

״הוי״, דבורה!״ נשמעה זעקת מצוקה הבוקעת מגרונו של יצחק אשר גם החל לנפנף בידיו במרץ.

״הרגע, יצחק, ועמוד איתן.״ הוריתי לו. ״אם תקבל את פניה בשלווה, לא יאונה לך כל רע. תהדוף אותה - ואתה עשוי להיפגע.״

יצחק המבועת אזר אומץ, אימץ את הצעתי ונעמד דום. הדבורה בחרה, משום מה, לנחות על מצחו כדי לנוח מעט. יצחק גלגל את עיניו כלפי מעלה בזהירות וניסה לאתרה, ללא הצלחה.

״אה!״ הוא קרא והעלה חיוך כשהדבורה החלה לנוע. ״זה מדגדג!״

״אל תדאג, יצחק,״ הרגיע אותו יעקב. ״בעוד רגעים מספר היא תלך לדרכה.״

״מצדי שתישאר עוד קצת.״ הפליא יצחק בדבריו. ״עליי להודות שזה אף נעים!״

הדבורה כנראה החליטה להמשיך במלאכתה באיסוף הצוף; וכך, זינקה בבת אחת מעל מצחו ונעלמה. ״היי, למה כל כך מהר?״ קרא יצחק אחריה ופניו קדרו. ״תחכי קצת!״

חייכנו קלות זה לזה, יעקב ואני. יצחק שם לב לכך, והצטרף בחיוך מאולץ.

״הרשה לי להמשיל את חווייתך אשר התרחשה כעת, יצחק.״ ביקשתי. ״ישנם הנרתעים מהתורה וכל אשר היא מביעה ודוחים אותה בידיהם,

כפי שניסית, יצחק, כלפי הדבורה. עצם הדחייה היא בעוכרנו ופוגעת בנו כפי שתראו. רק אם נשכיל לאמצה, נגלה את הנועם והמתיקות הנצחית שבה, בדומה לתוצרת המתוקה שמפיקה הדבורה, ורק הדבורה - הדבש, שלא נס לחו לעולם. מדרש רבה דברים פרק א' פרשה ו' דיבור המתחיל "דבר אחר, אלה הדברים – מה הדבורה הזו דובשה מתוק" וכו'. זהו ספר הדרכה נפלא (תורה = הוראה) שקיבלנו במתנה מהבורא, ועלינו להודות לו על כך."

"ספר הדרכה? בדומה לילדים המודרכים על-ידי ההורים והמורים?"

"הרבה יותר מכך, שכן ההדרכה במקרה זה באה מבורא המציאות כולה בעצמו, היודע בוודאות מה טוב לנו ומה לא."

"אבל האדם קבע לעצמו חוקים רבים בתחומים שונים לאורך ההיסטוריה. מה הפסול בכך?" שאל יעקב.

"על כל אריזה של מוצר, ואף הפשוט ביותר, יימצאו הוראות שימוש שיש ליישמם, הלא כן?" שאלתי. "הרי אם נתעלם מהן – ניזוק. כעת הבינו את הקל-וחומר: אילו, באופן תיאורטי, היינו לא רק מייצרים אלא שאף בוראים את המציאות, היינו יודעים בוודאות את הנכון לעשייה בכל דבר ומצב. חוקים רבים הוחלטו על-ידי האדם, המאמין שיש בכוחו לדעת את הנכון. העובדות מדברות בעד עצמן – טעיות אין-ספור נגרמו בשל כך לאורך הדורות. הבורא הוא ש'המציא' את ה'מוצר' האין-סופי המדובר – כלל המציאות, ולכן עלינו לבטוח בחוכמתו ולא בחוכמתנו. בהמשך שיחתנו הדברים יהיו נהירים."

"ומה עם הגויים? הרי לא ייתכן שהם חסרי מצוות?"

עם סגולה

"האמת היא שגם על הגויים חל החיוב לקיים חלק קטן מהמצוות, ז' מצוות בני נח עיין תוספתא מסכת עבודה זרה פרק ט' משנה ד'. וכן מסכת סנהדרין דף נ"ו עמוד א'. זהר פרשת תולדות אות ב'. ועיין ספר עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו מאמר חיקור הדין חלק ג' פרק כ"א פירוטן. וכן ספר אור לעמים של הרב יואל שוורץ "דיני בני נח" עמוד 109. אבל על עם ישראל ביתר שאת, בהיותו עם סגולה." שמות פרק י"ט פסוק ה'.

"עם סגולה! באמת! הדבר נשמע מגוחך!" ביטל יצחק בהנפת יד, ויעקב הנהן בהסכמה.

"ומה פירוש 'עם סגולה'?" הפניתי שאלה.

"קיבלתי הסברים שונים, אבל כל אחד ואחד מהם נשמע יותר מטופש מקודמו!" לגלג יצחק.

"עליי להודות שגם אני." אישר יעקב.

"העם השונה." ספר הכוזרי מאמר שני אות מ"ד "כי היסודות נהיו להיות מהם המוצאים ואחר הצומח ואחר החיים ואחר האדם ואחר סגולת האדם" וכו'. וכן ראה ספר דברי בינה של האדמו"ר מביאלא פרשת בא דף כ' עמוד ב' דיבור המתחיל "ויאמר ה' אל משה" וכו' ובהמשך הדיבור "צריך כל איש לידע" וכו'. אמרתי קצרות.

"פירוש זה עדיין לא שמעתי." הודה יעקב.

"במה הוא שונה? האם אתה רואה על ראשי עם ישראל קרניים שלגויים אין?" פרץ יצחק בצחוק. "או זנב?! מלבד זאת, גם להם יש את 'ספרי ההדרכה' שלהם!"

"הכרת השוני שבין הסוכר למלח מותנית בטעימה." אמרתי. "האיש שחווה את שני העולמות ידע להבדיל."

"ובכל זאת, אברהם. אתה מוכן לפרט? על-פי הסוד, אני מתכוון." ביקש יעקב.

"המילה 'סגולה' מקורה במילה סגול, או נכון יותר הניקוד סגול, ספר מעיין החכמה (ספר קבלה קדמון) עמוד קנ"ח דיבור המתחיל "והנקודות הם נשמה לאותיות" וכו'. ספר אהבה בתענוגים בשם בעל התניא בלקוטי תורה על שיר השירים על הפסוק "נאוו לחייך בתורים" וכו'. ספר הליקוטים חלק ב' (של ר' משה דוד וואלי זצוק"ל מתלמידי הרמח"ל זיע"א) סדר הזמנים והכוונות עמוד תק"א דיבור המתחיל "ועוד נאה לדעת" וכו'. תורה אור של האדמו"ר הזקן פרשת וישלח עמוד 48 דיבור המתחיל "ויאמר יעקב" וכו'. הבנוי משלוש נקודות, המסמלות את הפלוס, המינוס והניטראלי, או בלשון קבלית קו ימין, קו שמאל, קו אמצעי; שהם האיזון, כפי שאמרנו. קדושת הלוי דרוש לפסח דיבור המתחיל "והנה דידוע מאמר חכמינו ז"ל אדם אתם" וכו'. זהו כוחו של העם היהודי." הסברתי. "ופן זה בדרגת הסוד."

"עוד רגע תטען שהגויים בנויים אחרת." הצטחק יצחק.

"אכן, כוחם של העמים האחרים בנוי אך משניים, כדוגמת הצֵירֶה. ספר ליקוטי שושנים לרבי שמשון מאוסטרופולי עמוד ט"ו דיבור המתחיל "עמו אנכי בצרה" וכו'. וכן בספר קול דוד (ויינשטוק) עמוד קס"ב דיבור המתחיל "ומעתה אחר כל הדברים" וכו'. וישנם גם מצד הניקוד שווא, ספר גינת אגוז להרב יוסף ג'יקאטיליה חלק שלישי פרק "הניקוד המורה בבניין העולם השפל נקרא שו"א" כולו. וכן ספר קדושת לוי להרב לוי יצחק מברדיצ'ב ליקוטים על הפסוק "אתה הוא ה' לבדך" דיבור המתחיל "הכלל המשכיל" וכו' עמוד רצ"ב. וכן ספר דגל מחנה אפרים פרשת תולדות דף י"ד עמוד א' דיבור המתחיל "או יאמר" וכו'. אבל בגלל שסנחריב בלבל את העמים משנה מסכת ידיים פרק ד' משנה ד'. וכן העמים התערבבו והתמזגו זה בזה במשך הדורות מרצונם, בנודדם, קשה לסווג, לשייך ולהבדיל ביניהם. בשונה מהם עם ישראל עשה את מירב ההשתדלות לשמר את זהותו."

"צירה ושווא?! אתה שוב מרחיק לכת!" האשים יצחק.

"כלל וכלל לא." שללתי. "אני משער שידוע לכם שסמלי העמים אינם מופיעים בצורה זו או אחרת במקרה בלבד. קיימת סיבה שורשית מיסטית ומעמיקה לכך. אבל לכולם מכנה משותף: הם מורכבים מהפלוס והמינוס בלבד. למשל - היז'ין והיאנג: השחור ולבן, כן ולא, יום ולילה, חיובי ושלילי וכו'."

"נניח שאסכים לגבי מקרה זה." אמר יעקב. "אבל הרי קיימים סמלים רבים נוספים המאפיינים עמים אחרים! הגם לגביהם תטען בדומה?!"

"אכן נכון." אישרתי. "הצלב הנוצרי בנוי משני קווים: לאורך ולרוחב. שוב הפלוס והמינוס באים לידי ביטוי. צלב הקרס המיוחס לתרבויות רבות כגון ההינדואיזם בהודו ובנפל, הבודהיזם, בשבטים אינדיאניים בדרום אמריקה ועוד; ואומץ גם על ידי הנאצים בהיפוכו לכיוון הנגדי. הוא כדוגמת הצלב הנוצרי עם התוספות בקצוות. חצי הסהר של המוסלמים: רואים בו בבירור את החלק שמואר, הפלוס, אבל הרי זה הוא אך חלק אחד מהעיגול השלם הקיים במציאות בירח, וחסר כאן, כי הוא המוצל, החשוך, המינוס. אם תשים לב קיים דמיון רב בינו לבין היין והיאנג אם נשלים את העיגול. לעומת זאת עם ישראל שהוא שונה מסוגל ליותר – שוב, משורש ס.ג.ל." סיכמתי.

"אם-כך... אני מבין שהכח השלישי מיוחס אך לעם ישראל..!" אמר יעקב בהשתוממות.

"האם אתה מתכוון לומר שהגויים נחותים מאתנו?!" התפלאו שניהם.

"מה שאני מתכוון לומר הוא שלכל עם יש תפקיד משלו, (כפי שבגוף האדם, למשל, לידיים, לרגלים, לראש, ללב, לכבד וכו' תפקידים המיוחדים להם) כי המבנה הרוחני שונה בין העמים בכללותם ובינם לעם ישראל. יתרה מזאת – גם בעם ישראל האנרגיות נבדלות בכהן, לוי ושאר ישראל. וכפי שהלוי, לדוגמא, לא יתרעם על שאין מאפשרים לו לנהוג ככהן או להפך, כך אין לעמים להתרעם על ההבדלים. עליי להדגיש שאין רשות לשום עם בשם דתו להתנהג באלימות כלשהי וקל וחומר במלחמה נגד עם בעל דת אחרת, כפי שעשו העמים לאורך הדורות ביניהם וגם כלפי עם ישראל, כי חביב האדם שנברא בצלם. פרקי אבות פרק ג' משנה י"ד.

זכינו בתואר עם סגולה על-ידי הבורא שהציב בפנינו תנאי: אם נשמע בקולו ונקיים את מצוותיו, ספר שמות פרק י"ט פסוק ה' "ועתה אם שמע תשמעו בקולי" וכו'. ואנו מודים לו על כך. ברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים" וכו'. עלינו להבין

דבר חשוב: לכל אחד מעם ישראל יש אחריות גדולה לא רק כלפי העם עצמו, אלא אף כלפי עמים אחרים, כפי שאבאר בהמשך. לכן קיימות המצוות הרבות, שהן אמצעים, שוב מלשון אמצע, למשיכת האורות; והטלית, התפילין ועוד נכללים בכך." זהר פרשת ויצא אות ש"ב בפרוש הסולם. וכן בספר דרך השם להרמח"ל פרק שישי פרטי סדר היום והתפילה אות ו'. וכן בספר שני לוחות הברית חלק התורה שבכתב פרשת ראה אות י"ב דיבור המתחיל "ומתחילה אקדים" וכו'.

יעקב נענע ראשו לשלילה. "הסברים אלו הן תיאוריות אמורפיות מדי לטעמי. הייתי שמח להאמין, אילו אך זכיתי בביסוס מדעי כלשהו."

התורה הִנָּהּ מדע מדויק

"יהא הנכון להשגות נכון להפתעות. יש לך מזל שאתה חי בתקופה זו, כי יש לי חדשות בשבילך." אמרתי ופתחתי את הספר במקום המיועד. "הבט וראה כיצד המדע גילה, בעזרת המצלמה הקירליאנית, את הכוח הטמון בתפילין. צבעי ההילות של בני האדם מקבילים לאלו שבספקטרום. צבע ההילה הרגיל של האדם, שהוא בדרך כלל צהוב ירקרק משתנה בהשפעת האור אשר נמשך מיד לסגול, שהִנּוֹ הגבוה והנעלה ביותר, עת מניחים אנו את התפילין. אמנם ישנו צבע נוסף הוא הלבן שהוא הגבוה אף יותר, אך זכו בו רק הצדיקים עיין בספר של הרב זמיר – המהפך בפרק הילת האדם והתפילין עמוד 272 דיבור המתחיל "התוצאה הייתה מדהימה" וכו'. המצלמה גילתה בשלב זה אך את הפן הנמוך, הגשמי של ההילה המחשב מעבד וממיר את השדה האלקטרומגנטי שסביב האדם לצבעים המותאמים לאיכות הרוחנית שלו. ראה ראיון עם הרב זבולון רבייב בyoutube או באתר הידברות. הרב זבולון רבייב מרצה בפני הציבור עם מכשיר AURA (מכשיר המודד הילה ומגלה את כישוריו של האדם) לפי הזמנה (טלפון 052-2403134)..

הנה פן נוסף לעם סגולה. דיברנו על כך שכל אשר אנו מחפשים בעולם זה

הוא האור. דרך אחת הבהרנו - הנתינה, הדאגה לאחרים. הנה הדרך השנייה - המצוות שבין האדם לבורא. נרחיב בהמשך אם תרצו.״

יעקב קרא את הקטע ופניו אורו באמרו: ״מי היה מאמין..!״ ומיהר לקרוא את שם הספר: ״המהפך. המדע מגלה את האמת שבתורה... המחבר זמיר כהן...״

״בדומה לכך קורה גם בקריאה בתנ״ך, בדברי חז״ל ובדומה להם.״ המשכתי את דבריי. ״על כן עלינו לקרוא ולשמור את ספר התנ״ך ובכלל כל אשר בקדושה במקומות שאינם טמאים, כך שלא יספגו אנרגיות שליליות. חומר שאינו נחוץ לנו יש למסור לגניזה ולא להשליך לפח האשפה חלילה.״

״ומה לגבי שינוי צבעי ההילה בעת הקריאה בתורות זרות?״

״את זה עדיין נשאר לבדוק ולגלות.״

״יש משהו שמפריע לי במצוות שבין האדם למקום.״ אמר יעקב. ״הגענו לכאן כדי להיטיב זה עם זה, דבר שלא היה ניתן לעשותו בעולם האין-סוף. בעולם האין-סוף גם לא הייתה לנו האפשרות לתת דבר לבורא, היות שהוא אינו זקוק לכלום. אבל הרי גם בעולם הזה בעת שהאדם מקיים את המצוות שבין האדם למקום, הוא אינו נותן לבורא דבר? ואם תאמר שזה בעבור עצמו הרי זה נשמע קצת אנוכי, הלא כן? ולמה בכלל זה נקרא בין האדם למקום, כשהוא אינו עבורו כלל?״

״שאלה יפה.״ החמאתי. ״התשובה היא העיקר הכוונה שבמעשה. זהר פרשת חיי שרה אות מ״א. פרקי אבות פרק ב׳ משנה י״ב ״כל מעשיך יהיו לשם שמים״, וראה בפירוש רבינו עובדיה מברטנורא שם. וראה עוד בהרחבה בליקוטי אמרים תניא- ספרן של בינונים פרק ל״ח. אך קודם כל אציין – נכון אמרת: הבורא אינו זקוק למצוותינו אבל ניתן לכוון שהאור שנמשך ישפיע גם על אחרים, כי כולנו גוף אחד ונשמה אחת ביסודנו, מובא בפרק נשמה אחת גופים רבים. וזה חלק מסוד הכוונות שבמצוות. בכל מצווה שבין האדם לחברו שהן ישירות, וכן בין האדם למקום שהזכרנו שהן משפיעות בצורה עקיפה על הכלל, דרך הבורא, וכך

משתפים אותו במעשה. ההשפעה דומה לזאת אף בכל פעולה שאנו מבצעים: אכילה, שינה, עבודה, יחסי אישות..."

"יחסי אישות?!" נדהמו שניהם.

"אפרט אחד לאחד ואסביר. יש לבאר תחילה לשם מה האדם אוכל? אם יאמר כדי שיהיה בו הכוח לביצוע מעשיו, אין הדבר מספיק. עליו לחשוב גם על זאת שבכך יאזור כוח ויוכל לפעול למען הזולת. השינה: כדי שיהיה מסוגל למחרת לפעול גם עבור הכלל. העבודה: כדי להיטיב לציבור בתוצאות פעולותיו. יחסי אישות: הבאת ילדים לעולם אשר יפעלו לטובה. דוגמאות נוספות יש לרוב. ועל ידי הפעולות בכוונה זו נמשך האור."

"אמרת שניתן להשיג את האור גם בדרך השלילית. הכיצד?"

"עלינו לזכור שבכל מצב כשאין יודעים או כשאין רוצים להשיג דבר כלשהו בדרך הראויה והרצויה, נוטים בני האדם להשיגו בדרך המצויה ולעיתים אף הבזויה; וכך גם כאן. אציג מספר דוגמאות. רבים רודפים אחר הכסף ומותרות למיניהם המעניקים את האושר הנכסף דרך האור המתגלה."

"אור שמתגלה דרך הכסף והמותרות?!"

"האנרגיה הפנימית המביאה לאושר ולסיפוק במידת מה. אבל, האור זמני דוגמא גשמית שתסביר את זמניות האור: נורה חשמלית המקבלת מתח בעוצמה רבה מדי, מאירה לשבריר שנייה חזק מהרגיל ולאחר מכן נשרפת. בלבד והאדם כמֶהַ לעוד. ספר קהלת פרק ה' פסוק ט' "אוהב כסף לא ישבע כסף" וכו', וכן בפרק ו' פסוק ז' "וגם הנפש לא תמלא". וראה הרצאתו של הרב ינון קלזאן "הדילמה המוסרית" באתר הידברות.

הדוגמא הבאה: הסמים והאלכוהול מושכים את האור והאדם עשוי לחוש נהדר, אך רק לזמן קצר, כי האור מסתלק והוא נשאר עם קצר עצום הפוגע בו נפשית, רוחנית וגופנית.

המדיטציות למיניהן: אם היהודי עושה זאת בדרך הייחודית המתאימה לנו, אשריהו. אל ישתמש בדרכים המתאימות לגויים כי המילוי אינו שלם עבורנו, וכך אינו בר קיימא ועשוי אף להזיק.

ההתחברות לכוחות השליליים המוכרים יותר בצורות הכישופים למיניהם הם המסוכנים ביותר, כי אז האדם נופל למערכת הטומאה לגמרי, וקשה ביותר להיחלץ ממנה, כי כוחות האופל נאחזים בו ואינם מרפים ודורשים את התשלום במלואו במוקדם או במאוחר. הסיסמא שלהם: 'תקבל עכשיו, תשלם אחר כך'. נרחיב עליהם בהמשך.

הגישה שלנו, דרך התורה, המקושרת לכוחות החיוביים היא הנכונה והבטוחה ביותר, ומעלה את האדם לדרגות רוחניות שלא שיער.

אדגיש ואומר שהאנשים הרוחניים המצויים לא רק בקרב העם היהודי, אלא אף באלה שבגויים יודעים את כוחו של העם היהודי, ולכן אני מציע לכם להאמין באשר כתוב בתורה, שהיא גם שלך, יעקב, וגם שלך, יצחק. התורה לא נועדה אך לדתיים. היא של כולם, ואין לזלזל בה או לדבר עליה בלשון בוטה. למעשה, לטובתנו אנו, אין לדבר שלילי כלל.'' העברתי את הדפים למקום אחר בספר. ''הנה, כאן ישנה גם הוכחה מדעית כיצד הדיבור החיובי או, להבדיל, השלילי משפיע על המים, בכללם. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ''פלאי הטבע – למעלה מן הטבע''. גוף האדם הרי בנוי ממים, ברובו, ואין-ספק אם כך שהדיבור משפיע על הדובר עצמו. מכאן אפשר להבין וגם להוכיח את האמת שבפסוק 'מוות וחיים ביד הלשון'. משלי פרק י''ח פסוק כ''א. כלומר, דיברת חיובי – הועלת לעצמך. דיברת שלילי - הזקת לעצמך. על-כן אומר: דבר טובות גם כשאינך חייב; דבר רעות רק כשאתה חייב. ראה ספר שמירת הלשון של החפץ חיים. ולא רק בַּדיבור ההשפעה אלא גם בראייה קב הישר פרק מ' דיבור המתחיל ''כל המפקיר עיניו'' וכו'. מדרש תלפיות ענף הסתכלות. ואף במחשבה בגמרא מסכת יומא דף כ''ט עמוד א' ''הרהורי עבירה קשין מעבירה''. כפי שמובא בדברי חז''ל. לא רחוק היום והמדע יוכיח זאת.''

יעקב הוסיף לדפדף ולהתפעל מהכתבות הרבות אשר בספר, המתייחסות לתגליות מדעיות מדהימות אחרות. יצחק התקרב ושלח מבטים סקרניים.

"אין מילים בפי." התוודה יעקב. "הייתי בדעה שהמדע סותר את התורה..."

"כבר לא, יעקב." אמרתי. "נהפוך הוא. תמצא בספר הוכחות מדעיות לגבי האמת אשר בתורה, במגוון נושאים. את המדע אתה הרי מקבל. וזהו רק אחד מסדרת הספרים."

"תן גם לי!" דרש יצחק ואחז בספר, בהשליכו במקביל את העיתון. הטלפון שלו צלצל והוא מיהר לנתקו.

יעקב העביר לידיו את הספר וקרץ לעברי. " הרי ישנן גם תמונות צבעוניות ומדהימות בספר..."

"לא בשל כך רציתי!" תסס יצחק. "אני באמת מסתקרן!"

"אני מאמין לך, יצחק." אמרתי. "בכל יהודי קיימת האמונה בנשמתו, אף אם יציג את עצמו ככופר בחיצוניותו." משנה תורה להרמב"ם נשים הלכות גרושין פרק ב' הלכה כ'.

"את זה קצת קשה לי לקבל..." אמר יעקב.

"בסדר, אציג כמה דוגמאות. המחשה תפריך הכחשה כי העשייה תעיד על העושה: תשאל את עצמך מדוע, כשהוחלט באו"ם על הקמת מדינת ישראל, התעקש העם שהיא תהיה כאן ורק כאן, על אף הקשיים הרבים. שהרי היא הייתה שוממה לגמרי. הציעו לנו גם אופציות במקומות אחרים. בקונגרס הציוני הראשון ב1897 אשר התקיים בשויץ הועלו הצעות שונות לקיום מושבה יהודים ובהם ארגנטינה, רודזיה, בירוביג'אן ועוד. באפריל 1903 הציע שר המושבות הבריטי ג'וזף צ'מברליין לבנימין זאב הרצל, את הצעתו להחכיר לציונים שטח גדול ופורה במזרח אפריקה (בשטחי מחוז גואנס-דגישו שבקניה לפי גבולות נוכחיים) שבו יקימו מושבה יהודית. הצעה הידועה בשם תכנית אוגנדה. התשובה היא – היהודי יודע בנשמתו את מהותו, תפקידו, יכולתו, את הקשר שלו לכאן, ויקרא רבה פרשה י"ג. ועיין ספר ויקרא פרק כ' פסוקים

כ״ב-כ״ו ״ולא תקיא הארץ אתכם״ וכו׳. ולכן הארץ הקיאה כל הגוים קודם. **ואת כוחה של ארץ ישראל. שהרי ישראל נמצאת במרכז העולם.**״ עיין במדרש תנחומא פרשת קדושים סימן י׳ ובזהר פרשת שלח לך אות פ״ד והלאה. ובזהר פרשת תרומה דף קנ״ז עמוד א׳ ובסולם אות תקס״א.

״הפעם הגזמת!״ התריס יעקב. ״איך אתה קובע זאת?! האם הסתכלת אי - פעם על מפת כדור הארץ?!״

״אוכל להציע לך, יעקב, שתסתכל לא רק על מפת כדור הארץ, אלא גם על מפת כלל הקוסמוס, עד כמה שהמדע הצליח להגיע אליו, וכן על החומר המזערי ביותר שהמדע הגיע אליו – הלא הוא האטום. תיווכח לדעת, שכל אשר ברא הבורא מופיע בעיגולים ובמעגלים סגורים. את הסיבה לכך אביא מאוחר יותר. אל תתרשם ממפת כדור הארץ המייצגת את היבשות המופרדות נכון להיום, אלא אך בעובדה שהיבשות מופיעות בצורת משולשים. אתם תבינו בעצמכם בהמשך מדוע הדבר כך.

אבל תחילה אני רוצה לקחת אותך צעד אחד אחורה יותר – לפני היווצרות כדור הארץ. התורה שלנו מבהירה, שהיו שני כדורים גדולים: כדור המורכב מעפר וכדור ממים אשר התלכדו. במדע מתחילה להתעורר ההשערה שהיה אך כדור עפר ומטאוריטים מלאי מים התנגשו בו, וכך התהוו האוקיינוסים בעולמנו. אבל לא רחוק היום ויגיעו למסקנה הנכונה בשלמותה, שתהיה זהה לאשר נכתב במקורותינו. חסד לאברהם מעין ב׳ נהר ב׳. אגב, אציין שחז״ל אמנם מזכירים, בהקשר לעניין אחר, שישנם מטאוריטים מלאי מים הנכנסים לאטמוספירה. ספר דברים פרק י״א פסוק י״א ״למטר השמים תשתה מים״ וראה פירוש לפסוק זה בגמרא מסכת תענית דף ט׳ עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״רבי יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה״ וכו׳. **כעת נגיע לנקודה** שבה גם המדע והתורה מסכימים - בתחילה הייתה אך יבשת כוללת (יבשת על) אחת; והיות שכל אשר ברא האל מופיע בעיגול (על-כך נרחיב בהמשך) – כך גם היבשת. על-פי אחת הסברות המדעיות היבשת הייתה מאוחדת, נפרדה והתאחדה בהמשך פעמים אחדות. את יבשת העל האחרונה מכנים המדענים בשם 'פנגיאה'. נדידת היבשות היא תיאוריה המנסה להסביר את צורת היבשות, כפי שהן כיום, וקובעת שבעבר הרחוק היו היבשות מאוחדות, ושהן התפרקו עם הזמן. לפי התיאוריה היבשות היו פעם מכונסות יחד ליבשה אחת בשם פנגיאה, היבשה

נתבקעה ונקרעה ונפרדה ליבשות שונות, יבשה צפונית לאוראסיה הכוללת את אמריקה הצפונית, אירופה, אסיה. ויבשת דרומית, גונדבאנה הכוללת את אמריקה הדרומית, אפריקה, אוסטרליה ואנטארקטיקה. בין היבשות הפריד אוקיינוס גדול שהשתרע מכיוון מזרח למערב ונקרא ים טתיס.

נכון להיום העיגול המתהווה אינו מושלם; שהרי מאז הפירוד קטעי יבשות שקעו, השתנו וגם הופיעו חדשים, בגלל תזוזות בלוחות קרום כדור הארץ, פעולות וולקניות, ועוד. אם תביט היטב, תבחין שישראל נמצאת באמצע. והיכן נמצא הכוח החזק בעיגול? במרכזו כמובן.״

״התוכל להציע דוגמא?״

״אישון העין למשל. זהר פרשת פקודי אות מ״א. המרכז יכול להיות גם השונה, החריג, המגן המשפיע, ועוד. הדבר דומה גם בעיגולים הלא כדוריים: המערבולות שבמים, מערכת השמש שלנו ואחרות, הגלקסיות ועוד; וכן בא הדבר לידי ביטוי בהמצאותיו של האדם: הצלחת הלווינית לדוגמא.״

״אבל ישראל הרי לא הייתה קיימת אז!״ סתר יעקב.

״אבל הכוח במקום זה היה מאז ומתמיד משעת הבריאה עיין בגמרא מסכת תענית דף י׳ עמוד א׳ א״י נבראת תחילה וכל העולם כולו לבסוף. ילקוט שמעוני על ספר משלי פרק ח׳ פסוק ל״א אות תתקמ״ג דיבור המתחיל ״משחקת בתבל ארצו״ וכו׳. זהר פרשת שלח אות פ״ו. וישנו גם עכשיו. זהו הציר, הליבה, וכאן נמשך האור בכמות המירבית. גם כיום, אם נאחד, תיאורטית, את היבשות – נבחין בעיגול. נחוצים לנו ׳משקפים אחרים׳ לראות את הדברים.

גם נפשות הגויים חשות את כוח ארץ זו, ועל כן עיני כל העולם נשואות למקום זה. כל דבר מזערי המתרחש כאן זוכה לכותרות ברחבי תבל. בספרים הקדושים כתוב יותר מכך – נאמר שם שאומות העולם חשות את כוחה של ארץ ישראל, ילקוט שמעוני ירמיהו פרק ג׳ פסוק י״ט אות רע״א דיבור המתחיל ״ואתן לך ארץ חמדה״ וכו׳. וכן במכילתא פרשת יתרו (בחדש) פרשה י׳ דיבור המתחיל ״אמר ר׳ שמעון בן יוחאי... שלוש מתנות״ וכו׳. ובייחוד של ירושלים, ואימפריות גדולות תבואנה לכבוש, וחלקן אף תצלחנה. ומשתצלחנה – תיפולנה מעוצמתן, כי כוחה של ארץ ישראל חזק מדי עבורן. זהר פרשת תרומה אות רס״ט. וכן רבינו בחיי על התורה ספר ויקרא פרק כ״ו פסוק ל״ב. וכן רמב״ן על התורה ספר ויקרא

פרק י״ח פסוק כ״ה לאורך ההיסטוריה אכן התגשמה נבואה זו. אימפריות עצומות ורבות באו, כבשו, אבל בהמשך נהרסו, לדוגמא: יוונים, רומאים, ביזאנטים, ערבים, צלבנים, עותומנים, בריטים ועוד. בהיותן בנויות על הצֵרָה, ואינן מתאימות לספיגת כוחה האדיר של ארץ ישראל שהוא הקו האמצעי. רבינו בחיי פרשת שמות פרק א׳ פסוק ב׳. גם מקדשים שונים, המתאימים לדתותיהם ולאמונותיהם, נבנו על-ידם במשך הדורות בסביבות בית המקדש של עם ישראל, כי כוח המקום ידוע גם להם.״

״אם-כך... הם עשויים לפלוש לארצנו גם היום ולכבוש..?! הייתכן..?!״ נשאלה השאלה הקשה המתבקשת.

״אתם תגיעו למסקנות בעצמכם, כשנדבר על הנבואות שנתקיימו ושעתידים להתקיים. אבל כרגע, הבה ונמשיך בנושא המדובר.״ בקשתי. ״רבים גם ניסו להצמיח כאן יבולים חקלאיים מסוגים שונים אך בלי הצלחה משמעותית, ומשום כך מספר התושבים היה מועט ביותר. בייאושם טענו ששום דבר אינו יכול לצמוח במקום זה. ספר דברים פרק כ״ט פסוקים כ״א-כ״ז. ראה איגרת הרמב״ן לבנו מירושלים, 1267, מתוך אברהם יערי, איגרות ארץ ישראל עמוד 85. וכן מארק טווין בספר ״מסע תענוגות בארץ הקודש״. וכן בהקדמה למכתבי אבשלום פיינברג (אבשלום פיינברג כ״ח בתשרי ה׳תר״ן, 23 באוקטובר 1889 - כ״ו בטבת ה׳תרע״ז, 20 בינואר 1917, מחולל רעיון ניל״י ומייסדה. נהרג בשליחות הארגון, כשניסה לחצות את קו החזית העות׳מאני-בריטי במלחמת העולם הראשונה, ולחבור לכוחות הבריטיים בחצי האי סיני לצורך חידוש הקשר המודיעיני בינם לבין ניל״י). אבל ראה זה פלא! כשעם ישראל חזר לארצו, חזרה גם הפריחה. ספר יחזקאל פרק ל״ו פסוק ח׳ והלאה, ובפירוש המלבי״ם. מכך ברור ללא ספק לאיזה עם מיועדת ארץ זו. באופן תאורטי, אדם אשר היה מגיע לכאן לפני, נניח, חמש מאות שנה ובהמשך לפני ארבע מאות, שלוש מאות, מאתיים ואף מאה שנה – לא היה מבחין בהבדל משמעותי כלשהו בנוף הארץ. אבל תתארו לעצמכם אותו מגיע גם היום – האם לא היה משוכנע שנמצא הוא בארץ אחרת?

כיום, מדינת ישראל היא בין המובילות בתחום החקלאות. מלבד זאת מגדלים כאן פירות בחוות חקלאיות מהסוגים השונים שיש בעולם.״ המקור של כל סוגי הפירות הוא כאן. ספר קהלת פרק ב׳ פסוק ה׳ ״... ונטעתי בהם עץ כל פרי״. וראה בפרוש רש״י וכמו כן במדרש רבה קהלת פרשה ב׳ אות ז׳.

״הכול טוב ויפה, אברהם, אבל עליך להכיר בעובדה שגם אנחנו כבשנו את השטחים כאן.״

״מתי?״ שאלתי.

״מז׳תומרת מתי?!״ נשא יצחק את קולו. ״במלחמת ששת הימים!״

״לא בדיוק נכון, יצחק, אלא שעוד לפני-כן.״ תקנתי אותו.

״בזמן מלחמת השחרור, לפני וגם אחרי..?״

״גם דבר זה אינו נכון, יצחק.״ אמרתי. יעקב הנהן בראשו לאות הבנה. הבטתי בפניו והמשכתי. ״עלינו לנסוע עוד הרבה יותר לאחור בזמן. התרגלנו לדרך מסוימת להיווצרות מדינות, ושוכחים שלהבדיל, קיימת דרך הייחודית אך לנו.״

״דרך מסוימת? דרך ייחודית אך לנו? איפה אתה רואה את ההבדל?!״

״אסביר.״ אמרתי. ״מדינות העולם הוקמו בדרכים כוחניות. אין עם בעולם היכול להכריז ולומר שהבורא ציווה עליהם להיכנס לארץ אשר תהיה שלהם, מלבד עם ישראל, ספר במדבר פרק ל״ג פסוק נ״ד וברמב״ן שם. וכן בספר דברים פרק א׳ פסוק ח׳, וכן בפרק ד׳ פסוק ל״ז ל״ח ועוד. ציווי שיצא לפועל בהנהגת יהושע בן-נון.״

״אבל זה היה מזמן, אברהם!״ טען יצחק. ״מאז עברה הארץ ידיים רבות!״

״עליך לשאול את עצמך, יצחק, מה היית עושה אילו יצאת מביתך לתקופה מסוימת, קצרה או ארוכה ובשובך מוצא אנשים זרים המשתכנים בו, וייתכן וגם אנשים אחרים היו לפניהם. האם לא היית מתעקש שייצאו, בהציגך את החוזה שבידך? וודאי שכן. שים-לב: החוזה נמצא בידינו מאז ועד היום: התנ״ך, שמלבדנו גם הנוצרים וכן המוסלמים מאמינים בו. ראה עדותו של הרב ישראל מאיר לאו בשוחחו עם דוד בן גוריון על זכרונותיו מוועדת פיל בשנת תרצ״ז, מאמר ״ובן גוריון לא השיב״ באתר הידברות. עלינו

להבין היטב: העולם כולו שייך לבורא ולמעשה המציאות בכללה שייכת לבורא ולא לבני האדם, ומכך, בפועל יוצא, גם ארץ ישראל שייכת לו, והוא החליט בזמנו להעניקה לנו, וזכותו גם ליטול אותה מאתנו וגם להחזירה לנו, כפי שנעשה. ראה רש"י על בראשית פרק א' פסוק א' "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום (תהלים קי"א) 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם, ונתנה לנו". שהרי נאמר: 'ושבו בנים לגבולם'. ספר ירמיה פרק ל"א פסוק ט"ז. הבורא הבטיח שנשוב, והנה, שבנו הנה. עלינו להכיר בעובדה שהקשר שלנו לכאן הוא מעל לגיאוגרפי. הוא נשמתי. אציג דוגמא שתמחיש את זאת: משגילו את יבשות אמריקה רבבות בני אדם היגרו לשם. הנראה לכם שתמצאו מישהו שמתאווה לארץ מוצאו ומתפלל לחזור לשם, כפי שעם ישראל עשה כמעט אלפיים שנה? נראה לי שלא. על-כן עלינו להיות בטוחים שזהו מקומנו, ואל לנו לאפשר לספקות או לנקיפות מצפון להטעות אותנו, כי אין להן מקום במקרה זה, מכך גם לא להתנצלות. דבר חשוב שיש לשים את הדגש עליו: כשבלב היהודי מתעוררות הספיקות, וזאת – בגלל התרחקותו מאמת התורה, והוא גם מביע זאת, ולעיתים קרובות באופן בוטה וקיצוני, הדבר מגביר בקרב אויבנו את תחושת צדקתם; שהרי זה מביא אותם למסקנה - אם אף היהודי חושב כמוהם – נכונה דרכם, התנהגותם, התלהמותם, כי ה'צדק עמם' וכך מתעצם רצונם לגרשנו, ואף להשמידנו."

"אם כך... האפשר לומר שגם ידי יהודים אלו מגואלות, ולו חלקית ובעקיפין בדם שנשפך משני הצדדים..?!"

"אין צורך להגזים עד-כדי-כך, לדעתי, אבל זהו בהחלט חומר למחשבה. וכעת, שימו-לב: בכל המלחמות שבהן נלחמנו מאז הקמת המדינה, האויבים צרו עלינו להשמידנו, ויצאנו כדי להגן על עצמנו כי אולצנו לכך. לא יזמנו תקיפה, כך שאין לראות את תוצאות ניצחוננו ככיבוש."

"האמנם, אברהם..?"

״את מלחמת השחרור אין מכנים 'מלחמת כיבוש' אלא 'שחרור', ובצדק, שכן עַם לא יכול לכבוש את אשר שלו, אלא רק לשחרר. שוחררו בה עכו, נהריה, נצרת עילית, בית שמש, לוד, רמלה, אשדוד, אשקלון, קריית גת, באר-שבע, ועוד. ולכן, האם לא יהיה אבסורד לראות את שאר המלחמות ותוצאותיהן, כולל שחרור הר הבית, בין השאר, כמלחמות כיבוש..? שאם לא כן אנו מזלזלים, מקטינים את ערכם ואף בוגדים בגיבורי החיל שהקימו את המדינה. גם כשהיו מעטים מול רבים, דלי אמצעים, ושרויים בתנאים בלתי נסבלים לא ויתרו, אף על דמם שנשפך לרוב.

משה רבנו ואהרן הכהן, אשר במצוות הבורא הוציאו את עם ישראל מעבדות מצרים לחרות, צעדו עמם במדבר ועברו את כל התלאות לא זכו להיכנס לארץ ישראל; כמו גם לא רבבות מעמנו לאורך דורות הגלות. אנחנו זכינו, אנחנו כאן. עלינו לתהות – כמה עלינו לשמוח ולהודות לבורא על כך. על-כן אומר שעלינו להיות אמיצים ולאמץ גישה זאת, ומכך להודות בכך ולהודות על-כך. האמיץ יאמץ והמודה יודה. שורש המילה 'יהודים' הוא - השם המפורש, וכשהאדם רוכש יראת כבוד כלפי הבורא הוא נוהג להודות על טעויותיו וגם מודה לבוראו על כל אשר לו. והלוא גם מילים אלו נכללות במילה 'יהודים'.״

״מה הפלא שהתעקשנו שמדינת ישראל תקום דווקא כאן...״ הרהר יעקב בקול רם.

״אפילו החילוניים אשר פעלו להקמת מדינה לעם ישראל התעקשו, וקבעו ששמה יהיה ישראל. שהרי יכלו להמציא שם 'מודרני' כזה או אחר. וגם לאחר הקמת המדינה החליטו שבירת ישראל תהיה דווקא ירושלים, העיר החצויה וכך גם המסוכנת; שהרי יכלו לבחור בעיר בטוחה יותר. כל זאת – כי הנשמה יודעת את האמת, וזה כולל כמובן גם את נשמות אלו הרחוקים ביותר מהדת, התורה והמצוות משנה תורה להרמב״ם הלכות גירושין פרק ב' הלכה כ״ב. הנוהגים להתנדנד בין הגישות: הדתית מול הלאומית, לפי הנוח להם בסיטואציה שמולם. למשל, מעלים הם רבות, בנסיבות שונות, כלפי העמים בכללם ובייחוד לעבר אויבינו את זכותנו על ארץ ישראל על פי התורה; ובמקביל מתעלמים מהדת

היהודית שמקורה גם באותה התורה שכן דוחים אותה ואף פועלים נגד מצוותיה. ראה הרצאתו של הרב אהרן לוי "לחזור עם תשובה – בין דמוקרטיה ליהדות".

ישנם הדוגלים בהפרדת הדת מהמדינה, אבל הרי בזכות הדת, ששמרה על צביון יהדותנו, הקמנו את המדינה, והם יודעים זאת. לראייה: גם הרחוקים ביותר פונים לבורא לעזרה, אם בסתר או בגלוי. דבר נוסף – משוכנע אני, שאם נשאל אותם אם אכן היו מעדיפים שספר התורה לא היה קיים, חלילה, תשובתם תהיה שלילית."

"אכן בלי ספר התורה לא היה קיים עם ישראל." אמר יעקב.

"ולכן, אין הדבר מפליא שחלקם הגדול גם מקפיד לקיים את מצוות ברית המילה לבניהם, אף על פי שלעיתים קרובות בזים הם לתורה. על משקופי הדלתות של רובם תמצא מזוזות אף-על-פי שאינם שומרי תורה ומצוות. השפה – למה לדבר עברית? יכלו למצוא אלטרנטיבות, שהרי העברית מהתורה, שאינם מאמינים בה. את מרבית חגינו קבע הבורא והם מובאים בתורה, חגים שגם הם חוגגים (אף אם אפשר לכנות זאת יותר כ'גיבוש משפחתי' מצדם), והרי יכלו להמציא חגים חדשים. רבים הם הצמים ביום הכיפורים וניגשים לבתי הכנסת ולפחות בשעת הנעילה. אף אם תשאל אדם כופר אם יהודי הִנּוֹ – הוא ייפגע. 'ודאי שאני יהודי!' יאמר. לכאורה, מה למעשה, זה משנה לו? רבים מהם נוהגים להתייעץ עם רבנים ואף מבקשים ברכה. ונדמה לכם שאינם ניגשים לכותל המערבי ותוחבים פתקים? הולכים ותוחבים ועוד איך, אף על פי שבעשותם זאת הם מאשרים שלדעתם בית המקדש היה קיים, ובכך מודים, בעצם, שהתנ"ך דובר אמת והִנּוֹ אמת!"

"בזאת עליי... להסכים אתך..." אמר יעקב בשקט. "גם אנחנו היינו שם... ולא מזמן..."

"האם ברצונך לומר בזאת... שאנחנו צבועים..?" שאל יצחק.

הידע שבנשמה

"התכוונתי לומר בזאת שנשמת היהודי יודעת את מקומה, רצונה, ייעודה וכן את ההבדל בינינו לבין עמים אחרים." ספר הכוזרי מאמר א' אותיות כ"ח-מ"ג.

"במה בדיוק מתבטא הבדל זה? עדיין לא הבנתי."

"ברצון לקבל."

"ברצון לקבל?! מה..? תסביר!" דרש יצחק. הטלפון שוב צלצל והוא כיבה אותו.

"הבה ונכנה זאת בתור 'גרביטציה רוחנית'." הצעתי. "הרצון לקבלת השפע, ומכך גם הפוטנציאל להשפעה לטוב ולרע. ככל שאנו עולים בדרגות שהזכרנו - הדומם, הצומח, החי והאדם, הרצון לקבל הולך ועולה בעוצמתו. ספר עץ חיים לרבי חיים ויטאל שער נ' קיצור אבי"ע פרק י' דיבור המתחיל "הדומם" וכו'. וכן בהקדמה לספר הזהר לרב אשלג בעל הסולם אות ל"ד –ל"ח. ליהודי הרצון לקבל אף יותר, ואפשר לראות זאת בבירור: מספר היהודים בעולם הוא מועט ביותר, אבל אנחנו בולטים בכל התחומים עד שנדמה ואנו מונים מיליארדים: במדע, ברפואה, בטכנולוגיה, בהמצאות, במוסיקה, במשחק ובעוד אין-ספור מקצועות ונושאים. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "סוד המוח היהודי" באתר הידברות. אם ישתמש היהודי בכלי כביר זה בדרך החיובית, הדבר ישפר את המציאות ויועיל. אבל אם יטה את הכוח לשלילה חלילה, הוא יבלוט בעולם הפשע בתחומיו השונים; וכך קורה אכן גם, לצערנו."

"אני עדיין לא רואה שום הבדל בין יהודי לסיני, לדוגמא, להודי או לאינדיאני!" אמר יצחק, ויעקב הנהן בראשו. "הרי לכולם יש את אותה חזות."

למולנו על השביל רץ ילד וצחקק בהשתעשעו במשחק עם כלבו אשר קיפץ לידו. הצבעתי לעברם ושאלתי:

"מה דעתכם: אעניק לכל אחד מכם אלף דולר אם תשתחוו לכלב זה, ותאמרו 'אתה הבורא, אתה בראת אותי, אתה הנותן לי הכול, אליך אני מתפלל'. מה אתם אומרים?"

יעקב וגם יצחק נענעו בראשם במרץ לשלילה. "השתגעת?! מה פתאום! אפילו לא עבור מיליון דולר! להשתחוות?! להתפלל?! לחיה?!"

"לתגובה מעין זו אכן ציפיתי. אבל תשאלו את עצמכם – מדוע עובדי אלילים מסוגלים לעשות זאת, לפסלים וגם לחיות שונות ואתם לא? התשובה היא שוב – כי הנשמה של היהודי יודעת את האמת, ואפילו הוא רחוק מהדת.

'לא האל ברא את האדם, אלא שהאדם ברא את האל', אמרת, יעקב. נכון מאוד. אני מסכים אתך במאת האחוזים, בתנאי שעל פסלים אנחנו מדברים או על חיות. מבחינה חיצונית בגוף, לא יראה הבדל בין יהודי ללא-יהודי. ההבדל הוא בפנימיות, כפי שגם בשתי מכוניות דומות לא תראה הבדל בחיצוניותן. והרי כוח המנועים יכול להיות שונה. הנכון הוא שגם הגויים כולם חייבים להתפלל לבורא בלבד, וכך יהיה בעתיד. עליהם להכיר בעובדה שהוא זה אשר ברא את הכול, כולל אותם, ולא פסלים, חיות, גרמי שמים וכד'. אברהם אבינו הבין זאת. הוא הרי העברי הראשון – האדם ששלל את דרך עובדי האלילים. בלעדיו עם ישראל לא היה קיים, וייתכן והיינו סוגדים לאלילים עד עצם היום הזה."

"ובדומה לכך גם הנצרות והאסלם." הוסיף יעקב. "למה הוא התיישב דווקא בבאר-שבע?"

"עליי להקדים ולומר שהאנרגיות בכללן על פני כדור-הארץ שונות ממקום אחד למשנהו, (כפי שגם בגוף האדם, למשל) ובארץ ישראל אף ביתר שאת. דרום ארצנו הוא 'יפלוס', הזכר, החסד; ובדומה לגבר שאינו נוהג להתקשט ולהתאפר, כך אזור זה ברובו שומם מצמחייה. אזור

הצפון לעומת זאת, הוא ה'מינוס', הנקבה, המבליטה את חינה. וכפי שהגבר הוא זה הגורם לאישה להבאת הילדים, גם הדרום הזכרי משפיע על הצפון הנקבי. התוצאה – הצמחייה השופעת. פרדס רימונים להרמ"ק שער כ"ג שער ערכי הכינויים פרק י"ד בדיבור המתחיל "נגב". והיכן היה מתאים יותר לאברהם אבינו, איש החסד, להתיישב מאשר בבאר-שבע, עיר החסד, המשפיעה לשבע הספירות פרדס רימונים שער כ"ג שער ערכי הכינויים פרק ב' דיבור המתחיל "ונקראת באר-שבע" וכו'. ומכך נוצר השׂוֹבַע: בנו ונכדו (יצחק ויעקב) הוסיפו להשתקע באזור זה, ויחד היוו שלושתם שלמות מופלאה של האנרגיות ימין, שמאל ואמצעי; אנרגיות המשפיעות עלינו לטובה עד עצם היום הזה.

אפשר לומר בוודאות שעל היהודי לחוש גאווה בהיותו שייך לעם מיוחד זה, עם הסגולה שהוא השלמות, האיזון והאמת, ספר הכוזרי מאמר א' אות צ"ה והלאה. כפי שגם תורתנו. לראיה אציג דוגמא: היא פורסת ומציגה לראווה אף את מעידותיהם של אבותינו הקדושים, להבדיל מיתר התורות. היא גם ניתנה לנו לעיני כל, להבדיל מתורות אחרות, אשר גם כתובות בגרסאות רבות הסותרות זו את זו." ראה הרצאתו של הרב יצחק פנגר "מרוץ הלפיד" באתר הידברות.
הערה כללית: ישנן הרצאות רבות בכל נושא באתר הידברות והבאנו אך מעט מהן.

"לא כל כך מדויק. אתה לא יכול להתחמק מהעובדה שאכן קיימות טעויות כתיב בתורה! 'בראשית ברא' במקום 'ראשית ברא' למשל, כפי שהזכרתי תחילה!"

"נניח שאתה עשיר מופלג ומזמין מקבלן בנייה שיבנה עבורך טירה גדולה..." החילותי את הסברי אך נקטעתי.

"אתה שוב עושה את זה! מה הקשר?! תגיד, האם אתה מנסה לסטות מהנושא במכוון ..?" שאל יצחק בחשדנות.

"כלל וכלל לא, בכך תיווכח בהמשך. הקשב והבן." ביקשתי. "אתה מורה לקבלן שהטירה תוקף במרחבים גדולים ובהם יהיו חיות ועופות ממינים שונים, יינטעו עצים וצמחים, פרחים לנוי, ואף נחל מים זכים יזרום, וכן אגם. את הטירה אתה מבקש שירהט בכל הריהוט היוקרתי הקיים,

יפרוס שטיחים משובחים על הרצפות, יתלה תמונות מרהיבות על הקירות, יגייס משרתים, טבחים גננים וכו' וכו', ומודיע לו שאתה תיכנס לטירה רק כשהכול יהיה לשביעות רצונך. הקבלן יתחיל במלאכה – בשלב הראשון יעיין בתכנית, ולאחר מכן ייגש לביצוע: הוא יקים את היסודות, לאחר מכן את הקירות, התקרות, וכל אשר קשור לטירה. גם מסביב לטירה הוא יפעל כפי הנדרש. רק לאחר שיסיים את בניית הטירה על כל פרטי פרטיה המבוקשים, אתה האדם תאכלס את הטירה – האחרון בסדר המהלך. מסכת סנהדרין דף ל"ח עמוד א' דיבור המתחיל "אדם נברא בערב שבת", וכו'.

נניח שקיים אדם אשר אינו מבין נכונה את הסדר. הוא יסיק מסקנה מוטעית ויאמר שהיות שאתה נכנסת האחרון – אתה הפחות חשוב מכל אשר נבנה לפניך, ובייחוד כשאתה כה קטן ומזערי יחסית לגודל ולעוצמה הכלולים בטירה ובסביבתה. אדם אחר, החושב נכונה, יבין שאתה היית במחשבה תחילה, ולמענך, למעשה, נבנה הכול. כללי חכמת האמת להרמח"ל הקדמה אות א'. כלומר, תלוי בזווית הראייה – מהסוף להתחלה או להפך."

"האם אתה מתכוון לומר בזאת שהאדם הראשון היה במחשבה תחילה, ולמענו, למעשה, נבנה הכול?" שאל יעקב.

שני הפכים

"בדיוק כך." אישרתי. "מכאן נובעת המסקנה שהיו כאן ב' 'ראשיתות', כלומר 'שתי ראשיתות': בפוטנציה ובפועל. הקדמה לספר הזהר עם פירוש הסולם אות קכ"א והלאה. לכן קיימת גם ה'סתירה' שכה רבים מהלא מבינים

מצביעים על 'טעותה': בפרק א' בספר בראשית האדם נברא אחרון, ובפרק ב' נדמה והוא נברא ראשון, ואחריו השאר.

וכעת שימו נא לב. הפועל היוצא מכך הוא - שהפוטנציה והיוצא לפועל הפוכים זה מזה. מכאן, שעולמנו זה מתנהל בהיפוך גמור מאשר בעולמות העל, השורשיים, ועל כן עולמנו שקרי."

"מדהים!" התפעל יעקב. "כעת גם הבנתי שהרוחני אכן מוציא לפועל את הגשמי, לא תיתכן אפשרות הפוכה!" "סוף מעשה במחשבה תחילה." בפיוט "לכה דודי" לרבי שלמה הלוי אלקבץ.

"יפה, יעקב. כלל זה נכון ביחס שבין עולמות העל לעולמנו וכן ביחס לפוטנציה והוצאה לפועל בעולם זה עצמו".

"אני עדיין לא הבנתי..." הודה יצחק.

"בסדר, הבה ונעזוב את הטירה ונבנה במימדים קטנים." הצעתי. "מהו הצורך הבסיסי לאדם? מזון. עבור אחסון המזון עליו להשיג מקרר ומזווה. עבורם נחוץ מטבח שבו גם יבשל. עבור המטבח יש צורך בביתן. עבור הביתן נדרש מגרש. מהיכן יש להתחיל? מהמגרש. עליו ייבנה הביתן ובו המטבח, שם יציב את המקרר והמזווה שבתוכם יאחסן את המזון."

יצחק הנהן בראשו לאות הבנה הפעם, לשמחתי.

"על בסיס כלל זה מוּצָא לפועל כל דבר שנצביע לעברו: החותָם והנחתם: עיין בספר ליקוטי תורה תורת שמואל עמוד ס"ח. ועיין בספר ה' שמעתי שמעך להרב אשלג מאמר מ"ח. החותם חייב להיות חרוט בהיפוך מאשר היוצא לפועל על גבי הנייר. גלגלי שיניים במנוע כלשהו: גלגל א', המסובב את גלגל ב', חייב להסתובב בכיוון ההפוך מאשר אנו מעוניינים שכיוון גלגל ב' יהיה."

"הרשה לי להביא דוגמא משלי." ביקש יעקב. "הצד הימני של המוח אחראי לצידו השמאלי של הגוף ולהפך."

"העיניים הופכות את התמונה..." הוסיף יצחק, להפתעתי.

"נכון, יפה, יצחק. על כן ילדים קטנים, אשר אינם שולטים בכך עדיין בשלמות, כותבים אותיות מסוימות בהיפוך, לפעמים." השלים יעקב .

הצבעתי לעבר אב שצילם במצלמתו את ילדיו אשר שיחקו על הדשא. "המצלמות, במקורן, הופכות את התמונה. היות שהדבר מבלבל את המצלם המציאו שיטה ההופכת חזרה ליישור. ומה שהכי מדהים: הפילם, הנגטיב: מה שעל גבו שחור, יוצא בתמונה לבן, ולהפך. סיבות רבות נוספות קיימות, מדוע כתוב ב' ראשית, אבל אדבר על אחת נוספת: התורה מתחילה בפרק ב'. כעת, כשאתם יודעים שבריאת העולם הייתה התוצאה של גורם בעולם האין-סוף, אתם יכולים גם להבין שעולם אין-סוף וכן עולמות נוספים שהשתלשלו אחריו עד הבריאה, היה בעצם פרק א'. ספר ליקוטי תורה להאריז"ל תחילת פרשת בראשית. ולכן, התורה מתחילה ב'בראשית ברא'. 'ברא' - מלשון בריאה. כלומר, במסגרת עולם הבריאה.

הצגת, יעקב, אות שתחשב כ'מיותרת', במילה 'בראשית' – האות ב'. כעת הרשה לי לשאול: האם המילה 'בראשית' בעצמה לא תיראה כמיותרת?"

יעקב היסס לרגע. "הכיצד..?"

"שהרי כאשר הבורא ברא את כל המציאות שלא הייתה קיימת כלל עד לנקודה זו, ברור לנו שהדבר נעשה בהתחלה."

"אתה צודק! קרא יעקב. "איך לא חשבתי על כך!"

"כעת, לאחר ההסבר, אתה יכול להבין שהמילה 'בראשית' חיונית. בתורה תמצא אין-ספור אותיות ומילים "מיותרות", חלילה."

אציג מילה אחת נוספת, שלכאורה ניתן היה לחסוך בה, במשפט המופיע בהמשך הדברים: 'כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלוקים לעשות'. והרי די היה לכתוב 'אשר ברא אלוקים?' התשובה: הכוונה במילה 'לעשות' היא כלפינו. כלומר: הוא ברא את המציאות עבורנו, כדי שנוכל לעשות, לפעול, לבחור וכו', שהרי כך רצינו.

מכך ניתן ללמוד שאין לקבל את הכתוב בתורה כפשוטו. קיימים עומקים אדירים בכל משפט, בכל מילה, ואף בכל אות. עלינו להבין שקיימת סיבה נסתרת מדוע נכתבות מילים בעלות אות חסרה, אות קטנה, חתוכה, גדולה, הפוכה וכיוצא באלה. על המעוניין לדעת ולהבין – פשוט ללמוד, ויהיה נדהם לאשר יגלה. ראה בהקדמת הרמב"ן על התורה דיבור המתחיל "וכל הנמסר למשה רבנו" וכו'. וכן בספרו של הרב זמיר כהן הצופן. על-כן אציין – להעלות ולהפנות שאלות יש, הרי תסכים, אך להגות, לבחון ולחקור תשכים.

חלק קטן ביותר מהסודות הכמוסים באות ב' אשר במילה 'בראשית' כבר הבנתם. רבות מהאותיות גם מורכבות מאותיות אחרות. כך למשל, אם נתבונן באות הראשונה שבסדר האותיות, ה-א, נבחין שמורכבת היא משתי יודים וכן ו אחת אלכסונית, וקיימת כמובן סיבה מדוע זה כך. זהר ויקרא פרשת אחרי מות אות ש"ג. ליוד העליונה כוח שונה מאשר לזו התחתונה, המופיעה בהיפוך. נוסיף לכך את הערך המספרי של כל אות שבה, הערך הכולל וכן מרכיבים רבים אחרים, ונקבל אינפורמציה מדהימה, המבארת תופעות באין-ספור תחומים, וכן כיצד הן מתקשרות לאנרגיות שבעולמות העליונים. מכאן אתם יכולים להסיק שגם שמותינו מורכבים מכוחות גבוהים בכל אות, ועל כן עלינו להקפיד ולבחור שם נכון. ראה ספר הצופן של הרב זמיר כהן. וכן ההרצאות בנושא זה.

גם קיימות סיבות, כמובן, מדוע דווקא האות ב' מופיעה אחרי האות א' שהזכרנו, האות שגם בה קיימים סודות כמוסים, כמו גם בשאר האותיות. הרכב האותיות היוצאות לפועל במילים ובמשפטים הוא, כפי שניתן להבין, הרבה יותר מעמיק."

"היה יותר פשוט אילו הייתה התורה כתובה אחרת, כלומר אם ההסבר המעמיק היה כתוב באופן פשוט, כך שכל אחד יוכל להבין, הלא כן?" שאל יעקב.

"הוא צודק!" הוסיף יצחק. "למה לסבך את העניינים?!"

"בספרות הכללית תמצא ספרים המדברים ספציפית בנושא מסוים בהרחבה: במדע, בטכנולוגיה, ברפואה, בפילוסופיה, במוסיקה, בטבע,

ועוד ועוד. כיצד הייתם נוהגים אילו רציתם לקבץ את כלל הנושאים בספר אחד?״ שאלתי.

״הרי הדבר בלתי אפשרי.״ שללו שניהם את הדברים.

האחד הכולל

״ספר התורה הוא ההוכחה שהדבר אכן ניתן.״ אמרתי. ״הידע שבכל התחומים המוכרים ולא מוכרים לאדם עדיין – נמצא בו, אבל בצופן. ככל שהאדם מעמיק יותר, כך הוא מגלה יותר. יתרה מזאת: הוא מבין שכל הנושאים קשורים זה בזה. כלומר, תשובה אחת, חוק אחד מאפשר תשובות בכל תחום. הרי קיבלתם את הדוגמא של הסגול – הפלוס, המינוס והניטרלי. אילו היו נוהגים על פי הצעתכם והיו פורסים את כל הידע הטמון בתורה, אזי אפילו אם כל כדור הארץ היה מכוסה בספרים המבארים – לא היה הדבר מספק. דרך אגב, גם יצורי ענק המכונים 'דינוזאורים' מוזכרים רבות בתורה ובמדרשים. אם תחפצו, אוכל להצביע על המקומות.״

״כן, כן! תעשה לי טובה ותראה!״ התחנן יצחק.

״הנושא מובא גם באריכות בספר 'המהפך 2' תחת הכותרת 'מי גילה את הדינוזאורים', וכדאי לעיין שם.״

״כשאתה אומר שכל הידע נמצא בספר התורה בצורה מוצפנת, האם ניתן להמשיל זאת למחשב, שהוא המעט המחזיק את המרובה?״ שאל יעקב.
״הרי יש בו ידע עצום.״

"יפה." שיבחתי. "אתה מתקרב. הרשו לי להמחיש. אם כבר הזכרת את המחשב, ארחיב את ההסבר בדרך זו: נסו לתאר, מילולית, כל נקודה בתמונה, למשל, של נוף אשר תקבלו על פני מסך המחשב. כמה משפטים תידרשו לומר כדי להעביר את המסר בדרך זו?"

"רבים לאין ערוך." אמר יצחק.

"וגם זאת – אינני בטוח שיהיה הדבר נהיר לשומע." הוסיף יעקב.

"המדהים הוא שכל האינפורמציה המושגת לנו במחשב כולל תמונת הנוף שהזכרתי, מבוססת על צירופי שני סיגנלים בלבד: **0**, ו- **1**, המסמלים מצבים של 'כן' ו'לא'. אם נביט בתצוגה של הספרות בלבד, נגלה בליל מספרים; משהו כגון **110001011101** וכו', שכל אדם יכול לפרש אסוציאטיבית לפי רצונו – אולי יגלה שם חלק מתאריך לידתו, מספר תעודת הזהות שלו וכו'. הבה נמשיל זאת לפשט של המחשב, ואת המוצר המוגמר המיוצג על המסך, יהא זה טקסט כתוב או תמונה – לסוד שבמחשב.

נניח תיאורטית שהיו ממציאים שיטה שבה הסיגנלים היו **א** ו**ב**, במקום **0** ו**1**. הרי הצירופים שביניהם יכולים היו הפעם ליצור מילים, שחלקן הקטן היה מובן לנו. לדוגמא: אב, אבא, בא, בבא, בב, ואולי עוד. אבל הן תהיינה מוגבלות מדי, מוזרות מדי, לא מובנות ואף נגלות כבלי קשר זו לזו, ברובן. הקורא באופן זה בלבד לא היה מקבל אלא אך בליל של אינפורמציה תמוהה, כי לא היה מנצל את האופציה הגבוהה ביותר, שהיא החשובה והנכונה, דרך עיבוד המחשב; שהרי אז הוא מגלה עולם ומלואו! בלי הכלי המפענח את הנתונים, או את הצופן - אין תוצאה ראויה. וכך, הכלי שמפענח את הצפנים שבתורה הוא כמובן ספרי חכמי עם ישראל, לדורותיהם, בנגלה ובנסתר, שבלעדיהם הידע היה נשאר רדוד ולא מובן.

האותיות העבריות אינן מסתכמות בשתיים (א, ב, לדוגמא, כלעיל) אלא עשרים ושתיים אותיות וחמש אותיות סופיות, תגים על האותיות, ניקוד,

טעמים, ספר עץ חיים לרבי חיים ויטאל שער טנת״א בתחילתו. גימטריות, ראשי תיבות וסופי תיבות, חילופי אותיות, ועוד ועוד... ספר שבעה עינים (בתוך אבני אש) חלק שני עמוד ק״ג והלאה בעניין סוד האותיות. האותיות והמשפטים המבוארים על ידי חכמינו ז״ל הם כדי שנקלוט, על ידי שכלנו המוגבל, את סודות העל, כל אחד מאתנו על פי העומקים שאליהם ניכנס בלימוד. בעולמות העל הן מקבלות משמעות אחרת לגמרי.

יש רק להשתומם – כמה אינפורמציה ניתן לקבל 'מהמחשב הקוסמי' שהעניק לנו הקב״ה (הבורא) דרך 'הסיגנלים' האלה.״

״ישנה בעייתיות בהקבלה בין האותיות למספרים.״ העיר יעקב. ״מדובר בפולסים חשמליים במחשב, הקיימים או נעדרים.״

״זה לא משנה.״ אמרתי. ״שני המצבים האלה מתורגמים על ידינו ל-**1** ול-**0** כדי שנבין. דבר נוסף – הדוגמא הִנָּה אך כמשל, כדי לשַׁבר את האוזן, כך שנוכל להתקרב להבנה, ועלינו להתעלות מעבר לכך. יש לזכור גם, שכל מה שאנחנו מדברים עליו כעת הוא בגדר 'אטמוספירה' אחרת, שיש להתרגל אליה אט אט, ולא ניתן להקיף את המכלול בשלמות בשיחה ההתחלתית הקצרה המתקיימת בינינו כאן ועכשיו.

לאחר שהסברתי אפשר להבין מדוע לא ניתן להגיע להשגה הבנתית – פנימית ואף חיצונית כשהתורה מתורגמת לשפה אחרת. מסכת סופרים פרק א' משנה ז'. נקודה חשובה שעל כולם להבין: מכל ההיבטים והבחינות התוצאות הראויות והמוחלטות בתורה מושגות אך בשפת הקודש, וגם זאת – בדרגת הסוד. כפי שדיברנו, קיימים ארבע דרגות בתורה: הפשט, הרמז, הדרש והסוד. ובראשי תיבות – פרד״ס. ללא האות 'ס' מתקבלת המילה 'פרד', מלשון נפרד. וכפי שבבהמה זו אין המשכיות, כך גם כאן.״

״אני אכן מתחיל ליישר קו עם דבריך.״ ציין יעקב. ״ראיתי בזמנו את סרט הקולנוע ״משפט הקופים״ המבוסס על אירוע משפטי שהיה במציאות נגד ההשקפה האבולוציונית. ראה הפרוטוקול המקורי אשר שימש השראה לסרט ״משפט הקופים״ באתר UMKC תחת הכותרת ״Read Your Bible״. התומך בדרך

התורה נבוך כשנשאל שאלות הקשורות לאירועים בתורה, ולא יכול להשיב עליהן, מאחר שהתבסס על התרגום של התורה, וכמובן שאך בפשט. אני לכשעצמי חש בגאווה מסוימת ביודעי כבר כעת, לאחר שיחתנו הקצרה שהתנהלה עד עכשיו, את התשובות לחלק מהן. אכן, בדרגת הסוד שבתורה התשובות, כך נראה. ואני התמקדתי עד עכשיו בפשט...״

״רבי שמעון אומר 'בספר הזוהר' זהר במדבר פרשת בהעלותך אות נ״ח והלאה. שכל מי שמתייחס אך ורק לפשט, ונדמה לו שזה כל אשר קיים, אזי הוא מחטיא את המטרה שלשמה היא נכתבה. הסיפורים שבה אף-על-פי שהנם נכונים אינם העיקר. יכולנו לכתוב גם אנו סיפורים טובים, כך דבריו. הוא גם מביא את המשל על כד היין, והרי כל בר-דעת מבין שהכד אינו העיקר אלא היין אשר בתוכו. כך גם לא הפשט – הלבוש החיצוני - הוא העיקר אלא הפנימיות, שהיא הסוד. זהר בהעלותך אות ס״ד. מנגד, ללא הכד אין גם תוכן ; ולכן נחוצה דרגת הפשט.״

״התורה... הלבוש החיצוני..?! בדומה לכלי כלשהו?!״ השתומם יעקב.

הנהנתי בראשי. ״ויתרה מזאת: רבי שמעון אומר שמי שמתייחס אך לחיצוניות של התורה הִנוֹ טִפֵּשׁ, זהר פרשת בהעלתך אות ס״א. והתורה עבורו במצב זה היא כקש ותבן. זהר פרשת כי תצא אות ג׳. ומדובר כאן על תורתנו הקדושה! מדהים, הלא כן?״

״אני משתומם! עד כדי כך!״ אמר יעקב בהתרגשות. ״אם כך לא במקרה הוא שהמילה 'פשט' והמילה 'טִפֵּשׁ' מורכבות מאותן האותיות, מתברר. ואני מתכוון לאדם, כמובן.״

״מה זה קדוש, בעצם?״ שאל יצחק להפתעתי.

״המילה 'קדוש' באה מהמילה הקדשה, כלומר: ייחוד דבר כלשהו למטרה מסוימת שיכולה להיות לצד החיובי או לשלילי. ״לא תהיה קדשה מבנות ישראל״ וכו' ספר דברים פרק כ״ג פסוק י״ח. אנחנו נדבר על החיובי: קיים קשר הדוק בין הכוחות החיוביים העליונים האדירים לבין האותיות שבתורה,

ולא רק בה אלא בתנ״ך בכללותו וכן בכתבי חז״ל, אשר הקפידו לכתוב גם הם על פי צפנים, המוציאים כוחות אלו לפועל עבורנו, ועל-כן התנ״ך וגם כתבי חז״ל הם קדושים ואין לזלזל במכלול הספרים הזה. להפך ; יש לנהוג בם בכבוד רב שהרי בפנימיותם הם נשגבים ונעלים.״ הבהרתי.

״כלומר שישנה זרימת אור תמידית מהעולמות העליונים בם?״ הוסיף ושאל יצחק בהתעניינות.

שבע-רצון משאלותיו, חיוך עלה על שפתיי. ״נכון. במסגרת היחסיות כלפי הכוחות העליונים האותיות הן היוצאות לפועל, וכך גם המוציאות לפועל, ומגלות את סודות העל, ששם הפוטנציה.״ עיין בספר דרך עץ החיים להרמח״ל דיבור המתחיל ״אך התורה הִנה קודש היא״, וכו׳.

״והפוטנציה והיוצא לפועל הם בהיפוך, אמרת.״ ציין יעקב.

״אמת. גם ביחסיות העולם הזה לעולמות העליונים, וגם בעולם זה עצמו,״ השבתי ״גם המגן דוד מבוסס על עקרון זה.״ כידוע נמצא בכתב העברי הקדום אות ד׳ בצורת משולש ובשם דוד שני משולשים... והושרש בעם ישראל כיום.

״המגן דוד?״ הם התפלאו. ״מה הקשר?״

״הוא הרי מורכב משני משולשים ההפוכים זה מזה. נכון יותר יהיה לומר שני סְגוֹלים הפוכים: פלוס מינוס וניטרלי בפוטנציה וכך גם ביוצא לפועל.״ בן יהוידע לרבי יוסף חיים על מסכת סנהדרין דף צ״ג עמוד א׳.

אם כך מדוע...״ החל יעקב את שאלתו ונעצר לחשיבה. ״הבנתי! שהרי אם היו מופיעים אך כנקודות, היה נוצר בליל לא מובן! על כן חיברו את הנקודות על ידי קוים!״

״נכון ביותר.״ אישרתי. ״למעשה יש להוסיף נקודה באמצע המגן דוד.״ ספר שפע טל (הורוביץ) שער שמיני סוד חמישים שערי בינה פרק רביעי. תהילים פרק י״ח פסוק ג׳ ״מגיני וקרן ישעי״ וכו׳ פירוש של ארץ החיים של הרב אברהם חיים הכהן על כך.

״נקודה?!״ התפלאו שניהם. ״לשם מה? עצם הימצאם של הפוטנציה והיוצא לפועל אינו מהווה את השלמות?״

"יש צורך להקדים ולומר שישנו מצב שבו שש הנקודות הִנָּן בפוטנציה, ולכן יש נחיצות בנקודה השביעית שתקבל את השפעת כל השש, כפי שקיימים שישה צדדים במרחב: צפון, דרום, מזרח, מערב, מעלה ומטה, ובאמצע – אנחנו, המושפעים מהם, וגם במקביל משפיעים אנו לכל הצדדים. אותו העיקרון נמצא במצבים רבים." עניתי. "דוגמא נוספת, שונה, שתרחיב ותבאר כלל זה: אם נצבע על גבי סביבון את שבעת הצבעים העיקריים ונסובב, נראה רק לבן. מכאן שהצבע הלבן מורכב, או במילה אחרת מושפע משאר הצבעים. אפשר גם לבצע פעולה הפוכה: הקרנת אור (שהוא לבן) דרך הפריזמה, ואז ניווכח שהוא מתפצל לשבעת הצבעים. למעשה לכל מספר יש את הערך הייחודי שלו, ומכך גם ההשפעות והתוצאות הבלעדיות הנובעות ממנו; אבל לא נוכל כעת להסביר את כולן.

אתה לבטח זוכר שאמרתי שקל לפי מהות השורש לדעת את התוצאות, וקשה יותר הדרך ההפוכה, אבל אפשרית. הדוגמאות על הפריזמה והסביבון יכולות לעזור להכיר בכך שהמציאות כולה, וזה כולל גם את התחומים שהצבעתי עליהם, וכן האחרים כגון האסטרונומיה, המתמטיקה, ההיסטוריה ועוד, מקורם בשורש אחד."

"אני מתחיל להבין זאת." הודה יעקב. "אבל עדיין קשה לי להסכים לגבי ההיסטוריה, ובייחוד על אודות העתיד שעדיין לא התקיים, אף על פי שציינת שהמגמה הסופית היא לחזור לעולם האינסוף."

הפניתי את תשומת ליבם לעבר הפרחים. "לוורד ישנו שורש, גבעול, עלים, פרחים וקוצים. אם נקצץ את הצמח ונפריד ביניהם, עשוי האדם שבאופן תיאורטי לא ראה צמח בחייו להגיע למסקנה שכל חלק, שנראה שונה מרעהו עומד בפני עצמו. את הקוצים 'ציפורניים' עשוי הוא אף לייחס לחיה כלשהי...

ההיסטוריה הרי קשורה בזמן, כלומר - העבר, ההווה והעתיד, והיא מתנהלת על פי התקופות שמושפעות אף הן מהספירות, שמקורן כמובן מהבורא, ולכן יש בידינו את הכלים לידיעת העתיד, ומכאן הנבואות.

הדברים יהיו מובנים מאליהם בהמשך השיחה , אבל הרשו לי ברגע זה להמשיך בנושא שהתחלתי בו.

ההסבר על המספר שבע יכול גם להבהיר את קדושת השבת, אשר שונה משאר הימים: השבת גם מושפעת מהימים (לכל יום בשבוע יש כוח אחר), וגם משפיעה על הימים."

וינח - לא מתוך יגיעתו

"אם כך מדוע יש לנוח ביום השביעי?" תמה יעקב. "הלוא בהשפעת ששת הכוחות של הימים האחרים היינו דווקא אמורים להיות במרץ יתר בשבת, ועל כן גם לפעול דווקא יותר?"

"שאלתך הגיונית ביותר." ציינתי. "הסיבה הִנָּהּ אחרת. אסביר, בעזרת דוגמה. נניח שמקימים מפעל כלשהו: העובדים מציבים ומכינים את המתקנים, המכונות, הכלים, החומרים וכל השאר. לבסוף יש אך ללחוץ על המתג, ולהניח לכל המכונות לפעול ולייצר בעצמן. לנו נשאר אך להשגיח מהצד ולוודא שכל הדברים מתנהלים כשורה. כך גם כאן.

ביום השביעי הניח הקב"ה לעולמו (מכאן המילה מנוחה) מכל אשר ברא בימים שלפני-כן. אם ברצוננו לזכות בשפע האור של השבת, גם עלינו, בהיותנו חלק ממנו, עצמו ממש, – להניח ביום השביעי לדברים לפעול מעצמם, ראה הרמ"ק הקדוש בספרו שיעור קומה סימן מ"ו שבת וינפש דיבור המתחיל "והיינו סוד וישבות" וכו'. לאחר ההכנות לאורך השבוע: הסירים מונחים על הכיריים ומתבשלים מעצמם, האורות דולקים ומאירים לנו, שעון השבת דואג להדלקה ולכיבוי, ובכלל, כל דבר נשאר כפי שהתכוונו והכנו ביום שישי.

אנחנו גם מניחים בצד את כל הטרדות והמטלות של ימי החול, ולנו נשאר אך להתרווח, לשמוח וליהנות.

עלי לציין נקודה חשובה: דעת חלק מהגויים אומרת שהאל אמנם ברא ויצר את כל המציאות, אבל מאז אינו מתערב בנעשה. הקדמה לספר הזהר של הרב אשלג אות ד' דיבור המתחיל "ובכדי להבין" וכו'. היהדות שוללת גישה זו מכול וכול, כי הנכון הוא שהבורא מוסיף להיות מעורב עד לפרט המזערי ביותר, שאם לא כן, המציאות לא הייתה יכולה להמשיך ולהתקיים." ספר נחמיה פרק ט' פסוק ו' "ואתה מחיה את כולם". וכן ראה בהרחבה בספר שומר אמונים קדמון ויכוח שני אות י"א.

"אם כן מה הנכון בדוגמא שהבאת לגבי בניית המפעל, שלאחריו... אהה, הבנתי." הנהן יעקב בראשו.

"יפה." אמרתי. "כדוגמת המפעל שנבנה בתוך זמן מסוים, כך גם המציאות נבראה ונוצרה בפרק זמן קצוב – שישה ימים, ולא נוסף על כך לאחר מכן דבר שלא היה בשורש לפני כן, שהרי 'אין כל חדש תחת הַשָּׁמֶשׁ'." ספר קהלת פרק א' פסוק ט'.

"עדיין לא הבנתי את הקשר בין כל אשר אמרת לשמירת השבת, וקל וחומר להחמרות הרבות. ואציג שנית את הדוגמה שהבאתי בתחילת שיחתנו: הרי תסכים אתי שאף אם אני לוחץ על מתג החשמל, למשל, זו לא תהיה פעולה כל כך קשה ומסובכת לעשייה, להבדיל מאבות אבותינו, שחייבים היו לגדוע עצים לבעירה; וזו עבודה קשה." העיר יעקב.

"לא בזה העניין. כפי שבכל נושא שהעליתי ואעלה ישנם טעמים ותשובות רבות, וכך גם כאן; ואעלה אך אחת מהן. יום השבת שופע חיוביות, כלומר מלא בכוח אשר הצטבר מששת הימים שלפניו. סוף האדרא רבא דיבור המתחיל "ומדי שבת בשבתו" וכו' ובפירוש שערי האדרא שהוא תמצית מפרשי האדרא בהוצאת שער השמים. אלו כוחות אדירים עבור הנשמה, וזאת בתנאי שאין אנו מתחברים לדברים שמקורם בשלילי. החשמל, כדוגמת האש, שלילי הוא, במהותו, כלומר השמאל, המינוס שכן האלקטרונים בעלי המטען השלילי נעים בחוטים. (על סיווג האש בקטגוריה זו יהיה ברור יותר

כשנדבר על הצבעים.) אנחנו גם מעוניינים להשיג את הכוח בשלמותו, ללא הגבלה ומידות, והרי כל דבר שיוצר האדם הִנוֹ מוגבל, ולכן אין לכתוב, למשל, כי אזי אנחנו מגבילים את הרעיונות דרך המילים. ספר גנזי ישראל חלק א׳ פרשת ויקהל (שנת תרע״ט) דיבור המתחיל ״ולכן נאסר מלאכה״ וכו׳. בדומה לכך גם בציור, בסריגה, בחיתוך, נגינה ובשאר המלאכות האסורות. לכן נכון נעשה כשנקדיש יום זה אך לקבלת השפע. דרך ההסבר הקבלי, גם לגבי עניין זה אתה שוב מבין שהמצוות לא ניתנו באופן שרירותי, שיהא סתום עבורנו להבנה ויגרום לתהיות, להתנגדות ולתרעומת. דרך הסוד אתה רואה פן אחר, מעמיק ומספק יותר.״ ראה ספר חידושי אגדות להמהר״ל מפראג על מסכת בבא מציעא דף פ״ו עמוד א׳ ״אמר רב כהנא אשתעי לי רב חמא״ וכו׳ ובאמצע הדיבור ״ואמר מיפלגי ברקיע״ וכו׳.

״ואם אין אנו נוהגים על פי הכללים שהוא הכתיב, הוא מכה בנו בחומרה יתרה. הכיצד תסביר זאת?״ שאל יעקב.

״בוא ואשאל אותך שאלה. אחד החוקים של העולם שלנו היא הגרביטציה. ידוע לכולנו בוודאות שאין לקפוץ מהגג לארץ. נניח ואף-פי-כן אדם כלשהו מתעקש לקפוץ – האם לא ייפגע? וודאי שכן. האם אפשר לומר שזהו עונש על מעשיו, או תוצאה של בחירה לא נכונה? האם אפשר להאשים את הגרביטציה 'באכזריות' במקרה זה?״ דעת תבונות להרמח״ל בספר הכללים: כללי פתחי חכמה ודעת, כלל עשירי: השכר ועונש. וכן ספר יסוד האמונה לרבי מקוסוב ליקוטי אמרים דף ק״ג עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״הוכחה על שכר ועונש״ וכו׳.

״מה הקשר בין אשר שאל יעקב לאשר אמרת?!״ נשא יצחק את קולו.

״יש לזכור, לפני הכול, שחוק זה, כמו גם החוקים האחרים הפועלים בעולמנו ומפעילים אותו, יוצא לפועל לאחר הצמצום בשל דחייתנו את האור בעולם האין-סוף.

השולחן העגול

כעת אפרט ואסביר שלושה דברים חשובים. א׳: חוק המעגל הסגור: כפי שכבר אמרתי, הדברים אשר בקוסמוס בנויים בעיגולים בתלמוד ירושלמי מסכת מעשרות פרק ה׳ סוף הלכה ג׳ דיבור המתחיל ״תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין״ וכו׳. וכן ספר אור החיים פרשת בראשית על פסוק ״ויכולו השמים״ דיבור המתחיל ״ומקובלני מפי זקני תורה״ וכו׳. וכן בספר שמחת יעקב עמ׳ קצ״א דיבור המתחיל ״נתבאר בפרקים הקודמים״ וכו׳. ובמעגלים סגורים – מהקטן ביותר ועד לענק ביותר: מהאטום ועד הגלקסיות.״

״לבטח תאמר שיש בידך הסבר גם לעובדה זו.״ אמר יצחק.

הבחנתי במספר אנשים אשר ישבו סביב לשולחן קטן ומלבני, ושיחקו בקלפים. הצבעתי לעברם. ״תנו עיניכם בשולחן. הצלע הארוכה יכולה לומר ׳אני ארוכה יותר, על כן אני המשמעותית יותר, החכמה יותר, המרשימה יותר׳ וכד׳. הצלע הקצרה יכולה לומר ׳אני המעט המחזיק את המרובה, לכל אורך הצלע הארוכה. היות שכך, אני החשובה יותר׳ וכו׳. הפינה של השולחן יכולה לומר ׳יש בי תכונות מהצלע הארוכה וכן מהקצרה, על כן אני הדומיננטית מכולן׳. מה קורה כשהשולחן עגול? נופלים ההבדלים כולם, ונוצר שוויון כללי. על כן החגים נקראים בשם זה, כי חג פירושו עיגול, שהוא השלמות. חלק מהחגים חלים ביום ט״ו לחודש שבו הירח מלא, ומשפיע בשלמותו.״

״כעת הבנתי מדוע היבשות מופיעות נכון להיום בצורת משולשים!״ אמר יעקב בהתלהבות. ״איזון שלושת הכוחות נשמר אף-על-פי שאבד שלמות העיגול.״

״יפה יעקב וכעת, הבה נמשיך. חוק העיגול נכון בגשמי כפי שנכון הוא ברוחני. גמרא מסכת שבת דף קנ״א עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״אמר לה רב חייא לדביתהו״ וכו׳. וכן בספר אדרת אליהו של הגאון מוילנא בפרשת כי תשא דיבור המתחיל ״ונתנו איש כופר נפשו״ וכו׳. הקב״ה דאג לכך שהמעגל ייסגר, בצורה זו או אחרת. אביא דוגמה: כשאתה מבצע מעשה חיובי – נתינת צדקה, למשל, אתה מעביר, ביחד עם המטבע, החומר, גם אנרגיה חיובית, והיא העיקר, ויש תמיד לזכור

זאת, כי העולם בנוי למעשה מאנרגיות. ברגע שהעברת את הצדקה – בגלל חוק המעגל הסגור – האנרגיה אשר השקעת, והמשפיעה לטובה חייבת לחזור אליך, במוקדם או במאוחר, ולהשפיע גם עליך לטובה בדרכים שונות: בבריאות, בהצלחה, בפרנסה וכד'. כשאדם מבצע פעולה הפוכה מזו, כלומר פעולה שלילית חלילה – גניבה, למשל, הוא לקח הרי דבר אשר לא היה שלו, וביחד אתו את האנרגיה שאף היא לא הייתה מיועדת לו. במילים אחרות – יש בו 'מטען יתר', ולכן חייבת להחסיר ממנו אנרגיה כדי שהוא יהיה מאוזן; ודבר זה יכול להחסיר בפועל בצורת בריאות לקויה, כישלון ועוד, ואף בחומרה יתרה אם לא ידאג לתקן; ואסביר מדוע בעזרת דוגמא: אדם שחלה, חלילה, במחלה כלשהי ולא מטפל בה, היא תתרחב ותתפח ככדור שלג המתגלגל.

לצערנו, הרוב עסוק בשאלה כיצד להשיג, המעט עוסק בשאלה כיצד להעניק. החכם יהפוך את הסדר ביניהם.

ונקודה שיש לזכור: כגודל המעשה, כך התוצאה. אבל גודל המצווה או העבירה ואיכותן אינם כפי הנראה לעינינו. בעולמות העליונים השיקולים הם שונים. הרמב"ם פרק ג' מהלכות תשובה הלכה ב'. המסקנה הנובעת מכך היא שוב – אם ברצונך להיות אנוכי – עשה זאת בדרך הנכונה: על ידי נתינה! על ידי לקיחה בלתי חוקית אתה אך מפסיד רבות כי אתה גורם להפרת האיזון האנרגטי." יש לשים לב להבדלים המהותיים וכן לדמיון בין התפישה הקנטיאנית למוסר לבין זו המוצגת לעיל. לפי קאנט למעשה טוב יהיה ערך מוסרי רק אם הוא נעשה מתוך חובה לעקרון המוסרי, ולא רק בהתאם לו. מעשה שלא נעשה מתוך תחושת החובה המוסרית אלא מתוך הנטיות יוכל אולי לתרום לאושר הכללי, אבל יהיה נטול ערך מוסרי. קאנט פותח את דבריו ב"הנחות יסוד למטאפיזיקה של המידות" בטענה הזו בדיוק: 'לא יצויר דבר בעולם, ואף לא מחוץ לעולם, שיוכל להיחשב לטוב בלא הגבלה, אלא הרצון הטוב והוא בלבד'. הרצון הטוב של קאנט הוא האיזון האנרגטי האין-סופי המוצג לעיל באדרתו היהודית.

"כלומר, הכול עניין של אנרגיות." אמר יעקב.

"אכן, הכול עניין של אנרגיות, חיוביות ושליליות, הנמשכות או נדחות, ואף בכל העולמות, כפי שתראו בהמשך." אמרתי.

"דבריך אלה אינם נכונים." התעקש יצחק. "לדוגמא, אני נוהג לתרום, ואינני רואה תוצאות כלשהן לטובה."

"הסיבות יכולות להיות רבות. למשל, ייתכן שמעשיך הטובים כיפרו על מעשים שליליים, חלילה, שעשית, וכך גרמו מעשיך הטובים לאיזון, ועל כן לא חשת בהבדל כלשהו; זהר פרשת צו רעיא מהימנא אות נ'. גמרא מסכת סוטה דף כ"א עמוד א' דיבור המתחיל "עבירה מכבה" וכו'. ויכול גם להיות שתראה את תוצאות מעשיך החיוביים בדרכים שלא חשבת עליהם תהילים פרק ע"ב פסוק י"ח "ברוך... עושה נפלאות לבדו" ופירשו בגמרא מסכת נידה דף ל"א עמוד א' על הפסוק הנ"ל "אפילו בעל הנס אין מכיר בניסו". או שייתכן שתראה אותם בעתיד, כי התוצאות החיוביות אינן חייבות להגיע מיד. חומש שמות פרק כ' פסוק ו' "ועושה חסד לאלפים" וכו', וראה פירוש רש"י שם. עליי לציין שאת עיקר הגמול אנחנו מקבלים בעולמות העליונים, כי זה החשוב, אבל אולי מוקדם לדבר על-כך כעת. הדברים הם מאוד מורכבים כגודל האנושות במכפלת מחשבותיה מעשיה ושאיפותיה הכמוסים והגלויים."

"מדוע הדבר כך?" שאל יעקב. "כלומר, מדוע התוצאות אינן נגלות מיד?"

"נכון!" אמר יצחק. "בדרך זו היה לנו הרבה יותר פשוט וקל להאמין בתורה ובמה שאתה אומר!"

"להפך. הדרך הייתה מסתבכת עוד יותר. תארו לעצמכם שהאדם תורם, למשל, למוסד כלשהו, ומיד, שם, ובמקום נעלמת מחלה כלשהי שהייתה לו חלילה. כעת אמרו לי – במציאות מעין זו – האם היה אפשרי שמישהו יבצע מעשה שלילי כלל?"

"ודאי שלא!" הגיב יצחק מיד. "ואז הייתה יכולה להיות לנו חברה מתוקנת!"

זכות הבחירה

"קיים פרט אחד קטן, אבל מאוד חשוב, שיש להתחשב בו: הבחירה החופשית. חומש דברים פרק ל' פסוק ט"ו "ראה אנכי נותן לפניכם היום" וכו'. ובפרקי אבות פרק ג' משנה ט"ו: "הכל צפוי והרשות נתונה". וכן רמב"ם במשנה תורה ספר המדע הלכות תשובה כל פרק ה'. בלתי אפשרי לעשות את התיקון בלעדיה. על האדם לחיות בעולם הזה, להיכנס לפיתויים, לדילמות, לקשיים אבל לבחור נכון. ראה בספר מסילת ישרים להרמח"ל פרק א' חובת האדם בעולמו דיבור המתחיל "והנה שָׂמו הקדוש ברוך הוא" וכו'. החיים על אדמות אינם שווים כקליפת השום אם ננהג לפי שיטתך שכן במציאות שהצעת האדם היה נוהג בדרך החיובית, וזאת לא בגלל רצונו החופשי, החיובי בכנות – דבר שקיבלנו על עצמנו כבר בעולם האין-סוף – אלא כדי לזכות בתוצאות החיוביות, וכך, לא היינו נפתרים, בסופו של דבר, מתחושת 'הלחם של הבושה'. זו גם הסיבה שמוחנו וחושינו כה מוגבלים, שהרי אם לא-כן היינו בוחרים את הנכון לעשייה."

"יש כאן גורם נוסף הסותר את הבחירה החופשית והוא הגורל." אמר יעקב. "כיצד יכול האדם לחיות בעולם ההפכים הבלתי הגיוני? שהרי, אם הכול נקבע מראש, אזי אין באפשרותנו לשנות. הלא כן?"

"כן. הדבר מאוד מבלבל!" הוסיף יצחק.

"העליתם כאן סוגיה כבדה, שלא קל להציג בפניכם את ההסבר המקיף בשיחה קצרה." אמרתי.

"ובכל זאת..? ולפחות קצת..?"

"בסדר. אנסה." התרציתי. "האדם בא לעולם ויחד אתו הגורל שילווה אותו בחייו לטוב ולרע מסיבות שונות ורבות שחלקן נעלה בהמשך. על ידי הבחירות הנכונות אפשרי שהגורל הרע ייהפך לטוב. ישנו מזל עליון

– שלא ניתן לשנות, וישנו מזל תחתון, שאפשר.״ ראה ספר מכתב מאליהו חלק ד׳ בקונטרס הבחירה שכתב כן בשם ספר פתחי שערים (חבר).

״אבל איך ניתן לדעת מראש, מהם המצבים השליליים שעתידים להיות ושיש ביכולתנו לשנות, אם בכלל דבר זה אפשרי?״ נשאלה השאלה המתבקשת.

״אל לנו להתמקד בכך, אלא שבדבר החשוב ביותר: מקורותינו מבהירים לנו ש׳אין מזל לישראל׳.״ גמרא מסכת שבת דף קנ״ו עמוד א׳ דיבור המתחיל ״רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל״ וכו׳.

יצחק הנהן בראשו. ״אנחנו אכן מסכנים...״

חייכתי אליו. ״היפוכו של דבר, יצחק. לנו יש הזכות והאפשרות להפיכת המזל; כלומר, לשלוט בו, ואז הוא כאין, וזאת הכוונה במשפט זה.״

״אז למה זה כתוב בדרך שתשמע שלילית?!״

״כדי שהאדם החכם המבין שהיות והתורה חיובית, לא ייתכן שהיא תתכוון לשליליות, וכך הוא יחקור ויבין את האמת. ׳ניסוחים מהופכים׳ מעין אלו תמצא לרוב בתורתנו, וכך במשפט זה שכוונתו - עשיית הטוב, והגורל השלילי מתהפך מעצמו לחיובי.״ הסברתי. ״אם תשימו לב, האופציות שלנו מסתכמות אך ביכולתנו בבחירה בין טוב לרע בכל המצבים שנעלה.״ לגבי הסוגיה ״צדיק ורע לו ורשע וטוב לו״ וכו׳, ראה גמרא מסכת ברכות דף ז׳ עמוד א׳ דיבור המתחיל ״ואמר ר׳ יוחנן משום רבי יוסי״ וכו׳. וכן ראה במפרשים כדוגמת: המהרש״א, המהר״ל ועוד.

״לסיכום אפשר לומר שֶׁאַל לנו להיות אנוכיים. הלא כן?״ שאל יעקב.

״אמת.״ אישרתי. ״הנדיבות הִנָּהּ אחת מהתכונות האצילות שבנפש.״

״מילים יפות ביותר, אבל על המטיפים ליישם את הדברים בעצמם ולהוות דוגמה לכלל. הלא תסכים אתי?״

״בוודאי.״ הסכמתי. ״והם עושים זאת.״

"אם כך כיצד תסביר את כל אלה שלומדים תורה בישיבות ובכוללים על חשבון האחרים ואינם תורמים דבר למדינה? האין זאת אנוכיות?"

"שאלה שהעליתי קודם!" הזכיר יצחק.

"דעות קיצוניות ומסולפות משולות להעלאה על נס דגל פיגולים... על כן אין להתפלא בבוא היום בו יאולץ להנמיכו לחצי התורן. בתחילת דבריי העליתי את האפשרות לקבלת האור בעזרת המצוות שבין האדם לחברו ובין האדם לבורא, וזה כולל את הלימוד בתורתו אשר נתן לנו. בעת הלימוד בתורה וכל אשר קשור אליה נמשכים אורות אדירים, הרמח"ל בדרך ה' חלק ד' פרק שני בתלמוד תורה אות ב'. וכן בדרך עץ החיים להרמח"ל בתחילתו דיבור המתחיל "על התורה נאמר" וכו'. ולא רק בשביל עצמנו, כפי שמקובל לחשוב, אלא שאור זה משפיע גם על האחרים. נערכו ניסויים המוכיחים זאת. אפשר ליצור קשר עם הרב זבולון רבייב שערך ניסויים על-כך בפייסבוק zvulun raviv וכן בטלפון 052-2403134. מכאן ניתן להבין את המשפט - 'ישראל ערבים זה לזה'. גמרא מסכת שבועות דף ל"ט עמוד א' דיבור המתחיל "מלמד שכל ישראל ערבים" וכו'. המעשים שלנו משפיעים על כולנו לטוב ולרע. עשית טוב - כולם הרוויחו, זהר פרשת ויקרא אות ר"ס. עשית רע - כולם הפסידו. זהר פרשת לך לך אות רנ"א. ככל שמספר האנשים הלומדים רב יותר, כך סך האור הנמשך לעולם רב יותר. השמעתם את המושג 'אור לגויים'?" ישעיהו פרק ס' פסוק ג' "והלכו גויים לאורך". וכן בישעיהו פרק מ"ט פסוק ו' "והייתי לאור גוים". וכן בזהר פרשת לך לך אות קפ"ג בפירוש הסולם דיבור המתחיל "כלומר השפע" וכו'. וכן דרך ה' להרמח"ל חלק ד' פרק שמיני אות ב' דיבור המתחיל "ועל ידי פרטיות מצוות הלולב" וכו'.

"שמענו, בהחלט." אישרו השניים. "אבל זה נשמע תמוה."

?

העברת האור

"פירושים רבים יש לזה, כמו לכלל הנושאים. פירוש אחד - על עם ישראל להוות דוגמה חיובית לגויים. ובפן הסוד - מוטלת האחריות למשוך אורות גבוהים בכמות כה גדולה עד כדי אפשרות העברה והשפעה גם על הגויים, ספר שפת אמת על התורה פרשת בהעלותך אות תר"ס. וכן שערי אורה סוף שער א' דיבור המתחיל "דע כי מידת" וכו'. ועיין זהר פרשת שמות אות ס"ו בפירוש הסולם (נחוצה הדרכה להבנה). ועיין בספר טעם זקנים בפרק א' עמ' ס"ו דיבור המתחיל "ומאין חיים אומות העולם" וכו'. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן באתר הידברות "מעם ישראל באהבה". אשר אינם מסוגלים ועל כן אינם מצווים בזאת. אנחנו הצינור המעביר בעבורם. עם ישראל הוא 'המעט המחזיק את המרובה' – אנחנו מונים אך מספר מיליונים אבל מצווים למשוך את האור עבור כלל העולם, וזו אחריות אדירה. לכן לכל יהודי שעושה זאת ישנה זכות גדולה ביותר. הצרה הִנָּהּ שאין כלל ישראל עסוקים בזאת, וכנגד גוברים לצערנו החטאים, הפשעים והעוונות, ונפשות האנשים של העמים האחרים חשות שהם תלויים בחסדי היהודי, שאינו עושה את מלאכתו כיאות, ולכן הם סובלים. ועל כן נוצרת השנאה כלפינו, הקדמה לספר הזהר של הרב אשלג זצ"ל אות ס"ט דיבור המתחיל "ובהמבואר מובן היטב" וכו'. וכן ידועה אמרתו של מקס נורדאו: "היהודים אינם שנואים מחמת תכונותיהם הרעות, אלא מייחסים להם תכונות רעות מפני שהם שנואים". בלי שיהיו מודעים באופן ההכרתי לסיבה השורשית, וכך נוצרים תירוציהם, שאין להם שליטה עליהם, לרצות ולפגוע בנו."

"האומנם אברהם?" שאל יעקב. "שהרי הם יוצאים נגדנו, כי לדעתם ארץ זו היא שלהם."

"כן, הם רוצים לזרוק אותנו לים! יימח שמם!" קרא יצחק.

"אסור בתכלית האיסור לקלל אף אחד." הדגשתי. "כולנו יציר כפיו של הבורא. יתרה מזאת: לכל עם יש את התפקיד שלו בעולם הזה, אחרת הבורא לא היה יוצר אותם. וכעת אשאל: האינכם חושבים שהם היו מעדיפים חיים שלווים ושמחים?"

"ודאי שכן!" נשמעה ההסכמה. "ביניהם כמו גם איתנו, שהרי יכולנו גם לעזור, להדריך וללמד אותם בתחומים שונים – בחקלאות, בתעשייה ועוד, ובייחוד אלה הצמודים אלינו."

"אם כן הבה ונחשוב יחד." הצעתי. "האם הגויים למיניהם מאמינים שכל אשר מתרחש בעולם הוא בהחלטת הבורא? שהרי הם מבינים גם שהוא זה שקבע להוציאנו לגולה בזמנו, הלא כן?"

"אכן נכון." אישרו.

"אם כך, ההגיון אומר שהיה עליהם גם להאמין שאף חזרתנו לארץ הקודש באה ממנו."

יעקב הנהן בראשו. "אכן נכון. יוצא מזה שביוצאם נגדנו הם למעשה יוצאים נגד החלטת הבורא, ומכך, בפועל נגדו, דבר שלא היו עושים אילו חשבו נכון."

"מכאן המסקנה, שאם היו מבינים את שורש הבעיה, היו הם דווקא עוזרים לנו ואף לוחצים עלינו ללכת בדרך הנכונה לנו." הוספתי.

יצחק עיוות את שפתיו. "כלומר, שהיו יוצאים נגדנו בכל מקרה..."

"אפשר לומר כך." אמרתי בחייכי. "אבל בהבדל עקרוני אחד: היו עושים זאת בדרך המתונה, הנכונה, כי אז הייתה יכולה להיות לנו מטרה משותפת. אם אכן נשכיל ללכת בדרך הראויה לנו כולם אך ירוויחו ואז יושגו השלום, השיתוף, ההדדיות והפריחה לכלל, וכך אכן יהיה בעתיד."
דרך ה' להרמח"ל חלק ד' פרק שמיני אות ב' דיבור המתחיל "וע"י פרטיות מצוות הלולב" וכו'.

"אתה רוצה לומר שבעתיד הם יקפידו שאנחנו נקיים את המצוות?"

"בהחלט. אבל, לפני הכול עלינו בעצמנו להבין ולהאמין שחזרתנו לארץ הקודש באה בעזרת הבורא וכן המשך אחיזתנו בה, צפה בסרט "שעת האפס" על הנושא. כפי שהבטיח בתורתנו. האמנה האיסלמית טוענת שעם ישראל היה העם הנבחר בעבר, אמנם, אך כיוון שחטאו אין הם עוד כאלה, ועל-

כן מאמינים הם ומייחלים שנעלם מהעולם. הבורא הבטיח שדבר זה לא יקרה. בתנ"ך כתוב שהבורא לא יעזוב את עמו ישראל לעולם, ספר שמואל א' פרק י"ז פסוק כ"ב "כי לא יטוש ה' את עמו" וכו'. וכן תהילים פרק צ"ד פסוק י"ד. כפי שהאב לא יעזוב את בנו. והרי אם הבן יסרח האב רק יעניש."

"אני מבין מדבריך שגם ההחלטה שהם יצאו נגדנו באה למעשה מהבורא."

"הבנת נכון." אישרתי. "הם כמקל ביד הבורא המכה בנו כדי לכוונו." ספר ישעיה פרק י' פסוק ה' "הוי אשור שבט אפי, ומטה הוא בידם זעמי." וכו' וראה במפרשים במקום.

"אבל רדיפות הגויים בעם ישראל היו לאורך הדורות, בהיותנו בגולה, ולא רק כעת..?"

"בגלל חטאינו הוגלינו. אין אנו יכולים למשוך את האור באותה הכמות והעוצמה מחוץ לארץ ישראל כפי שכאן, וביחוד כשבית המקדש חסר, אז כמו גם היום, לצערנו. זהר פרשת שמות אות קל"ט. בפנימיותם, הגויים חשו שאנחנו אשמים בכך שהוגלינו על-ידי הקדוש-ברוך-הוא וכך, אין הם זוכים באור בכמות הנדרשת להם. נוסיף לזאת גם את התיקונים שהיו צריכים לעבור אותם יהודים מגלגוליהם הקודמים, ראה ספר גילגולי נשמות להרמ"ע מפאנו. והתמונה מתבהרת."

"אני מתחיל להבין כיצד אנחנו, בגשמי, משפיעים על הרוחני, לטוב או לרע." ציין יעקב.

"אם כולם ילמדו תורה, מי מאתנו יהיה חייל?" שאל יצחק.

"אקדים ואומר שלא כל הגויים בכללם עוסקים בתורות השונות שהם מאמינים בהם אלא שרק ראשי הדת וכוהניה. שאר העם, אף שמאמינים, עוסקים בתורתם ביד רופסת. רק עם ישראל מצווה כולו ללמוד ולעמול בכך. אין הכוונה שכולם ילמדו בכוללים, אבל חובת כל יהודי לתרום את חלקו למשיכת האורות דרך התורה והמצוות, על-פי יכולתו ; ואז גם לא יהיה צורך בחילות השונים והרבים ובנשק בכמות רבה, ספר ויקרא פרק ו'

פסוק ח' "ורדפו מכם חמשה מאה" וכו' כי האיום על העם ירד פלאים. ספר ויקרא פרק ו' פסוק ו' "ונתתי שלום בארץ" וכו'. בעתיד לא יהיה איום כלל, שהרי נכתב 'וכיתתו חרבותם לאתים' וכו'. ספר ישעיה פרק ב' פסוק ד'. הכוונה היא לא רק לגבי עם ישראל, אלא שלכל האומות".

"הדבר נשמע דמיוני מדי, אברהם."

"האמת מתחילה מהנקודה שמסתיים הדמיון, ואציג דוגמאות: אם לא היו ציפורים והיצורים המעופפים האחרים, ייתכן מאוד שהאדם כלל לא היה חושב על האפשרות לעוף. הדבר היה נחשב 'לא הגיוני', והיו הבריות לועגים לזה המעז להעלות בראשו רעיון 'טיפשי' זה; שהרי אף שמצויים הציפורים בהמוניהם זלזלו בחלוצים בתחום, וזה כולל גם כלפי האחים רייט עד שהוכיחו הם שהדבר ניתן. ראה ערך בויקיפדיה על האחים אורוויל ווילבור רייט היו הראשונים שביצעו טיסה בכלי טיס הכבד מהאוויר ומאויש. האחים רייט היו הראשונים שהצליחו לבנות מטוס שמיש, בעל מנוע, יכולת בקרה, ויכולת להטיס בן-אדם בתוכו.

הדוגמא הבאה: אם היית אומר לרוב האנשים בתבל אך לפני כמאה שנה ואף פחות מכך שתקום מדינת היהודים, שגודלה יהיה רק כעשרים ושניים אלף ק"מ מרובע, ומוקפת באויבים בעלי צבאות אדירים אשר ינסו למחקה ללא הצלחה, הדבר היה נשמע פנטסטי מדי. והרי יש רק לתת את עינינו במפה כדי לראות את אפסיות שטח מדינת ישראל לעומתם. אם היית אומר להם שתוך שישה ימים בלבד יביס העם הזעיר הזה שלושה צבאות כבירים וישחרר את ירושלים היה הדבר אף נשמע אבסורד. במלחמת השחרור התוצאה הייתה מדהימה אף יותר. התורה שלנו אמת הינה, ולכן עלינו להאמין בה ולא על הגיוננו המוגבל."

"אם כך... הבעיה היא בנו ולא בגויים..?" תמה יצחק. "גם בעבר וגם כעת..?"

"נכון יותר יהא לומר: הפתרון טמון בתורה, לעמנו ניתנה ועִמנו הבחירה. לכן, אין לחפש את המפתח 'מתחת לפנס', כפי שנהוג לומר; שהרי הוא נמצא בידי כל אחד ואחד מאתנו. דבר נוסף: אם איננו באחדות, וגרוע

מכך אף יוצאים איש נגד רעהו, אזי למה לא ינהגו כך גם הגויים כלפינו..?״

״האם יכול להיות שגם כיום יש בין הגויים היודעים את כוחו של עם ישראל גם בנושא זה?״ שאל יעקב.

״אכן. אנשי הרוח הגדולים של הגויים יודעים על כוחו של היהודי, כפי שאמרתי כבר, שכן לאורך הדורות עמים רבים אין-ספור וכן מדינות קמו ונעלמו, ולעומתם – עם ישראל חי וקיים חרף הרדיפות והתלאות. רבים הם האנשים מבני העולם אשר השתוממו ומשתוממים עד היום על הישרדות עם ישראל וחלק מהידועים שביניהם אף הביעו זאת בכתב.

לדוגמא: יהודי — הִנו סמל הנצח. הוא שלא יכלו להשמידו לא טבח ולא עינויים, לא אש ולא חרב האינקוויזיציה לא הצליחו להכחידו. הוא אשר ראשון בישר דבר ה׳; הוא אשר זמן רב כל-כך שמר על הנבואה ומסרה לאנושות כולה. עם כזה לא יכול להיעלם. יהודי הִנו הנצחי - הוא התגשמות הנצח (לב טולסטוי, מתוך מאמר שפורסם בJewish World - לונדון 1908). וכמו כן הפילוסוף הרוסי ניקולאי ברדייב בספרו The Meaning of History עמוד 86-87. הסופר האמריקני מרק טווין במאמרו Cocerning the Jews במגזין Harper שהתפרסם בספטמבר 1899. הפילוסוף והמתמתיקאי הצרפתי בלז פסקל בחיבורו הפילוסופי ״הגיגים״ פסקה 555 ובפסקה 588. ארנולד טוינבי מגדולי ההיסטוריונים במאה העשרים בספרו A Study of History . ההיסטוריון תומס קהיל בספרו ״מתת היהודים״ ועוד ועוד.

ככל שיימשך יותר אור, כך עם ישראל יחיה בשלווה ובאחווה יותר. ככל שהאור בהמשך יוקרן גם לגויים, כך תלך ותדעך השנאה כלפינו, מהגויים שבארצנו, מסביבנו ומכלל אוכלוסיות העולם, וכן הם בינם לבין עצמם. האברכים הלומדים בישיבות וכוללים עושים את מלאכתם ככל יכולתם, אבל היות שהם המועט, האור הנמשך אינו מספיק אף לכלל עם ישראל עצמו.״

״אינני מאמין שבחורי הישיבה לומדים במחשבה תחילה למען עם ישראל והגויים.״ התריס יצחק. ״עושים הם זאת להנאתם שלהם!״

״אין הלימוד בתורה כה קל כפי שנדמה לך.״ השבתי ליצחק. ״נסה במשך שבוע ימים בלבד ללמוד בישיבה כלשהי שתבחר; ואפילו יום אחד יספיק לך להיווכח בעצמך. הדבר דורש מאמצים כבירים. המילה ׳לימוד׳ אכן מטעה ומביאה לדעה שהאברך לומד אך עבור עצמו. למעשה זו עבודה,

ועבודה קשה ביותר. אבל האברכים יודעים שכל העולם עומד בזכות התורה ולולי התורה העולם יחרב גמרא מסכת נדרים דף ל״ב עמוד א׳ דיבור המתחיל ״דאמר רבי אליעזר גדולה תורה״ וכו׳. ומשנברא העולם התקיים העולם בחסד כדברי הגמרא במסכת פסחים דף קי״ח עמוד א׳ דיבור המתחיל ״אמר ר׳ יהושע בן לוי הני עשרים וששה הודו״ וכו׳. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ״הצצה לאורחות חייו של הציבור שומר המצוות״, באתר הידברות. ולכן הם מממשים את ייעודם, יודעים את אחריותם, ונרתמים למשימה ומתמידים.

שאלת בתחילת השיחה הכיצד זה שהדתיים שמחים על אף המצב הקשה. החכמה אינה לשבת ולהתלונן, אלא לעשות את הנכון. והנכון הוא א. להיות באחדות. ב. למשוך את האור. כשהאדם יודע את סיבת היותו בעולם, את תפקידו, ייעודו, ושזו למעשה הזדמנות נפלאה עבורו כדי להתעלות - הוא אינו יכול שלא להיות שמח. לדעת המאמינים בתורה והמצוות העולם הבא הנו העיקר, האמת ; ועולם זה הטפל, השקר. לדעת הרחוקים מכך – להפך. בהמשך השיחה העניין יהיה נהיר יותר.״

״על פי הפסוק ׳והגית בו יומם ולילה׳ ניתן להסיק שיש ללמוד עשרים וארבע שעות ביממה!״ ציין יעקב. ״והרי הדבר אינו בר ביצוע!״ עיין בגמרא מסכת מנחות דף צ״ט עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״אמר רבי אמי״ וכו׳.

״ודאי שלא.״ הסכמתי. ״שורש המילה ׳והגית׳ הוא ה-ג-ה, והוא מתפרש בשלושה מסלולים: הראשון הוא להגות – לחשוב, להתבונן, ספר תהילים פרק מ״ט פסוק ד׳ ״והגות ליבי תבונות״. ללמוד. השני הגייה – דיבור רד״ק על ספר יהושע פרק א׳ פסוק ח׳, ביאור הגר״א אדרת אליהו (שם). וכן מצודת ציון בתהילים פרק א׳ פסוק ב׳. להעביר, להדריך אחרים. והשלישי - לנהוג, לעשות, ללכת על פי הכללים הכתובים. ספר אמרי לחיים ליקוטים ערך ענוה וגאוה עמוד קמ״ט על הפסוק ״והגית בו״ וכו׳. גם כאן רואים אנו בבירור את שלושת הקווים היסודיים – המינוס, הפלוס והניטרלי. ללמוד היינו קו שמאל לעצמי , ללמד היינו קו ימין להשפיע לאחרים, לנהוג כלומר לקיים – לעשות היינו קו אמצעי.

דעת רבים היא, שעל האברכים לנהוג על-פי הנורמה המקובלת, כלומר: לעבוד, לשרת בצבא וכו׳, שכן אין ליהנות אך מהזכויות אלא שבמקביל להקפיד גם במילוי החובות.״

"אבל הם צודקים, אברהם." אמר יעקב. "שכן יש לדגול בשוויון."

"יפה, נכון." הסכמתי. "השוויון הוא הדרך הנכונה. אם כך אשאל: האם שמעתם אותם אומרים במקביל גם, שעליהם עצמם לנהוג ולו קצת כפי שמתאים לנו כיהודים, כלומר לקיים מצוות?"

"האמת היא שלא..."

"מגוחך, הלא כן? שהרי דרך החשיבה אמורה להיות דו-סטרית. ראיתם בספר 'המהפך' כיצד המצלמה הקיריליאנית גילתה שהילת האדם עולה ברמתה עת מקיים הוא מצוות. מטרתה הראשונית של מצלמה זו לא הייתה כדי להוכיח זאת. ייתכן מאוד וישנם כבר היום כלים ומכשירים שונים המשמשים את המדענים, הרופאים וכדומה לבדיקות שונות, והיו מתאימים להוכיח את האמת במצוות ואין אנו יודעים עדיין כי לא חשבנו על כך. אוסיף ואומר שאני צופה שייעשו בעתיד, ואני מקווה הקרוב, מחקרים מדעיים על הכלים בעם ישראל לקליטת האור – התפילין, כפי שדברנו וגם הטלית, הקערה בפסח, והלולב ועוד. צפויה להם הפתעה מדהימה. משיתגלו הממצאים, הדבר יגרום למהפך רציני בדרך ההתייחסות לאברכים, ותחסכנה מילות הגנאי כלפיהם; ואותם אלה היוצאים נגדם בטוענם שאין הם רווחיים, תועלתיים וכדומה, ולכן גם מיותרים יצטערו, יתביישו ויאלמו. הים יקטן מלהכיל את המים הממלאים לעיתים את הפיות.

אציין שתי נקודות נוספות: א. בזמן שבית המקדש היה קיים, הכוהנים והלויים עסקו בענייני הקדושה בלבד למען העם ולמעשה עבור האנושות כולה זהר פרשת ויחי אות רל"א. ולא היו פעילים בענייני חולין. מאותה סיבה לא זכו בנחלת הארץ, כלומר – אדמות לעבדן, להבדיל משאר השבטים; ספר דברים פרק י' פסוקים ח', ט'. ועם ישראל סיפק להם את צרכיהם, והכול על-פי הוראות הבורא. ולכן לא מפתיע שהתרומה המשמעותית ביותר היום היא לאברכים העושים את מלאכתם למען הכלל. התורם נעשה שותף ללימוד התורה של האברך ולתוצאותיו בדרך זו. ספר קהלת פרק ז' פסוק י"ב "כי בצל החכמה בצל הכסף", וראה פירוש האלשיך הקדוש על-כך.

ב. בזמנו, כשיצא עם ישראל למלחמות, כנגד כל חייל היה יהודי אחר אשר נשאר בעורף כשהוא מתפלל ולומד תורה עבורו. מדרש רבה על ספר במדבר פרשת מטות פרק כ״ב אות ג׳. כמה נפלא יהיה אם נאמץ דרך זו בשלמות גם היום. על כולנו להיות בטוחים שאשר כתוב בתורתנו הוא הנכון, ולהקפיד לפעול על-פי ההוראות המובאות בה, או לפחות להתאמץ לעשייה, כל-אחד לפי יכולתו. אילו נהגו כך היה נמשך אור בכמות עצומה ואזי היו האברכים יכולים להתפנות גם לעיסוקים האחרים שמניתם.״

יעקב הרהר למספר רגעים. ״צדקת אברהם.״ אמר. ״כעת אני גם מבין כיצד זה שהאדם שאינו מקיים מצוות מוסיף להתקיים – הוא מקבל את האור דרך אלה המקיימים. הרשה לי לומר שהאנשים היוצאים נגדם אינם אשמים, אברהם, הם פשוט לא יודעים את חשיבות הדבר.״ טען. ״גם אנחנו לא ידענו עד עתה.״

״התנאי לידיעה הוא לימוד תחילה, וזוהי האירוניה. כשלא יודעים, קל לצאת נגד ואף לחוקק חוק המחייב אברכים לשרת בצבא, לדוגמא; וכנגד, לא תשמע שמחוקקים חוק שעל כולנו, היהודים, ללמוד ולנהוג על פי התורה; כי, שוב, חוסר לימוד מוביל לחוסר ידיעה; וחוסר ידיעה לחוסר התייחסות.״

״אתה יכול להיות סנגור נפלא.״ חייך יעקב. ״אבל אל תשכח שגם בין הדתיים קיימים כאלה אשר ידיעתם בתורה היא רבה, ולמרות זאת אינם הולכים בדרך הישרה; והרי ׳דרך ארץ קדמה לתורה׳!״ מדרש רבה ויקרא פרשה ט׳ פסקה ג׳.

״כולנו ירדנו לעולם כדי לתקן מידה כזו או אחרת, ואין זה משנה אם דתי הוא או חילוני. האחד צריך לתקן את הכעס, השני את הקנאה, השלישי את הקמצנות, הרביעי את התאוות והיצרים למיניהם רמב״ם במשנה תורה הלכות דעות פרק א׳. וכו׳. ׳הדתיים הם שקרנים, רמאים, נצלנים, אנוכיים.׳ כך טענתם. נכון. גם ביניהם תמצא כאלה. כולנו הרי בני אדם ולא מלאכים.

הרופא יכול להזהיר ולהדריך את החולה לנהוג כך או אחרת, למען בריאותו. בידי האדם הבחירה אם לפעול על פי המלצה זו או לא. כך גם כאן. התורה מדריכה אותנו לעשיית הנכון, לטובתנו אנו, וגם במקרה זה הבחירה בידנו. תיקון המידות הוא קשה לביצוע "קל יותר ללמוד את כל הש"ס מאשר לתקן מידה אחת" רבי ישראל מסלנט. אבל אפשרי בהדרגה, אם אנו מתמידים ומתעקשים. ומאחר שחמשת החושים מגבילים אותנו מלראות את הנכון, במכוון, שכחנו את אשר בחרנו בעולם האין-סוף, ויש להיעזר בדברי התורה כדי שלא לטעות. על כן אין להתרשם מהזקן והלבוש או הכיפה. עלינו להקפיד ולבחון כל אחד ואחד, בפנימיותו – את הדתי כמו גם החילוני. ולא להסתפק בזאת, אלא אף לחקור ולשאול את האחרים על אודותיו. סמוך ובטח במאור עיניך, אך יותר מזאת – בניסיון רעיך.

יש האומרים שמהדתיים אמורים אנו לצפות ליותר. אתם מבינים שאין הדברים בדיוק כך תמיד. כולנו שווים ודומים, וירדנו לעולם הזה כדי לתקן פגם כלשהו, ושם הקושי, כפי שציינתי, כי התרגלנו אליו בגלגול הקודם ונפלנו בו. על כן, עלינו לקבל את כולם בהבנה, לדעת לוותר, לסלוח, כפי שאנחנו נוהגים כלפי עצמנו בדרך כלל; ולנסות במקביל לראות גם את הצדדים החיוביים שבכל אחד. הרי לא ייתכן שיהיו בו אך צדדים שליליים, הלא כן? קל ביותר להצביע על הצדדים השליליים של האדם האחר, ואין צורך להיות חכם כדי להבחין בהם. להפך.

אבל יש לזכור – אין אנו יכולים להבחין בצדדים השליליים שבנו, עצמנו, ועל כן נחוצים האחרים, חברינו, שיעזרו לנו בכך. עיין במסילת ישרים בפרטי מידת הנקיות דיבור המתחיל "כל אלה תולדות הגאוה" וכו". בדרך כלל נדמה לנו שאנחנו טובים ומושלמים יותר משאנחנו באמת. משלי פרק י"ב פסוק ט"ו "דרך איש ישר בעיניו". אילו ראינו את הפגמים שבנו, את חולשותינו ומכך את טעויותינו, הרי לא היינו טועים מלכתחילה, או לפחות, לא מוסיפים לעשותן וכדוגמתן. במקרים רבים אנחנו אף מצדיקים את מעשינו השליליים, בטענות שונות ותירוצים, ומתפכחים בהמשך. שהרי פעמים רבות עולים אנו על טעויותינו לאחר שנים רבות ומצטערים. המעניין הוא, שנוהגים אנו להאשים את האחרים בכישלונותינו ומגבלותינו, אבל כשמדובר

באדם האחר – אנו ממהרים להצביע על מחדליו וטעויותיו שגרמו לאי הצלחותיו וצרותיו...

דבר נוסף – יש המתחזים לדתיים כי מקובל לחשוב שניתן לסמוך עליהם, וכך הם מנצלים את אמון הציבור בלשונם החלקלקה לטובתם שלהם. גם בבתי המשפט תבחין בעבריינים המובאים למשפטיהם וראשם מכוסה בכיפה אשר לפני כן לא הייתה שם. וזאת, שוב, כדי 'להרשים' את השופטים.

התקשורת מוסיפה שמן למדורה זו כאשר היא משדרת את הפן אשר הזכרתי, בלי להציג את כל התמונה; ובמקביל גם אינה מפרסמת את מעשיהם החיוביים מאוד למען הזולת, מאחר שאין זה 'סקופ'. את איש לא יעניין הצד החיובי כמו השלילי, בכל תחום שיעלה בדעתך. בכל יום נעשים גם מעשים חיוביים של כלל הציבור, ולאו דווקא רק של הדתיים, הלא תסכים אתי. אבל נסה למצוא את האירועים החיוביים אשר פורסמו בעיתון שהחזקת בידך אך לפני רגע, יצחק. אני בספק רב אם תמצא. כי, שוב, אין הדבר מרשים, אין הדבר מושך את עיני הקוראים. כדאי מאוד לבדוק אישית את דרך החיים של הדתיים ולא לסמוך על שמועות, המבוססות לעיתים על אינטרסים שונים, וכך נוצרים הסילופים."

"לתקשורת, על כל סוגיה גם השפעה עצומה בעיצוב החברה העכשווית והעתידית לטוב ורע." העיר יעקב.

"ובחרת בטוב." ראה שנית ספר דברים פרק ל' פסוק ט"ו "ובחרת בחיים" וכו'. הוספתי. "ודרך זו על כולנו, הם כמו גם אנו, לאמץ."

"כל אשר אמרת יפה ומעניין, אבל הרשה לי לחזור על אשר מקומם אותי – העונשים אשר קבע הבורא. ואלו עונשים כבדים ומחרידים! עם כל הכבוד לחוקים שהכתיב הקב"ה בעולם הזה, ועם כל הכבוד לכוח הגרביטציה ולדוגמא אשר הבאת שבה אין לקפוץ מהגג, אבל אבא טוב ימנע מבנו לקפוץ מהגג מלכתחילה." אמר יעקב.

לפתע נשמעה צרחת ילדה, מלווה בקריאתה לאמה: "אני רוצה גלידה! רוצה עכשיו!"

"אמרתי לך שלא תקבלי כעת." הייתה תשובת האם. "בעוד זמן קצר אנחנו חוזרים הביתה לארוחה. בואי, הושיטי לי יד. את הגלידה תקבלי אחר כך."

הילדה סירבה בתוקף, ומיהרה לעבר ילדה אחרת אשר שהתה במקום וחטפה את גביע הגלידה שהיה בידה.

"החזירי לה את הגלידה, מיד!" דרשה האם.

היות שהילדה התנגדה, התכוונה האם להוציא את הגלידה מידה בכוח, אולם זו מיהרה לשאת את ידה והשליכה את גביע הגלידה על אימה והחלה להכותה.

"לא מרביצים לאימא!" זעפה האם, שלפה מטבע מכיסה והושיטה לילדה בעלת הגלידה אשר נגזלה ממנה באומרה: "תקני לך גלידה חדשה, טוב, מתוקה?"

"תתני לי גם!" צווחה ילדתה.

"אני הולכת הביתה, ועכשיו!" אמרה האם בכעס. "אם את רוצה לבוא, אז בבקשה!" בצעדים זריזים התרחקה האם משם, בהביטה בזווית עיניה בתגובת הבת.

לא הייתה לילדה ברירה אלא לקום על רגליה ולמהר אחריה, בקוראה "אימא! תחכי לי! בבקשה! אל תעזבי אותי!"

"זכרו את המקרה אשר אירע כרגע," ביקשתי מיעקב ומיצחק. "כי הוא ישמש לנו כמשל בהמשך."

"למה אתה חייב להשאיר אותי במתח ובתסכול עם כל המשלים שלך?!" התרעם יצחק. "תן תשובה ברורה בלי התחכמויות!"

"בסדר, יצחק." חייכתי. "אביע מעט מדבריי בנושא זה כעת. כרגע חזינו שלושתנו כיצד הבת מורדת באמה. האם היא מסוגלת להבין שהאם רוצה בטובתה? וודאי שלא. היא קטנה מדי. כשתגדל מעט ותביט לאחור אל מקרה זה, היא תצדיק את אמה, הלא כן? בדומה לכך, בהיותנו מוגבלים בחושים הארציים אין אנו מסוגלים לקלוט את האמת הכוללת שבאמצעותה מנהל הקב"ה את העולם. למסקנות הנכונות בשלמות נגיע אך כשנהיה חופשיים מגופנו זה, החוסם את בינתנו."

יעקב הנהן בראשו ואמר: "רק לפני מספר ימים בני הקטן כמעט קפץ לכביש, אף על פי שהזהרתי אותו לפני כן לבל יעשה זאת, כפי שהזהרתי אותו גם בדברים אסורים אחרים, והתוצאות המכאיבות שעשויות להיות, אם יאלץ אותי לנקוט עונשים אשר אף סיכמנו בינינו."

"ומה עשית?" שאלתי.

"מיהרתי לאחוז בחזקה בידו, כמובן, וייתכן שאף הכאבתי לו." הסביר יעקב. "הוא פרץ בבכי ואמר 'אבא רע'. משיגדל יבין. סליחה שקטעתי אותך, אברהם, המשך, בבקשה."

הסכמים משותפים

"להפך." אמרתי. "אני שמח על ששיתפת אותנו במקרה הפרטי שלך, מאחר שאף הוא יחזק את המשך דבריי. ההסבר לגבי המעגל הסגור היה א', ראה לעיל פרק השולחן העגול. כפי שציינתי לפני כן. כעת אני מגיע לב': כפי שהורים נבונים מסכמים עם ילדיהם הקטנים על הפרסים, שבהם יזכו על מעשיהם החיוביים ועל העונשים אשר יקבלו אם לא ישמעו לדבריהם,

כך סיכמנו אנו, מרצוננו, ראה שנית ספר אפיקי מים (שפירא) – ספירת העומר ושבועות עמוד רפ״ה עניין כ״ט. עם הקב״ה לגבי התוצאות החיוביות או השליליות הנלוות למעשינו. היות שאיננו זוכרים זאת, נוהגים אנו להאשים את הקב״ה, בדומה לבנך שאמר ׳אבא רע׳. יש להבין שהמסקנה המתקבלת היא – אנחנו אחראים למכות שמקבלים אנו. תמיד קיימת הסיבה, הסמויה מאתנו ובייחוד כשהתרחשה בגלגולנו הקודם. כלומר, במקרים רבים אנו מקבלים את תוצאות מעשינו, לטוב ולרע, על פי התנהגותנו בגלגול אחר.״

״כעת אתה עומד להיכנס לתחום גלגולי הנשמות...״ גלגול נשמות פירושו: חזרת נשמתו של אדם שנפטר לעולם בגוף חדש שנולד. גלגולו של האדם קשור לאי מילוי תפקידו בעולם. הגלגול יהיה בהתאם למעשיו הטובים או הרעים בגלגולים הקודמים, ובהתאם לתיקון אותו הוא נדרש לעשות. ניתן ללמוד את סוד גלגולי הנשמות בספר - ״שער הגלגולים״ של האר״י. בזהר פרשת משפטים אות א׳ והלאה. וכן הרצאתו של הרב זמיר בנושא, באתר הידברות. חייך יעקב. ״אני צודק?״

״תחום זה, כתחומים אחרים שחלקם העליתי, הוא רחב ועמוק מדי, ויש להקדיש זמן להסברו. אם תרצו, אולי נטעם מעט גם מזאת.״

״התחום מופשט, תיאורטי, ובלתי ניתן לאחיזה.״ הוסיף יעקב, ויצחק נענע בראשו להסכמה. ״צריך קודם להאמין שיש בנו נשמה.״

״פחות ׳תיאורטי׳ מהדברים שהעליתי לפני כן.״ ציינתי. ״ובייחוד כשהמדע החל לחקור ולבדוק את התופעה, והוא בדרך להגיע למסקנה שאכן יש אמת בדבר, כי הרי קיימים אירועים המוכיחים זאת. המוות הקליני, מסכת שמחות פרק שמיני משנה א׳ ועיין במפרשים שם . עיין בספר פלאות עדותיך בעניין זה. למשל. ישנם מקרים מעין אלה פי כמה וכמה משתוכל לדמיין לעצמך.״ ראה ערך ״חוויית סף מוות״ באינטרנט במיוחד הסרטThe day i died״ ״ של הC ניתן למצוא ב YouTube.

״כמו גם האנשים היכולים, מרצונם, כך אומרים, להוציא את מודעותם מחוץ לגופם ולרחף סביב ולחוות חוויות מדהימות.״ אמר יצחק בקול נרעש ורוטט.

״את נשמתם ליתר דיוק.״ תיקנתי. ״ביצוע מעשה זה כלל לא מומלץ.״

״למה לא? זו יכולה להיות חוויה! הלוואי שיכולתי!״ קרא יצחק המחולחל בלשון סגי נהור.

״במצב זה הנשמה קשורה לגוף במעין חוט של כסף, חוט אשר עשוי להיקרע במצבים מסוימים. התוצאות הטרגיות הרי ברורות.״ הפניתי אותם שוב לדפי הספר 'המהפך'.

״חוט כסף רוחני באדם.״ הקריא יעקב את הכותרת.

״שמעתי שדרך ההיפנוזה ניתן להגיע לגלגול הקודם.״ הוסיף יצחק, וגופו נרעד.

״גם אני שמעתי על כך.״ אמר יעקב. ״כפי ששמעתי על הסיאנסים למיניהם, עכשיו שאני חושב על זה.״

״הסיאנס אכן מוכיח זאת, אבל אסור בחומרה יתרה לבצעו!״ כך פסק ר' שלמה קלוגר בספרו טוב טעם ודעת חלק ג' יורה דעה סימן מ״ח. עיין בספר חמשה חומשי תורה עם פירוש הרש״ר הירש דברים פרק י״ח אות י״א. הזהרתי. ״מילת התרעה דיה להרתעה.״

״מה הבעיה בכך?״ הוא התפלא. ״רבים עושים זאת, ואף לשם שעשוע..?״

״בסדר, אסביר. הדבר אינו שעשוע, כפי שמתייחסים אליו, ואין להקל ראש.״ הדגשתי. ״הסיבות והאפשרויות לכך הן רבות. למשל: לפעמים נשמות בעלות תיקון קשה שאין להן מנוחה והן תקועות בין העולמות דוחקות את עצמן ובורחות מהסבל שלהן למימד הזה לתוך אחד האנשים, דבר הנקרא 'דיבוק'. דיבוק הוא תופעה של חדירת רוחו של נפטר אל גופו של אדם חי ומשתלטת עליו, לרוח המת ניתנה רשות לכך בעקבות חטא של האדם החי. רוחו של הנפטר מבקשת כביכול מקלט בגופו של החי מפני המזיקין שפוגעים בו. ראה בספר מנחת יהודה להרב יהודה פתייה זצ״ל בביאור על ספר יחזקאל סימן ל״ז. וכן עוד בספר נשמת אדם שמרחיב בעניין זה. דבר נוסף - הטרדת הנשמות. ראה בספר דעת כהן של הראי״ה קוק זצ״ל סימן ס״ט. ידועים אירועים רבים שבהם במקרה של הטרדת הנשמה היא כועסת ועקב כך פוגעת קשות באלה המבצעים זאת, ואף בבני משפחותיהם!״

"בואו ונעביר נושא!" ביקש יצחק המצומרר והנסער.

"אם כך מדוע פוקדים אנו את הקבר ביום האזכרה? האין גם זו הטרדה?" שאל יעקב, בהתעלמו מיצחק.

"ראשית אומר שעצם העובדה שהרוב בעם היהודי מקפידים לקבור את המת ולא אחרת, מוכיחה שמאמינים אנו, בגלוי או בסתר בהימצאות הנשמה בגוף, ואשר יצאה ועלתה למרומים." השבתי. "וכעת לשאלתך: ביום האזכרה יש לנו האפשרות להעלאת הנשמה לרבדים גבוהים יותר, על ידי העלייה לקבר, אמירת הקדיש וכו', ויש לה נחת רוח מכך. אל לנו לפקוד את הקבר ביום אחר זולת ביום זה, כי אזי זו אכן הטרדת הנשמה. אמנם ישנם ימים נוספים שבהם ניתן לפקוד את הקבר, אבל נסתפק בכך בשלב זה." ספר כף החיים סימן תקנ"ג סעיף פ"ג.

"לפי מה שהבנתי מדבריך הנשמה שחטאה משלמת בגלגול שלאחר מכן. אם כך, למה צריך להיות אכפת לאדם שהנשמה תשלם בעתיד? הוא עצמו כאן ועכשיו." אזר יצחק אומץ ושאל, כנראה נרגע מעט ואולי השלים או התרגל להלך השיחה.

חיוך נפרס על פניי. "בהמשך תבין שאתה הוא הנשמה, אשר משלמת בגלגול הנוכחי, הבא, או כל גלגול אחר, באין סוף אפשרויות. קל יותר להבחין בתוצאות של המעשים השליליים באותו הגלגול, להבינן ולהשלים אתן. התוצאות הנגררות לגלגול אחר גורמות לאדם בגלגול ההוא לתסכול, מרירות ותחושה שנעשה אי-צדק, היות שהוא אינו יודע מדוע הצרה 'נוחתת' עליו. לכן, עדיף לו לאדם שפשע והורשע על כך בבית המשפט להודות על מעשיו ולא לנסות ולהתחמק, כי אם יזוכה, ייתכן מאוד שבגלגול הבא יואשם על פשע שלא ביצע. וכל זאת במקרה הטוב."

"במקרה הטוב?" הוא התפלא "מה יכול להיות גרוע מכך?"

"עדיף לו לאדם לשלם על חטאיו עוד בהיותו עלי אדמות, כי אם נגזר עליו לשלם בעולמות העליונים – הדבר כרוך בסבל רב פי כמה. ראה הקדמת הרמב"ן לספר איוב דיבור המתחיל "אבל באמת יש בזה בעניין סוד גדול... ולכן הצדיק הגמור" וכו'.

מכאן אפשר להבין, ולו במעט, את המושג 'צדיק ורע לו – רשע וטוב לו': גמרא מסכת ברכות דף ז' עמוד א'. וכן בזהר פרשת פינחס אות שנ"ד. תיקוני הזהר תיקון ס"ט דף ק' עמוד א' (דפוס ישן) דיבור המתחיל "אמר ליה רבי אלעזר והא ר' פדת" וכו'. פירוש הגר"א על ספר יונה בתחילת פרק ד'. במקרים מסוימים הצדיק בגלגול אחד משלם על מעשיו השליליים בגלגולו הקודם; ועל מעשים חיוביים בגלגול זה יקבל את השכר הטוב בעולמות העליונים, שם השכר משולם ב'ריבית דריבית' פי כמה. הרשע, לעומת זאת, עשוי לקבל את שכרו בחייו הנוכחיים על מעשיו החיוביים שעשה בגלגול שלפניו, אבל על מעשיו השליליים בגלגול זה ישלם בגלגולו הבא, ואולי גרוע מכך – בעולמות העליונים." הרמב"ם בפירושו על המשנה בסוף מסכת סנהדרין כתב שלושה-עשר עיקרים לאמונה היהודית והעיקר האחד-עשר הוא שהבורא נותן שכר טוב לצדיקים ועונש לרשעים.

"ולמה על הבן לשלם על עוונותיהם של אביו וסבו, כפי שכתוב?" ספר שמות פרק כ' פסוק ה' "פוקד עוון אבות על בנים" וכו'.

"בכל עניין, חייבים אנו להכיר את שפת התורה כדי להבין את הנאמר לעומקו, וכך גם בנושא זה: אין ההסבר כה פשוט כפי שהצגת אותו. הכוונה היא שהאדם עצמו משלם על חטאיו בגלגוליו הקודמים, זהר פרשת יתרו אות תקי"ח. כפי שדיברנו."

יעקב הרהר בדברים שנאמרו עד כה לרגעים מספר בפסעו לאיטו. "בסדר. הבה נצא מנקודת הנחה ששכנעת אותי שקיימת נשמה בגופי." אמר לבסוף. "אם כך, אני מסיק שבעולמות העל עוקבים אחר כל מעשינו..?!" שלושה-עשר עיקרים להרמב"ם כנ"ל: העיקר העשירי הוא בעניין ההשגחה.

"כל פעולה ואף מחשבה." הדגשתי. "הכול נבחן, נמדד, נרשם ומתויק וגם מוצג בפנינו בשובנו לשם. יתרה מזאת: בכל ראש השנה דנים לא רק את האנשים החיים אלא אף את הנשמה הנפטרת מחדש, על מעשיה כשהייתה בגוף: אם מצוותיה מוסיפות להשפיע חיובי בעולמנו זה היא זוכה להתעלות גבוהה יותר בעולמות; אבל אם מעשיה השליליים מוסיפים להשפיע, הלוא ברורה לכם התשובה." במשמרת שלום חלק א' (צ'רניאק) הלכות שמחות (אבלות) אות י' סעיף קטן ט"ו הביא בשם בעש"ט זצוק"ל שכתב ג"כ דביום האזכרה דנין את הנשמה בעולם העליון ולכן הבן מזכה אביו ומתענה ועושה צדקה להעלות נשמתו ולתיקונה.

"ואין דרך שהיא..?" החל יצחק לשאול ונאלם.

"האדם יכול לרכך ואף לבטל את הגזרות הרעות על ידי חרטה כנה ומעשים חיוביים, פרקי אבות פרק ד' משנה י"ג "תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות". ראה רמב"ם הלכות תשובה פרק א' הלכה ד' ארבעה חילוקי כפרה. בהחלט, שכן כך הוא מושך אנרגיות חיוביות הממלאות חזרה את החלל שנוצר על ידי מעשיו השליליים."

"כעת אני מבין מדוע אדם זה או אחר שאני מכיר סובל כל חייו, אף על פי שהוא מתנהג למופת. פעמים רבות שמעתי אנשים טובים ששואלים 'מדוע זה מגיע לי?'" משלי פרק י"ט פסוק ג' ועיין במפרשים. וכן ספר איוב כולו עוסק בנושא.

"אני חוזר ומדגיש – הנושא כבד ונרחב, וצורך לימוד מעמיק, כך שאין להקל ראש ולהגיע למסקנות חפוזות לגבי מקרה נקודתי זה או אחר, ואין לשפוט אף אדם כך או אחרת. חשוב לדעת שאין הייסורים באים על האדם אך בשל חטאיו. הסיבות רבות ושונות. הצדיקים נתפסים בעוון הדור, ראה גמרא מסכת שבת דף ל"ג עמוד ב' דיבור המתחיל "בזמן שהצדיקים בדור" וכו'. מדרש רבא קהלת פרשה י"א. ועוד... ראה בספר כיצד מתמודדים שער ד'. ועוד סיבה כדי ללמד לבני דורם להטיב דרכם ראה בספר מנורת המאור נר ה' כלל ג' חלק א' פרק ג'. וכן כדי להרבות שכרן לעתיד לבא ספר חסידים סימן תר"ה. ועוד כהנה וכהנה סיבות רבות ראה עוד בספר כיצד מתמודדים בשער הנ"ל.

למשל, כדי לגרום לאדם לפנות לבורא לעזרה. דוגמא נוספת: יכולים הם להופיע בתור ניסיון ממעל, כדי לבחון כיצד ינהג האדם במצב זה. אם הוא יעמוד בו – הוא נישא למדרגה גבוהה יותר. שמתם לב בוודאי, שהמילים 'ניסה' (ניסיון) ו'נישא' הן דומות, האות ש' מתחלפת לעתים ב-ס' וכן ה-ה' מתחלפת ב-א'. למשל: "נסה עלינו אור פניך ה'" (תהלים פרק ד' פסוק ז'). ועיין ברד"ק שם. זהר פרשת תולדות אות פ"ח. כי זו הכוונה – לשאת אותו לגבהים, ובכך זוכה להצלחה גדולה בתחומים שונים, כי יש ולהצלחה קודמים ייסורים. למשל - העבדות של עם ישראל במצרים נקבעה מראש, שהרי הקב"ה אמר זאת לאברהם וגם הבטיח שבסופו של התהליך ייגאלו. "גר יהיה זרעך" וכו' ספר בראשית פרק ט"ו פסוק י"ג. ואכן כך היה, ואזי הייתה להם הזכות לקבלת התורה וארץ ישראל. מכאן, שזכינו לשתיהן ביושר. דבר נוסף שחשוב לדעת: הצרה הבאה עלינו אינה לרעה, אלא אדרבא היא לטובה. ספר סדר הדורות (הלפרין) סדר תנאים ואמוראים ערך רבי יהושע בן לוי אות ד'. בל נשכח

שמשורש הדברים, ירדנו לעולם הזה מרצוננו כדי לעבוד ומכך לזכות לעלות חזרה לשם. בדומה לכך מתרחשים הדברים גם בעולם הגשמי.

יש לציין דבר חשוב – אין אנו מסוגלים לחקור בפרטי פרטים את משפטי הבורא מאחר שאין אנו משיגים בשכלנו את כלל ההשלכות של מעשינו.״

דרך ה׳ להרמח״ל חלק ב׳ בהשגחת הבורא יתברך שמו אות י׳.

״האם הניסיונות יכולים להופיע באותה מידת קושי לכולם?״

״מתלמיד בכיתה מסוימת לא יבקשו לעבור מבחנים המתאימים לתלמידי השנה שמעליו, כי הדבר יהיה בלתי אפשרי עבורו; וגם לא את אשר מתאימים לכיתה שמתחתיו, כי יהיו קלים מדי עבורו. יבקשו ממנו לעבור אך את המבחנים המתאימים לו, על פי יכולתו. בגמרא מסכת כתובות דף ס״ז עמוד א׳ דיבור המתחיל ״לפום גמלא שיחנא״. ואולי מכאן יצא הפתגם הקש ששבר את גב הגמל. וכן בגמרא מסכת סוכה דף נ״ב עמוד א׳ ״כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו״. בראשית רבה (וילנא) פרשה כ״ה אות ג׳ דיבור המתחיל ״רבי הונא ורבי ירמיה״ וכו׳. ראה הרצאתו הקצרה של הרב זמיר כהן ״על פרשת וארא״. מובן שעליו להשקיע מאמצים כדי להצליח. כך גם כאן.״

״היה לאדם יותר קל לקבל את המצוקות אם היה זוכר את גלגולו הקודם. הקיימות סיבות מדוע אין אנו זוכרים?״

״כי אז הדבר היה יכול להיות פשוט מדי.״ השבתי. ״אם, נניח, הייתי בגלגול הקודם רשע, חלילה, ופגעתי, ניצלתי וכו׳ אדם כלשהו, הרי בגלגול זה אנסה לתקן זאת, מפאת נקיפות המצפון והבושה. עלינו להיות חיוביים כלפי הזולת בכל מקרה, בלי חשבונות קודמים. דוגמא הפוכה – באם מישהו פגע בנו בגלגול הקודם, עשויים אנו לרצות ולהתנקם בו. גם במקרה זה עלינו להיות ניטרליים. סיבה נוספת – די לנו מהצרות והטראומות שבגלגול זה, ואין צורך שנזכור גם את אלו שבגלגולינו הקודמים. אוסיף על-כך ואומר: גם את הפרטים בגלגול הנוכחי איננו זוכרים, ברובם, ובייחוד האלה מילדותנו; וכל-שכן מגלגול אחר. חרף אשר אמרתי ישנם מעטים אשר זוכרים את הזמן בהיותם נשמה לפני שנולדו ואף יותר. ספר סיפורי מעשיות של רבי נחמן מברסלב הסיפור הי״ג ״שבעה בעטלערס״, סוף היום הראשון. ספר בית אלוהים פרק ס׳ דיבור המתחיל ״ובענין לימוד וקיום

התורה ומצוותיה״ וכו׳. כעת אתם יכולים להבין שכולנו היינו במעמד הר סיני, מדרש תנחומא (בובר) פרשת ניצבים סימן ח׳ דיבור המתחיל ״לפי שכל הנפשות היו שם והגוף עדיין לא נברא. ועיין בגמרא מסכת שבת דף קמ״ו עמוד א׳ דיבור המתחיל ״אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי״ וכו׳. ובפירוש המהרש״א שם. באחד מגלגולינו, אלא שאיננו זוכרים.״

״האם הנשמות מתגלגלות פעמים רבות?״ העלה יעקב שאלה נוספת.

״המגמה היא שתתקן בשלמות, אם בגלגול אחד או יותר את אשר עליה לתקן. שער הגילגולים הקדמה ד׳ דף ו׳ עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״ונבאר עתה ההפרש״ וכו׳. לצערנו, ישנם מי שגם בהזדמנות השנייה ייכשלו כבראשונה. התיקון יכול להיות בתחומים שונים, שחלק מהם אזכיר, אם תחפצו. ואז ממתינה הנשמה בעולמות העליונים, במקום שכולו טוב, עד אשר תסיימנה שאר הנשמות את תיקונן. לאחר שיתקנו נעבור כולנו תהליכים מדהימים ומקסימים, עיין ספר שער הגמול להרמב״ן פרק ט׳ ופרק י׳. ובסופו של דבר נחזור לעולם האין-סוף.״

״ומה, שוב יהיה צמצום, שוב ייבראו עולמות, ושוב נמצא את עצמנו כאן?!״ שאל יצחק בדאגה.

״ודאי שלא.״ הרגעתי אותו בחיוך. ״לא יהא צורך, כי לא נחוש ב׳לחם של בושה׳, היות שאת העבודה הקשה כדי לזכות באור כבר השלמנו.״

״ומדוע נשמה אשר סיימה את תיקונה אינה יכולה לעבור את התהליכים ולחזור לעולם האין-סוף בלי להמתין לנשמות האחרות שלא תיקנו?״

נשמה אחת גופים רבים

"כולנו הרי נשמה כוללת אחת, עיין ירושלמי נדרים פרק ט' הלכה ד' דיבור המתחיל "כתיב לא תקום" וכו' וראה במפרשים במקום. ספר תומר דבורה להרמ"ק על מידת "לשארית נחלתו". ספר טעמי המצוות לרבי חיים ויטאל פרשת קדושים על פסוק "ואהבת לרעך כמוך". וכן בתניא ספר של בינונים פרק ב'. ואין לשכוח זאת. על כן עלינו לעזור זה לזה בתיקון. גמרא מסכת שבועות דף ל"ט סוף עמוד א' דיבור המתחיל "מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה". כשאתה עוזר לכל אחד ואחד להגיע לאמת – אתה בעצם עוזר לעצמך. כעת אתם מבינים שעליכם להעביר את הידע אשר קיבלתם כאן ועכשיו, ואף אם הוא מינימאלי."

"כיצד אפשר להבין שאנו נשמה אחת?" הוסיפו השניים לשאול. "הרי כולנו נפרדים זה מזה. אחרת היינו מחוברים."

"אקדים ואומר תחילה שלמעשה אנחנו אחד עם המציאות כולה. אדם הלומד - מהרהר ומפנים זאת, ומתקרב למסקנה הנדרשת. וכעת, הביטו בעץ ההוא שם." הפניתי את תשומת לבם. "לעץ גזע אחד וענפים רבים המתפצלים לענפים קטנים יותר, זרדים, ולבסוף עלים. תתארו לעצמכם שהיה יורד שלג בכמות גדולה עד כדי כך שהיה מגיע לגובה הענפים ויותר. המסתכל מהצד יכול היה להסיק בטעות שכל ענף צומח בנפרד. לאחר מכן היה השלג נמס, והיה אותו האדם נוכח לדעת שכל הענפים מקושרים לגזע אחד. ויותר מזאת – אילו חפר..."

"אילו חפר באדמה היה מגלה שהשורש הוא אחד." השלים יצחק את המשפט.

"נכון ביותר, יפה מאוד, יצחק." אמרתי. "הבה ונמשיל את הגזע לסך הנשמות ואת השורשים למציאות בכללה. בדומה לכך, בהיותנו בעולם הזה, בו אנו משתמשים אך באחוזים בודדים מפוטנציאל מוחנו אין באפשרותנו להבין או לראות את התמונה השלמה בכל נושא שנעלה. ואף אם יכולנו לנצל את כלל המאה אחוז, הרי זה מיוחס למוח בלבד, שהוא אך חומר. לאחר הסרת הגוף ואתו את מגבלות חמשת החושים נחזה באמת בשלמות. כי המאה אחוז של יכולת המוח הוא האפס ההתחלתי בלבד מיכולת הנשמה הפטורה ממניעות הגוף. ושימו לב – האדם שיצאה נשמתו ממנו נקרא 'נפטר'."

"האם נשמותינו יכולות להתחלק ליותר מגוף אחד?"

"בהחלט כן, וזה קיים. לדוגמא, נניח שנשמה כלשהי חייבת לחזור בגלגול לשם תיקון מידות שונות. והרי קשה ביותר לתקן מידות רבות בבת אחת. על כן מתחלקת הנשמה ונכנסת לגופים רבים וכל גוף מתקן מידה מסוימת." ספר פרדס רימונים לרבי משה קורדובירו שער ל"א פרק ז' דיבור המתחיל "לכן נאמר כי עניין זה" וכו'. ספר גנזי רמח"ל, (הוצאת ספרייתי תשד"ם) קובץ מאמרים- פירוש מאמר הזהר ריש משפטים עמוד רע"ג דיבור המתחיל "והאמת הוא זה" וכו'.

"מכך יוצא... שאם האחד מהם מנצל, פוגע וכו' ברעהו, הוא למעשה חוטא... כלפי עצמו! הייתכן..?!" תמה יעקב.

"אירוני, הלא כן?" חייכתי.

"אם כך... לא מן הנמנע שגם נשמתי, נשמתך, נשמת יעקב ועוד לא מעט אנשים אחרים שאולי אף נמצאים בגן זה כרגע - נשמה אחת, כולנו?!" התפלא יצחק.

"הכול אפשרי, יצחק." השבתי. "אוסיף פרט שיסייע להבנה במידת מה." הצעתי. "בפרשת בראשית מבואר שהבורא יצר חיות שונות בזוגות, זכר ונקבה, שלא היו מחוברות זה לזו, אלא שכל אחד ואחת בנפרד. רק אדם וחווה היו מחוברים, רש"י על התורה ספר בראשית פרק ב' פסוק כ"א. והופרדו. מכאן שאנחנו אכן אחד, בשורש, בכל המובנים. משום-כך, כאשר נשמות האיש והאישה נמצאות בעולם העליון הן מחוברות כיחידה אחת, על-פי המודל הראשוני, אדם וחווה. כשהן יורדות לעולם זה, הן מתפצלות לשני גופים שונים - הזכרי והנקבי. זהר פרשת לך לך אות ר"ד בפירוש הסולם. ואז..."

"אני מבין את ההמשך." עצר אותי יעקב. "אם השניים נפגשים תלוי בהם כיצד יתייחסו זה לזה, ומוטב באהבה. כי בהתנכלות, פגיעה, ניצול וכיוצא בהם הנשמה למעשה שוב פוגעת בעצמה!"

"יפה אמרת יעקב. ניתן להרחיב עוד רבות, ולהציג אפשרויות אין-סוף, אבל אולי עדיף להסתפק בזאת." הצעתי.

"הרשה לי לומר משפט בתור קוריוז." בקש יעקב. "על המצב שבו הנשמות מחוברות בעולמות העליונים ומופרדות ברדתן לעולם הזה אפשר בהחלט לומר – 'רק החיים יפרידו בינינו', שהרי במותנו הן נפגשות שנית." חיוכים אירוניים עלו על שפתינו. "המשך, בבקשה."

"אדם המבין זאת שותף למצוקותיהם של האחרים ומגלה אכפתיות ומעורבות, כי הלא גם שלו הן. מכאן אפשר להבין את המשפט 'ואהבת לרעך כמוך' בפן נוסף. אתה והוא אחד. חשיבה בריאה זו מסייעת לאדם לתיקון מידותיו. הקנאה, למשל. שהרי שורשי העץ לא יקנאו בענפים ולהפך. לכל אחד מהם תפקיד ייחודי משלו, ובדומה לזאת גם האדם, ומשום כך גם נתברך בכלים המתאימים אך לו; אם גשמיים הם, אם רוחניים, או שניהם יחד. על כן עלינו להיות באחדות, ולנהוג באהבת חינם ולא בשנאת חינם. וכעת, כדי לסכם את הנושא שבו התחלנו אומר: לא תמיד נמצא את הסיבות למצוקות, אבל כן נמצא פתרונות, ברוב המקרים."

"מדבריך הבנתי שעלינו לקבל את המצוקות בלי לשאול 'מדוע זה קורה לי'. האומנם?" שאל יעקב.

"דווקא כן יש לשאול, אבל לא מתוך כעס או דכדוך. יש לראות את הצרה המופיעה כאיתות, הכוונה, התראה. עלינו לנסות ולחפש את הגורם להופעת הרעה, כי ייתכן שהוא יתגלה כחטא מגלגולנו זה, גמרא מסכת ברכות דף ה' עמוד א' "יפשפש במעשיו". ואז קל, בדרך כלל, התיקון. אם אין מוצאים סיבה הנראית לעין כדאי ביותר לפנות לרב מוסמך ולפעול על פי עצותיו; מסכת אבות פרק א' משנה ט"ז "עשה לך רב והסתלק מן הספק". דבר שכדאי לעשותו בכל עניין. לא מומלץ כלל לפנות למגידי עתידות למיניהם, לאנשים נוכלים המתיימרים להיות 'רבנים' או 'מקובלים' המחלקים קמיעות ושמנים, וכיוצא באלה. יש להיזהר ביותר מ'גורו' זה או אחר, ומכָּתות מפוקפקות המבטיחות גדולות בלשונם החלקלקה והמשכנעת ובחזותם ה'מרשימה', שכן כל מטרתם היא לנצל כספית, נפשית ואף מינית לעיתים, את הנאיביים, הנתונים בצרה או את מחפשי הדרך. וכן יש לדחות את המיסיונרים הנוצרים המנסים לצוד נפשות על ידי אמצעים

שונים ומגוונים ל'הצלתם' ו'גאולתם' בכך שימירו את דתם. עלינו להסיק מסקנה חשובה: שום ארגון רציני לא יקלוט חבר חדש אלא לאחר בדיקות וחקירות קפדניות ביותר, והיהדות גם היא ההוכחה לכך; שכן התנאים לקבלת הגוי למסגרת זו הם קשים ביותר."

"אתה מדבר על הגיור, אני מבין." ראה ספר גרים וגרות של הרב זכריה אביגל (ירושלים תשס"ח), בעניין מצוות הגיור מבחינה הלכתית ורעיונית. ראה הרצאתו של הרב פנגר "מבוא לדתות" באתר הידברות.

"כמובן. ולהבדיל, דתות שונות בעולם רדפו ואילצו עמים שלמים להמיר את דתם וביניהם גם את היהודים. חלק מהיהודים שיערו שאם יתבוללו בגויים, יחדלו אלה מלהתעלל בם ולהציק, ועל כן התרצו. אבל ההיסטוריה מוכיחה שהדבר לא עזר, והעוינות כלפיהם נמשכה וזאת מסיבה פשוטה: היהודי במצב זה ייחשב לגוי אך בחיצוניותו. בפנימיותו הנשמה היהודית תישאר בקרבו לצמיתות. זגוגית העששית המכהה המקפת – היעדר הלהבה אינה משקפת. נפשות הגויים חשות בזאת, וכן שהיהודי אינו ממלא את ייעודו כפי שהזכרנו גם לפני כן והשנאה כלפיו אך גוברת.

אפשר בהחלט לסמוך על הפניותיו של ארגון 'הידברות' לרבנים ולמקובלים הנכונים, כמו גם על עצותיהם שלהם עצמם. אבל לפני פניותיו, על האדם לחפש את התשובות בתוך תוכו. אין הדבר אומר שעליו להסתפק בכך כי ייתכן שיגיע למסקנות הלא נכונות.

ודאי שמתם לב שבדרך כלל אנו שואלים את עצמנו 'למה זה קורה לי' רק כשאירועים שליליים מתרחשים. נסו להיזכר אם אתם עצמכם שאלתם שאלה זו גם כשחוויתם באירוע חיובי ומשמח. האם שמעתם אי פעם, לדוגמא אדם כלשהו אשר זכה בהגרלה בסכום כסף נכבד אומר 'מדוע זה מגיע לי?' עיין מה שכתב בספר מעדני אשר (רוזנבוים) חלק א' עמוד ס"ט בשם הסבא מקלם. סביר להניח שלא. אבל לכאורה היה אותו אדם צריך לשאול, שהרי גם אנשים רבים אחרים יכולים היו לזכות במקומו. אם אדם זה משאיר את הסכום כולו אך לעצמו, הכוחות הפועלים במסגרת זו הם אך שניים – הוא והכסף. ושניים גורמים לקצר, הרי אמרנו."

"לא נכון." התפרץ יצחק "הוא יכול לקנות בכסף דברים רבים, כפי שאני עצמי קניתי לפני כן בקבוק שתייה..." הוא השתהה לרגע למחשבה. "אהה...הבנתי. יהיה זה עבור עצמו, ולכן לא ישנה אם יקנה או שישאיר את הכסף בחשבונו בבנק... מצטער שקניתי שתייה רק עבור עצמי ולא כיבדתי אתכם..."

יעקב חייך וטפח על שכמו של יצחק כדי להרגיעו.

"רק רגע!" קרא יצחק. "אני תכף חוזר! אל תמשיכו בלעדיי!" ביקש והדגיש באצבעו, התרחק מאיתנו בריצה ולאחר זמן קצר ביותר חזר, ובידיו דברי מאכל שונים וכן שתיה חמה, אותם חילק בין שלושתנו.

"אל תדאג, אברהם, בדקתי את ההכשר! תתפלא, אבל אני יודע!" הצהיר בקול ופיזר מלח על מאכליו.

הודינו לו, ולאחר הברכות החילונו באכילה.

"במה עוזרת הברכה?" שאל יעקב.

"בדברים רבים. למשל: המזון מתעכל טוב יותר ומזין את הגוף במירבו. ספר שמות פרק כ"ג פסוק כ"ה "וברך את לחמך ואת מימיך והסרתי מחלה מקרבך", ובמפרשים. גם המדע גילה שהברכה מכפילה את הכח הפנימי של המאכל." ראה כתבה באתר הידברות בנושא. זבולון רבייב עם מכשיר הGDV (מכשיר המודד את השפעת הברכות על המזון) מרצה בפני ציבור לפי הזמנה (טלפון 052-2403134).

יצחק עסק עדיין בלעיסה בפנותו אליי, "המשך בבקשה."

"הכוח השלישי, המתנגד, בא לידי ביטוי במקרה זה בנתינת סכום מסוים מהזכייה למטרות מועילות למען הציבור."

"נו, באמת! הנה, אני לא זכיתי בהגרלות כלשהן מימיי!" ציין יצחק ועסק בהוספת הסוכר למשקאות החמים ובבחישה. את יתרת הסוכר פיזר סביב תל הנמלים.

״הוא הדין לגבי אדם הזוכה בירושה, בעל עסק, שכיר וכו׳. ראה ספר מעשר כספים של הרב אברהם מרדכי אלברט העוסק בכל ענייני מעשר כספים וצדקה. על האדם לחשוב גם על אלה אשר חסר להם ולעזור ככל יכולתו. ניתן למסור אישית, אבל עדיף מאוד להעביר דרך אדם אחר, אם בכספים מדובר או במזון ועוד. קיימים גם הארגונים המיוחדים המטפלים בכך. דרך זו נקראת ׳מתן בסתר׳. כלומר, המקבל אינו יודע מיהו המעניק, והמעניק אינו יודע למי נמסר, וכך נמנעת המבוכה משני הצדדים.

הבעיה הִנָּה, שאדם שבע אינו יודע מה חש הרעֵב, כפי שאמרו חז״ל. ספר כנסת ישראל (יפה) דרוש שני אות ב׳. והרעֵב אינו חייב להתבטא אך ברצון למזון. כדי לשׂבר את האוזן ולהדגיש עד כמה הדבר חשוב, אוסיף ואומר שהתורה אינה מדברת רק על המצוות שבין האדם לחברו, אלא אף מצווה אותנו להתנהג ברחמים אל בעלי החיים. כגון איסור צער בעלי חיים ספר שמות פרק כ״ג פסוק ה׳. ואם כלפי החיות – קל וחומר כלפי בני האדם, והם הקודמים, העיקריים, בהיותם חלק מנשמותינו.״

״עד כמה על האדם להעניק לאחרים?״ שאל יעקב.

קבוצת חיילים צעדה לאורך השביל, כשהם נושאים את נשקם על כתפיהם. חדלנו משיחתנו ועקבנו אחריהם בחלפם על פנינו.

״מהי התחושה המתעוררת בכם כלפיהם?״ שאלתי.

״הערצה ואהדה.״ אמר יעקב.

״ויראת כבוד.״ הוסיף יצחק.

״כן,״ הסכמתי. ״ואפשר למנות רגשות נוספים כגון שבח, הדר, חיבה, התפעלות וכיוצא בזה, אבל הייתכן גם הוקרת תודה?״

״בוודאי.״ הסכימו שניהם.

״אבל מדוע?״ הקשיתי.

"מדוע?! מדוע?!" קרא יצחק. "אתה עצמך מציג אין-ספור מילות תיאור ולבסוף שואל מדוע?! מה הפסול שאתה מוצא כאן?!"

"אסביר." אמרתי. "הרי הם מוכשרים ומאומנים להרוג, להשמיד, להרוס..?"

"איך תוכל לפלוט דברי שטות כאלה?!" התרעמו שניהם. "הרי הם חלק מצבא הגנה לישראל, צבא שמשימתו הִנָּהּ הגנה על אזרחיו, להבדיל מצבאות רבים הכמהים אך לתקוף!"

"יפה אמרתם." החמאתי. "איזו מצווה לדעתכם הם מקיימים במסירות?"

"הבא להרגך השכם להרגו..?" הושמעה השערה.

נענעתי בראשי. "דבר זה נכון, אבל התכוונתי להרבה מעבר לכך."

יצחק ויעקב הביטו זה בזה במבוכה, וניסו להעלות בראשם מצוות אחרות, אך שללו אותן הם עצמם.

החלטתי שלא להמתין. "איזוהי המצווה החשובה ביותר אתם הרי יודעים."

"ואהבת לרעך כמוך, כמובן." הושמע המשפט הידוע "כלומר שהם..?"

"ללא ספק." מיהרתי לומר בנחישות. "ובחומרה יתרה."

"מה..?"

"הרשו לי ואסביר." ביקשתי. "האדם מצווה לדאוג לאחר בגבולות יכולותיו ולא יותר מכך. חיילינו היקרים, מצדם, פועלים מעל ומעבר - מגינים הם עלינו בגופם וגם בנפשם, שכן אף הקרבה עצמית נלקחת בחשבון בלי היסוס ואינה נמנעת מצדם; וזאת כדי שאנחנו נחיה!"

יעקב ויצחק הגיבו בהנהון בראשם ושלחו מבטים רוויי הערכה לעבר החיילים.

"כעת הבה נחשוב יחד - האם אמנם די בלחיות בלבד?" שאלתי. "שהרי גם הדגים, העופות, החיות ושאר היצורים חיים; ובאיזו דרך? ידוע לנו, שכן דיברנו על כך, ורבות."

"בדרך של החזק אוכל את החלש..." הועלו המילים המוכרות.

"כיצד, לדעתכם, היו מייחלים ומשתוקקים גיבורי החיל הללו וכמותם לאורך ההיסטוריה בכל מאודם שנחיה, לאחר שהציגו דוגמא אישית עילאית? האם באנוכיות? בהתאכזרות זה לזה? ניצול? מרמה?"

השניים הנידו בראשם לשלילה. "ברור לכולנו שהיו כמהים שנחיה בדרך של נתינה."

"אמת." אישרתי. "אבל ככל שנתאמץ ונשאף, לעולם לא נוכל, בדרך כלל, בהיותנו במסגרת האזרחית ולא הצבאית, להדביק את הדרגה שאליה הגיעו המלאכים בלבוש אדם אלה, שכן הם העניקו את עצמם - גופם ואף נפשם, ושימשו דוגמא למופת. וכך עלינו לאמץ דרך זו, של נתינה, דאגה, אכפתיות והדומים להן לזולת, ככל יכולתנו; ולא רק כשהאויבים צרים עלינו, שכן ידוע לנו שבמצבים אלו כולנו מאוחדים ומעניקים זה לזה. על כל אחד ואחת מאתנו להשכיל ולהפוך גישה זו להרגל בסיסי, שגרה יומית, ובקיצור - לדרך חיים. על-כן אומר:

הקפד על עשיית החיובי שיש ביכולתך לעשותו; הקפד על אי עשיית השלילי שיש ביכולתך לעשותו."

סבל הגוף

"הכול טוב ויפה, אברהם." אמר יעקב. "אבל אף לאחר הסבריך המרתקים, אני עדיין נשארתי תמה לגבי הסבל הנוראי שעובר האדם, ואני מתכוון לכאב בכללו, ובעיקר לכאב הפיזי. אתה הרי יודע אלו ייסורים עוברים אנשים. העולם מלא סבל!"

הנהנתי בראשי. "הבנתי שההסברים עד כה לא סיפקו אותך, יעקב, אך הם היו הקדמה לעניין המרכזי הקשה להפנמה, ודורש מחשבה מעמיקה בעניין ראיית התמונה מזווית אחרת, חדשה. זהו הנושא השלישי שעליו התכוונתי לדבר. ההסבר ידרוש זמן מכל אחד מאתנו עד להגעתנו למסקנות הרצויות; וזאת לא תוכל אתה כאן ועכשיו. אני מבקש ממך שלאחר שמיעת הדברים תהגה בהם ותשקול גם בימים הבאים בהיותך עם עצמך. הדברים מופנים גם אליך, יצחק, כמובן."

"אל תפחיד אותנו, אברהם!" ביקש יצחק.

"האדם אכן עובר אירועים קשים ביותר – במלחמה, במחלה, בתאונה, וכיוצא באלה, ולא קל למצוא נחמה אף בהסבר זה, ולפחות בתחילה, ועל כן פרסתי את הקדמתי כעת."

"בסדר, לקחנו בחשבון." אמר יעקב. "אנא התחל."

"עלינו שוב להתעלות לרגע ממגבלות העולם הזה." פתחתי. "בהיותנו אנחנו עצמנו בעולמות העליונים אין אנו רואים את המכות שספגנו על פני כדור הארץ בחריפות יתרה, גמרא מסכת פסחים דף נ' עמוד א' דיבור המתחיל "והיה ה' למלך" וכו'. ועיין במהרש"א שם . כפי שהתייחסנו אליהן בהיותנו כאן."

"הכיצד ייתכן?"

"נוכל להמשיל זאת להבדל בראיית הדברים בעיני ילד קטן לעומת אדם בוגר כפי שהסברנו." השבתי. "ולא רק העונשים נחשבים לקשים יותר

בהיותנו ילדים. אנחנו מתאכזבים, כואבים, כועסים, מקנאים, ועוד כאלו דברים על עניינים חסרי ערך בעיני הבוגר.״ הוספתי.

יצחק פרץ בצחוק. ״אני נזכר כיצד רצתי לאמי בבכי, ׳היא לקחה לי את הסוכריה!׳ צווחתי והשתוללתי. אתם תופסים? על סוכרייה!״

יעקב הנהן בראשו. ״מתברר שאנחנו חומרניים מילדות. אבל הבה נאפשר לאברהם להמשיך.״

״תודה.״ אמרתי. ״כעת אתם יכולים להבין שהגוף, בהיותו חומרי, אכן רודף אחר החומר. הנשמה לעומת זאת רוחנית היא ומחפשת רוחניות. החומריות מביאה לרווח והרוחניות מביאה לרווחה. אדם שרדף אחר החומר בהיותו בעולם הזה מצטער ואף מתבייש בעצמו כשהוא חוזר לעולם העליון, על שהחמיץ הזדמנות לעשיית הנכון בהיותו כאן, פירוש הגר״א על ספר יונה פרק א׳ פסוק י״ט. כי הרי ההנאות בעולמות העליונים הֲנָן מרובות במידות שלא נוכל לתאר. לכן, עלינו להיות בטוחים שלא לשם כך ירדנו לכדור הארץ. בנוסף לכך - הוא רואה את גופו אותו השיל והשאיר עלי אדמות רק ככלי, כאמצעי ששימש לביצוע הפעולות, התפקיד, הייעוד. אדם שנהג כיאות בהיותו עלי אדמות, שמח על כך שפרק זה הסתיים וכעת הוא חופשי. כי אם נבדוק מקרוב, מהו הגוף למעשה? מים ברובו, ועפר הארץ!״

יצחק גירד את זרועו. ״השיחה הזאת מעבירה בי צמרמורת!״

״אכן, התעלם לרגע מעולמות-העל, אברהם, ובוא נרד לקרקע.״ ביקש יעקב בהציתו סיגריה. ״וכאן על הקרקע הגוף הוא אני!״

״הגבה נא יד אחת, יעקב.״ הפתעתי בבקשה הנראית כלא במקום. הוא תמה לרגע אך ניאות לבסוף בהיסוס.

״מה עשית כרגע?״ שאלתי.

״הגבהתי את היד שלי, כמובן, כפי שבקשת.״ השיב בהרמת גבה.

״ 'היד שלי' אמרת, יעקב. כלומר, היא שייכת לך. הבנתי נכון?״

״התשובה ברורה, אברהם! מה?!״

״והיד השנייה? והרגליים?״ הוספתי בשאלותיי.

״מהי מטרתך בשאלות מוזרות אלו?!״ קרא יעקב. יצחק לא הגיב הפעם במילים. חלף זאת הוא הניח את אצבעו על רקתו וסובב, כאומר 'הבן אדם השתגע.'

״פשוט תענה על השאלה, בבקשה.״ התעקשתי.

הוא נאנח לפני שהשיב. ״לי, כמובן, הן שלי!״

״ולתשובות דומות אזכה אם אשאל לגבי כל איבר ואיבר מגופך.״ אמרתי. ״שים לב לְמה שענית על שאלותיי – 'שלי' אמרת 'הן שייכות לי'. לא אמרת 'הידיים הן אני' או 'הרגלים הן אני' או אף 'חלק ממני'. התייחסת אליהן כאל כל כלי היכול לעלות על דעתנו – שולחן, כיסא, ספל וכד'. אם כן, היכן ה'אני' האמִתי שלך?״ תשובה לא נשמעה ועל כן המשכתי, ״כל איבר ואיבר בגופנו שעליו נצביע הוא אכן אך כלי, כדברי איוב פרק י' פסוק י״א ״עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסככני״. זהר בראשית אות ק״כ ״בשרא דאדם לבושא איהו״. זהר פרשת יתרו אות קכ״ו. אמצעי למילוי תפקיד כלשהו. גמרא מסכת שבת דף ע״ז עמוד ב' ״כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה״. תרי״ג מצוות כנגד איברי האדם זהר פרשת וישלח אות ק״ב, ק״ג. כשמבצעים השתלות לאנשים חולים, מעבירים איברים מאדם לאדם, והאיבר הופך לחלק ממנו ; הופך להיות 'שלו'. בסרטים בדיוניים ראינו כיצד מעבירים לאדם מסוים את עיני אדם א', מוח אדם ב', ריאותיו של אדם ג' וכד', עד כי הוחלפו כל איבריו. רבים מהרעיונות הבדיוניים הפכו למציאותיים במשך השנים ואין שום סיבה סבירה שלא יתממש גם רעיון זה במלואו. ואז - על שם מי הוא יקרא..? המסקנה – הגוף בכללו הוא בסך הכול כלי אחד המורכב מחלקים רבים עבור הנשמה, שהיא היא 'האני', היא החשובה. וכך, כשגופו של אדם נפגע, עובר ייסורים וכו', חלילה, ואף מאבד מאיבריו – הנשמה עצמה נשארת שלמה ובריאה לעד.״

"כלי או לא כלי, הנה אני עומד לפניך." אמר יעקב. "זה ה'אני' שאני מכיר לאורך כל חיי! אני הנע, הפועל, החושב, וגם הכואב כשמכים בי!"

"ומי ה'אתה' בדיוק, יעקב?" שאלתי. "התינוק שנולד בזמנו? הילד שהפך להיות מהתינוק? הנער שנעשה מהילד? ואולי הגבר שהנך עכשיו? וייתכן וזה אותו הזקן שתהיה בעתיד?"

למענה לא זכיתי, אלא רק לחזות בידי שניהם המגרדים בראשם במרץ, וכך המשכתי בדברי.

"כל השלבים שהזכרתי הֵנָּם זמניים, יחסיים, ועל כן אינם ה'אתה' האמִתי. ראה הפיוט "בן אדמה" לרבי אברהם אבן עזרא שנוהגים לומר ביום הכיפורים. דבר נוסף לגבי הזמניות: ידוע לכם ודאי שתאי הגוף מתחלפים בלי הרף. מכאן אפשר ללמוד, שאינך אותו האדם אשר התהלך על פני כדור הארץ לפני, נאמר, עשר שנים, ואולי אף פחות מזה.

הגוף לא תמיד היה, לפני הוולדנו, וגם לא יהיה לאחר פטירתנו. הנשמה לעומת זאת נצחית היא, ועל כן נשארת צעירה ותוססת לצמיתות – גם בהיותה בעולמות העליונים וגם בהתגלגלה מגוף לגוף אם יש צורך בכך, כדוגמאות האדם המחליף את בגדיו המתבלים לחדשים." ראה "כתר מלכות" לרבי שלמה אבן גבירול, "ושם נוה הנשמות" וכו' "יחליפו כח" וכו'.

"ומה לגבי הרצונות, המחשבות, הרגשות? אהה, הבנתי... גם לגביהם ניתן לומר 'שלי', הרי..." השיב יעקב לעצמו.

"ישנו דבר חשוב שעליי להוסיף." הדגשתי. "ישנם מקרים ובהם הנשמה שותפה להחלטה ואף בוחרת לרדת לעולם במוגבלות כזו או אחרת או בחוסר כלשהו, מסיבות רבות ושונות. כמובן שבהוולדו, אין האדם זוכר זאת, וכך מפנה טענות כלפי הבורא וזועק על מר גורלו. ראה החפץ חיים על התורה פרשת האזינו על הפסוק "צדיק וישר הוא" בפירוש מעשי למלך. וכעת אגיע לשורה התחתונה ולמסקנה, לאחר הפתיחה הארוכה:" המשכתי. "אם כך הדברים, יש לחשוב היטב: האם אכן נורא כל כך אם במשך כ- 70,80 שנה בלבד, (על פי המדד שלנו, בעולם זה השקרי, שבו האירועים אינם

מתרחשים, למעשה). יחסית לנצח נצחים, (בעולמות העל, האמִתיים) יהא האדם בחוסר כלשהו בגופו החומרי או שיעבור ייסורים כלשהם? הגוף הרי בכל מקרה מתבלה, מזקין, קמל ונכחד, בסופו של עניין – שהרי האדם עובר מצבים קשים בערוב ימיו המתבטאים בדרך כלל במחלות, במכאובים, בחולשות, ובפגיעה בתפקוד. ניתן לחזות זאת באנשים חסרי האונים המאושפזים בבתי החולים ובבתי האבות; עובדה שכולנו מקבלים כדבר המובן מאליו, ואיננו מתריסים על כך כלפי הבורא, וזאת מפני שעמוק בקרבנו הנשמה יודעת שקיימות סיבות נסתרות לכך, ושהגמול בו נזכה בסופו של התהליך הוא החשוב. כך עלינו להפנים ולהיות בטוחים שקיים צדק מהקב"ה, ושהסבל והייסורים הם בשבילנו ובגללנו בלבד. החשיבה בדרך זו יכולה לספק תשובה וגם נחמה, ואף אם זעומה תהיה, לאנשים אשר גזרות רעות נחתו עליהם או על בני משפחותיהם, ראה הרצאותיו של הרב יוסף בן פורת "שואה ואמונה" "והיכן היה אלוקים בשואה" וכן את ההרצאה "אנטישמיות" מפי הרב יחיאל וייצמן באתר הידברות. ומתעוררות התחושות הקוראות לנקמה. קיימת סיבה לכך שהמאורעות התרחשו ומדוע הם עצמם שרדו, ויש לברך על כך ולהתאמץ להתעלות, על אף הצער, דרך הניסיון המר ולא לשקוע בגללו. יש לקבור את העבר אחרת עשוי העבר לקבור אותנו. חשוב מאוד שנלמד, למעננו, לסלוח לאחרים וכן גם לעצמנו. בעשות האדם זאת, חש הוא נחמה. על-כן אומר: הגלה את מתיקות הנקמה, גלה את מתיקות הנחמה והגאל."

הצבעתי לעבר הסיגריה שבידו. "אנחנו הורסים את עצמנו, בדרכים שונות, ואיננו באים בטענות כלפי עצמנו. ההריסה יכולה להתבטא במסגרת הפרט, כלומר של כל אחד מאתנו כלפי עצמו, בדברים פעוטים כעישון או יותר מכך, או במסגרת הכלל, בפגיעה באחרים. נכון להיום, יש בידי האדם היכולת להשמדת קיומו וקיום מכלול עולם החי שעל פני כדור הארץ באין-ספור אפשרויות ודרכים; והאדם עושה זאת, לאט אבל בטוח. למי תבוא בטענות במקרים אלו? לאחר הבנת הדבר, השאלה הנשאלת לא אמורה להיות אם הבורא הוא סדיסט, כפי שאמרת בתחילת השיחה, יעקב, אלא – האם אנחנו מזוכיסטים..?

טוב יעשה האדם אם יאמן וירגיל את עצמו להתרכז במבחר הטוב אשר לו, ואפילו בזמן מצוקה. אם נערוך רשימות מקבילות על היש והאין, נופתע לגלות את כמות השפע שזכינו בו לעומת החוסר, ויש להודות על כך. גם קיימות היום תרופות שלא היו בעבר ויש להוקיר תודה; וכן על הטכנולוגיה המתקדמת המשפרת את איכות החיים."

"אבל הייסורים הם לפעמים בלתי אפשריים לנשיאה!" טען יעקב, "מה הפלא שישנם כאלה אשר אף מרימים ידיים ומאבדים את עצמם לדעת, לצערנו!"

קלף חזק קלף חלש

הפניתי את תשומת לבם שנית לעבר משחקי קלפים. "הביטו, והפעם באנשים. כל אחד מהם מחזיק קלפים בידיו – לאחד 'חזקים' יותר, ולשני 'חלשים' יותר. אבל אין אחד שפורש מהמשחק כיוון שקיבל קלפים שאינם לרוחו. כך, כל אחד בא לעולם עם 'הקלפים' שבידיו, ושנקבעו על פי הגלגולים הקודמים וכן מסיבות אחרות, וזאת יש להבין ולזכור; כי כשהאדם מבין שהוא עצמו האחראי לקבלת 'קלפים' כאלו או אחרים, הוא מפתח את הכוחות להתגבר ושלא לוותר; ואז, היות שגילה אומץ, עמידות ושליטה עצמית הוא זוכה לקלפים חדשים, משופרים למשחק חדש. מובן שעליו להתפלל במקביל, כי ישנם פעמים בהם הבורא מביא על האדם מצב קשה כניסיון, כדי שיפנה אליו." תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ס"ד עמוד א' דיבור המתחיל "א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים" וכו'.

"מהי התפילה?" שאל יעקב.

"אפשר להגדיר את התפילה באופנים שונים, אבל הדבר החשוב לדעת הוא שהתפילה משמשת כאמצעי בידינו להתקשרותנו לבורא." חידושי אגדות למהר"ל מפראג מסכת יבמות דף ס"ד עמוד ב' (עמוד קמ"א בספר) דיבור המתחיל "מפני מה היו האבות עקורים" וכו'. וכן ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה פ"ד. אמרתי קצרות.

"ומה הן ההגדרות הנוספות? אתה מוכן להרחיב?"

"ברצון אמנה את חלקן. למשל: התפילה מקיימת את העולם ספר נפש החיים שער ב' פרק ט' דיבור המתחיל "קרבני לחמי" וכו'. וגם מייצרת, מגשימה ומשנה את המציאות, מסכת יבמות דף ס"ד עמוד א' דיבור המתחיל "אמר רבי יצחק למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר" וכו'. וכן ספר העיקרים מאמר רביעי פרק י"ח. וכן ראה הרצאתו של הרב יוסף צבי בן פורת "תפילה עוזרת לחולה" באתר הידברות. כי הרי אנחנו משפיעים בדיבור ובמחשבה על העולמות – הרוחניים והגשמיים כאחד, ולא רק לגלגול הנוכחי."

"לגבי העולמות הרוחניים אני מבין שההשפעה היא כדוגמת כל מעשינו בכללם. אבל הזכרת גם את הגשמיים. הייתכן? השפעתנו אף על הכוכבים? שהרי אנו מושפעים מהם, ובייחוד בשעת הלידה!!" טען יעקב.

"נכון." הסכמתי. " ומכאן התפתחה האסטרולוגיה. אבל אין האדם נולד במזל זה או אחר במקרה, הרי ברור. הדבר קורה כי הוא עצמו היה אחראי לכך בגלגולו הקודם, בהשפעותיו על העולמות הרוחניים ודרכם לגשמיים, לטובה או לרעה לעצמו, על-פי מעשיו, ובכלל זה גם תפילותיו, שהרי 'אין מזל לישראל', כבר ציינתי.

כשהאדם לומד על כוחה של התפילה הוא יודע מדוע עליו לעשותה באופן הראוי, בכוונה תפילה ללא כוונה כגוף בלי נשמה ראה פירוש האברבנאל על פרקי אבות פרק ב' משנה י"ג., כי ה'עיקר הכוונה' הרי אמרנו, וכן בהכנעה. ספר חובות הלבבות שער חשבון הנפש פרק ג' החשבון התשיעי דיבור המתחיל "ואם תתעסק במעשה מחובות הלבבות" וכו'. יש להתייחס אליה ברצינות גמורה ולראותה כעבודה פירוש רבינו יונה על פרקי אבות פרק א' משנה א' דיבור המתחיל "על שלשה דברים... ועל העבודה", וכו'. חשובה שעלינו לבצעה, ולא לשכוח לבקש עבור הכלל. החכם המבין זאת יבחר בדרך התפילה, ולא ייכנע לחולשותיו ולא יפרוש מה'משחק'. למעשה,

טוב נעשה מלכתחילה אם נבדוק את מידת המצוקות של האחרים, ונופתע לגלות שהקלפים שבידינו עדיפים יותר.״

״כן. האדם מעריך כראוי את אשר לו, רק כשאיננו.״ פירוש הגר״א על שיר השירים פרק ח׳ פסוק ו׳ ״כי עזה כמות אהבה״ וכו׳, והוא מבוסס על זהר פרשת חיי שרה אות מ״ו.

״אכן. השפע נאדר בעת שנעדר. הייתי מציע לכם, ולמעשה לכל אחד ואחד מהאנשים הלא מוגבלים בגופם לערוך בביתו ניסוי שיראה כפשוט ממבט ראשון: מילאו מים בפינג׳ן וגם קפה, הדליקו את הכיריים והרתיחו, הוסיפו סוכר ובחשו, מיזגו לכוס ותיהנו מהשתייה. פעולות יום יומיות מוכרות וקלות, הלא כן?״

״אני משוכנע שלא... ישנו לבטח אלמנט אשר לא הזכרת עדיין. הספקתי להכיר אותך, אברהם...״ חייך יעקב ויצחק סקר את פָּנָי ואת פני יעקב בתמיהה וסקרנות.

״יפה, יעקב״. חייכתי אליו בחזרה. ״כעת אוסיף הוראה חשובה: לפני הכול, אטמו את עיניכם בעזרת מטפחת וקשרו מאחורי הראש... אין החוויה מתאששת אלא אם-כן היא אישית. ניסיונות אחרים ניתן גם לערוך, כיד הדמיון, כדי לחוש את מצוקותיו של החרש או הנכה.״ הצעתי.

״מה תאמר לגבי האנשים אשר כן מוגבלים בגופם?״

״העובדות מדברות בעד עצמן - הם קיימים ומוסיפים להתקיים, הלא כן?״

״מה מניע אותם?״

״אסביר זאת בכך שאוסיף פרט חשוב: לא רק המחסור הגשמי מביא את האדם לאבד את עצמו. הסיבה הנפשית חזקה יותר. תתפלאו לדעת עד כמה מספרם של האנשים המתאבדים מסיבה זו גבוה. הגורם הראשי: לא מצאו תכלית לחייהם. והרי על התכלית, המגמה, הסיבות והיעדים אנחנו מדברים מתחילת השיחה.״

"אכן, אפשר להעלות שמות של אנשים בעלי מוגבלויות שונות העוסקים בתחומים רבים. חלקם אף התפרסמו עת תרמו לאנושות בגאוניותם." ציין יעקב. "האם מכך ניתן ללמוד שכל אחד מאתנו ניחן בכישרון הייחודי לו?"

"בהחלט כן, ועלינו לאתרו ולממשו."

"מה תאמר לאדם שיטען שטוב לו כפי שהוא, ואינו מעוניין לממש את כשרונו?" שאל יצחק.

מיקדתי את מבטי ארוכות בנמלים אשר פעלו בחריצות בנשיאת סוגי מזונותיהם ושקלתי בראשי מענה מתאים.

"מה?!" הביע יצחק במילה אחת את תמיהתו בשתיקתי.

"נניח ונמלה מסוימת מסוג הפועלות הייתה מתעצלת ומסרבת לבצע את מלאכתה. מה לדעתך היה גורלה?" שאלתי.

"חמור ביותר. הנמלים האחרות היו פוגעות בה."

"וזאת למה? שהרי הנמלים הזכרים, למשל, אינם נושאים משאות, וגם לא המלכה. מדוע אין גורלם דומה?" הקשיתי.

"מה השאלה בכלל?! הרי זה ברור! מטלותיהם שונות מאלו!"

"אכן". הסכמתי. "בדומה לכך, לכל אדם ניתנו הכישורים והכלים המתאימים לו כדי למלא את ייעודו, למען עצמו והאחרים, ועליו לבצעו, אחרת הוא נתבע על כך בעולמות העליונים. זהו גם ניסיון שעליו לעבור, והוא נדרש להתעקש, להתמיד ולהקפיד בעשייתו, על אף הקשיים העשויים להופיע. כל אחד מאתנו הנו כחלק מפאזל של תמונה שלמה. לא לחנם ברא הקב"ה את כל אחד ואחד מבני האדם – אחרת היה חוסך בכמה מאתנו. לכל אחד ניתנו היכולות השונות מאדם אחר, אף אם ייראו לנו כדומות. כך גם בעיסוק בתורה – האורות הנמשכים הם בעלי "גוונים" השונים מאיש לאיש. ספר במדבר פרק ד' פסוק מ"ט "איש על עבודתו" וכו'.

ספר נפש החיים לרבי חיים מוואלאזי'ן שער א' פרק ד' בתחילתו. עלינו להבין דבר חשוב: מטרת החיים נעלה אף יותר מהחיים עצמם. הנשמה יודעת זאת, אבל אין הדברים עולים בדרך כלל בתודעתנו, ועל כן עלינו ללמוד."

"מטרת החיים... חשובה אף יותר מהחיים..? מה..?"

הצבעתי לעבר הפריטים השונים אשר היו סביבנו. "בגן זה הספסל, הברזייה, המתקנים השונים ועוד, וגם המדרכה שעליה אנו עומדים לא היו מיוצרים אלא אם כן הייתה להם תכלית, והיא החשובה. כעת הבה ונשווה זאת אלינו: הרי אמרנו שהגוף הוא הכלי להגשמת הייעוד, וכך, תכלית החיים היא העיקר, והאדם החי הוא האמצעי, הכלי להגשמה. על כל אחד מאתנו לחפשה, לאתרה ולהגשימה, אחרת חייו הופכים לריק, להבל, לשיממון: האתמול נהיה כהיום, עבורו; היום כפי שמחר וגם בדומה לשנה לאחר מכן וכו', והאדם שוקע באכזבה, בתסכול ומרירות, וזאת בגלל שנשמתו יודעת את האמת: היא אינה באה לידי ביטוי."

"במצב זה 'חבל על האוכל שהוא אוכל', כפי שנהוג לומר." ציין יעקב. "האדם צורך טונות רבים של מזון לאורך חייו!"

"ברור לנו שהמזון הוא האמצעי ולא המטרה." אמרתי. "אבל מטרה למה? אם יעסוק רק בדברי הבל, מוטב לו לא היה נברא כלל. אדם חכם ומצפוני, המבין זאת, ואף אם מוגבל הוא בדרך זו או אחרת, ישאף לגלות את ייעודו, שמביא לאושרו, שכן הופך הוא לראוי לחייו; וייעודו עשוי להיות נעלה באופן בלתי משוער. אף שכל נוצותיו חשובות לבעל הכנף, אברותיו הן אלה הנושאות אותו למרום."

"כלומר... ייתכן שמהלכים בינינו אנשים בעלי פוטנציאל בדומה לסטיבן הוקינג וגאונים אחרים והם אינם מודעים לכך..?"

"ללא ספק. כמו גם בעלי הכלים להיות גאונים בתורה. והרי ידוע לנו על גדולי תורה בעלי מוגבלויות שונות, וגם האלה העניים המרודים שהיו שמחים בחלקם." רב ששת סגי נהור היה, רבי חנינא בן דוסא עני מרוד וכדומה.

"הכיצד תסביר זאת?"

"את שני הגורמים היכולים להביא את בני האדם לשלוותם, השלמתם עם מצבם והמשך פועלם בחריצות כבר הבנתם: א) הם מצאו את כישרונם ומכך את ייעודם. ב) הבינו שהם נמצאים בניסיון, והגמול שיזכו בו בעולמות העליונים הוא לאין ערוך. את הסיבה השלישית אביא כעת: הגענו לעולם ללא כלום, ואפילו ללא בגדים, וכעת יש לנו את האמצעים הנחוצים לנו - לאחד יותר ולשני פחות, על פי מהות תפקידו בגלגול הנוכחי. הבורא לא היה חייב לתת לנו דבר, בניגוד לאשר אמרת, יעקב, בתחילת בשיחה, בצרפך ראייה לגבי ההורים המחויבים לילדיהם. עלינו להבין: ההורים בחרו מרצונם להביא לעולם את ילדיהם, בעוד שאנו עצמנו, באינסוף, ביקשנו להיברא, וזהו הבדל עצום. הבורא לא היה חייב להסכים לברוא אותנו, וכך היינו נשארים באינסוף, ומוסיפים לחוש ב'לחם של בושה'. יוצא מכך, שזו צדקה מצד הבורא כלפינו, ולכן עלינו להודות לו על כל אשר לנו. יתרה מזאת - הוא העניק לנו את היכולת להבין דבר זה, ולכן עלינו להודות לו על כך, כלומר: על היכולת להודות. מודים דרבנן בתפילה "על שאנחנו מודים לך" וכו'.

אסכם את דבריי בעניין זה ואומר שעל האדם להיות בטוח שכל אשר הבורא נותן לנו, לוקח מאתנו, עוצר שפע כלשהו, מונע, משנה וכו', הוא לטובתנו בלבד. כשאנו מבינים זאת, אנו אכן זוכים בכוחות מחודשים להִתְרַצוּת ולהשלמה עם הדבר, ומכך הביטחון, התקווה והשאיפה."

הצבעתי לעבר ילדים אשר התנדנדו להנאתם על הנדנדות וחיוך רחב על פניהם. "ברור לנו ששאיפתם היא להינשא אל על, אבל הרי הם מודעים לכך שחייבים הם גם לעבור את שלב השפל, בכל פעם. על האדם להפנים ולדעת שכך גם מתרחשים הדברים בחיינו. דבר נוסף שיש לשים את הדגש עליו: המתאבד אינו פותר לעצמו את הבעיה. מדרש תלפיות ערך "חלק לעולם הבא". מהרי"ט על מסכת כתובות דף ק"ג עמוד ב' על ההוא כובס שאיבד עצמו לדעת. להפך - הוא מחריף אותה, שכן ייאלץ לעבור גלגול חוזר, עם הבטחה לקשיים ומצוקות רבות יותר." עיין בספר אבות על בנים להרב שאול בראך על המשנה באבות סוף

פרק ד׳ דיבור המתחיל ״ועל כרחך אתה חי״ וכו׳, פירוש ה׳. ראה בספר ״מנחת אליהו״ לרבי אליהו הכהן מאיזמיר בעל ה״שבט מוסר״ פרק חמישי.

״כמו זה הבורח מבית הסוהר, נתפס ונענש בחומרה יתרה? האם זו כוונתך?״ שאל יצחק.

״הבאת דוגמא מצוינת, יצחק, כל הכבוד. נכון. המאמץ מיתה בטרם עת מאלץ מהבורא ענישה ביתר שאת. על כן עדיף לו לאדם לסיים את החשבון, למרות הקשיים, בגלגול זה שהוא בסך הכול לכמה עשרות שנים.״

״אברהם, לא כל בני האדם זוכים בעשרות שנים שיאפשרו להם לעבור ניסיונות, לתקן ולעלות בסולם הרוחניות,״ אמר יעקב. ״ישנם הנפטרים צעירים, ואף בהיותם ילדים, בדמי ימיהם! הכיצד תסביר זאת?! האין זה עוול?!״

״אכן מצער עד מאוד את ההורים כשילדם, אשר יקר להם מכל הולך לעולמו. אבל יכולים הם לחוש במעט נחמה אם יבינו שנשמת הרך הייתה זכה מעוונות, וירדה לעולם כדי לתקן אך דבר מאוד מינורי, הקשור בגלגולו הקודם; ספר עץ הדעת טוב לרבי חיים ויטאל פרשת משפטים על הפסוק ״לא תהיה משכלה״ וכו׳. ומשנפטר – עולה נשמתו למרומים, לעולמות גבוהים מאוד; שכן אם היה צורך בתיקונים רבים וניסיונות, היה נוצר ההכרח שיישאר כאן עלי אדמות ויעבור את הייסורים והקשיים אשר לכל בני האנוש. דבר חשוב שעלינו לזכור הוא – נדמה לנו, בגלל חוסר הידע, שהחיים בעולם הזה הם העיקריים, האמִתיים, המטרה ולא האמצעי. כשיודעים את האמת מבינים אנו שבאנו לכאן לא כדי לנפוש אלא כדי לעבוד, ולעבוד קשה, ושעדיף לאין ערוך להיות בעולמות העליונים, פרקי אבות פרק ד׳ משנה י״ח. וזאת – אך ורק בהחלטת הבורא. לגבי העיתוי לעזיבת העולם הזה, אני מתכוון כמובן.״

״אם כל אשר קורה לנו הוא בגללנו ועבורנו, האם אפשר להבין שיש לקבל את הרשעות של האחרים כלפינו בהבנה ובאדישות?! הרי הדבר לא יעלה על הדעת!״ הדגיש יעקב.

"וודאי שלא! חלילה לחשוב כך!" מיהרתי להשיב. "מה שהתכוונתי לומר, וכנראה לא הבהרתי את עצמי מספיק, הוא: כשאנו נתקלים בעוול - אדם אשר גנב לנו למשל, גזל, לווה ולא החזיר וכד' – יש לעשות את מירב המאמצים בדרכים הכשרות שרכושנו יחזור אלינו. וכך עלינו לפעול כלפי כל הפוגע בנו בדרכים השונות. אם מאמצינו אינם נושאים פרי – עלינו להבין שזו כנראה תוצאת הגזרה אשר נבעה ממעשינו אנו, בזמן כלשהו בעבר, בגלגול הנוכחי ראה ספר שומר אמונים לרבי אהרן ראטה זצוק"ל ב"מאמר השגחה פרטית" פרק ט'. או אחר, או סיבה אחרת הנסתרת מתודעתנו. הוא הדין לגבי מחלה קשה, חוסר בהצלחה ועוד. אדגיש שוב - אין להתמקד אך בעולם זה, אלא לראותו כשלב מעבר קצר. אנשים רבים מתרכזים רק בדברים השוליים. למשל – טיפוח גופם, שהוא אך כלי כפי שאמרנו."

יצחק הנהן בראשו. "אני אכן מכיר אנשים אשר נכנסו לדיכאון כשהחלו שינויים בגופם. ביטויים כגון 'אוי - צמחו לי שערות לבנות!' 'אוי - יש לי קמטים בפנים!' שמעתי לרוב."

"כל הכבוד, יצחק. נכון מאוד." החמאתי. "על-כן אוכל לומר: טיפוח הפְּנים עולה על טיפוח הפָּנים. כעת הבה נחרוג מעט ונדבר על נושא שייראה כלא קשור: הידוע לכם מה עובי השכבה העליונה של כדור הארץ?"

"לא קשור?! אם כך למה לחרוג?!" תהה יצחק.

"אתה מדבר על קרום כדור הארץ.בממוצע כ-30 קילומטרים." אמר יעקב.

"יפה, יעקב." שיבחתי. "ומה העומק בשכבה זו בה מתקיימים תהליכי המחזוריות של החיים?"

"האם אתה מתכוון לתמורות, התהוויות ותופעות של צמיחת העצים והצמחים למיניהם, וכן בעלי חיים ובני האדם?"

"הרוב, כן. כי הרי קיימות גם פעולות ולקניות המעלות חומרים חדשים לבנייה. אבל מידתם קטנה יחסית, על כן נתעלם מהם, וכן מתופעות אחרות. היש בידך הערכה?"

"מטרים ספורים בסך הכול בדרך כלל." לאחר שהות קצרה לחשיבה הנהן בראשו. " הבנתי את כוונתך, אברהם..."

"מה?! מה הבנת?!" התפלא יצחק. "תגיד לי!"

"לאורך ההיסטוריה כל עולם הצומח והחי ניזון ונבנה מאותה האדמה; כלומר מאותם החומרים שהרכיבו ובנו לפני כן גופים שונים אין-ספור."

יצחק מיהר ועיוות את פניו. "זה מגעיל! רק לחשוב על כך גורם לי לבחילה! כי יוצא מזה שהגוף שלי מורכב, מלבד מחיות וצמחים, ואפילו משרצים ומתולעים, גם מצואה וזוהמה שהיו בעבר! למה היית חייב לספר לי את כל זה?!"

"כדי שנתייחס לגופנו במידתיות הנכונה, יצחק." אמר יעקב. "ולא נתמקד או נעסוק בו למעלה מהדרוש."

"בסדר! בסדר! הבנתי! תעביר נושא!" דרש יצחק.

"התכוונתי לעשות זאת בכל מקרה, יצחק." אמרתי. "עם זאת, אין להזניח את הגוף ילקוט שמעוני משלי פרק י"א פסוק י"ז "גומל נפשו איש חסד", כמובן." הדגשתי. "שכן יש לדאוג לשלמות ולתקינות של הכלי, כל כלי, כי הוא משרת אותנו. ונכון אמר יעקב שלא להגזים."

"דוגמא אחרת לדבר שולי – מותרות ובילויים." המשכתי. "יש לנו צורך בהם, ונכון לבקשם, בהקדמת הקפדה ובחינה שמהסוגים הנכונים והראויים הם; וגם זאת - בתור אמצעי, ובמידות הנכונות. אדם בעל ראייה נכונה מבין שקיים מצב שהוא מעבר לכל אלה, והוא החשוב. אביא משל אשר ישלים את התמונה: תתארו לכם אדם היושב בכלא, כפי שהזכרת, יצחק, לפני כן, ושוכח שקיים גם עולם בחוץ. הוא עשוי לטפח את תאו, לצבוע את הקירות, לתלות תמונות, להעמיד עציצים

וכו׳. לכשיצא משם יקבל את שוק חייו. הכול נעשה על-ידו לשווא. היה עדיף שיכין את עצמו לעולם שבחוץ, בתקופה ששהה שם.״ משנה מסכת אבות פרק ד׳ משנה ט״ז ״העולם הזה דומה לפרוזדור״ וכו׳.

״אם באנו לעולם כדי לעבוד, לפעול, לעבור ניסיונות ולבחור נכון – מה אתה יכול לומר לגבי אלו הלוקים בשכלם?״ שאל יעקב. ״הרי אין הם מסוגלים לבחור נכון, ולא לפעול, לעשות, וכך לעבור ניסיונות!״

״כפי שאמרתי לגבי הילדים הקטנים הנפטרים, כך דומה המצב גם כאן. התיקון שלהם מאוד מינורי. הם לא יכולים לבחור, וכך פטורים גם מהמצוות. גמרא מסכת חגיגה דף ב׳ עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״חוץ מחרש שוטה וקטן״ וכו׳. וכן בגמרא שם בדף ב׳ עמוד א׳ ברש״י על המשנה דיבור המתחיל ״חוץ מחרש שוטה וקטן״ וכו׳. יכולות להיות גם סיבות אחרות להיותם כאן, אבל די בזאת כעת. אין לזלזל באדם כזה. נהפוך הוא – יש לכבדו, מפורסם שהחזון איש והסטייפלר היו קמים מלוא קומתם כל אימת שנכנס אליהם ילד פגוע מוח. מאחר שנשמתו עשויה להיות נעלה וזכה מאלה השפויים.״

״כלומר?״

״״ייתכן שנשמתו גבוהה, כלומר של צדיק שבזכותה הקב״ה דן את העולם לכף זכות. דבר נוסף – בכך שגומלים עמו חסד ומספקים את כל צרכיו, העושה זאת נעשה לשותף להורדת השפע לכלל.״ תקוני הזהר עם פירוש הגר״א תיקון מ״ז דיבור המתחיל ״בעל הבית דילה״ וכו׳. וראה עוד בספר קבלת הגר״א חלק א׳ של הרב יעקב עדס עמוד רנ״ג אות ד׳ בעניין זה.

״מכאן אני למד שאין אדם כזה בחזקת נטל על החברה, וכן שאין סיבה שנשמתו תחוש בלחם של בושה, וגם, שאין להפיל עובר שמתגלה שהוא חריג בדרך זו או אחרת.״

״בהחלט נכון.״ אישרתי. ״ואוסיף נקודה חשובה: על הורי ילד כזה להבין שלא מפקידים ילד עם נשמה גבוהה כשלו אלא להורים הראויים לכך, ושזו זכות גדולה עבורם. למעשה אין להפיל כלל, אלא במקרים חריגים ביותר.״ ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ״מסעו של העובר.״

"ואף על-פי-כן אברהם, מה תאמר לאישה שטוענת שזכותה על גופה, ולכן מותר לה להפיל את העובר?"

"אכן, ישנן המאמינות שהוא חלק מגופן, ולכן הנו כרכושן. אם כך הבה ונחשוב ביחד: עד להיכן נרחיב את הגבולות? האם זכותה לכך רק כשהוא ברחמה? והרי מוכרים המקרים הרבים ובהם רצחו ההורים או האחד מהם ילדים לאחר לידתם או בהמשך, כי חשו שזו זכותם; כלומר ראו בהם כ'רכושם'.

דבר נוסף – ההשלכות של חשיבה מוטעית מעין זו יכולה 'להצדיק' גם אדם המעוניין, חלילה, להתאבד, ויטען שזכותו לכך, ואין למונעו מהחלטתו. מה תשיב לו?

עלינו להבין שהוולד שבבטן האישה הוא אורח זמני בלבד, ובנוי לא רק מגוף אלא שגם מנשמה. כפי שהאדם מגיש כיבוד לאורחו וייתכן ואף סועדו ומפרנסו, כך האישה עם העובר; ולאחר לידתו על הוריו, יחדיו, למלא את צרכיו, עד אשר ייהפך לאדם בוגר המסוגל לדאוג לעצמו. מלבד זאת, תהיו מופתעים, אולי, לדעת, שהעובר חש, מגיב ומבין כבר בתחילת דרכו בהיותו ברחם. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פ"ב עמוד א' במשנה "עוברה שהריחה" וכו' בפירוש רש"י. עליי גם לציין שהיו מקרים שבהם הרופאים הודיעו בוודאות שבעובר גילו פגם מסוים, ובפועל נולד בריא ושלם. ואף אם יסתבר והם צדקו, ואכן קיים בו מום, כך נכון עבורו שיהיה, כלומר, לתיקון הדרוש לו בגלגול זה."

"אני מבין מדבריך שגם במקרים אלה, ולפחות בחלקם, הבעל מום לא יחוש ב'לחם של בושה' מאי יכולתו לבצע מצווה זו או אחרת בגלל מוגבלותו. אבל מה לגבי קבצן?" שאל יעקב. "כלומר: הכיצד אפשר להבין שאין הקבצן חש ב'לחם של בושה' בלקיחת כספים מהציבור בלי להשיב תמורה? שהרי הגענו לכאן לעבוד."

"הדבר קשור, שוב, לנושא הגלגולים. אבל אם לסכם במשפט אחד אפשר לומר שהוא עושה מצווה בכך שהוא מאפשר לנו לעשות מצווה. במדרש רבה רות פרשה ה' אות ט' "ותאמר לה חמותה וכו' תני בשם ר' יהושע יותר ממה שבעל הבית עושה עם

העני, העני עושה עם בעל הבית״ וכו׳. שכן אם נביט מקרוב לא קל להיות קבצן, אבל לא מן הנמנע שנשמתו, כמו גם נשמת הלוקה בשכלו, הייתה שותפה להחלטה להיותו כך עוד בטרם רדתו לעולם; וזו יכולה להיות מטרה נשגבת.״ ראה חפץ חיים על התורה פרשת האזינו על הפסוק ״צדיק וישר הוא״ בפירוש מעשי למלך.

״אם כך גם נשמתו יכולה להיות גבוהה, מתברר...״ הוסיף יעקב.

״יש להבין:״ הדגשתי. אם לא היו עניים - העשירים, ולמעשה כל אשר יש את היכולת בידו, לא היו יכולים לקיים את מצוות הצדקה. זהו ניסיון לשני הצדדים, למעשה: אם האדם המסוגל, ובייחוד והוא עשיר יתרום; ואם העני, על אף מצבו הקשה לא יגנוב. אדם הנותן לעני – הוא עושה זאת למעשה יותר למען עצמו מאשר לעני, מבלי שידע או יחשוב על כך. שהרי אם הבורא היה רוצה, היה מעניק לכולנו שווה בשווה.״

״מכאן אני מבין מי למעשה צריך לומר תודה למי...״

״יפה. אדם שיודה בכך גם יודה על כך; שכן התרומה תורמת לתורם: המעניק מוענק והמוענק מעניק. על-כן אל לנו לחוש שאנו נעלים מהזולת, ולא משנה מידת שלמותו או אי-שלמותו בשכלו, בגופו, בעיסוקו וכדו׳; שאם לא כן, עשויים אנו לאמץ, גם אם לא ביודעין, את המשפט ׳החזק אוכל את החלש׳. בפן אחר, אמנם.״

״אין להתכחש לעובדה שרעיון ׳החזק אוכל את החלש׳ אכן מיושם בטבע, אברהם, כפי שציינתי בתחילת שיחתנו.״

הנהנתי בראשי אבל לפני שהספקתי להשיב, נמשכה תשומת ליבנו לעבר ציפור קטנה אשר ניקרה בפירורים שהיו פזורים על הארץ. חתול אשר עקב אחר מעשיה התקדם בזהירות ובדריכות לעברה. הציפור הבחינה אך ברגע האחרון באשר זומם זה, והזדרזה להימלט משם במעופה. לא נשאר לחתול אלא אך לשוב על עקבותיו.

אבל בזאת לא הסתיים עניין זה. קבוצת ילדים שובבים שהתקרבו נשאו אבנים זמינות ויידו לעבר החתול. יעקב ויצחק וכן אנשים אחרים שהיו ערים לנעשה מיהרו לגעור בהם, והם חדלו מכך. "השמתם לב למה שקרה כאן הרגע? כשהחתול עמד לטרוף את הציפור, לא אתה יעקב, ולא אתה, יצחק, או האנשים האחרים ניסיתם למנוע זאת. אבל כשהילדים רגמו את החתול באבנים – המעשה קומם אתכם ויצאתם להגנתו. מדוע? כי אף בהשמעת הביטוי 'החזק טורף את החלש' – עמוק בלבכם אתם, וכל אדם בר דעת יודעים את האמת, את הנכון: החיה טורפת בעל חיים אחר כדי להיזון, כי כך הן מתוכנתות אינסטינקטיבית, על ידי הבורא.

לאדם יש זכות בחירה, החסרה לכל חיה אשר נצביע לעברה. הוא אכן אוכל בעלי חיים, עובדה שמקבלים אנו אותה כמובנת מאליה, אבל אינו 'טורף' את האחר כדי להיזון ממנו. הוא בוחר לעשות זאת על מנת לרמסו, להשפילו, לנצלו, לנצחו; או בקיצור כדי להרוויח על חשבונו באופן אנוכי, ובכך להוכיח לעצמו ולאחרים ש'אני החזק'. האגו המאיים להפלת כל אחד. אדם כזה אינו חזק. להפך. הוא חלש ביותר. יתרה מזאת: אנו מצווים ב'סור מרע ועשה טוב'. תהילים פרק ל"ד פסוק ט"ו. כלומר, מלבד הימנעות מעשיית הרע, חובה עלינו לחפש כיצד לגמול חסד לאחר. הרוב נוטה לחשוב שהמקבל אמור לומר תודה לנותן. לאחר שמבינים אנו את הכללים אנחנו מגיעים למסקנה ההפוכה, כפי שציינת יעקב; שהרי המקבל איפשר לנו לקיים את אשר בחרנו מרצוננו ואף התעקשנו לעשות, בהיותנו בעולם האין-סוף. ישנם אנשים הנוהגים כך, כלומר לא זו בלבד שאינם מרעים אלא שמשתדלים הם אך להיטיב, ויבורכו על כך. ישנם שאינם עושים רע אך גם אינם עושים טוב ועל כן הם בדרגת החיה כלעיל. וישנם, לצערנו, היורדים עד לתחתית, ואינם עושים טוב אך כן עושים רע, כי מאמינים הם בכלל 'החזק אוכל את החלש' שהומצא על ידי אנשים מעין אלה, אשר אנוכיים הם ובעלי היגיון מעוות, ומשוכנעים ואף משכנעים את האחרים שניצול הזולת הִנוֹ דבר שבנורמה." גישה זו היא האנטיתזה הבהירה ביותר לתורת הגזע באידיאולוגיה הנאצית. גישה זו הושפעה מתורתו של דארווין (הביולוג האנגלי) שחקר את תורת האבולוציה וקבע שקיימת ברירה טבעית בין בע"ח ובצורה שגויה גם מתורתו של ניטשה. כלומר שבעולם הטבע קיימת מלחמת קיום בין בע"ח, מלחמה שבסופה ישרוד הגזע החזק. האידיאולוגיה הנאצית טענה שלא רק בקרב בני אדם החזק שורד אלא

גם בקרב העמים קיימת מלחמת קיום ובירירה טבעית כמו בטבע. בין הגזעים השונים מתנהל מאבק תמידי שמטרתו לשרוד במלחמת הקיום במאבק הזה ישרדו הגזעים החזקים ואילו החלשים ייכחדו.

"כלומר, אושרם מושג על חשבון יגונם של האחרים." ציין יעקב.

האושר למול העושר

"בל נגיע למסקנות נמהרות לגבי אושרם." התרעתי. "עלינו אך להביט בפניהם כדי להיווכח בזאת, שכן נדיר ביותר שיעלו חיוך. וזאת כי הנשמה יודעת את האמת וסובלת ממעשיו שלו עצמו. אדם ששמח בכנות מקרין זאת בפניו. הוא לא יכול אחרת, כי הרגשות הפנימיים באים לידי ביטוי בחיצוניות. אדם ששמח לא יכול גם שלא להשפיע על הסובבים אותו בצחוקו, בהתלהבותו ובחמימותו.

חייהם של הנוהגים באופן שלילי חגים סביב דאגות, פרקי אבות פרק ב' משנה ז' "מרבה נכסים מרבה דאגה". חששות, ספקות ולפעמים גם נקיפות מצפון, המביאים לדיכאון, לחוסר סיפוק, כעס וריקנות המוקרנים גם כלפי האחרים. הרצון להישאר במצבם מונע מאגו חזק וחמדנות, והשאיפה לצבירת רווחים חומריים באה מתוך הכרה מוטעית האומרת ש'מרבה כסף מרבה שמחה'. אבל הרי לא די בכסף בלבד להביאם לתחושה זו."

"האם הם מודעים למצבם זה?"

לפתע חשנו בצחנה ההולכת ומתגברת. הסבנו את מבטנו והבחנו באיש לבוש בגדים קרועים ומזוהמים המדדה בלכתו, כשהוא נושא בקבוק שכר לפיו, ובין לבין משמיע קטעי זמר מזויפים.

הפניתי את תשומת ליבם לעברו. "שכר המשקה המשכר הוא – שקר. כך גם כאן.

האדם יכול לדעת ברגע שיש בידו את האפשרות להשוות מצב אחד לאחר. אבל כשהוא שקוע במעגל סגנון מסוים, דעתו אומרת שכך טבעי לחוש ואין אחרת. ולכן, אם יעלו בפני האדם הנדון את השאלה 'האם אתה מאושר, שמח, מסופק' וכדו', אזי ודאי שישיב בחיוב, אף על פי שלא איפשר לעצמו הזדמנות לראייה אחרת. אם אך ירשה לעצמו אפשרות לטעימה מהאור בדרך המוסרית, החוקית, ההוגנת והראויה- יחוש ויבין שמחה אמִתית מהי."

"את הגישה המוטעית הזאת, של ניצול הזולת לתועלת העצמית אני מכיר, לצערי." אמר יעקב. "שהרי גם אני דגלתי בכך עד עתה. אבל לא התאוויתי ליותר מאשר אני נזקק. את אלה החומדים ליותר בגוזמה איננני יכול להבין."

"אני מתאר לי ששמעת על שיאי גינס?" שאלתי.

"בוודאי." אישר יעקב. " אבל כיצד אתה מקשר זאת?"

"חלק מהאנשים יהיו מוכנים לעשות את הדברים המסוכנים, המוזרים ואף המטורפים ביותר כדי לשבור שיאים. הם אמנם היו יכולים להמשיך ולחיות את חייהם גם בלעדי כך; אבל הרצון להוכיח, לגבור, להיות בראש ומעבר לאחרים הוא המריץ אותם." הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות דיבור המתחיל "ונשאר בכאן שאלה אחת... לולי המשתגעים נשאר העולם חרב" וכו'.

"כמו בספורט." השווה יצחק.

"השוואה מתאימה, יצחק." החמאתי. "הכול טוב ויפה כשאין הדבר פוגע באחרים; אם מדובר בשבירת שיאי גינס או בספורט. קיימות שתי דרכים להשגת הדברים, בכללותם – בדרך החיובית ובדרך השלילית, כפי שאמרתי לפני כן. הדרך הנכונה היא להסתפק במעט הנחוץ לנו ואזי האדם מאושר כי הוא מתייחס לאשר לו כאמצעי. "איזהו עשיר, השמח בחלקו"

פרקי אבות פרק ד' משנה א'. לעומת זאת כשהאדם מאבד פרופורציות, האמצעי הופך למטרה. אדם כזה ישאף לצבירת הכסף, הנמדד לא רק במיליונים, אלא במיליארדים, אף על פי שיודע הוא שאינו זקוק לסכום עתק זה "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש לו מנה רוצה מאתיים" וכו', קהלת רבה פרשה א' אות י"ג. (כמו הילד החוטף את כל העוגיות שבצלחת ולמעשה אוכל מעט מאוד מהן). אילו האמין שיחיה לעולמים היינו יכולים להבין את כמיהתו לצבירת הונו ; וכך גם אם היה מאמין שאת עושרו יישא עימו לאחר לכתו לעולמו. "ועזבו לאחרים חילם" ספר תהילים פרק מ"ט פסוק י"א. אבל חלקם אף לא מאמינים בעולם הבא, ולכן המעשה לא מובן, שטותי, ומכך ללא תכלית. המשותף שבין אגרני הזבל ואגרני הממון הוא ששניהם סורחים. הסירוח נובע מסחרור חושים." הצבעתי לעבר ילדים המסתובבים בקרוסלה. "סחרור השונה בתכלית מזה שחשים ילדים חביבים אלה. אדם זה ימציא תירוצים כגון 'למען ילדיי' (אבל הרי ידוע לו שיש לחנכם לעמוד על רגליהם שלהם). 'כך הייתה דרכו של אבי. ירשתי ממנו עסקים שונים והון ואני ממשיך למען שמו.' 'התחלתי מאפס, וראה לאן הגעתי בכוחות עצמי ואמשיך, וכך יראו כולם למה אני מסוגל.' ועוד. הוא למעשה עושה זאת למען התהילה, האתגר, האגו." במדרש קהלת רבה (וילנא) פרשה א' נאמר : "אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו אלא אם יש לו מאה רוצה מאתים, ואם יש לו מאתים רוצה ארבע מאות".

"והספורט." הוסיף יצחק.

"אכן, יצחק. הרדיפה הפכה לנורמה, לסוג של מעמד חברתי. בתקשורת תשמע לא-פעם 'אדם פלוני שווה כך-וכך מיליארדים. אדם אלמוני שווה כך-וכך מיליארדים'. האם מכך ניתן להסיק שללא המיליארדים הם אינם שווים דבר? הפרסומים היו גם לגבי משכורות מנהלים בכירים והדבר גרם להם להתחרות ביניהם והסכומים האמירו ונהפכו להזויים. גם טירוף ההישגיות מפיל רבים, טובים והגונים, ואזי אדם מעין זה אף אינו חס על האנשים החלשים ביותר, אותם ינצל וירמה עד תום. עליהם, כמו גם על כולנו להבין שאם הוחלט בעולמות העליונים שעל אדם מסוים לקבל עזרה, אז היא תגיע אליו דרכך או דרך מישהו אחר. מגילת אסתר פרק ד' פסוק י"ד "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" וכו'. אם רצונך לזכות במצווה

ולהשיג דרכה שפע ברכות - בבקשה. אם אתה מוותר, אתה יכול להבין שאתה המפסיד היחיד.״

״אבל אברהם זה תפקידה של המדינה; לדאוג לרווחת החלשים. כך נעשה ברוב המדינות המפותחות.״

״מדינתנו המזערית מוקפת באויבים כבירים, וכך נתח ניכר מהתקציב מוקדש לביטחון. הדבר בא, בלית ברירה, על חשבון הרווחה, החינוך, הבריאות, ועוד. האדם מחויב במתן תרומות ומעשרות וצדקה. אם יוסיף על כך – אשרהו.

עליהם להבין שמדינתנו בצרה צרורה מכל הבחינות. דבר נוסף: בזמן מלחמה האויבים אינם מבדילים בין עשירים לבין העם הפשוט. אבל לצערנו הם נוהגים בדרך ההפוכה. למשל - דורשים הורדת סכומי המס שהעשירים חייבים למדינה עד לגיחוך, באיימם בהעברת עסקיהם למדינות אחרות. דור זה שונה בתכלית מדור מקימי המדינה בעלי האידיאולוגיה והחזון עבור כלל העם.

הקב״ה אוהב את הצנועים, ואז הוא אישית נושאו. יתרה מזו – הקב״ה עצמו התגלה למשה רבינו בשיח הפשוט – הסנה –

ולעם ישראל בכללו בהר הנמוך – סיני. מסר עצום העביר לנו בזאת. על האדם להיות גומל חסדים, ביישן ורחמן, שראשי התיבות שלהם – גב״ר. שכן אז הוא אכן ייקרא גבר.״ השלמתי את דבריי.

״ישנם כאלה שבמקביל לביצוע פשעים גם תורמים ועוזרים לאחרים.״ אמר יעקב. ״אף על פי שבכך הם מתחשבים באחרים, כך נראה, קשה לי להבין גישה זו, ואף יותר מאשר הסוגים השליליים האחרים. תאמר שהם מאמינים בתן וקח; כלומר, אינטרסנטים, כי הנעזרים נשארים חייבים להם. וייתכן שמתכוונים בכך להרשים, להתגאות ולהתבלט. אבל בכל מקרה נראה הדבר מוזר – אדם הלוקח יודע גם לתת?! מוכן לוותר על חלק מכספו?!״

״וייתכנו גם אפשריות נוספות, יעקב, למשל: אדם מסוג זה מנסה להשקיט את מצפונו, ולפחות בחלקו להישאר נקי, על פי הגיונו המעוות.״ עניתי.

״האנשים הנוהגים בשליליות הם גם בעלי הסמכות, ברובם.״ ציין יעקב.

״רבים מהאנשים בעלי הסמכות והמעמד אכן נוהגים לרמוס ולנצל את החלשים, בדרך כלל, ובייחוד את הנתונים תחת מרותם. הם מתפארים בכוח וביכולת שבהם לעשות זאת, ורואים את האחרים 'כנחותים'. כי לדעתם רק בזכות עצמם הגיעו למעמדם. ״כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה״ ספר דברים פרק ח' פסוק י״ז. ספר ירמיה פרק ט' פסוק כ״ב ״כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו״ וכו'. וכך גם זיהום הסביבה אינו רובץ על מצפונם. חיילינו האחראיים מגינים על חיינו ביבשה באוויר ובים. לעומתם, האנשים החמדנים מסכנים את חיינו ביבשה באוויר ובים.

האמת היא שכשהנשמות חוזרות לעולמות העליונים מגלים כולם שדווקא נשמות האנשים שמסוג זה נחותות הן לאין ערוך מהאחרים, ושעליהם לעבור ייסורים קשים על מעשיהם; זהר פרשת שלח לך אות ר״י בפירוש הסולם. וכן בזהר פרשת וירא אות רצ״ד. ואז מלבד הצער הם גם מתביישים כשמבינים את הדבר החשוב שאתם כבר למדתם: את הממון, ואף אם הרוויח ביושר, כמו גם הכישרונות, הרעיונות, היכולות, החכמה, היופי ולמעשה הכול אנו זוכים לקבל על פי החלטות הבורא, ובידנו הבחירה במה וכיצד להשתמש בהם, וזהו ניסיון לא קל. אין להתגאות בעצמנו על שזכינו בהם, כי, כפי שהבורא העניק לנו יכול הוא גם ליטול מאתנו, שהרי מוכרים לנו המקרים בהם נשיאתו של האדם הביאה למפלתו.״

תשומת ליבנו הוסבה בקריאתו הנרגשת של ילד. ״אימא! תעצרי אותו!״

הסתבר שחוט הבלון הממולא בהליום נשמט מידו. הבלון זינק חיש השמימה, מלווה במבטנו. התכוונתי להגיב ולהמשיל משל על אשר אירע, אבל יעקב הקדים אותי.

"הרשה לי להביע את הגות לבך, אברהם." ביקש. "הרי ברור לנו מה יעלה בגורלו של הבלון עת יגבה למרומים."

"יפה אמרת." שיבחתי את יעקב. "טובה יעשה האדם לעצמו אם יפנים זאת. ולכן, אל לנו לקנא באנשים מעין אלו. להפך – יש לרחם עליהם."

"האם הם יכולים לשנות את עצמם לטובה בהיותם עלי אדמות, או שדבר זה מעבר ליכולתם?"

"עליהם ללמוד את היסודות, ולפחות את אלה אשר דיברנו עליהם - סיבת היותנו בעולם והיא – כדי להיטיב איש עם רעהו, אזי מגיעים למסקנה שהדבר החשוב ביותר בחברה, כל חברה, וכולל חברה מסחרית, הוא האדם עצמו. וכך, על המנהלים לדאוג לצורכיהם, לרווחיותם ולפרנסתם של העובדים למיניהם תחילה בשלמות ובאופן הוגן. הגישה המוטעית, הדוגלת בטובת החברה בראש ובראשונה נוגדת את העיקרון הבסיסי. דבר נוסף – הצרכנים. לרוב נוהגים כלפיהם בחוסר הגינות. גם המוצרים המשווקים לוקים בחוסר שלמות, וזאת כי בדרך כלל דואגות החברות שתהיה מינימום השקעה לעומת מקסימום רווחים לחברה, שבא לידי ביטוי באיכות גרועה. נוסיף לכך אי-עמידה בזמנים ובהבטחות, מחירים מופקעים ועוד ; וכן רווחים על חשבון חברות קטנות ו/או חלשות. הסיבה היא כי קיימת, נוסף לאנוכיות, מין תחרות סמויה או גלויה בין החברות להאדרת רווחיהן, שבסיסה בסוג של קנאה."

"אם כך הכיצד אתה מסביר את האמרה 'קנאת סופרים תרבה חכמה'?"
מסכת בבא בתרא דף כ"א עמוד א'.

על הדשא לידנו השתעשעו שני ילדים במעין משחק דמוי כדורגל לשניים, ובו התחרו בחטיפת הכדור זה מזה. צחקוקי התלהבותם היוו מנגינה ערבה לאוזנינו.

"מה דעתכם?" פניתי ליעקב וליצחק, "האם אפשר לומר ששני הילדים משחקים זה עם זה או זה כנגד זה?"

יצחק הניח את כף ידו על לחיו. "זה עם זה...לא... זה כנגד זה... אה... אני לא בטוח..."

"גם וגם." השיב יעקב בהחלטיות.

"נכון ביותר. דרושים לפחות שני משתתפים למשחק מעין זה. האחד אינו מסוגל להגיע לדבר לבדו. כשמשחקים בשניים מתעורר התמריץ, וביצועי שניהם משתפרים ומתעלים, וזאת בתנאי שהם משחקים באופן ההוגן והנכון, בלי קנאה שלילית הורסת. במילים אחרות – נטולת השמצות הדדיות או רצון לגבור בכל מחיר ולהביא למפלת הרֵעַ שתוצאותיהם העכורות מתבטאות בכעסים, במריבות ובנקמות. כעת בואו ונשווה זאת לפסוק שהעלית: כשהמטרה חלילה שלילית היא – סופר אחד עשוי להשמיץ את כתביו של חברו מתוך קנאה שלילית, אבל כשהוא מבין שיכול הוא להפוך את המצב לטובתו ולטובת הכלל – הוא משתמש בקנאה בדרך החיובית, ושואף להגעה לרמתו של חברו ואף לגבור עליו, אמנם, אבל במקביל טוב יעשה אם ישבח את עמיתו וילמד מעבודתו. בדרך זו אכן כולם אך מרוויחים."

"מכאן אני מבין שהפסוק נועד אך לחכמים שביניהם; שאם לא כן ייווצר, חלילה, פסוק חדש: חכמת סופרים תרבה קנאה..." הביע יעקב את דבריו בשלבו חיוך המביע אירוניות.

איזון המידות

"מדהים כיצד הגעת לזאת." שיבחתי. "יפה מאוד. וקנאה, ואף בין חברים מולידה אויבים. אכן, יש להבין שבכל אדם יש מידות הקנאה,

השתלטנות, התאווה, הכעס, הקמצנות וכו', וטוב שכך, כי אחרת היה הופך לאדיש לכל דבר. עליו להשתמש בהן בכיוונים החיוביים ובמידות המתאימות, ואז הן מנווטות אותו לנתיבים הנכונים. עלינו לחוש שווים אל כל אדם, לא להתנשא, ומנגד גם לא לחוש נחיתות. ישנם אנשים חסרי ביטחון והערכה עצמית שיתאמצו להאדיר את ערכם בעיני עצמם והאחרים דרך השפלת הרבים במילים בוטות ועוקצניות, שליטה בכוח הזרוע, עקשנות יתרה, התפרצויות וכדומה. אדם זה נמצא למעשה במלחמה מתמדת נגד עצמו ונגד הכלל בדרך ילדותית בהשפעת התסכול שחש.

פעמים רבות נשים חסרות ביטחון עצמי נמשכות לגבר מסוג זה, דווקא, כאשר הן משערות שהוא 'גבר חזק' שיגן עליהן וכאן טעותן שכן מהר מאוד הוא מקטין גם את ערכן, כי האנוכיות שבו יודעת אך לקחת, בדרך זו או אחרת. **גבר נכון מכבד את הבריות**. פרקי אבות פרק ד' משנה א' "איזהו מכובד? המכבד את הבריות." וכמו כן ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן באתר הידברות "עיצוב עולמו הפנימי של האדם". וכן הרצאתו של הרב יצחק פנגר "תיקון המידות". **טוב תעשינה אם** תתרחקנה מאיש מסוג זה כבר כשהסימנים השליליים הראשונים מתגלים, כמו גם מזה שכל 'יתרונותיו' מסתכמות בהונו, או המתנות השונות שמעניק, וזאת אף אם מצבה הכלכלי קשה. כי בטווח הרחוק – היענות לחיזוריו תתגלה כטעות חמורה."

"כיצד על האדם להתייחס למצב שנוהגים להעליבו?"

"הדבר תלוי: ייתכן שיש בו תכונות שליליות שעליו לשפר, כמו למשל מידת הגאווה, שהיא שורש המידות הרעות, וייתכן שהוא נחשב לחלש, וקל לרדות בו. אבל אם ההעלבות מגיעות אליו דרך מקרים מוזרים ולא מוצדקים ממקומות שונים – ייתכן והבורא מעוניין לנושאו, וזאת בתנאי **שלא יגיב**. גמרא מסכת חולין דף פ"ט עמוד א' "אמר ר' אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה" וכו'. תומר דבורה פרק א' – מידתו של הקב"ה היא לסבול את מעליביו, אשר מקבלים הם שפע ממנו ובאותו השפע חוטאים לפניו ומתריסים כנגדו. כך גם עלינו בניו להתנהג כמותו כפי שציוונו בתורתו "והלכת בדרכיו". **הדבר קשה ביותר לביצוע**, אמנם, אבל הכרחי במקרה זה."

יעקב השתתק לרגע והעביר את עיניו לעבר קבוצת ילדים המשחקים יחד במחבואים, וקבוצה אחרת המשחקת בתופסת. צחוקם ועליצותם העלו על פני שלושתנו חיוך.

"ראה אותם משחקים יחד." אמר יעקב. "כשווה מול שווה. הם מבינים את דבריך, אברהם." בהטותו את מבטו לעבר משחקי הקלפים, ושטרות כסף ומטבעות על שולחנם, הוסיף, "אני תוהה, אם כן, מה קורה לנו כשאנחנו מתבגרים..?"

על המדרכה שמחוץ לגן התהלכו מספר אברכים. הפניתי את תשומת ליבם של שני הבחורים. "העבירו את מבטכם לעברם. אפילו חיצוניותם מורה על פנימיותם."

"למה אתה מתכוון..?" תמהו שניהם.

"היזכרו בדוגמת השולחן העגול והשוו ללבושם: כולם לבושים בדומה זה לזה. הדבר בא גם כדי לבטא את היותם שווים זה לזה. אין אדם טוב יותר או פחות. אילו בני האדם היו נשארים בפנימיותם טהורים כפי שהיו בהיותם ילדים," אמרתי בהצביעי לעבר הילדים המשחקים. "לא היה מקום לשאלה שהעלית זה עתה – 'מה קורה לנו כשאנחנו מתבגרים'."

"טעות בידך בהתייחסותך לאברכים." העיר יעקב, "הרי בראש קהילתם עומד אדם שהוא רב הקהילה, שאותו הם מכבדים ואף נושקים את ידו."

"הידוע לכם ממה עשוי ספר התורה?" שאלתי.

"מקלף." הייתה תשובתם. "אבל מה..."

"תיכף תבינו." הבטחתי. "ומהו הקלף? עור של בהמה, בסך הכול. אותו העור שיכלו ליצור ממנו, אם חפצו, מעיל, ריפוד לספה, ואפילו נעליים. ובמה כותבים את התורה על הקלף? בדיו. אותו דיו שאם חפצו, חלילה, יכלו לכתוב בעזרתו גם דברי זימה ותועבה. אבל השילוב של הקלף והקודים המוצפנים הכתובים בתורתנו, ואשר מושכים אנרגיות אדירות

ממרומים – הוא ההופך את התורה לדבר קדוש. מובן שההכנות והכוונות המיוחדות המבוצעות על ידי הכותב חשובות גם הן. כעת הבה נשווה זאת לאותו הרב, ראש הקהילה: החומר ממנו בנוי גופו הוא אותו החומר שבנוי ממנו גם גופכם וגופי. אם כך מדוע יש לכבדו? בגלל התורה שבו, החכמה שבו, המידות הטובות שבו, שלשם השגתן טרח קשה כל ימיו. בל נשכח, גם, שמכך נמשכים אורות אדירים עבור הכלל.

דבר נוסף – הרב שבראש הקהילה הגיע לזאת על ידי החלטת הקהילה עצמה, ולא דרך מסעי בחירות מטורפות ובזבזניות על חשבון הציבור, המלוות גם בהשמצות הדדיות בין המתחרים ובין בוחריהם."

שניהם שקעו בהרהורים מעמיקים, בשלבם הנהונים קלים בראשם.

"כן, עליי להסכים אתך, אברהם." אמר יעקב. "ולפחות חלקית, כי ידועים לנו גם על גדולי תורה שנפלו ונכשלו בחטאים שונים. אני לא מבין זאת; וישנו גם דבר נוסף המעלה בי תהיה: בהיות הנשמה מעולם האין-סוף, במקורה, היה עליה לדעת באופן אינסטינקטיבי את האמת והנכון, אבל אין הדבר כך. אחרת, לא היינו עושים רע. הכיצד זה?"

הצד האחר

"בל נשכח שהגוף הוא המגביל, דבר שנעשה במכוון, על ידי הבורא, כפי שדברנו, והוא מצפה מאתנו שנתגבר על מגבלה זו ונבחר בעשיית הנכון. ההכשלה באה בדרך שיש לשים את הדגש עליו: ישנו מושג הנקרא ה'סטרא אחרא', ספר קהלת פרק ז' פסוק י"ד "זה לעומת זה עשה האלוקים". ראה זהר פרשת יתרו אות קכ"ו בפירוש הסולם. וראה בשער מאמרי רשב"י דפוס חדש עם הגהות הרב אשלג

דף ק״ו עמודה ב׳ דיבור המתחיל ״וטעם מנין״. או 'הצד האחר'. אלה הכוחות השליליים, השליחים הרעים הקיימים אך איננו רואים אותם, והמתעים את דרכנו ומכוונים אותנו לעשיית הרע, בהיותנו בגופנו. זהו תפקידם, להכשילנו.״ זהר פרשת ויצא אות קי״ג בפרוש הסולם.

״אם כך, לשם מה הם קיימים בכלל?!״ התפרץ יצחק. ״מי צריך אותם?!״

״אנחנו צריכים אותם.״ ראה מדרש רבה סדר בראשית פרשה ט׳ אות ז׳. וכן בזהר פרשת תרומה אות תל״ב בפירוש הסולם. השבתי. ״יש להתמודד מולם, להתנגד להצעותיהם השליליות, ולנצחם. אחרת התיקון שלנו כאן לא היה יוצא לפועל.״

״כי לא היינו נכנסים לדילמות.״ הוסיף יעקב. ״נכון?״

״אמת.״ אישרתי. ״אם היינו חשים בדחף לעשיית הטוב בלבד, לא היה נוצר בנו הקונפליקט הפנימי, ואז, שוב, לא הייתה הבחירה החופשית מתקיימת. היינו פועלים כרובוטים, או לפחות על פי האינסטינקטים, כחיות.

ועכשיו שימו לב: ייתכן שהאדם האוכל 'מזון מהיר' והדומים לכך יחוש בחיצוניותו תחושה נהדרת, שכן המאכלים ערבים לחך, אבל בפנימיותו גופו ניזוק והוא מגלה זאת מאוחר יותר וכועס על עצמו ששגה. האדם שאינו מתפתה לזאת אלא שבוחר באכילת מזונות נכונים מרגיש נפלא, גופנית ונפשית, ומרוצה מעצם העדפתו.״

״נו, אז מה?!״ הביע יצחק תמיהה.

״אני מבין שזה משל.״ קרץ יעקב בעינו. ״נכון, אברהם?״

״צדקת, יעקב״. השבתי. ״הנמשל הוא - לפני ביצוע עבירה האדם עשוי להצדיק את עשייתה באין סוף תירוצים העולים בהשפעת ה'סטרא אחרא', ולאחר שנכשל, עת מניח אותו ה'סטרא אחרא' לנפשו, חש בבושה, התמרמרות ואכזבה עצמית. בתחום המצוות קיים ההיפוך הגמור - לפני שהאדם מקיים מצווה עשויות להופיע בראשו הספקות

והמניעות, כלומר הסיבות ה'מצדיקות' על אי-עשייתה. עליו להשכיל ולהבין שהן מגיעות מה'סטרא אחרא', כמובן, המתאמץ להכשילו. לאחר שמתעקש האדם ומבצע את המצווה מתמלא הוא בסיפוק, הנאה ושביעות רצון, מאחר שה'סטרא אחרא' 'הרים ידיים' והרפה מהשפעתו עליו, וכך האדם שב לעצמיותו ומבין שאשר עשה - נכון הוא, ומתפלא על עצמו שאך לפני מס' רגעים חשב אחרת.

הפיתויים הנם רבים ושונים, באין סוף תחומים. ניתן לדמות זאת לדלת פתוחה הקורצת לנו; ואת הבחירה הנכונה לדלת נעולה. אבל אם נפשפש בכיסנו, נגלה שהמפתח ברשותנו.

תופתעו אולי לדעת, אבל כוחו של ה'סטרא אחרא' מתגבר ככל שהאדם מתחזק בתורה ובמצוות, כדי שהטוב והרע שבו יהיו באיזון ובשוויון תמידי; שאם לא כן הוא יביס את ה'סטרא אחרא' בנקל בכל ניסיון שיועלה בפניו, כי יהיה פשוט מדי עבורו. לכן, האדם הגדול בתורה עשוי ליפול, חלילה, באותה המידה כמו גם האדם הפשוט, ואין להתפלא על זאת. עליי להדגיש, שאם בפני האדם הפשוט היה מגיע ניסיון דומה לזה הצדיק הוא לא היה עומד בו אלא שנכשל נחרצות. מכאן ניתן להבין כיצד זה שאדם וחווה, למשל, לא עמדו בניסיון שנראה על פניו כפשוט ביותר. עלינו ללמוד את עומקם של הדברים כדי לדעת עד כמה הוא היה קשה, ועד כמה ה'סטרא אחרא' היה חזק. אף-על-פי-כן היה ביכולתם לעמוד מולו, בגיוס מאמצים כבירים. משנכשלו, התוצאות המכאיבות שהביא עליהם הבורא דרך ה'סטרא אחרא' לא אחרו לבוא.'' ספר דעת ותבונות להרמח''ל עמודים כ''ח, כ''ט.

''הבנתי. הרשה לי לשאול: אם, כפי שאמרת, שום דבר אינו קורה במקרה אלא שכל אחד מקבל את השכר והעונש המגיע לו, יוצא, באופן אירוני, שאם אדם א' רימה או פגע באדם ב', על אדם ב' לומר תודה ל-א' על שהביא לתיקונו. ויתרה מזאת, אין הצדקה להעניש את הפוגע שהרי קיים את מצוות הבורא!''

שללתי בנענוע ראשי "אדם ב' שהעלית לא קיבל את אשר מגיע לו במקרה. דבר זה נכון. אבל עונשו לא היה חייב להגיע דרך אדם א'. לאדם א' הייתה בחירה חופשית. אילו לא רימה או פגע באדם ב', אדם ב' היה מקבל את עונשו בדרך אחרת. היות שאדם א' בחר בדרך הלא נכונה, עליו לשאת בתוצאות הנוראיות בשל מעשיו." משנה תורה להרמב"ם פרק ו' הלכה ה'. וכן ראה בילקוט מעם לועז פרשת וישב פרק ל"ט פסוק כ"ג מה שפירש בשם העקידה.

"רוב האנשים הרי אינם יודעים את הכללים וההסברים אשר העלית, ועל כן הם מאמינים שהדרך הנכונה היא לרמות את הזולת כדי לשרוד." אמר יעקב, "הנה, עומד בפניך אדם אשר חשב כך, בתור דוגמא אישית."

לב האמת

"גם זה הרחוק ביותר מהאכפתיות כלפי הזולת, כלומר, היודע רק לקחת, ואף אם מדובר בביצוע הפשעים החמורים ביותר לשם ההשגה, יודע עמוק בלבו שהדרך הנכונה הִנָּה הדרך החיובית, כי הנשמה יודעת את האמת. ספר חידושי אגדות למהר"ל מפראג על מסכת נידה דף ל' עמוד ב' "דרש רבי שמלאי למה הולד דומה" וכו' ועיין בפירוש המהר"ל דיבור המתחיל "ואמר אין לך ימים" וכו'. בשפה המודרנית מכנים זאת שלא במדויק ה'תת-מודע' " השבתי, "להוכיח זאת אסביר בשני אופנים. א) הוא עשוי להמציא תירוצים על בחירתו בדרך שלילית: 'בגלל חינוך לא נכון מצד ההורים'. 'האשמה הִנָּהּ בילדותי העגומה שידעה אך חוסר וזלזול', 'השפעת הלחץ החברתי', 'לא מכבדים אותי' וכו' המביאים אותו לנהוג בשיטת 'אנצל לפני שינצלו אותי', וכך לאמץ את המשפט 'החזק אוכל את החלש'."

"הנה אני האמנתי במשפט הזה, ולא סבלתי בילדותי בכל דרך שהיא, וגם לא מלחץ חברתי." אמר יעקב.

"ייתכנו סיבות אחרות, וישנן כאלה לרוב." אמרתי. "הבה ונמשיך. כעת אני מגיע ל: ב) הכול יתנהל כשורה כשהוא מצליח לנצל את האחרים. אך אבוי! כשהוא קולט שהאחר עושה זאת לו – הוא נלחם בחירוף נפש על זכויותיו. גמרא מסכת סוטה דף ח' עמוד ב' דיבור המתחיל "במידה שאדם מודד מודדין לו". יש והאדם יחרוג מאמונתו, ובכך יפריך את אמינותו."

יצחק פרץ בצחוק "הוא מתכוון אליך, יעקב, ולאשר אמרת למנהל שלך שישב במשרדו הממוזג, בעוד אתה מתייגע בחום השמש."

"א... אבל זה לא דומה ל..." החל יעקב להסביר את עמדתו ונעצר.

"הרשה לי לשאול אותך, יעקב." ביקשתי, "האם אתה מאמין בהוגנות?"

"כמובן." מיהר להשיב.

"אם כך, למען ההוגנות, הדרך הייתה אמורה להיות דו-סיטרית. הלא כן?" שאלתי. "כלומר, גם לקבל את ניצולך על ידי החזק ממך בכניעה ואף בהבנה."

"מה אוכל לומר..." הסמיק יעקב. "הצדק עמך... אבל הרי תסכים איתי שלפעמים אנו חייבים לנהוג כך, אף אחד אינו רוצה להיחשב 'פראיר'."

"העלית את המילה 'להיחשב'." אמרתי. "הסבר לי אותה בבקשה."

"שלא יראו אותי כמפסידן."

"כלומר, שדעת האחרים עליך היא החשובה ולא הדבר הנכון לעשייה?" שאלתי.

"אבל כך נוהגים כולם, וכך גם אני!" העיר יצחק. "לא ייתכן שכולם טועים!"

יעקב הנהן בראשו בהסכמה. "ולכן אני לא בטוח שכל בני האדם מאמינים בפנימיותם שיש להיטיב עם האחרים ולא לנצלם. שהרי ייתכן מאוד שישנם כאלה שגם תירוציהם להתנהגותם השלילית, כפי שהעלית, הם למען הצטדקותם כלפי האחרים בלבד, ובתוך תוכם הם מאמינים אחרת; כלומר, שיש לנהוג בדומה לאשר לטבע."

"אם כן, למה לתרץ, אם 'הדרך הטבעית' היא הנכונה?" שאלתי. תשובה לא התקבלה ועל כן המשכתי. "בתחילת השיחה שאלתי אותך, יצחק, מדוע אתה נוהג לתרום ולעזור לאחרים, אבל לתגובה לא זכיתי, עדיין. אולי אזכה בהמשך, לאחר שתענה על השאלה לעצמך תחילה." אפשרתי לשניהם להרהר בדבר למספר רגעים טרם הוסיפי, "עלינו לברר היטב מהי 'פראייריות' בדיוק ומהיכן היא נובעת, בשורשה. אך תחילה, הבה נדון במה שנהוג בטבע, שאתם כה דוגלים בדרכיו ונשווה לאשר אמרת, יעקב, במילה אחת בתחילת השיחה. המילה הייתה 'למה'. זוכר?"

"ודאי." אישר יעקב. "בכל דבר יש לדעת את הסיבה."

"האינך מבחין בסתירה כלשהי בדבריך?" הקשיתי.

"סתירה?! במה?!" הוא התפלא.

"אסביר." אמרתי. "האדם אכן מעוניין לדעת את 'למה' בכל נושא, להבדיל מהחיות. התכונה טבועה בנו מהרגע שאנו נולדים, ולכן אחת המילים החשובות שהילד מבטא היא 'למה', שהרי הוא סקרן להבין ולדעת כמה שיותר על העולם אליו הגיע, את הסיבות, הכללים שבו וכדו'. להבדיל מהאדם אין טבען של החיות, שנוצרו כדי לשרת את האדם, ספר בראשית פרק א' פסוק כ"ח "...ורדו בדגת הים ובעוף השמים" וכו'. וראה בספורנו על פסוק זה וכן בספר הכתב והקבלה. ראה הרצאתו של הרב אהרון לוי "המוסר האנושי מול המוסר האנושי" (חקירה נגדית), וכן גם הרצאתו "המוסר האנושי במבחן" – ארגון ערכים. לשאול שאלות כלשהן – מרוממות ומעמיקות, כגון למה נברא העולם, למה הן עצמן נבראו, וכדומה להן; ואף לא שאלות פשוטות, וטוב שכך, אחרת היו מעלות שאלות אחרות. לדוגמא: הסוס היה שואל 'למה ארשה לאדם

לרכוב על גביו? אני לא פראייר!" הפרה הייתה שואלת 'למה עליי להסכים ללקיחת החלב שלי על ידי האדם?' "

יצחק נכנס לשיחה. "גם לי יש – התרנגולת הייתה שואלת 'למה שאתן את הביצים שלי לאדם שיעשה מהן שקשוקה?!' "

התאפקתי מלצחוק והבחנתי שכך גם יעקב, אבל לא בהצלחה יתרה.

יצחק הבחין בזאת. "אני פשוט אוהב שקשוקה..." אמר ומשך בכתפיו.

"זה בסדר, יצחק, וכך גם אני." אמרתי. "הדוגמא שהבאת יפה מאוד. כעת אמשיך ואשאל: היש הבדל בין זה השואל 'למה' (האדם), לבין זה אשר אינו שואל (החיה)?"

הנהון שני הראשים היווה את התשובה.

"אם כך, הרי לא ייתכן שהאדם יאמץ את דרך החיה, אשר לא מתחשבת או דואגת לחברתה, כפי שגם לא תאמץ החיה את דרך האדם בכל דבר שהוא, אחרת הדברים היו מסתבכים. הבורא, בחוכמתו, חסך זאת מהחיות, המשמשות כאמצעי עבורנו, וחלילה לנו לרדת לרמתן. אנחנו נעזרים בחיות למטרות שונות ורבות, שאת חלקן העלינו זה עתה. אין הדברים מסתכמים בזאת שכן אנו אוכלים גם את בשרן. וכעת יעקב, עליך להסביר לי לאחר חשיבה ענייניות: האם על האדם כן להתחשב באחרים, כשצריך, ואף אם ייחשב לפראייר; או באפשרות השנייה – לנהוג כלפי האחרים כפי שמתאים בטבע, דבר אשר יחייב, בשל ההוֹגנוּת, את קבלתנו בהבנה ובכניעה גם כשהאחרים, בני האדם, בעת שהם חזקים מאתנו, ינהגו בנו בדומה, כי 'החזק שורד'. אל למגן על זכויותיו לעגן זכויות עמיתיו."

יעקב הרכין ראשו. "אכן נשמע אבסורד, אשר אמרתי."

"כעת, כשהגענו להסכמה, אציין נקודה חשובה, שעל כולם לדעת ולהגות בה." הדגשתי. "צ'ארלס דארווין, אבי תיאוריית האבולוציה, הוא זה אשר הביע את הטענות שהעלית – 'החזק אוכל את החלש', 'החזק שורד',

והדומים להן ; ודבריו השפיעו על גיבוש הדעה של הנאצים שאמרה שיש להשמיד את החלשים.״ ספר המהפך 2 ״מהאבולוציה ועד הנאציזם״ עמוד 292. וכן ראה הרצאותיו של הרב זמיר כהן ״אבולוציה על קצה המזלג״. וכן ״בריאה מול אבולוציה״.

״בא לומר לך מה ששקר קטן מסוגל לחולל...״ אמר יעקב בלחש.

״לשקר אין רגליים, כך נאמר, אבל מסתבר שמסוגל הוא להצמיח זרועות ארוכות, מאוגרפות, אימתניות ומשחיתות.״ סיכמתי.

״מחריד לחשוב על כך.״ הצטמרר יעקב ואמר. ״אבל, אברהם, כיצד ניתן לדעתך להאשים אדם שנניח ועבר קשיים חמורים או אף בהתעללות בילדותו, סובב בחברה רעה, הושפע מהתנהגות שלילית מצד ההורים וכד׳ בעת שמבצע פשעים? ייתכן שגם הגֶנים הרעים משפיעים ויוצרים דחפים שליליים!״

״אם כך, האם לדעתך יש לשחרר את כל מבצעי הפשעים השונים הכלואים בבתי הסוהר? לאחר שיחתנו הארוכה, התשובה נהירה לך, יעקב, כמדומני ; שהרי על-פי הרעיון שהעלית, כל אחד מהם יוכל להציג טענה מצדיקה. האומנם עלינו לבטל את המערכת המשפטית?״ שאלתי, והפיות נאלמו.

״הזכרת את המילה ׳גֶנים׳, יעקב.״ המשכתי והפרעתי לו בהרהוריו. ״ואכן בגֶנים שלנו - לא הגשמיים, אלא שהרוחניים, אם אפשר לכנותם כך, אנחנו מודעים לאמת ולנכון לעשייה.״

״אם הבנתי אותך נכון, אברהם – האדם נולד עם הרצון להיטיב עם האחרים, האכן?״ שאל יעקב.

״בהיות הנשמה חלק מהבורא עצמו, הטוב והמטיב, התכונה אכן מוטבעת בנשמתו גם בהיותו תינוק, אך במצב זה מובן שאין באפשרותו להגשימה, ולכן מעשיו יבטאו את ההפך. לאורך הגיל הרך היא הולכת ומתפתחת אבל האנוכיות עדיין שולטת בו יותר, שהרי הוא תלוי במבוגרים. עלינו ההורים, בהדרגה ובסובלנות, לעוררו ולעודדו לצד

החיובי להענקה; ויש באפשרותנו לזאת, אחרת הוא ימצא דרכים חלופיות לנתינה. זו אחת הסיבות שהילדים כה משתוקקים לחיות הבית, ומבטיחים שיטפלו בהם במסירות. ומאחר שאין הם בשלים דיים למשימה הכבדה בשלמות – נופל הנטל על ברכי ההורים, בדרך כלל. על-כן טוב נעשה אם נאפשר לילדינו לבוא לעזרתנו, במידת יכולתם, בניקיון וסידור הבית, במטבח, בדאגה וטיפול באחיהם הקטנים וכדומה; ואנחנו גם נשמח אותם בהכנת שתייה כלשהי עבורנו, למשל. רבים הם שלא יודעים כלל זה; וישנם המגזימים בהענקה לילדיהם ועל-כן כשגדלים הילדים עשויים הם לנהוג בדרך ההפוכה – בלקיחה, מההורים כמו גם מאחרים, ונעשים לאגואיסטים ואף יגלו שנאה כלפי ההורים ויביעו זאת בתירוצים מופרכים ומגוחכים, מבלי שיבינו הם עצמם מדוע."

"עד כדי כך?!"

"היזכרו בדוגמא שהבאתי תחילה על השנאה שחשה האחות הנכה כלפי זו הבריאה, והסיקו מסקנות." ביקשתי.

"הבנתי..." אמר יעקב. "עולה בראשי השאלה בהתייחסותי לדבריך הקודמים: מתי עלינו אכן לוותר לאחרים? שהרי לא ייתכן שנכון יהיה לנהוג בדרך זו בכל המקרים, הלא?"

באמצע רחבת הדשא שלידנו נקוותה שלולית מים. אנשים עקפו אותה והמשיכו בדרכם.

"יכלו הם, כמובן, להתעקש שלא להיות 'פראיירים' ולחצותה לאורכה, בטענה שזו חוצפה השלולית שתעכבם; אבל אזי היו מזדהמים לחינם. בדומה לכך עלינו לנהוג לפעמים." הסברתי.

"לכן עלינו ללמוד. כשלומדים יודעים אנו כיצד להשתמש בכלים באופן הנכון בכל מצב נתון: מתי להתעקש ומתי לוותר. ובמקרה שמוותרים אין זה נעשה מתוך פראייריות אלא מתוך בחירה נבונה וחכמה. במילים אחרות – לא מתוך חולשה וכניעה אלא דווקא מעמדת כוח ושליטה. לאחר ההסבר המפורט שפרסתי, הרשו לי לספר מקרה שבו הייתי נוכח

ולאחר מכן אבקש שתביעו את דעתכם: האב הטיף לבנו – 'לך בדרך הישרה, בני, ואל תיגרר אחר פשעים כלשהם, כי יהיה מאוד חבל שתסתבך עם החוק ואולי אף תמצא את עצמך מאחורי הסורגים'. וכעת, הביעו נא את תגובותיכם."

יצחק גירד את קדקודו. "משהו לא נראה לי, אבל אני לא יודע בדיוק מה..."

"ודאי שהמילים שהאב בחר להתבטא בהן אינן נכונות." אמר יעקב. "כי הבן יכול להסיק, לצערנו, שלגנוב, למשל, זה מותר, אלא שחוקקו שלא בצדק, שאסור. כלומר, הוא יראה את הבעיה בחוקים, בשוטרים, בשופטים."

"יפה. נכון ביותר." שיבחתי. "הבן הצעיר אף עשוי להאמין שהוא חכם יותר מאנשי החוק ולא ייתפס; ובפועל יסתבך חזור והסתבך ויתדרדר לפשעים חמורים יותר."

"הנה אפשרות לא שקולה נוספת לאימוץ המשפט 'החזק שורד'. הוא אכן עשוי להאמין שהוא חזק, ויתבדה במוקדם או במאוחר." ציין יעקב.

"אמת." הסכמתי. "משפטים המדברים על 'החזק האוכל את החלש' והדומים להם הִנָּם תירוצים לא מוצלחים של האדם לעצמו, הבאים מפיו כדי לחוש נחמה, בשכנעו את עצמו שהדרך שבחר הִנָּהּ הנכונה. משמבין הוא את סיבת היותנו בעולם הזה ומהות הסבל, ושלא במקרה הוא שנולד להורים מעין אלה או אחרים, חי בתקופה המסוימת, במקום המסוים, מוקף בחברה המסוימת וכד', גמרא מסכת חולין דף ז' עמוד ב' דיבור המתחיל "אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה" וכו'. וכן זהו אחד מי"ג עיקרים אני מאמין שהקב"ה מצוי ומשגיח. וכן בפירוש הרמב"ן על התורה סוף פרשת בא "הכל בגזירת עליון".
וכן תלמוד בבלי מסכת נדה דף ט"ז עמוד ב' דיבור המתחיל "ר' חנינא בר פפא: אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו" וכו'. ועיין בספר החינוך מצוה קס"ט בעניין האמונה בהשגחה פרטית. ושכל אלה הם ההשלכות מגלגולו הקודם וכן ניסיונות כדי לרוממו – הוא לא יפשע. וזאת לא רק בשל החשש שמא ייתפס על ידי זרועות החוק וייענש,

אלא שמבחינה מצפונית לא יוכל אחרת ; ואז סלולה בפניו הדרך הנכונה, ומוטב שעה אחת קודם. למען עצמו, קודם כול."

"אינני חושב שאף האדם הלומד כל מה שדברת עד עכשיו יכול להשתנות בין רגע. הלא כן?" תהה יעקב.

רכישת הידע

"תלוי באדם המדובר. אך יש להתחיל. הלימוד הוא השלב הראשון. אחריו מגיע תור חשבון הנפש, ולבסוף הביצוע. השינוי שבו עשוי להתחולל בְּין רגע, או בהדרגה. כשהאדם המונע על ידי החמדנות מבין זאת, הוא שואל את עצמו – האם אכן שווה לרמות את האחרים לתועלת עצמו? כי, הרי, כמה זמן ימצא כאן בעולם הזה? לצמיתות? וודאי שלא. בסך הכול כ-70-80 שנה. אם נחסיר מכך את שנות הילדות והזקנה, וכן את שעות השינה (שליש מחיינו!) ועוד כהנה וכהנה, נקבל, נטו, הרבה פחות מכך שנים שאכן הוא יכול לפעול ולהשפיע – לטובה או לרעה - על פי בחירתו. על כן עלינו לנצל כל רגע בתבונה.

החיים לא קלים הם בכל מקרה, גם בלי שנקשה אותם זה לזה. הלא עדיף להיטיב איש עם רעהו בזמן הקצר אשר לנו, לכולנו, כל זמן שאנו מסוגלים, כל עוד אנו פעילים?"

"אם כך, על האדם לא לרצות עבור עצמו כלל?!" זעק יצחק.

"וודאי שעליו לרצות, אם בממון מדובר או דבר אחר, אך לא למען עצמו בלבד. כי כשהוא חושב אך בדרך זו, אזי אין גבולות לחמדנותו. לו היה

באפשרותו, היה כובש את העולם כולו. והרי ידועים לנו אירועים מעין אלו לאורך ההיסטוריה.״ אמרתי.

״הדברים שהעלית נשמעים הגיוניים אבל אנו נכשלים בביצוע.״ טען יעקב.

״הסיבה היא שקיים שלב שעליו לעבור תחילה, והוא – לימוד הנושא. וכדי ללמוד עליו לרצות לדעת, תחילה. ומוטב בשנות עלומיו. בלעדי כך עשוי האדם להגיע אך מאוחר מדי למסקנות הנכונות – בערוב ימיו. השכל כושל בגיל צעיר אבל הכוחות בשלים. השכל בשל בגיל מאוחר אבל הכוחות כושלים.״

״הבעיה היא שהרוב אינו מעוניין לדעת. הדעה הרווחת היא שבעולם זה, יש אך לשמוח לבלות וליהנות.״ אמר יעקב.

״ואף להתהולל.״ הוספתי. ״נכון. בלעדי הידע האדם עסוק ברדיפה אחר דברים אלה, ומוכן אף לשלם סכומים נכבדים להשגתם. בהגיעו לאחרית ימיו הוא מגלה, בהביטו לאחור על שנות חייו שפעל ועשה הרבה, אבל בסיכומו של דבר התהלך סחור סחור, ולמעשה ביצע מעט מאוד מהלכים משמעותיים.״ הצבעתי לעבר מגרש קטן בתוך הגן ובו ילדים קטנים ישבו במכוניות חשמליות אשר סובבו במעגלים ובכל פעם חזרו לנקודת ההתחלה. ״והרי אשר מתאים לילדים לא יאה למבוגרים. הנשמה היהודית מחפשת רוחניות ביתר שאת משאר האומות, בלי שהאדם הממוצע יהא מודע לכך בעצמו, ועל כן יחפש 'לפצות' את עצמו ב'אלטרנטיבה' הזמינה – החומריות והשתוקקות יתרה. ישנם אנשים בעלי מודעות גבוהה יותר, אבל ככל שהוא מתרחק, מסיבה זו או אחרת מתורתנו, הוא נוטה לפנות לתורות הזרות להשלמת החוסר. אם אך יאפשר לעצמו לבדוק את אשר לנו יופתע לטובה, שכן יידע בביטחון שדרך זו הִנָּה עצם מהותו.״

״וזאת יגלה בדרגת הסוד, הלא כן?״

"כפי שציינתי כל הדרגות חשובות." השבתי. "לגבי דרגת הסוד אומר כעת דבר שאולי יפתיע אתכם: אף אם האדם תיקן את כל אשר היה עליו לתקן וגם למד תורה, אבל אך בדרגות הפשט, רמז ודרש – יהא עליו לחזור בגלגול, ראה בשער המצוות לרבי חיים ויטאל זיע"א בתחילתו. וכן הרב יהודה אשלג, בתלמוד עשר ספירות בהקדמת פי חכם. כדי להשלים את החסר. שהרי גם דרגת הסוד היא חלק מהתורה, כפי שאמרתי. עלינו לעסוק גם בדרגה זו, ולפחות ב'טעמי תורה'. הלימוד בדרגת הסוד מושך אור רב, וחשוב ביותר בדורות האחרונים, ובדור זה במיוחד." ספר לשם שבו ואחלמה ספר הדעה חלק א' דרוש ה' סימן ג' אות ד' (עמוד 76) דיבור המתחיל "וכן עד"ז האריז"ל אשר הוא גילה" וכו'.

"עם כל הכבוד ל'טעמי התורה', לא קל, אברהם, בתקופה זו, הרצופה בפיתויים מכל הסוגים והכיוונים, לבחור בעשיית הנכון; וגם לא תמיד הנכון הוא הנכון, וזאת מגלים לפעמים מאוחר יותר, ולעיתים אף מאוחר מדי." טען יעקב.

"קל לתרץ, מאשר לאמץ דרך ארץ. האדם לא יטעה אם ילך בדרך שהתורה מכתיבה, יעקב." אמרתי. "כי הבורא, שברא ויצר את הכול יודע מה הנכון לנו. הרי חושינו והגיוננו מטעים אותנו."

"תמיד..?"

על השביל פסעו להן שתי נערות הלבושות בבגדים צנועים, כיאה לאלו אשר חונכו בבית בעל ערכים דתיים. יעקב ויצחק לא טרחו הפעם להביט לעברן, אלא אך לעוות את שפתותיהם קלות.

"אתם יודעים לבטח שביערות ובג'ונגלים חיות תרבויות מאוד מפותחות, נאורות, מתקדמות. האנשים שם חיים במערות או בבקתות קש, ובעזרת חניתות הם צדים את טרפם." אמרתי.

"מפותחות?! נאורות?! מתקדמות?!" התפלאו השניים. "הלא הם פרימיטיביים!"

"לא ולא." התעקשתי. "חלק מהשבטים גם מהלכים להם עירומים כביום היוולדם, ואף מזדווגים אלה עם אלה בלי אבחנה."

יצחק משך בכתפיו. "דבר אשר מחזק את אשר אמרנו – פרימיטיביים!"

"חשבו שנית." ביקשתי, ושמתי לב שחיוך דק המבשר הבנה עולה על שפתי יעקב. "פרימיטיביים – או סופר-מודרניים? הלא הם עברו מזמן את דרך החשיבה בעולמנו כאן הנראה בעיניכם כ'עולם הנאור', 'המודרני', 'המתקדם', שהרי הדעה הרווחת בקרב רובנו היא שככל שיצמצמו בבגדים ויהיו מתירניים – כך ייחשבו למודרניים יותר. מה דעתכם?"

תגובה לא נשמעה מפיהם, מאחר ששקעו שניהם בהרהורים.

"בערך בתחילת שיחתנו הצבעת, יצחק, לעבר העלמה אשר התהלכה כאן בלבוש חושפני. הלא תסכימו אתי שבעיני שוכני היערות ייראה לבושה כצנוע ופרימיטיבי?"

הנהון קל בראשם בישר את הסכמתם.

"בדורות הקודמים הלבוש היה צנוע, כדוגמת שתי הנערות שעברו לידנו כרגע. כיום הרוב דוגלים בדרך החופשית והפרובוקטיבית. 'האדם יצא מזמן מהמערות, המחשך, צרות האופק', אמרת, יעקב. אבל הרשו לי לשאול – הייתכן שבסגירת מעגל אנחנו דווקא חוזרים לשם..?"

"אתה קצת מגזים, אברהם!" התריס יצחק.

"דווקא לא כל כך, יצחק." אמר יעקב לאחר חשיבה קצרה. "דברי אברהם הסבו את דרך חשיבתי באופן שלא שיערתי. למעשה, את דרכי אנשי הג'ונגל והמערות אכן חזרנו ליישם בדרכים שונות, בלי שנהיה ערים לכך."

"נו באמת, יעקב." מחה יצחק. "בבקשה! תן לי דוגמא אחת!" התגרה.

"השפה הבוטה והגסה, האלימות, חוסר הכבוד העצמי ולזולת, הניצול, האנוכיות ועוד. גם מקומם של חלק מסוגי המוסיקה ה'מודרנית' יתאים יותר ליערות האפלים ולא לעולם האדם התרבותי."

"המוסיקה?!" התפלא יצחק. "מה יש לך נגד המוסיקה?!"

"חלק מסוגי המוסיקה, אמרתי, יצחק." הדגיש יעקב.

ניחשתי את כוונתו, אבל ביקשתי ממנו להבהיר והוא נאות.

"כשנכנסים למועדון ריקודים, למשל, נראה לנו שהגענו למקום מאוד נאור, חדשני, תרבותי, זוהר; אבל למעשה – זו אשליה והסוואה על האמת. כי הרי אם נעצור לרגע ונביט מהצד, נבחן ונשאל את עצמנו – מהם הדברים ההופכים את האירוע ל'עכשווי', נגיע למסקנות שלא ימצאו חן בעיני חלק מהאנשים: האורות הצבעוניים המוקרנים והנעים לסירוגין, הזיקוקים והנצנצים, העשן המשוחרר מהמכשירים ושאר האפקטים, וגם הבגדים הססגוניים של המפעילים וכן של הרוקדים, השתייה החריפה, הרעש האיום והמחריש אוזניים הבוקע מהרמקולים: הבסים העבים וההולמים הגורמים ל'עסוי לב', וכנגדם הטרבלים הדקים והצורמים; 'מנקבי תוף האוזן'. אבל אם נבטל את כל אלו ונשאיר רק את המוסיקה נטו הרי היא תישמע זהה בדיוק רב לזו אשר בג'ונגלים, או של האינדיאנים הרוקדים להורדת גשמים והדומים להם. גם הקפיצות ועיוותי הגוף של הרוקדים – כשלהם. מכאן, שאם נכניס את אנשי היערות למועדון מעין זה, הם ימצאו את עצמם בבית..."

"אבל מה פסול, בעצם, בלבוש חושפני?" שאל יצחק. "הלא המתלבשת כך שובה את עיני כל!" הוסיף בהצביעו לעבר עלמה בחלפה.

"נכון." הסכמתי. "אבל עליי לשאול – כשהגבר רואה אישה הלבושה כך – האם לדעתך מתעורר בו הרצון להכירה כדי לדעת את חכמתה, השקפותיה, מעלותיה וכדומה?"

יעקב הרהר לרגע טרם השיבו במקום יצחק. "אכן, רק מחשבה אחת, בלתי צנועה, לצערנו, עוברת בראשו... עליי להודות שלאישה הלבושה בצניעות, יש חן מיוחד..."

"כפי שלא ניתן להשלים את הרוחניות על ידי החומריות, כך גם לא ניתן להשלים את הפנימיות על ידי החיצוניות." הדגשתי.

"אבל מנגד, אברהם, קח בחשבון שאולי ישנן מהמתלבשות כך, המבקשות להרגיש טוב עם עצמן." שיער יעקב.

"כן, שמעתי נשים הטוענות כך." אמרתי. "אבל, אם הן עושות זאת עבור עצמן, מה דעתכם שאישה שכזו תתלבש, תתאפר ותתבשם בביתה, ביחידות, ותביט בעצמה במראה..?"

"אכן נשמע מגוחך..." הודה בחייכו.

"סוכך השקר עושה את מיטב יכולתו להאריך את ימיו." סיכמתי.

"לפי דבריך הבנתי שאתה פוסל מכל את הלבוש החושפני. מהי הסיבה?" הסתקרן. "אני מצפה לתשובה בפן המעמיק יותר."

"אסביר." אמרתי. "ידוע שיש לאכול בצנעה; כלומר, להשתדל שלא לעיני האחרים. מדוע?"

"הרי הדבר ברור, כי ייתכן שישנם אנשים רעבים המביטים ומצטערים על שאין ידם משגת." ראה מסכת כתובות דף ס"א עמוד א' דיבור המתחיל "אמר רב יצחק בר חנניא... הכל משהין בפני השמש" וכו'. **אמר יעקב.**

השפעת אנרגיות

"הרבה יותר מכך. כולנו מעבירים וקולטים אנרגיות - זה מזה וזה אל זה - אנרגיות חיוביות וגם שליליות, בדרכים שונות. למשל, מוכרת לכם ודאי שיטת הריפוי בעזרת כפות הידיים הנקראת 'הילינג'. הילינג, (מאנגלית Healing = הבראה, ריפוי, מציאת מזור) הוא דרך טיפול ברפואה אלטרנטיבית, הטוענת לריפוי חוליים וכאבים באמצעות כפות הידיים. לשיטה דמיון לשיטת הרייקי. תומכי השיטה טוענים כי ה"הילרים", המרפאים, ניחנים ביכולת מיוחדת לטפל ב"שדה האנרגיה הטבעי" של הגוף, וכך לרפאו. תומכי השיטה מקשרים בין ה"הילינג" בימינו, למרפאים שונים, כפי שמוזכרים במיתולוגיות של עמים שונים, ועוד. במקרה זה, העברת האנרגיה מתבצעת בדרך יזומה. מכאן ניתן להבין את פשר ברכת הכוהנים. עיין שער הכוונות למהרח"ו שער ה' מכוונת חזרת העמידה (נחוצה הדרכה לשם הבנה). שער המצוות למהרח"ו (רבי חיים ויטאל) פרשת עקב דיבור המתחיל "וכתב הרב המחבר" וכו'. אבל, העברת האנרגיות אפשרית גם בדרך לא רצונית, ואף על ידי ראייה ומחשבה. וכך, האדם החושק בדבר-מה, עיין בגמרא מסכת בבא מציעא דף ק"ז עמוד א' דיבור המתחיל "אסור לו לאדם שיעמוד" וכו'. וכן בספר "מגן אבות" להרשב"ץ על פרקי אבות פרק ב' משנה י"א. וכן בספר העקידה פרשת תזריע שער ס"א. וכן בספר חזון איש חושן משפט בבא בתרא סימן ס"א בליקוטים. כדוגמת המזון לעיל, מעביר אנרגיות של תשוקה וקנאה כלפי המזון, בלי להיות מודע לזאת בעצמו, ובכך פוגם בפנימיותו. האדם האוכל מזון זה עשוי לסבול ממיחושים בבטנו, במקרה הטוב." ראה ספר הברית חלק א' מאמר י"ז סוף פרק ג'.

"האם אתה מתכוון לומר שגוף חשוף של אישה קולט אנרגיות תשוקה מהגבר אשר מסוגלות לפגוע בה?!" תמהו שניהם.

"אכן, גוף חשוף, מובלט או מושך תשומת לב בדרך כלשהי, בכללו. הגבר הוא הפלוס, כפי שדיברנו, ועל כן הוא המעביר (אין זה אומר שהאישה לא מסוגלת גם). אם יעביר אנרגיות חיוביות – הרי המצב יהיה נהדר. זהר פרשת אחרי מות אות קכ"ו בפירוש הסולם. אבל בסיטואציה מעין זו הרי האנרגיות הן של תשוקה, שהן שליליות, מאחר שאין היא אשתו, בעניין שאישה כן תתקשט לבעלה ראה ספר חסידים סימן תתרפ"ד דיבור המתחיל "בירכתי ביתך" וכו'. וכך הן פוגעות בה, בהיות האישה המינוס, הקולטת ביתר שאת מהגבר. הדבר עשוי לפגוע בבריאותה – בגוף ובנפש. כעת תתארו לעצמכם לְמה גורמות

לאישה האנרגיות מגברים רבים, אנרגיות תשוקה ותאווה יצרית, וכן קנאת נשים אחרות, הנצמדות לגופה. החיות אינן זקוקות לבגדים. על בני האדם להתכסות כדי להתגלות. ספר בראשית פרק ג' פסוק כ"א וראה פירוש רבנו בחיי על פסוק זה. ואם בראייה – קל וחומר במגע. הפגיעה אינה אך באישה, אלא גם בגבר המביט בה מפני שזה חוזר אליו כ'בומרנג'. זהר פרשת פקודי אות תתמ"ה בפירוש הסולם. והאישה היא שגרמה לכך."

יצחק צחק. "האישה אכן תמיד יוצאת אשמה וגם מופלית לרעה. דבר זה אינו חדש. הנה לפנינו עוד דוגמא."

יעקב הנהן בראשו. "בזאת אני חייב להסכים. ישנן גם מצוות רבות המופנות לגבר, ואסורות לאישה. מדוע אסור לה להתעטף בטלית, להניח תפילין, לעלות לתורה, ועוד מצוות רבות שהגבר מצווה בהן?"

"מחשיבים אותה לנחותה מהגבר, ובכך פוגעים ברגשותיה!" הדגיש יצחק.

"הרפורמים והקונסרבטיבים וכיוצאים באלה נוהגים נכון – כשווה מול שווה! הלא כך?" שאל יעקב.

"הרם נא את כף ידך." פניתי ליעקב.

"לשם מה?" הוא התפלא אך מילא את בקשתי.

יצחק נענע בראשו לשלילה. "הנה הוא שוב מתחיל..."

"הבט באצבעותיך." הוריתי ליעקב. "וכעת תתאר לעצמך שבמקום אצבעות היו לך, באופן טבעי, כלים שונים: במקום אצבע אחת היה לך מברג, במקום השנייה היה לך עט כתיבה, במקום השלישית מזלג, וכן הלאה, וכך גם בידך השנייה."

"בסדר, מה אתה רוצה לומר בכך?" השתומם.

"האם היית נזקק, במצב זה, לכלים נפרדים מעין אלו, שלבטח מצויים אצלך בביתך?"

"וודאי שלא." הוא משך בכתפיו, "הלא כל הכלים אשר אני זקוק להם היו לי בכפות ידיי. אבל מה הקשר..?"

"הקשר הוא, שבדיוק כך הדבר אצל האישה. עלינו לזכור שהתפילין, הטלית, העלייה לתורה ושאר המצוות משמשות כ'אנטנה' להשגת האור. הם הכלי, האמצעי, ולא המטרה עצמה. כך גם הלולב בסוכות, המצות והקערה ובה המאכלים המיוחדים בפסח וכד'..." ספר דרך השם חלק ד' פרק שמיני במצוות הזמנים.

"רגע, רגע !" קרא יצחק "אנטנה..?!"

"הם הכלים הקולטים את האור, ספר שפת אמת על התורה פרשת בהעלותך אות תרמ"ו דיבור המתחיל "במדרש ה' חפץ" וכו'. כפי שאמרתי, האור שעובר אלינו."

"איך אפשר להבין זאת, אם בכלל?!" התפלאו שניהם. "הרי דבר זה לא נשמע הגיוני!"

"ותאמרו שאנטנה העשויה בסך הכול ממתכת וחוטים הקולטת שידורים אתם כן יכולים להבין?" שאלתי. "האם דבר זה נשמע הגיוני..? אבל אנחנו הרי יודעים שזה פועל. האמת חזקה מההיגיון."

השתיקה הפתאומית בישרה לי שאין לצפות לתגובה, ועל כן הוספתי, "עלינו להתרגל לרעיון זה כפי שהתרגלנו לאנטנת המתכת והחוטים."

"בסדר, ננסה..." אמר יעקב.

"ואני חשבתי שהלולב מסמל חרב נגד האויבים..." אמר יצחק בשקט.

"אם כבר הנושא הועלה, הרשו לי להסביר בעניין זה." ביקשתי. "כפי שאמרתי כבר, אנו מושפעים מששת הכיוונים – דרום צפון וכו', וגם משפיעים עליהם.

בחג הסוכות אנו מנענעים את הלולב (שיש ללמוד על מרכיביו, כוחותיו, השפעותיו ועוד) לכיוונים אלו, כדי לספוג מהאנרגיות החיוביות שבמרחבים השונים הקשורים לספירות בעת אמירת הקודים הנכונים שבתפילה בצירוף הכוונות ; אנרגיות הבונות את כוחנו ויכולותינו לעצמנו ולהשפעה לטובה על הכלל.

השווית, יעקב, בתחילת שיחתנו בין המצוות שלנו לבין הטכסים של הילידים באפריקה והשבטים הפרימיטיביים האחרים. אני מקווה שהבנת כעת את ההבדל שביניהם.״

״כן. העבודה עם האנרגיות החיוביות מצדנו, ועם השליליות מצדם.״
תלמוד בבלי מסכת חולין דף ז׳ עמוד ב׳ ״למה נקרא שמם כשפים״ וכו׳ ועיין במהרש״א שם וכן בפירוש הכותב בעין יעקב וכן בפירוש אור לישרים (יפרח) חלק ד׳ פרשת משפטים על פסוק ״מכשפה לא תחיה״.

״יפה, נכון.״ אמרתי. ״ועכשיו הבה ונמשיך בעניין שבו פתחנו : הגבר הוא הפלוס, כפי שאמרנו. הוא הנותן, המעביר, ועל כן קשה לו ביותר למשוך את האור מהבורא, והוא נזקק לכלים אשר ציינתי – הטלית, התפילין, העלייה לתורה עיין בספר מאמרי האדמו״ר האמצעי צמח צדק חלק ו׳ במדבר עמוד קכ״ב דיבור המתחיל ״וראיה לזה״ וכו׳. וכו׳. האישה היא המינוס, וכך, בעת היותה בבית הכנסת קולטת היא את האור באופן טבעי, בלי להזדקק לכלים אלו. אם היו הגברים והנשים יושבים יחד, היה קשה לגברים עוד יותר למשוך את האור.

תדר המשיכה וגילוי האור של האישה שונה מהתדר של הגבר ועל כן יש בימינו הפרדה גם בקרב העמים הלא יהודים, בעלי קהילות רוחניות כגון הסיקים בהודו המודעים לשוני בתדרים ולכן המדיטציות הקבוצתיות אצלם נעשות בהפרדה בין גברים לנשים. בדומה לזאת גם ביהדות וכך נכון. אם האישה תשתמש בנתונים הטבעיים שיש בה, היא תוכל להגיע לדרגות מאוד גבוהות.״ שמות רבה פרשה א׳ אות א׳ דיבור המתחיל ״מכאן אתה למד שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות״ וכו׳. ילקוט שמעוני רות סוף רמז תר״ו ״בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים ועתידין להגאל״.

הרוחניות שבאישה

"יוצא מזה, שהאישה נמצאת בדרגה רוחנית הגבוהה משל הגבר?!"

"זה תלוי; במקרים מסוימים, כן." הדגשתי. "האירוניה היא שאישה היא אמנם המינוס, השלילי, אבל היות שהיא מושכת ובכך מתמלאת באור בכמות גדולה באופן טבעי יכולה היא להיות יותר חיובית מהגבר. לכן בטבען בפוטנציה הן רגישות וגם אכפתיות יותר כלפי הכלל וכך, כשהן נוהגות נכון ודואגות להוציא זאת לפועל הן בוחרות במקצועות הומניים. עבודה סוציאלית, למשל, או אחות בבית חולים וכדו'. גם הלימודים שבתחום הרוחני מעניינים אותן יותר מאשר הגבר.

הרגישות אצלה באה לידי ביטוי גם נפשית ולכן היא זקוקה לתמיכה, לעידוד, לוודאות שהיא רצויה ונאהבת דרך מילים ומעשים מצד בן זוגה, ועוד." יש ללמוד את הכללים כיצד לשמור על נישואים מוצלחים. ראה הרצאותיו של הרב זמיר כהן ועוד מרצים אחרים באתר הידברות.

"והגבר לא?!" התרעם יצחק.

"ודאי שכן. כולנו, כולל הילדים. אבל האישה יותר מהגבר." עניתי.

"גם חושיה מפותחים יותר מאלה של הגבר." גמ' נדה דף מ"ה עמוד א' "ויבן ה' את הצלע מלמד שהקב"ה נתן בינה יתרה באשה יותר מבאיש". ובגמ' ברכות דף י' עמוד א' "אשה מכרת באורחים תחילה יותר מבאיש". בינה יתרה זו מתבטאת גם הלכה למעשה, שהרי הנער מחויב במצוות רק בגיל שלש עשרה מה שאין כן האשה כבר מגיל 12.
הוסיף יצחק "זה קשור..?"

"אני בטוח שכן." אמר יעקב והצטחק. "אך לפני מספר ימים שוחחתי בלחש עם חבר בסלון ביתי, לגבי עניין פרטי. באותו זמן שהתה אשתי בחדר אחר, ועל כן הופתעתי כשלאחר לכתו חזרה על כל מילה שנאמרה."

"יותר אין לומר 'אוזניים לכותל'." הצטחק יצחק. "יש לומר 'אוזניים לאישה'."

"חושיה אכן מפותחים יותר, גם בריח, בטעם ובראייה." אמרתי. "ולא רק זאת. היא גם חשה אינטואיטיבית ביתר שאת מהגבר, ועל כן קיים המושג 'אינטואיציה נשית'. שהרי אין במקביל מושג דומה עבור הגבר. בנוסף לכך האישה מסוגלת לבצע מספר פעולות בו זמנית." גמרא מסכת כתובות דף ס"ו עמוד א' ברש"י דבור המתחיל "שתים שלש וארבע בבת אחת" וכו'.

"הזכרת שלאשה, במיוחד, יש צורך לחוש שהיא נאהבת. הגדר נא את המילה אהבה." ביקש יעקב.

"לאור השיחה שהתנהלה עד כה, הדבר נהיר לך. המוכן אתה לנסות ולענות בעצמך?" שאלתי.

יעקב הרהר לרגע טרם השיבו. "היות שהגענו לעולם כדי לתת, האהבה האמִתית הוא דרך הנתינה, המבוססת על המשפט 'ואהבת לרעך כמוך'. במקרה זה אפשר לומר 'ואהבת לרעייתך כמוך'. אני צודק?"

"מרשים אשר אמרת." החמאתי. "ודאי שאתה צודק. אוסיף פרט שיש לתת את הדגש עליו: האדם נקשר לדבר כלשהו ואוהבו בשלמות בו השקיע את המרב. כך בתחביב, בעסק וכו', וכן בילדים. אם אך ישקיעו ההורים בנתינה ביניהם, זוגיותם תאריך ימים. כל דרך אחרת מבוססת על אנוכיות, ואינה מחזיקה מעמד. הייחודיות באהבה היָנה שהיא מאחדת."

"כיצד תסביר את העובדה שאף על פי שהאישה מקיימת אך מצוות מעטות – לא נוצרת אצלה תחושת 'לחם של בושה'? גם היא, הרי, ירדה לעולם לשם כך. הלא כן?"

"לגבר קשה יותר לבצע את המצוות מאשר לאישה: מצוותיו רבות משלה, וגם האגו הגברי שלו מפריע לו לבחור בין טוב לרע. האישה זכה יותר. האישה עדיפה על האיש בשלושה דברים א: היא לא צברה בחייה חטאים רבים של ביטול תורה שהרי היא אינה מצווה במצווה זו ובכלל לא מצווה במצוות שהזמן גרמן. ראה בנושא זה בספר ברכי יוסף לחיד"א סימן רפ"ד. ב: היא לא נכשלה בחטאת נעורים שהאיש עלול להיכשל בהם ג: היא עברה בימי חייה יסורים רבים שכיפרו עליה: צער לידה וצער גידול בנים מה שאין כן הגבר שאין לו אותה מידת הייסורין שכיפרו על האשה.
ולכן כתבו חז"ל כשרוצים לבקש רחמים על מישהו יזכירו את שם אמו ולא שם אביו וכמו שנאמר במסכת שבת דף ס"ו עמוד ב'. וכן דוד המלך אמר אני עבדך בן אמתך. ועיין בבן יהוידע ברכות דף נ"ה עמוד ב'. מלבד מצוותיה המעטות, עצם הצער והסכנה בזמן ההיריון והלידה, והוויתור מצידה על גופה החטוב אשר מתעוות עקב כך, ברוב המקרים לצמיתות (שהרי גופה חשוב לה מאוד, ועל כן היא נוהגת להתאפר, להתקשט וכו') מעניק לה 'נקודות זכות' רבות, וכך אין סיבה שתחוש ב'לחם של הבושה'."

"לאחר שמיעת השבחים על האישה קשה לי להבין מדוע הגבר מברך 'שלא עשני אישה'?"

"האישה פעילה מאוד וגם מסוגלת לסבול יותר מהגבר, בתחומים שונים שהגבר לא היה יכול לעמוד בהם. לדוגמא: ההיריון והלידה. היא גם נושאת על כתפיה הרכות עול ומטלות שהגבר החסון ביותר היה קורס תחתן. עלינו להבין, שמצוותיה, אף שהן מעטות, גבוהות וחשובות משל הגבר, עד כמה שהדבר יישמע תמוה." ראה קובץ מאמרים "מעמד האישה בעם ישראל".

"גבוהות?" התפלאו שניהם. "אפילו יותר מהנחת התפילין, למשל?"

"בהחלט." השבתי. "ולכן היא נקראת 'עקרת הבית', כלומר, העיקר של הבית. ושימו לב – וזו הסיבה שאינה מברכת 'שלא עשני גבר', אלא 'שעשני כרצונו', כי זה היה רצון הבורא, שזיכה אותה בכך. דבר נוסף: המילה 'רצון' והמילה 'שמו', כלומר שמו של הבורא, הן בעלות אותה הגימטרייה – 346. האישה בנויה לפי רצון הבורא וכך היא קרובה יותר לשורש. ראה הרצאתו של הרב מנחם שטיין "רוממות פנימיותה של האישה", באתר הידברות.
על כן משבחים את האישה במקורותינו רבות. למשל: פסוקי 'אשת חיל'

מלאים בשבחיה. יש רק להבין את הדברים נכונה. לדוגמא: כתוב 'דרשה צמר ופשתים'. המשפט נשמע תמוה ממבט ראשון. שהרי אסור הלבוש העשוי מצמר ופשתים יחדיו, ונקרא שעטנז. אבל כשנכנסים לעומקם של הדברים מבינים שאין הכוונה שהיא מערבבת ביניהם, חלילה, בקלות ראש, אלא שלהפך: גם אם ייווצר מצב של ניגודים, שבו הגבר לא ימצא פתרון, היא תצליח להפיק מהעניין לטובה. זו מהותה, ועל-כן הדברים מתחוללים בקרבה גם מעצמם: הביצית והזרע – שני הפכים היוצרים ברחמה את הדור הבא.

דוגמא למשפט אחר: 'איזוהי אישה כשרה? העושה רצון בעלה' מקומם ממבט ראשון. הכוונה היא: האישה בונה בתבונתה את רצון בעלה." ראה ספר ליקוטי שיחות של הרבי מלובביץ' ספר ב' כרך ב' עמוד 1069.

"נזכרתי בכך ששמעתי שהאישה משולה לדבש. מה פירוש הדבר?"

"ההסבר יהיה דומה לאשר אמרתי אך לפני כן: ידוע שרגלי הדבורה וכנפיה לפעמים נדבקות ונשארות בדבש, ואף על פי כן אין הוא טמא. הסיבה מעניינת ביותר: תכונתו של הדבש ממסה ומבטלת את כוחם של גופים זרים הנופלים לתוכו. דבר נוסף: הדבש מושך את כל החושקים בו, ולכן עלינו לשמור עליו היטב." ספר לבושה של תורה חלק א' עמוד ל"ט אות ח'.

"הבנתי את הנמשל." חייך יעקב. "הרגע נזכרתי שגם הגימטרייה של 'דבש' ו'אשה' זהה."

"נכון." אישרתי. "306. המשל עם הדבש מובא גם בפן נוסף: ידוע לך שישנה תקופה מסוימת בכל חודש שבה על הגבר והאישה לשמור מרחק ביניהם, וזאת כדי שיתגעגעו זה לזו וזו לזה. שלמה המלך אמר 'דבש מצאת אכול דיך פן תשבענו והקאתו'. ספר משלי פרק כ"ה פסוק ט"ז. כלומר, כשמתרגלים לדבר כלשהו, ואף אם אוהבים אותו מאוד, סף הריגוש ממנו הולך ופוחת."

"לאחר ההסברים הנרחבים הסקתי מסקנה מדהימה לגבי דבר שהיה לי כחידה זה זמן רב." אמר יעקב.

"שהיות שהן חיוביות מהגבר הן גם רחמניות, וכך נופלות בפח בשקרי הגבר?" שיער יצחק.

"אולי גם זה נכון." השיב יעקב. "אבל התכוונתי לעובדה שדי לאישה ממוצעת בבית שלֵו ונוח, מוקף בפרחים מלבלבים, שכן היא שוחרת שלום, שוויון והוֹגנוּת. הגבר, לצערנו, שואף לכבוש, מסכת יבמות דף ס"ה עמוד ב', דיבור המתחיל "אמר ר' אילעא וכו"". לשלוט, ועל כן המלחמות הנוראיות."

"פמיניסט!" קרא יצחק לעבר חברו.

"אין פסול באשר אמר יעקב." פניתי ליצחק ואמרתי. "התורה מקנה כבוד רב לאישה, מרבה בשבחיה ומקדישה לה גם תארים נעלים. המשך קיום בני האנוש הוא הרי בזכותן, בעיקר. מי שיכולים לגזול ממנה את כבודן הם הגברים בעלי הרוח המצרה והכובשנית וזו הבעיה; ולא משנה אם דתי הוא או חילוני. הדבר יכול להתבטא בבית, בחברה הכללית, בתעסוקה וכו'; וזו עוולה. למשל – אין שום הצדקה לכך ששכרה של האישה העובדת במשרה הזהה לשל הגבר יהיה פחות משלו."

"ניצול האישה הוא אכן מעשה נתעב." הדגיש יעקב.

"אציג דוגמא נוספת של ניצול." הצעתי והצבעתי לעבר מודעות בעיתונו של יצחק שהושלך, ובהן מתפרסמים מוצרים שונים.

"הייתכן שתמונות הנשים המעורטלות המופיעות לצד המוצרים מבהירות לנו שנשים אלו המציאו את המוצרים?"

"האמנם?!" התפלא יצחק.

"לא נראה לי..."

"ואולי הן בעלות המפעלים, או לפחות המנהלות?"

"גם אפשרות זו אפסית." ציין יעקב. "כמו-גם לא שהן זכו במוצרים אלו, וכהנה וכהנה רעיונות פרועים נוספים שנעלה, וגם לא הגיוני שהן שכחו את בגדיהן היכנשהו."

"אם-כן, הסבירו נא לי – מה בכלל הקשר בין התמונות למוצרים? שהרי לא ייתכן שהמפרסמים טעו, התבלבלו, לא התכוונו."

"הסיבה ברורה מאליה." אמרו שניהם.

"לדעתי זו גם דרך שטותית לפרסום, כי לא ייתכן שהמתבונן במודעות יתעניין בדרך זו כלל במוצרים." הוסיף יעקב.

"חומר למחשבה."

"אמרת לפני-כן שהאישה מושכת את האור באופן טבעי. קיימת כאן סתירה שאני מנסה להבין." פנה אליי יעקב. "שמעתי שאסור לאישה להיות בחברת גברים בבית העלמין. זהר פרשת ויקהל סעיפים כח-כט. מדוע לא? שהרי בהיותה מושכת אנרגיות חיוביות, הכוח החיובי יכול להועיל לכלל האנשים הבאים לשם, ובייחוד במקום שבו שולטות האנרגיות השליליות, אני משער?"

הבחנתי בכך שיצחק החל לפסוע הלוך וחזור ופניו מביעות תימהון.

"מה העניין, יצחק?" שאל יעקב אשר שם-לב לכך גם.

יצחק משך בכתפיו. "מדהים שאף לאחר מניית מעלותיה של האישה נכתב ש'נשים דעתן קלה'. תמוה, הלא כן?" גמרא מסכת שבת דף ל"ג עמוד ב'. וכן בספר שער מאמרי רשב"י פרשת שלח לך דיבור המתחיל "עוד מצאתי כתוב" וכו'.

חייכתי. "מעניין מאוד. שתי שאלות נכונות ולהן תשובה בעלת מכנה משותף אחד. אקדים ואדגיש שאין הכוונה כלל שהאישה טיפשה חלילה. וכעת להסבר: בהיות האישה המינוס היא אמנם מושכת, אבל תלוי מאיזה כיוון. אם היא מושכת מצד האור היא יכולה להיות חיובית. אבל אם תמשוך מצד החושך יכולה היא להיות שלילית. המצבים יכולים גם

להשתנות ולהתהפך חזור והתהפך בקלות ומכאן המילה 'קלה'. ואז האישה נמצאת בחוסר איזון המתבטא בתחומים רבים, קשים או קלים. למשל: המצב הקל המוכר לכולנו – היא תחליף בגדים רבים, עד אשר תחליט על האחד סופית – אם בבית ואם בחנות בעת הקנייה, וזאת כי תשאף לעשיית הטוב והנכון. דוגמא נוספת - מצבי רוחה המשתנים.

מכאן אתה יכול להבין, יעקב: היות שהאישה היא המינוס, היא אומנם מושכת, אבל את האנרגיות הנמצאות סביבה: בבית הכנסת תמשוך את החיוביות, אבל בבית העלמין את השליליות. ספר תפארת החנוכי פירוש על הזהר פרשת מטות דיבור המתחיל "ות"ח אמאי אסירן". הסבר מעמיק יותר אינני ממליץ כרגע. די אם אומר שכוחו של מלאך המוות נמצא בבית העלמין. היא עצמה לא עשויה להיפגע ביותר מאנרגיות אלו, בהיותה המינוס בעצמה, אבל היא כן עשויה להעביר אותן לגברים, בלא ידיעתה, ובכך לקצר את חייהם! על כן אין להביט בפני האישה בבית העלמין; וכך באה ההפרדה גם שם בין הנשים לגברים." ראה בזהר פרשת ויקהל אות כ"ח-ל"ב בפירוש הסולם.

"רגע, רגע! האם הבנתי נכון? האכן אתה מכליל את האישה ומלאך המוות בקטגוריה אחת?!" תמה יעקב.

"הישמר, אברהם!" קרא יצחק. "הפמיניסטיות תצאנה נגדך!"

"הביטו נא סביבכם." ביקשתי. "הגן שופע בצמחייה – מהדשא הנמוך ועד לעצים הגבוהים. ברחבי העולם מצויים צמחים הרעילים לנו, וכן נוספים המזיקים בדרך זו או אחרת. לעומת זאת ישנם המשמשים לרפואתנו, לתועלתנו, לתזונתנו. קיימים צמחים מלבבים המשמשים לנוי וגם האלה הטורפים יצורים מעולם החי. אבל כולם נכללים בקטגוריית עולם הצומח. כך גם כאן."

"הבנתי. הרשה לי להציג דימוי משלי." ביקש יעקב. "זוג חוטי החשמל המנוגדים מתאחדים באותו המקור עצמו."

"נכון, יפה. דבר נוסף: האישה מהווה כ'קיר חוסם חיובי לגבר', בהיותה מהצד 'השלילי החיובי'. למשל, הגבר עשוי לשכוח זמנים ולשהות מחוץ

לבית אצל חברים זמן רב מדי. האישה תזכיר לו שיש לו משפחה, גם.״
ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ״הדרת נשים״ באתר הדברות.

״ומה יש לך לומר לגבי הפרדה בין גברים לנשים במסגרות האחרות, מלבד בתי הכנסת ובתי העלמין?״

״מומלץ לעשות זאת, עד כמה שניתן, כדי שלא להיכשל בראייה או במחשבה, שעל השפעותיהן דיברנו זה מכבר.״

״המצבים המשתנים האלה מבלבלים אותי!״ הודה יצחק. ״במצב אחד היא קולטת מהגבר, במצב אחר היא מושכת אנרגיות יותר מהגבר, ובמצב שלישי היא מעבירה לגבר!״

״וישנו מצב נוסף,״ אמרתי בחיוך, ״שבו הם מעבירים זה לזו, ונוצרים ביניהם מעגלים סגורים של הרמוניה, שהרי עיגול פירושו שלמות.״

״עוד מצב?!״ קרא יצחק ״אני מרים ידיים!״

״ומתי זה?״ התעניין יעקב.

״ביום נישואיהם. בזמן הקידושין הגבר מקדש את האישה, ומברכים את שבע הברכות. כל ברכה סוגרת מעגל בין הגבר לאישה, ושורה עליהם הקדושה ספר תולעת יעקב סוד ברכת הנישואין, מהזהר פרשת תרומה אות תשפ״ט. ואז הם כגוף אחד, ואפילו אם הוא או היא יהיו בעתיד רחוקים זה מזו גיאוגרפית מרחק רב. על כן אם בהמשך, חלילה, האישה, בהיותה המקבלת, והראויה לגבר אחד בוגדת בו עם גבר אחר נוצר קצר עצום, הפוגע לא רק בה, בבעלה ובגבר שאתו הייתה, אלא אף בילדיה!״ גמרא מסכת סוטה דף ג׳ עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״אמר רב חסדא״ וכו׳ ראה בפירוש רש״י במקום וכן בפירוש מהרש״א על זה בסוף המסכת וכן בספר חידושי אגדות של המהר״ל מפראג על זה.

״ומה לגבי בגידות מצד הגבר?״

״במקרה שהוא בוגד, בנוסף על הקצר שנוצר בבית שהזכרנו, האישה, היות שהיא רגישה כפי שאמרנו, חשה את האנרגיות הזרות שנדבקו בגבר שלה והדבר גורם למרירות, ומכאן למריבות, לחוסר איזון ולחוסר ברכה

בבית, ועוד, ואף לבגידת-נגד מצידה.״ גמרא מסכת סוטה דף י׳ עמוד א׳ דיבור המתחיל ״ואמר ר׳ יוחנן כל המזנה״ וכו׳. וכן ראה פירוש המהר״ל מפראג על אגדות הש״ס במקום.

״אם כך הלא עדיף להינשא בנישואים אזרחיים או אולי אף להקים משפחה בלי נישואים כלל?״

״כן, למה להסתבך בכל ענייני הנישואים?״ הוסיף יצחק.

״סיבות רבות ישנן אבל אתמצת ואומר שרק בנישואין לפי ההלכה מתקיימת התחברות בין נשמות הגבר והאישה, ואז הם כאחד וזה דבר מאוד חשוב. בכל דרך אחרת הקשר ביניהם הוא גשמי בלבד.״ ראה ספר בנין עדי עד של הרב יוסף קרסיק הדן כולו במעלת הנשואין כהלכה. וכן הרצאתו של הרב זמיר כהן ״שבע ברכות״ וכן הרצאתו של הרב יצחק פנגר ״זוגיות וחיים מאושרים״.

״ומה תאמר לגבי הנישואין בין בני דתות שונות?״

״הנישואין בדרך כלל אינם מחזיקים מעמד. ואף אם כן, הדבר יוצר בעיות רבות בין בני הזוג, ילדיהם וגם קרוביהם. עלי להדגיש שלא מדובר אך בנישואי יהודים וגויים, שבו החשוב הוא הפן הרוחני, אלא שגם בין הגויים עצמם מדתות שונות. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן ״יהודי וגויה לאן?״ המפגש בין האש והמים מרושש את עצמיות השניים. ישנה גם סיבה מעמיקה ביותר: כל אומה קשורה למקורות אנרגיה שונים והמיזוג ביניהם, המקושרים לאנרגיות הסגול לבינם גורם לקצר, ועל-כן עלינו להישמר. זהר פרשת בראשית אות קס״ח – ק״ע. וכן בזהר פרשת יתרו אות תל״ב – תל״ו. דבר נוסף: עליהם לקחת בחשבון שהם גודעים ענף יסודי ומשמעותי מעץ שושלת עם ישראל שעליו אבותינו ואבות אבותינו שמרו בנאמנות מחמירה מזה דורות כה רבים.

משרד החינוך הגה בזמנו רעיון 'גאוני' – להפגיש בין תלמידים יהודים וגויים כדי 'לקרב לבבות', וזכו, בדרך זו, ל'הצלחה' רבה יותר מאשר ציפו. מפגשים כאלה ואחרים מוסיפים להתקיים עד היום והתוצאות הלא רצויות ידועות.״ ראה באתר ״הידברות״ את התוכנית ״מקום להידברות – נישואין של יהודיות עם מוסלמים״ בהנחיית אפרת לוי.

"אם הגוי מתגייר לא נוצרת בעיה, אני מבין?" שאל יעקב.

"אין בעיה בכלל." התערב יצחק ואמר. "מה דעתך שנגייר את כלל הגויים דרך מכתב, פקס, אימייל וכו', ונהיה עם אחד, ואז לא יהיו לנו אויבים..." חיוך קל ושובב נגלה בזווית פיו.

הצחוק בקע מפי יעקב ובידו הניע את כתף חברו בחיבה.

"חומר למחשבה." ציינתי. "יפה אמרת. החכם יבין שכפי שזה אבסורד, כך גם כל גיור שלא כהלכה המבוצע היום. חשוב ביותר שייעשה כיאות, ואז הגר כברייה חדשה. האלשיך הקדוש על התורה פרשת קדושים פרק י"ט פסוק ל"ג "וכי יגור אתך גר" וכו' דיבור המתחיל "אך הנה אחרי דברו" וכו'.

וכעת, הבה ונמשיך בנושא שהתחלנו." הצעתי. "ישנו דבר נוסף שחשוב להבין – האישה, שהיא המקבלת, מושפעת ביותר מאנרגיית הזרע של הגבר הראשון שאתו הייתה, גם אם לא הרתה לו; השפעה העוברת לילדים שייוולדו לה, אף אם תינשא לגבר אחר; כי האנרגיה של הגבר הראשון נשאר בה לאורך ימים! ספר שער הכוונות דרוש ו' מקריאת שמע דף כ"ג ע"א ד"ה "והנה כל הבנים". וכן בספר עץ חיים שער ט"ל דרוש ז' ח'. המדע עוסק במחקר בנושא זה; והרי מוכרת התופעה הנקראת טלגוניה." "טלגוניה" תיאוריה גנטית לפיה קיימת השפעה תורשתית של האב הראשון על ילדיה של האם מאב שני. ראה מאמרים ב The British Medical Journal- מתאריך 31.10.1896 עמוד 1352 וכן מתאריך 14.9.1901 עמוד 724. ניתן למצוא את המאמרים הנ"ל באתר משרד הבריאות האמריקני NCBI.

"אבל ישנן דעות מנוגדות בנושא זה, אברהם."

"תמיד חשוב לדעת מי הם הצדדים המנוגדים העורכים מחקר כלשהו, כמו גם סקר שנעשה. שהרי לכל צד יהיה אינטרס מסוים בדרך כלל. אבל התורה שלנו אינה אינטרסנטית, ועל כן עלינו לסמוך על אשר נאמר בה. המדענים המתנגדים יגיעו למסקנות הנכונות בסופו של דבר, גם בעניין זה. עליי לציין שהתורה מדברת לא רק על השפעת הזיווג הראשון אלא גם על הנשיקה הראשונה, עץ חיים שער ל"ט דרוש ט'. ואף על ידי הבטה." גמרא מסכת בבא מציעא דף פ"ד עמוד א' דיבור המתחיל "ר' יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי טבילה" וכו'.וכן בספר לשמוע בלימודים, דף ע"ט עמוד א' דיבור המתחיל "כל אחד הביא" וכו'.

יעקב הרהר לרגע לפני הגיבו. "מכאן אני למד גם מה טיבו של קרום הבתולין; ראה רש"י על ספר בראשית פרק י"ט פסוק ל"ו וכן פירושו של המהר"ל מפראג על כך בספר גור אריה. ומתקבלת המסקנה המתבקשת שלא ייתכן שהבורא ייצור דבר כלשהו לחינם, בלי תכלית. הוא קיים כדי להתריע לה, שעליה לשקול היטב במי תבחר מכלל הגברים כבן זוגה לחיים. ומובן שכך גם הגבר לגבי האישה. בעולם החי קרום הבתולין אינו קיים, מאחר שאין להם אפשרות הבחירה כמו לאדם."

"יפה אמרת." שיבחתי. "אכן אין איבר בגוף בלי מטרה, כפי שאין דבר שנברא כך סתם בכלל היקום הענק הזה. גמרא מסכת שבת דף ע"ז עמוד ב' דיבור המתחיל "אמר רב יהודה אמר רב", וכו'. המדע אט אט מגלה זאת."

"מדבריך הבנתי, אכן, שיש לשמור על נישואין בריאים. אבל לא קל להגיע לאחדות דעים עם האישה." טען יעקב.

"כן!" קרא יצחק. "פעמים רבות היא תצא נגד דעת הגבר. מה הפלא שנאמר שהיא 'עזר כנגדו', ועל ידי הבורא עצמו!" פרשת בראשית פרק ב' פסוק י"ח "אעשה לו עזר כנגדו".

"אמור לי נא, יצחק." ביקשתי. "מה היה קורה אילו גופנו לא היה מושפע מהגרביטציה?"

"הו! הלוואי והיה כך!" מיהר זה להגיב. "היינו יכולים לעוף כמו סופרמן!" הוסיף וקיפץ בפזמו את המנון הסרט.

"ולאיזו בעיה היינו נכנסים?"

"בעיה?" הוא התפלא. "למה שתיווצר בעיה?!"

"עלינו להבין שמלבד היות הגרביטציה מצמידה אותנו לקרקע, היא יוצרת מצב שבו הפעלת שרירינו הינה הכרחית; דבר המאפשר לגופינו להיות חזק, בריא וכשיר, שהרי אם לא כן היינו מבצעים את הפעולות בקלות רבה, דבר אשר היה גורם לשרירינו להתנוון, מלבד בעיות אחרות שהיו מתעוררות. עצם היות הגרביטציה 'נגדנו', היא באה לעזרתנו.

דוגמא נוספת: בני האדם זקוקים לדעה של האחרים השונה משלהם כדי לבנות את עצמם. השקפה זהה מובילה להשקפה קהה. ולכן...״

״רגע, רגע!״ עצר אותי יצחק. ״אם כך, סופרמן למעשה היה אמור להיות בעל מבנה גוף שמן ומנוון?!״

״אתה יכול להגיע למסקנות בעצמך, יצחק.״ השבתי, ופני יצחק אשר קדרו חשפו עצב עמוק.

״הוא מעריץ את סופרמן...״ הסביר יעקב.

״אני מצטער שאכזבתי אותך יצחק.״ אמרתי. ״לא לכך התכוונתי. וכעת, לעניין שלמענו העליתי את המשל: עלינו להבין שבהיות דעות הגבר והאישה שונות, הם בונים למעשה זה את זה.״ גמרא מסכת יבמות דף ס״ג עמוד א׳ דיבור המתחיל ״ואמר ר׳ אלעזר מאי דכתיב אעשה לו עזר״ וכו׳.

״אבל דרך החשיבה של האישה אינה הגיונית, בכלל!״ התעקש יצחק.

״כך תאמר גם האישה לגבי הגבר.״ חייכתי. ״לא מדובר כאן בצודק או בלא צודק אלא בדרך השקפה; שכן צרכיה, רצונותיה, דרכי פעולותיה ומחשבותיה שונות משל הגבר, וזאת יש ללמוד; כמו גם האישה על הגבר. כשעושים זאת, מכירים ומבינים את התכונות המאפיינות ואת דרך החשיבה של הצד השני. הגבר והאישה הֵנָּם שני הפכים המיועדים להשלים זה את זו ולא כדי שיצאו זה כנגד זו: המלח והפלפל – על-אף היותם שונים, הפכים ומנוגדים בטעמם, צורתם, מוצאם וצבעם – משמתמזגים יחדיו – מעשירים, משבחים ומרנינים לאין ערוך את הארוחה. וכך, במצב התקין האנרגיות החיוביות המועברות בין בני הזוג יוצרות רגשות שמחה, אהבה, איחוד וכו׳ המשפיעות לטובה עליהם ועל ילדיהם, כמו גם על ביתם בכללותו. במצב השני, חלילה, האנרגיות השליליות גורמות להפך.״ ראה שנית זהר פרשת ויצא אות קי״ג.

״מחלחל!״ הגיב יצחק בהצטמררו, והחל להלך הלוך ושוב. ״אנרגיות! כוחות חיוביים! כוחות שליליים! עולמות-העל! נשמות! טלגוניה! מה לי

ולזה?! כל מה שאני רוצה הוא ליהנות מכל דבר טוב שהחיים הקצרים האלה יוכלו להעניק לי!״

האיזון שבשילוב השניים

יעקב הנהן בראשו. ״דברי יצחק מעלים את השאלה שהתחבטתי בה מזה זמן רב: על פי תורתנו עלינו לעסוק ברוחניות וגם בגשמיות. השילוב הזה תמוה בעיניי, שהרי בתורות האחרות מאמינים בהפרדה ביניהן: על המעוניין לעסוק ברוחניות להתרחק מהגשמיות, דהיינו כסף, מותרות, נשים, בילויים וכדי. כך נוהגים הנזירים למיניהם במזרח הרחוק, וכן חלק מהכמרים בנצרות, למשל. מנגד, אם ברצונך לעסוק בחומריות – עליך להתרחק מהרוחניות כי לא ניתן למזג בין שני העולמות. הכיצד תסביר זאת?״

למולנו נגלו מספר פועלים שעסקו בתיקון קטע מגדר האבן אשר הפרידה בין הגן לחוץ. האחד עמל בערבוב המלט עם מים, חול וסיד, והאחר המתין לידו, כדי לשאת את החומר ליעדו. משסיים הראשון את ההכנה, העבירו לדליים. השני אחז בשני דליים, אחד בכל יד, וצעד לעבר הגדר.

״נראה, לכאורה, שהגיוני יותר היה שהפועל יישא את הדליים הכבדים אחד אחד, הלא כן?״ שאלתי. ״אבל מתברר שקל, נוח ונכון יותר לשאתם בזוגות. כך נשמר שיווי משקלו. וכעת השווה זאת לניקוד סגול, שדיברנו עליו. הא לך תשובה. דבר נוסף: כפי שיש להשתמש בחומרי הבנייה במידות הנכונות, כדי שהקיר יהא יציב וחזק, כך על האדם להשכיל לדעת למזג בין שני העולמות במידות הנכונות. זהו האדם המאוזן, ומכך – המאושר.״

"האם אכן ניתן בכל מצב להגיע לאיזון עליו מדברת התורה? הרי קיימים מצבים שבהם פועל האדם שלא מתוך בחירה חופשית." העיר יעקב, "משיכה לבני אותו המין, למשל."

"על פי התורה כל שונות כזו או אחרת ניתן לתקן, חד משמעית." משנה תורה להרמב"ם מדע הלכות דעות פרק ב' הלכה ב' וכן בסוף הלכות איסורי ביאה פרק כ"ב הלכה כ'. ראה עוד ספר אורחות צדיקים וכן ספר מסילת ישרים וכן תנועת המוסר לרבי ישראל מסלאנט וכן ספרי חסידות על שיטותיהם וגווניהם השונים ועוד ועוד. וכל אחד לפי נטיית ליבו יראה את הדרך לתיקון המידות. אמרתי בנחישות. "יש רק לרצות, שכן הרצון מנצח בכל תחרות. על אדם זה להבין שנטייתו זו נובעת ממעשים דומים מרצון, כלומר מבחירה חופשית, בגלגול אחר." ראה פירוש הגר"א על ספר יונה פרק ד' פסוק ג'.

"למה קשר מעין זה אינו רצוי?"

"אין איסור מפורש בתורה כשהדבר מתבצע בין אישה לאישה. רש"י מסכת שבת דף ס"ה עמוד א' "המסוללות - מתחככות משום תאות תשמיש". רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ"א הלכה ח' "נשים המסוללות זו בזו אסור וממעשה מצרים הוא שהוזהרנו עליו שנאמר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, אמרו חכמים מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושאת אשה, ואשה נשאת לשני אנשים, אע"פ שמעשה זה (שאישה נושאת אישה) אסור אין מלקין עליו, שאין לו לאו מיוחד והרי אין שם ביאה כלל, לפיכך אין נאסרות לכהונה משום זנות ולא תיאסר אשה על בעלה בזה שאין כאן זנות, וראוי להכותן מכת מרדות הואיל ועשו איסור, ויש לאיש להקפיד על אשתו מדבר זה ומונע הנשים הידועות בכך מלהכנס לה ומלצאת היא אליהן". [א"ה] מובן מדברי הרמב"ם שזהו אמנם איסור מהתורה אך לא מפני המעשה עצמו של אשה באשה, אלא מפני ההידמות למעשה ארץ מצרים ולכן לא לוקין על לאו זה. שתיהן הרי כלים לקבל, והאחת אינה מסוגלת למלא את רעותה, לא גשמית ולא אנרגטית, אבל מצב זה גורם לבעיות שונות. ראה שיחה בנושא מאת הרב זמיר כהן באתר הידברות. החמור הוא המגע שבין הגברים. בזרע מצוי הצופן הגנטי של כל גוף הגבר, כוח הנשאב מכל איבריו, ולכן גם עתיד לבנות גוף חדש; ועליו להגיע לכלי המתאים, שזו האישה. בדרך הכשרה והנכונה, כמובן, ולחדור לביצית, שהיא משולה לקרקע הפורייה לזרעי הצמחים והעצים. המדע עדיין לא מודע לכך, אבל כוחו האנרגטי של הזרע הוא יותר מכפי שמשערים. רמב"ם הלכות דעות פרק ד' "שכבת זרע היא כוח הגוף וחייו ומאור העינים וכל שתצא ביותר הגוף כלה וכוחו כלה וחייו אובדים הוא שאמר שלמה בחכמתו אל תתן לנשים חילך, כל השטוף בבעילה זקנה קופצת עליו, וכו' - אמרו חכמי הרופאים אחד מאלף מת בשאר חלאים והאלף מרוב התשמיש". כשנוצר המגע בין גבר לגבר, חלילה, האנרגיות שהם מעבירים זה לזה

גורמות לקצר, ובייחוד כשנפלט הזרע לבטלה ביניהם, לכן מדובר מפורשות בתורה על איסור משכב זכר (׳זכור׳) דווקא.״ ויקרא פרק ח׳ פסוק כ״ב ״ואת זכר לא תשכב משכבי אשה״.

״אבל זהו עניינם הפרטי, שאינו מפריע לאחרים! מדוע יוצאים נגדם?״

״תחילה, אדגיש שאין לצאת נגדם באלימות כלשהי, פיזית או מילולית אלא לנסות להביאם להבנה דרך הסברים. וכעת לטענתך: כפי שהורים נבונים לא יטענו ויאמרו ׳ילדינו הם שלנו, ואנו נחנך אותם כראות עינינו׳, שהרי אם יחנכו אותם לא נכון, ילדים אלה עתידים לפגוע בכלל האוכלוסייה - כך לא יכולים לטעון גם האנשים בכל מצב, וגם בזה ולומר זהו ׳עניינו הפרטי׳. שהרי האנרגיות הנמשכות, בכל מצב נתון, אם חיוביות הן או שליליות – משפיעות על הכלל. עם ישראל הרי ערבים זה לזה, נאמר. הקצר הנוצר במקרה המדובר משפיע לרעה לא רק על המבצעים ולא רק על הכלל, אלא שאף על העולמות העליונים, וחוזר אלינו כ׳בומרנג׳ משם. ראה בספר ליקוטי תורה להאר״י ז״ל פרשת בראשית וכמו כן בשער רוח הקודש תיקון כ״ג, איך שדימה את הפגם בחטא זה לפגם שבחטא אדם הראשון באכילתו מעץ הדעת.

זכרו את הדגם הראשוני – אדם וחווה, שעל פיו קבע הבורא, לטובתנו, שנלך לאורך הדורות; אחרת היה בורא שני גברים או שתי נשים מלכתחילה. לילדים נחוצים גם האבות וגם האימהות, כי הם משלימים את אישיותו, כל אחד מכיוון אחר. בכל דבר נחוצים גם ה׳פלוס׳ וגם ה׳מינוס׳, החשמל לדוגמא, ואזי התוצאה הראויה מתקבלת. במגנטים – קטבי הצפון והדרום, כלומר ההפכים, נמשכים זה לזה. הקטבים הזהים דוחים.״

״מה לגבי אמצעי מניעה?״ חזר יעקב בשאלתו לנושא הקודם.

״אין איסור במקרים מסוימים, שו״ת ציץ אליעזר חלק ט׳ סימן נ״א פרק ג׳. וכן בספר נשמת אברהם (מהדורה בתרא) חלק ג׳ עמוד קל״א. אם האישה הנשואה משתמשת בגלולות. על הזרע להגיע לכלי, לאישה, בלי גורם שחוסם מצד הגבר.

הקליטה או האי-קליטה על ידי גופה אינם יוצרים השפעה אנרגטית לרעה. בכל מקרה שמתעורר צורך יש לשאול פוסק הלכות בעניין."

יצחק התהלך לפנינו חסר מנוחה.

"מה מציק לך כעת, יצחק?" שאלתי.

יצחק נענע בראשו במרץ. "אתה משנה את הדברים כראות עיניך! תחילה אמרת שהגבר הוא הפלוס והאישה היא המינוס. והנה, האישה הופכת לפלוס, דווקא, בבית הקברות, בהשפיעה על הגבר! העליתי זאת לפני-כן אבל לתשובה מספקת לא זכיתי!"

"חשוב תמיד לדעת באיזו מסגרת אנחנו מדברים, אחרת הדברים אכן ייראו כך." ניסיתי את כוחותיי בהסבר. "היחס בין הפלוס למינוס, ואף לניטרלי תלוי ראשית כל במצב העומד מולם. אתן לך דוגמא: כשאישה, שהיא המינוס מניקה את תינוקה, הופכת היא במסגרת זו לפלוס, הנותן; והילד, שבמהותו הוא ניטרלי בין האב לאם – הופך הפעם להיות המינוס, המקבל. על כן צבעו של החלב הוא לבן, שהרי מטרת האם היא להעניק לתינוק בלי לרצות ממנו דבר בחזרה."

"אתה תוציא אותי מדעתי!" זעק יצחק. "אתה נוהג להשליך משפט סתום כפצצה, ולהשתתק! מה הקשר ללבן?!"

האנרגיות שבצבעים

"כל צבע מורה על מהות פנימית שונה, והיא החשובה." אמרתי קצרות.

"אבל המדע יודע שלמעשה אין מהות לצבע." אמר יעקב.

"יפה, נכון." אישרתי את דבריו. "הרי כבר דיברנו על כך שהעולם הוא אשלייתי ומכך גם הצבעים, ראה מאמר "מציאות או אשליה" של הרב דוד קליינר באתר הידברות. שהם התרגום של העין לאנרגיה רוחנית, או התדר המוקרן מגורם כלשהו; והאנרגיה מושפעת מכוחו הפנימי. כל גוון מבשר לנו על אנרגיה אחרת, ועל כן הגוונים כה רבים הם ושונים; אבל אתמקד במעטים מהם, שהם החשובים ביותר; וגם זאת, ברובד אחד. ישנן מסגרות אחרות ובהם לצבעים אחרים תכונות דומות יש המייחסים את צבע קו האמצעי (תפארת) לצהוב: הרמ"ק בספר פרדס רימונים שער הגוונים. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "סוד הצבעים על פי הקבלה באתר הידברות.. הלבן, ראה זהר אדרא רבה פרשת נשא אות ר"ט והלאה בפירוש הסולם. לבן=חסד=חיובי. אדום=גבורה=שלילי. ירוק=תפארת=קו אמצעי. ועיין בפירוש הסולם בהקדמת ספר הזוהר מאמר פקודא רביעאה סעיף ר"ט שצבע השחור הוא בבחינת מלכות דהיינו המקבל. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "שמירת הבריאות והצבע שבטבע". כפי שכבר הבנתם, מבשר לנו את הפלוס, החיובי. המדע גילה שדבר כלשהו המתורגם לעינינו כצבע לבן נראה כך מאחר שהוא מעביר חזרה את כל קרני האור המגיעות אליו. מכאן ניתן להבין שמהותו – לא לקחת לעצמו כלל, בניגוד לצבע השחור, הלוקח את האור לעצמו."

"כלומר השחור הוא המינוס?"

"לא. הרי אמרנו שהמינוס גם נותן, במסגרות מסוימות, וצבעו אדום. הדם, למשל, חיוני לגופנו. הוא מעביר את החמצן והמזון לתאים, ומחזיר את הפסולת ואת הפחמן הדו-חמצני. האש החיונית לנו והנוגדת את המים, אדומה ביסודה. היין שאנו מקדשים עליו אדום; וכך, בהיותו מינוס, הוא מושך את האנרגיות מהעולמות העליונים בעת שאנו אומרים את הקודים הנכונים המוצפנים בברכות; אנרגיות העוברות אלינו."

"מכאן אני מבין מדוע חל איסור לאכול בשר יחד עם מוצרים חלביים." אמר יעקב. "ערבובם יחד הרי הוא כ'שעטנז'."

"נפלא שחשבת על כך." אמרתי. "אקדים ואומר שהיום ידוע שהקיבה מפרישה מיצים חומציים המעכלים את הבשר. לחלב יש תכונה בסיסית הסותרת את החומצה. וכעת לפן המעמיק אשר העליתי: הבשר ספוג

בדם; וגם, בהיותו המניע את גופנו, הוא מדורג בקבוצת המינוס כשלעצמו. המינוס נע, חושף ומציג את עצמו. האלקטרון, למשל. היין תוסס, הדם שהזכרנו זורם.״

״האישה אוהבת להציג את חנה...״ הנהן יצחק בראשו.

״ודווקא עליה להישמר יותר.״ הוסיף יעקב. ״כעין ניסיון מלמעלה בשבילה שהיא צריכה לעבור. כעת אני גם מבין מדוע יש להתרחק מאישה בזמן נידתה.״

״אתם מגיעים למסקנות בכוחות עצמכם. נהדר. הבה נמשיך.״ הצעתי. ״החלב, להבדיל מהדם הזורם, נשאר סטטי, בתור הפלוס. על התינוק ליזום, לפעול, לינוק כדי לזכות בו. מזכיר לכם משהו?״

״כפי שעלינו ליזום ולפעול כדי לקבל את האור, הכוח החיובי...״ השיבו שניהם.

״כל הכבוד.״ אמרתי בסיפוק. ״דבר נוסף – אם החלב מחמיץ, ניתן עדיין לעבדו ולהפכו לגבינות שונות. קיימות אף גבינות המכילות עובש, ואף על פי כן ראויות לאכילה. לעומת זאת, אם הבשר מתקלקל – נשאר אך להשליכו. כוחו של החיובי נשאר לאורך זמן רב.״

״מדהים!״ קרא יעקב בהתפעלות. ״כפי שהכוח החיובי מעולם האין-סוף נשאר עד לאין-סוף! הכוח החיובי בעולם המוכר לנו הוא המס׳בָּב משם, ועל כן החיובי מנצח!״

״האם מכאן אפשר ללמוד שאת הכוח השלילי, הסטרא אחרא, ניתן להכניע..?״ שאל יצחק.

״זהו תפקידנו.״ זהר פרשת תרומה אות מ״א. אמרתי. ״הוא לא תמיד היה ולא תמיד יהיה. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נ״ב עמוד א׳ ״כדדרש רבי יהודה לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו״ וכו׳. כפי שכבר הבנתם ניתן לדמותם לצבע השחור שנראה כך כי הוא סופג את קרני האור. אין צורך להילחם בהם כפי שאין צורך לגרש את החושך. יש אך להדליק את האור, והחושך

נעלם מעצמו, ספר ערפלי טוהר עמוד ל״ט של הרב אברהם הכהן קוק זצ״ל. כי במקום שיש אור אין חושך. אוסיף הערה: גם הצבע השחור נחוץ לנו, במסגרות מסוימות, לקליטת האור. לדוגמא, התורה כתובה באותיות בצבע שחור. כך גם צבע התפילין ועוד.״

״ואוסיף משפט מטפורי ברשותך.״ ביקש יעקב. ״במקום שאין אור – החושך משתלט מיד. הבנתי את ההבדל שבין הלבן לאדום וגם לשחור, ועליו אני יכול להביא דוגמא: החור השחור בחלל החיצון – ׳שואב׳ את הכול, ואף את האור!״

״יפה.״ אמרתי. ״ואם כבר הגעת לכיוון השמיים, בוא ואשאל – מהו צבעם של המים?״

יעקב התבלבל לרגע: ״צבעם של המים? הרי אין להם צבע! הם שקופים!״

״ומה הקשר לשמיים?!״ נשא יצחק את קולו. ״אני משתגע ממך!״

״אתה אכן מקדים בליעה ללעיסה, לעיתים, אברהם.״ העיר יעקב בחיוך.

״המים שקופים כשהם במצב הצבירה הנוזלי, מצב הקיים על פני כדור הארץ. אבל מצב הצבירה של המים בשמיים הוא המוצק – הקרח. ידוע לכם וודאי שהקוסמוס מלא באין-ספור כוכבי קרח. ראה ספר המהפך של הרב זמיר כהן עמוד 36. ומהו צבעו של הקרח, הקיים בחלקו גם בעולמנו זה, כמו גם השלג?״

״לבן.״ השיבו שניהם. ״מהמם!״

״והמים מדורגים בתור הפלוס, החיובי. ׳מים חיים׳ ספר בראשית פרק כ״ו פסוק י״ט בפירוש האבן עזרא. ספר ויקרא פרק י״ד פסוק ה׳ בפירוש השפתי כהן של ר׳ מרדכי הכהן מגורי האר״י. הרי נאמר.״ הוסיף יעקב.

״וכעת הרשו לי להחזיר אתכם לעולמנו זה הקטן, ולהציג בפניכם דוגמא מאוד ארצית ושגרתית.״ ביקשתי. ״כפי שידוע לנו וכבר דיברנו, אם נחבר

בין חוט הפלוס למינוס במערכת החשמל – ייווצר קצר. והרי ידוע לכם מה צבעו של הפיח הנוצר?״

יעקב חייך. ״שחור. כלומר, בלי הנגד, הייתה כאן פעולת לקיחה למען עצמו!״

״כל הכבוד. בדיוק כך זה נקרא. קיימים ארבעה סוגים של רצונות: מצב אחד נקרא ׳רצון לקבל למען עצמו׳, כפי שציינת, ואז נוצר הקצר. על כן האדם החושב אך על עצמו – נהרס בפנימיותו. נחזור לחשמל – כדי שלא ייווצר הקצר יש צורך בגורם השלישי, כפי שדיברנו, הניטרלי בין החוטים ואשר גם נותן מעצמו לתועלתו, והוא נקרא הנגד.״

״כן, כן, תנור חשמל, נורה, וכו׳. כבר אמרת.״ הזדרז יצחק להגיב.

״בדומה לכך, האדם המקפיד שלא ייווצרו בו קצרים, נוהג לחשוב גם על האחרים.״ הדגשתי ״מצב זה נקרא ׳רצון לקבל על מנת לתת׳. פתיחה לחכמת הקבלה להרב יהודה לייב הלוי אשלג עמוד י״ז סוף אות י״א. כלומר, לקבל מהבורא פרנסה, בריאות וכו׳ וכך נוכל לפעול למען הזולת, וגם במצוות שבין האדם למקום, כפי שדיברנו. ולכן קיימות המצוות המורות את האדם לתת תרומה, צדקה, מעשר, עזרה לזולת וכו׳. באדם קיימת באופן הטבעי הדעה המוטעית שהמשכורת שבה הוא משתכר בכל חודש מגיעה לו ורק לו; שהרי טרח רבות למענה. אבל אם יעביר את עיניו סביבו, יבחין באנשים רבים העובדים קשה כפליים ממנו, תמורת שכר זעום ביותר. כלומר, אם הקב״ה היה מחליט, גם משכורתו שלו יכולה הייתה להיות מזערית מאוד. על כן על כל אדם להגיע למסקנות הנכונות ולחשוב, ולו מעט, על האדם האחר, ולעזור בדרכים שיש ביכולתו.״

״אהה!״ קרא יצחק. ״הרי אמרתי שנוהג אני לעזור ולתת!״

״והרי אמרתי שאתה אדם דתי.״ השבתי לו. ״כל הכבוד לך.״

הפעם נראה חיוך של סיפוק הנפרס על פניו.

"המצב השלישי נקרא ה'רצון לתת על מנת לקבל'. כלומר, אדם מסוג זה אמנם ייתן, אבל יצפה גם לתמורה כלשהי, גשמית או רוחנית."

"בסגנון של 'שמור לי ואשמור לך'." הנהן יעקב בראשו.

"יתרה מזאת." הדגשתי. "רבי שמעון אומר בספר הזהר שישנם אנשים שאפילו יטרחו ויבנו בתי מדרש ובתי כנסת וזאת לא במטרה טהורה למען הזולת, אלא כדי שיתפרסמו ויעריכו אותם ואת מעשיהם." זהר פרשת בראשית אות רכ"ט.

"עד כדי כך..!" העיר יעקב ויצחק השמיע שריקת השתוממות.

"אכן." אמרתי. "המצב הרביעי הוא ה'רצון לתת על מנת לתת', אבל בני אנוש אינם מסוגלים להגיע אליו בשלמותו, ועל כן הוא מיוחס לבורא שהרי הוא אינו רוצה בתמורה כלשהי כלל. וכך בני האדם פועלים על פי שלושה רצונות בלבד."

"מעניין אברהם. הנה המספר שלוש בא לידי ביטוי שוב. מדבריך אני למד שלכל אחד מאתנו יש את הרצון לקבל, רק שיש לכוונו לכיוונים הנכונים." אמר יעקב.

"בדיוק כך. זאת ועוד. כל אחד מאתנו נולד עם הרצון לקבל. אם תביטו בכפות ידיו של התינוק הנולד – תראו שהן קמוצות, וזאת מכיוון שהוא נולד ריק מאנרגיות, ורוצה לקבל ולהתמלא. קהלת רבה פרשה ה'. ולכן אנחנו נבחין שבשנותיו הראשונות הוא חושב אך על עצמו, ופועל לקבל בעד עצמו בלבד ; שהרי הרצון לתת הקיים בקרבו עדיין מוצפן ולא בשל דיו. משמתבגר עליו להבין שעליו גם לתת, וזהו תפקידם של הוריו לחנכו לכך, בדרכים שעל חלק מזערי שבהם דיברנו כבר." ראה הרצאתו של הרב אבי מזרחי "האויב הנורא בתוך ביתך" באתר הידברות. והרצאתו של הרב שלום כהן "עצור! גבול לפניך." וכן ראה את ההרצאות הנפלאות בנושא זה באתר הידברות מפי מרצים שונים, כגון: התכנית "מקום לשאלה" – העיתונאי דודו כהן מראיין את הרב זמיר כהן - חינוך ילדים. וכן, מקום להידברות – עם דוד כהן - מניעת אלימות בבית הספר.

הורים ומחנכים

"הבעיה היא שלרוב ההורים עצמם אין ידע זה. יש אשר אף מציגים השקפות מוטעות דרך טיעונים הנראים להם כמוצדקים, כדי להדריכו להיפוכו של דבר. 'עליך לחשוב אך על עצמך – אף אחד לא ייתן לך' וכדומה." אמר יעקב בראש מורכן.

הבנתי כעת מהיכן, כנראה, שאב יעקב את דעותיו אשר הציגן בתחילת שיחתנו.

"אני שמח שהעלית זאת. המצער הוא גם, שבנוסף לכך חלקם מחדירים לילד אמונות אנטי-דתיות; והילד, אשר מכבד את הוריו ואת דעתם - מאמין שאכן כך. רוב בתי הספר מסתפקים בדרך הפשט כדי להסביר את התכנים בתורתנו, ולכן התורה ובעצם התנ"ך בכללו הופך לארכאי, משעמם ואף דוחה, שיש לזלזל בו. שהרי אם נתרכז בסיפורים המוזרים שבו, דרך הכתיבה הגדושה 'בטעויות' – הוא אכן נשמע 'כאבסורד', גם עבור ההורים ואף בעבור חלק מהמחנכים, שכן גם הם למדו אך את הפשט, ברובם. אילו העמיקו, היו מגלים שכל הסודות המדהימים מוצפנים מעינינו, ורק לזה המתאמץ יש היכולת להבין."

"משאין להם את הידע והילדים שואלים, הם משיבים בתשובות מתחמקות כגון 'אסור לשאול יותר מדי שאלות', 'כשתגדל תבין'. אבל הבעיה היא, שגם כשהוא גדל הוא אינו מבין!" נשך יעקב בשפתו.

"הפתרון הברור הוא אחד: לימוד לעומק הדברים, והעברת הידע לאחרים. החשוב ביותר הוא החינוך הנכון עם המורים שהוכשרו לעומקיו של התנ"ך, ואז הילד מגלה את הפנינים והיהלומים שבו. בדרך זו רוכש האדם מילדות את המידות הטובות, הדרך ארץ והערכים. הבדל

בין מידות לדרך ארץ ראה ספר מדרש שמואל (די אוזידה) על מסכת אבות פרק ו' משנה ז' דיבור המתחיל "ואם נאמר שדרך ארץ האמור בכאן" וכו'. זהו השורש, ויש לטפל בשורש. תפקידם של ההורים הוא לשלוח את ילדיהם לבתי ספר המסוגלים לספק את ההכוונה הנכונה. ראה הרצאתו של הרב אהרן לוי "האם ניתן לחנך ילדים במאה העשרים ואחד?" באתר הידברות. עלינו להבין ולזכור היטב שישנו הבדל עקרוני בין השכלה לחינוך. השכלה מספקת ידע המוביל להישגיות ולתחרות. הקניית הערכים מותנית בחינוך הנכון, אחרת הילדים עשויים לנטות לביצוע מעשים לא ראויים. יצוין שלארגון 'הידברות' יש בית ספר המשלב בין השניים."

אנשים אחדים, בגיל הזהב, התיישבו על ספסל, דיברו ביניהם וגם האכילו את היונים. פרחחים צעירים ניגשו לעברם והחלו להציק להם. עוברי אורח נזפו בהם והם הרפו, ובהעלותם צחקוקים התרחקו מהמקום.

"אנחנו נוהגים בטעות להעריך את האדם על פי חזותו. אינני מתכוון אך ללבושו, וגם לא למראהו, התנהגותו, מקצועו וכדומה אלא שגם לגילו. אין לנו כל ידע על עברם של אנשים קשישים יקרים אלו. אינני מתכוון אך לפועלם והישגיהם, אלא גם לתרומתם לאנושות. הלא ייתכן ואף האחד מהם עמל רבות בתחום כלשהו אשר קידם, השפיע והועיל לרווחת חיינו היום. אילו ידענו, היינו רצים אליו, לוחצים את ידו ומודים לו על כך. אנחנו שוכחים לפעמים שהיו אף הם ילדים בעבר ושיחקו, רצו, קיפצו, הלכו לבית הספר, ושהוריהם נשאו אותם על כתפיהם. נדמה לנו לעיתים שהם היו במצב שהינם כרגע כל חייהם - חסרי ישע, נתמכים; ואף המילה 'מיותרים' עשויה, חלילה, להתגנב ולעלות במחשבתנו. בל נשכח שגם אנו נגיע לגיל ומצב זה, ביום מן הימים. הייתי ממליץ לכל אחד לבקר בבית אבות ולהרהר על כך."

"אכן, הקניית הערכים חשובה ביותר. לדעתי, היה יכול להיות נהדר אם את העקרונות הבסיסיים של הקבלה היו מלמדים בבתי הספר, ברמות המתאימות לגילי הילדים." ציין יעקב.

״אני בהחלט בעד.״ אמרתי. ״ואף אם משאלתך המבורכת שהעלית תתממש, אל להם להורים להסתפק בזאת. חובתם שלהם היא גם לחנכם בבית בדרך היושר והאמת. ספר משלי פרק כ״ב פסוק ו׳ ״חנוך לנער על פי דרכו אף כי יזקין לא יסור ממנה.״ וראה בפירוש רבינו יונה על כך. כדי להגיע לזאת, על ההורים לשמש כדוגמא לילדיהם. עליהם ללמוד ולנסות ולהבחין היכן הם עצמם יכולים להשתפר במידותיהם. לא נכון יהא לאדם לומר ׳כך אני ועל האחרים לקבל אותי כפי שאני׳. להפך, עליי להתאים את עצמי לאחרים. אגרת הגר״א ״ושואלין לאדם בדין ׳המלכת את חברך בנחת רוח׳.״ עלינו לתקן את המידות הרעות שבנו. הרגלים מגונים אינם נעלמים מאליהם. אדרבה – עשויים הם לגבור. היחסים הבריאים שבין ההורים הם המפתח ליחסים בריאים לילדים, הילדים ביניהם והילדים עם האחרים. על בעלי החברות השונות לשחרר את עובדיהם בשעות סבירות לביתם, כך שיוכלו, הם ועובדיהם להיות עם משפחותיהם. בדרך זו מושג שלום בית, וילדים שמחים ומחונכים, שיתרמו כל אחד בדרך שלו לעולם ; שהרי הם דור העתיד. לכן, עלינו ליזום שיחות נפש עמם, ולהתמיד בכך.״

״להורים יש את חוכמת החיים.״

״אין זה מספיק, לצערי ; לכן חובתנו לרכוש את הידע. אל לנו להתלהם עמם, כי אז משיגים את התוצאה ההפוכה. הנועם, הרוך, החיוך והסבלנות עושים פלאות. ספר משלי פרק כ״ה פסוק ט״ו ״ולשון רכה תשבר גרם״. וכן ספר קהלת פרק ט׳ פסוק י״ז ״דברי חכמים בנחת נשמעים״. דבר שיש לשים את הלב אליו : ישנם הורים המתעקשים להכתיב לילדיהם את המקצוע בו יעסקו בחייהם. דרך זו פסולה. הדבר נעשה לנו ברור כשמבינים שישנו ייעוד מסויים שעליו ליישם בגילגול זה, ונשמתו כמהה להגשימו.

כשאנחנו ניישם כל זאת, תיפתרנה מאליהן הבעיות החברתיות, הכלכליות, המדיניות, הביטחוניות וכל השאר ; כי כל אחד, מתוך הבנה ורצון כנים יבצע את תפקידו כיאות, ותיעלמנה גם השחיתויות והסקנדלים הגואים, עד כי הפכו לשגרה, ואף בחוג קברניטי המדינה ראה הרצאות בנושא בחירת מנהיג נכון באתר הידברות מפי מרצים שונים. וכמו-גם מנהיגי מדינות אחרות. מומלץ לראות את הסרט הדוקומנטרי INSIDE JOB״ על המשבר הכלכלי

העולמי בשנת 2008. כשם שאתם הבנתם כעת, על הכלל להבין שאלו נובעים מהסיבה שהעלינו – 'הרצון לקבל למען עצמו', שיש להפכו 'לרצון לקבל על מנת לתת' וניתן להגיע לכך מתוך הבנה, הפנמה, פעולה והתמדה.

הסטרא אחרא עושה את מירב המאמצים כדי להכשילנו בתקופה זו, בפיתויים רבים ושונים, המתאימים ונוגעים בנקודות החלשות הקיימות בכל אדם ואדם, המנהיג והאיש הפשוט כאחד, וכך גם האיש הדתי או החילוני, כי הוא יודע שסופו קרב. ספר "קול התור" להגאון מוילנא עמוד תקל"ב דיבור המתחיל "ובהיות שיודע הסטרא אחרא" וכו'. לכן עלינו להישמר כפליים.

כפי שאמרתי תחילה, הסקרנות "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה." גמרא מסכת פסחים דף נ' עמוד ב'. מביאה את האדם לידי הרצון לדעת, ומכך להעלאת שאלות, שאותן עליו להפנות לאלה המתמצאים בנושא. התשובות וההוכחות המושגות מביאות לידי הבנה. כשמבינים – יודעים. הידיעה מביאה להסכמה. ההסכמה מעוררת את האמפטיה המובילה לאלטרואיזם, שהיא המידה הנעלה ביותר: הרצון לפעול, לשנות, לתרום, להועיל למען הכלל; וכך מתבצעים הדברים על ידו ברצינות, באכפתיות והשלמות הראויה להם בשל סיבה אחת מהותית ויסודית – הם מתבצעים מתוך אהבה. ומה שנעשה מתוך אהבה, לא נעשה בשלמות בכל דרך אחרת. אעלה דוגמאות פשוטות ויומיומיות: הטיפול המסור שבא מתוך אהבה מטפח את צמחי הבית לפריחה טובה יותר. גם בבישול: אהבת הדבר ויותר מכך המחשבה המלווה שהאכילה תגרום לשמחה לאוכלים, גורמת לתבשילים להיות טעימים ומוצלחים יותר. עלינו לנסות ולהצדיק את עצם קיומנו בעולם זה; כלומר, להיות ראויים. אחרת, לשם מה, בעצם, נבראנו והגענו לכאן..?"

"כדי לתת, כמובן." אמר יעקב. "על המנהיגים ללמוד את העקרונות שפרסת ומכך להבין את חשיבות ערך האלטרואיזם והמעלות שבו ולאמץ זאת כדרך חיים. הלא כן?"

"בוודאי. לשם כך הם נבחרו ולא למען עצמם." השבתי. "נְכונות המנהיגים נמדדת בנְכונות נוהגם. עליהם להבין היטב שאין הם יכולים להתקיים כמנהיגים ללא העם הנושא אותם. על השמן הצף מעל המים להיות ער לעובדה שללא המים היה שוקע לתחתית."

"בדומה לכך גם בעלי המפעלים, מנכ"לי הבנקים וכל השאר." הוסיף יעקב.

"נכון." הסכמתי. "אבל היות שהערכים אבדו אנו ערים לתוצאות, לצערנו. הרשו לי להביע רעיון קצר למחשבה: הכנסת – מלשון כינוס, אחדות. הכנסת בנויה ממפלגות. מפלגה מלשון פילוג... האירוניה. אבל דעו לכם - די אף באדם אחד שיהיה בעל התכונות, המידות, החכמה והידע שיוכל לסחוף ולהוביל את הכלל לכיוונים הנכונים והרצויים. משנה תורה להרמב"ם ספר שופטים הלכות מלכים פרקים י"א וי"ב. שהרי היו מובילים חברתיים ומנהיגים מעין אלו לאורך הדורות. אברהם אבינו, משה רבנו, עזרא הסופר ורבים אחרים. ובהסטוריה הכללית: אריסטו, ניוטון, לואי פסטר ועוד. אבל כנראה איננו ראויים עדיין לזאת, כי אנו זוכים למנהיגים כפי שמגיע לנו. גמרא תלמוד בבלי מסכת ערכין דף י"ז עמוד א' דיבור המתחיל "זה דור דורשיו" וכו'. על-כך אוכל לומר – פני המנהיגים כפני העם."

"מדבריך אני מבין שגם ההחלטה על בחירת מנהיגי הדור נקבעת מהעולמות העליונים." הנהן יעקב בראשו.

"בכל דבר ודבר, ובייחוד בעניין זה, יעקב." אמרתי. עלינו להבין שלמנהיגים אין בחירה חופשית להחלטות הקשורות לעם. ספר משלי פרק כ"א פסוק א' "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו." אף על פי שכך ייראה, לכאורה, לעיניהם כמו גם לעינינו. הבורא הוא הקובע אותם דרכם. על כן, במקום לצאת לרחובות בהפגנות נגדם עלינו לפנות לבורא בתפילה ותחינה ובמקביל לבדוק ולשפר את מעשינו. כשיש לעם את הזכות לא חייבים המנהיגים להתחלף, אלא שגם אותם הנבחרים עשויים לפתע לשנות את גישתם ודעתם ויתייחסו לעם באותה המסירות כפי שנוהגים הם כלפי בניהם."

"או כפי שהגנן משקיע בשתילים." הסיח יצחק את דעתנו באומרו והצביע לעבר גנן שעסק בטיפול בצמחי הגן. "הלא כן..?" פסקנו משיחתנו והבטנו לכיוון. הוא שם לב לכך. "אני אוהב צמחים..." מיהר להסביר ומשך בכתפיו.

"דוגמא מצוינת, יצחק." השקטתי את מבוכתו. "אני שמח שהעלית זאת, כי זה יוביל אותנו בהמשך להסבר על צבע חשוב נוסף. הצמחים מאזנים את האטמוספרה. בהיותם דווקא במסגרת הניטראלי בעצמם, במהותם, אבל בנתינתם בדרך זו הופכים לחיוביים, במקרה זה."

גבותיו של יצחק התכווצו. "אתה שוב מתכוון לסבך אותי עם הסבריך?!" שאל.

"תיכף אפרט, והכול יהיה מובן." הבטחתי. "במשך היום צורכים הצמחים את דו תחמוצת הפחמן ופולטים חמצן. בלילה - ההפך הגמור – צורכים הם חמצן ופולטים דו תחמוצת הפחמן. כלומר, הם גם וגם, כפי שהאפס הוא בחלקו פלוס, וגם מינוס, וכפי שהזמן ההווה הוא, אפשר לומר גם עבר וגם עתיד. בלעדי הצמחים אין קיום לעולם החי וכן לאדם. וכך, אנחנו 'כורתים את הענף עליו אנחנו יושבים', כפי שנהוג לומר, בגדענו את העצים ברחבי העולם."

יעקב הרהר לרגע ואמר: "אני מנחש על פי דבריך על הצמחים שהצבע הירוק מורה על הניטרלי, הנכון הדבר?"

האנרגיות שבמתכות

"אדם חכם." ראה ספר קהלת יעקב (יולס) ערך ירוק. וכן בספר שמות פרק י' פסוק ט"ו "ולא נותר כל ירק בעץ" וכו' ראה תרגום אונקלוס ורש"י על כך. שיבחתי את הגעתו למסקנה הנכונה.

יצחק נענע בראשו לשלילה במרץ. "הצג דוגמא נוספת אשר תבהיר! מהר! לפני שאתפוצץ!"

"ברצון רב. על פי התורה ידוע שהמתכות מסווגות לחיוביות, שליליות וניטרליות. הכסף מסווג, על פי מהותו הפנימית לחיובי. ושימו לב – צבעו לבן. סוף ספר עץ חיים לרבי חיים ויטאל דיבור המתחיל "כי הנה נודע שיש באצילות שבעה מיני מתכות כסף וזהב וכו' כנגד ז"ק (שבעה קצוות: חסד גבורה וכו'). ראה עוד בקונטרס דעת חכמה שבסוף ספר קל"ח פתחי חכמה להרמח"ל. לעניין הצבעים ראה שנית זהר אדרא רבה פרשת נשא אות ר"ט והלאה בפירוש הסולם. לבן=חסד=חיובי. אדום=גבורה=שלילי. ירוק=תפארת=קו אמצעי. ועיין בפירוש הסולם בהקדמת ספר הזוהר מאמר פקודא רביעאה סעיף ר"ט שצבע השחור הוא בבחינת מלכות דהיינו המקבל. ראה הרצאתו של הרב זמיר כהן "שמירת הבריאות והצבע שבטבע". הזהב – לשלילי. שוב, אם נביט מקרוב, הרי נבחין שככל שהוא זך יותר כך צבעו נוטה לכיוון האדום. האם אתם יכולים להיזכר בחטא הגדול של עם ישראל שבו השתמשו בזהב דווקא?"

"חטא העגל." מיהר יעקב להשיב. "כעת אני מבין מדוע."

"אתה שוב מתמקד בפלוס ובמינוס! מה עם הכוח השלישי?!" צווח יצחק.

"אני מיד מגיע לזה. הנחושת היא הניטרלית, וצבעה ירוק, בטבע. וזאת משום שמתלבשת עליה שכבת פטינה. תחמוצת נחושת ירוקה הנוצרת עם הזמן על מוצרי נחושת וברונזה ישנים ועתיקים. (ויקימילון). ועכשיו שימו לב – אם ברצוננו לרתך בין הזהב לכסף – עלינו לעשות זאת בשילוב נחושת." כדי לחבר בין הזהב k14 או k18 לבין הכסף 925 אין צורך בחומר אמצעי בגלל שיש נחושת בזהב המחבר ביניהם. לעומת זאת כדי להלחים בין זהב k24 לבין כסף טהור יש צורך בחומר אמצעי המורכב בעיקר מנחושת.

"ידוע שהצבע הירוק מאוד מרגיע את האדם." ציין יעקב.

"הייתי אכן רגוע אם היו לי בבנק הרבה ירוקים..." פלט יצחק בשקט.

יעקב פרץ בצחוק. "אוי, יצחק, יצחק..!"

התאפקתי מלצחוק והמשכתי. "וכעת לאחר ההסבר הנ"ל – נחשו מאלו מתכות היו עשויים הכלים בבית המקדש, שהיה מרכז האיזון, וכל פרט וכל פריט שנעשה או שימש בו היה חייב להיות אף הוא באיזון?"

"מזהב, כסף ונחושת..?" העלה יצחק השערה.

"כל הכבוד." טפחתי על שכמו. "בדיוק כך."

"אני נדהם!" קרא יצחק "כבר אז הם ידעו..?!"

"הכול נמצא בתורתנו." הזכרתי לו.

"שכנעת אותי סופית שהפלוס המינוס וניטראלי הם אכן ביסוד כל הבריאה!" קרא יצחק בהתלהבות.

"וניתן על ידי הבנת יסודות אלו להסיק מסקנות לגבי סיבות המצוות בכללותן, אחרת עשויים אנו לשער, בטעות, שציווה הבורא באופן שרירותי. לאכול רק בהמה כשרה, למשל. גופנו וגם נשמותינו מושפעים על ידי המאכלים שמהם אנו ניזונים, הרי."

"גופנו גם בנוי מהדברים שאנחנו אוכלים." הוסיף יצחק.

"יפה מאוד, יצחק. נכון. ידוע שגם על פי הגוונים השונים שבפירות והירקות אנחנו יכולים לדעת שהאנרגיות בהם נבדלות - אנרגיות המשפיעות עלינו באופנים שונים, כשנאכלים על ידנו. כך גם בסוגי הבשר, וביתר שאת, כי הוא בדרגה גבוהה יותר מהצומח. הבעיה הֵנָה, שאין הוא מופיע בצבעים מגוונים, באופן משמעותי, מחיה לחיה, ועל כן מטעה לחשוב שאין הבדל בהשפעותיהן עלינו, אבל יש, ובייחוד על עם ישראל, שבגלל פנימיותו השונה מעמים אחרים, עליו להישמר יותר. חשוב להבין, שההשפעה השלילית אינה מתבטאת ביותר על גופנו כמו על פנימיותנו, נשמותנו, והיא היא החשובה, הרי. מבחינת גופנו – אתה לא עשוי לגלות שינוי כלשהו לפני האכילה ואחריה."

"אם כך, זו בעיה גדולה!" קרא יצחק. "איך אתה מצפה ממני לדעת מה טוב עבורי ומה לא?! הרי עשוי אני לאכול כל חיה הנקרית לפני!"

"והוא אכן..." החל יעקב 'להלשין' על חברו, אך מיהר להשתתק.

סימני האיזון בחיות

"יש להודות לבוראנו על שבא לעזרתנו ואיפשר סימנים, לאושרנו, כדי שנבחין, ונבחר את הנכון לנו." אמרתי. "חייבים להיות בבהמה שני סימנים מרכזיים, המורים על כך שהיא כשרה: מעלה גרה – תיכף תראו כיצד הפלוס, המינוס והניטרלי יוצאים גם כאן לפועל. הפרה, לדוגמא, אוכלת עשב, אבל אין גופה מתחיל בעיכולו מיד. לאחר שמתיישבת היא באופן נינוח מעלה אותו גרה - כעין 'דחייה' מצד הניטרלי – ורק לאחר הלעיסה המתבצעת בולעת אותו חזרה, ומתחילה בעיכולו. אין הדבר במקרה, כמובן, שהטביע בה הקב"ה תכונה זו. שלושת השלבים באים להורות שיש בה את האיזון. ניתן לראות גם את שני השלבים הראשונים כסגירת מעגל (והרי העיגול מסמל את השלמות) ומהשלמות יוצא השלב השלישי כשהוא מאוזן. עיין בספר משנה למלך (וואלי) ספר דברים פרשת ראה על הפסוק "זאת הבהמה" וכו'. ועוד בספר אור לישרים של הרמ"ק חלק ב' פרק מ"ג עמוד א'. הסימן השני הוא מפריס פרסה (שהיא עגולה), ראה בספר אהל מועד שער איסור והיתר נתיב א'. המהווה גם כנעל להגבהת הבהמה הכשרה מהקרקע. ספר ליקוטי שיחות (תרגום חופשי) להרבי מליובאוויטש כרך א' פרשת שמיני עמוד 212. שוסעת שסע – החריץ האמצעי בפרסתה המצביע על כך שיש בבהמה זו את ההפרדה בין הפלוס והמינוס, ראה בספר אור החכמה פרשת וארא עמוד י' דיבור המתחיל "והנה פרעה" וכו'. ושכפי שאין קצר בין שני חלקי הפרסה – כך אין גם במהותה. (מפריס

פרסה ושוסעת שסע הרי הם כיחידה אחת). חייבים להיות בה את שני הסימנים – אני מדגיש, ולא די באחד מהם, כפי שבחזיר, למשל. דבר נוסף שיש לתת את הדעת עליו: השחיטה חייבת להיות כשרה לפי הוראת תורתנו והיא גם ההומנית ביותר. ראה ספר "המהפך" של הרב זמיר כהן עמוד 154 "השחיטה היהודית". וכן הרצאתו של הרב זמיר כהן על פרשת שמיני, באתר הידברות. אציין שישנם אנשים החשים בטהרת המאכלים או טומאתם, ובדומה לכך גם לגבי כלים או מקומות. ראה הרצאתו של הרב בועז שלום פרשת תרומה באתר הידברות.

השוני שבין הדומם לצומח במראֶה הוא משמעותי ובולט. כך גם בין הצומח לחי. היות שההבדל החזותי שבין החיה לאדם הוא מצומצם, במכוון, על ידי הבורא, כך שנשקיע בלימוד כדי שנכיר את הפער ונפריד (שהרי ראה שמונה פרקים להרמב"ם פרק א' דיבור המתחיל "וכבר הקדמנו בזה הפרק" וכו'. יכול היה ליצור אותנו אחרת לחלוטין). הדבר מטעה חלק מהאנשים לשער שהאדם הוא אך חיה אינטליגנטית יותר, ומכך מסקנתם היא שהיות שהחיה מתייחסת בניצול המתבטאת אף באכזריות כלפי החיה האחרת, אין מניעה שיעשה זאת האדם לאדם אחר, ואף אם הוא בן לאותו הדת או הלאום, וכל-שכן במקרה שאינו. יהיו גם האלה שבאותה הנשימה יתייחסו לחיות כאל בני אדם, ויצאו נגד אכילת בשרם, כי מסקנתם, במודע או שלא במודע היא שכפי שאין לאכול מבשר האדם, כך אין לאכול מהחי. ספר הושע פרק י"ג פסוק ב' "זבחי אדם עגלים ישקון". ראה גם בקונטרס "חזון הצמחונות והשלום" להרב דוד כהן מתוך כתבי הראי"ה קוק זצ"ל. וכן הרצאתו של הרב בועז שלום על פרשת משפטים באתר הידברות. עליהם לדעת שגם לצמחים רגשות, אבל אין הם מסוגלים להביען באופן שנבין. אילו יכולו, היינו מצטמררים. ראה "חייהם המסתוריים של הצמחים" בספר המהפך 1 של הרב זמיר כהן עמוד 112. הכיצד היינו נוהגים אז? האם היינו יוצאים גם נגד אכילת צמחים?! כמובן שיש לטפל ולגדל את כלל עולם החי במסירות והגינות ולא באכזריות. במקביל, עלינו גם לזכור שכל אשר ברא ויצר הקב"ה, הוא עבור האדם." מדרש רבה קהלת פרק ז' אות כ"ח "בשעה שברא הקב"ה" וכו'.

"מה הבעיה באכילת מאכלים לא כשרים, בעצם?" התעניין יעקב. "ואני מתכוון לפגיעה בנשמותינו, כפי שציינת."

"הרשו לי הסבר מקדים." ביקשתי. "קיימות סיבות שונות, ואתמקד באחת מהן. ישנם מקרים שבהם נגזר על הנשמה של אדם, בשל חטאיה, להתגלגל, לתקופה מסוימת, בתוך דומם, צומח או חי. במקרה שלנו, הבה ונדבר על גלגולה בחי. אם חטאיה היו קלים, מתגלגלת היא בחיה כשרה. במצב זה אין הנשמה מפעילה את החיה. לחיה יש את הנפש אשר בה. הנשמה היא כתוספת בלבד. היא יודעת, במצב זה, שהתגלגלה בחיה לשם תיקונה, וגם עוברת את כל ייסורי החיה. סיום תיקונה הוא דרך האכילה של אדם כלשהו מבשר בהמה זו בצורה הכשרה, וזה כולל גם את הברכה לפני ואחרי, ואז היא עולה חזרה למרומים. מכאן אתם מבינים שזו מצווה, מצדנו, בעשותנו זאת. וראה כתבי האר"י ליקוטי תורה-פרשת ראה –"מצות השחיטה". ואגב כך ניתן גם להבין שהקרבנות שנעשו בבית המקדש איפשרו לנשמות המגולגלות בבהמות לעלות לרמות הגבוהות ביותר, ועזרו לסיום תיקונן, כך שזו הייתה למעשה זכות גדולה עבורן." זהר פרשת לך לך אות רצ"ט והלאה עם פירוש הסולם.

"ישנם המתנגדים לאכילת בשר מחוסר ידיעות אלו." אמר יעקב.

"נכון. אוסיף ואומר שחשוב שלא להשליך מזון שנותר והוא במצב טוב לאחר הארוחה, אם מעולם החי הוא או מעולם הצומח. ספר שאלות ותשובות "משנה הלכות" להרב מנשה קליין חלק ט"ו סימן ס"ד. לנו, החיים, תמיד תהיה ההזדמנות לשנות את דרכינו לטובה, לתקן, לקיים מצוות וכדומה. לנשמות המגולגלות בדברי המזון אין יכולת מעצמן, וזקוקות הן לנו כדי לזכות אותן. אציין נקודה חשובה למחשבה: הלא ייתכן שאנו עצמנו היינו מגולגלים במזונות באחד מגלגולינו הקודמים והצטרכנו לחסדי האחרים; ומי יכול להיות ערב לכך שלא נעבור זאת בגלגול הבא..? ראה בספר "דמשק אליעזר" פרשת עקב מה שכתב בשם ספר הקנה על בל תשחית המתייחס אל הנשמה המגולגלת.

עד כאן דיברנו על הגילגול בבהמה כשרה. במקרה שהנשמה חטאה חטאים נוראיים, היא מתגלגלת בתוך חיה לא כשרה ספר ויקרא פרק י"א פסוק ד' והלאה, וכן בספר דברים פרק י"ד פסוק ג' והלאה. ראה בזהר פרשת שמיני אות ק"ה והלאה. שהיא מצד הטומאה. ספר לחם הפנים של רבי נחמן מברסלב עמוד נ"ט אות צ"ח והלאה. חזיר, למשל, או חסילון, ועוד. די בחסילון אחד, לדוגמא, שבו התגלגלה

נשמה מעין זו, כדי לסבך ליהודי האוכלו את חייו. על-כן אנו גם מקפידים כל-כך בבדיקת תולעים וחרקים בפירות ובירקות.״

״כיצד ההשפעה המזיקה באה לידי ביטוי?״

״תלוי בנשמת האדם האוכל זאת. ככל שנשמתו גבוהה יותר, כך נפילתו נוראה יותר. אופיו עשוי, בהדרגה או מיד, להשתנות לשלילי באופן שלא זה הזמן לפרט את כולו, אך אביא מעט מכך. שיקול דעתו יהיה מוטעה, ליבו יוקשח מאכפתיות כלפי הזולת ספר ויקרא פרק י״א פסוק מ״ג ״אל תשקצו את נפשותיכם – ונטמתם בם״. ודרשו בגמרא מסכת יומא דף ל״ט עמוד א׳ ״אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם״ כלומר גורם לטמטום (אטימות הלב). ראה בזהר פרשת שמיני אות ק״ה והלאה. באופן כולל, או שירחם על האכזרים ויתאכזר לרחמנים ועוד, ועשוי להגיע אף למצב בו יבצע מעשים שליליים כדוגמת אותה הנשמה המעורערת אשר נכנסה בו. הוא לא יבין שזו הנשמה אשר בו הפועלת דרכו, אלא שיחשוב שכך השקפתו, רצונו, אופיו. הוא יכפור בכל הקשור לדת ותורה; שהרי הנשמה המפעילה אותו יודעת שאם יעסוק בזאת, האור החיובי הנכנס בו יגרום לסילוקה.״ עיין בספר קיצור השל״ה במדור ענייני אכילה עמוד מ״ז דיבור המתחיל ״יש רשעים המתגלגלים״. ובשער המצוות להאר״י ז״ל פרשת עקב דיבור המתחיל ״עוד יש סיבה שניתי״ וכו׳. ספר הגלגולים פרק ל״ה דיבור המתחיל ״אמנם הרשעים״ וכו׳. וראה בשאילת יעב״ץ חלק א׳ סימן ק״י שביאר שטעם המקובלים שאסור להרוג שום בעל חי שלא לצורך ואפילו כינה וכו׳ הוא משום סוד הגלגול.

״כלומר, אם רצונו לצאת ממצב נורא זה, עליו להתעקש ולעסוק בתורה?״

״בוודאי. מובן שעליו להקפיד במקביל לאכול כשר בלבד.״

״יוצא מכך, שאם מגלים אצל אדם כלשהו שינוי שלילי באופיו, יש לבדוק מתי מצב זה התחיל, ואם באותו הזמן אכל מזון לא כשר.״ אמר יעקב.

״בדיוק כך.״ השבתי.

יעקב הרהר לרגע לפני הגיבו. ״דבריך הביאו אותי למסקנה בפן שלא היה ידוע לי לפני כן.״

"פן? איזה פן?" תמה יצחק.

"סבלנות, יצחק, תרשה לי ואסביר." ביקש יעקב. "התורה מעצבת את אופיו של האדם, הבוגר כמו גם הילד, לא רק באופן הישיר אלא שגם בדרך העקיפה. למשל: כשהוא לומד לכבוש את יצרו ולדחות מאכלים שאינם כשרים ובוחר באלה הראויים לאכילה; כמו גם מתאפק מלאכול דברי חלב לאחר בשר הוא מתחנך לעצור את עצמו מלהגיב ספונטנית ולא אחראית כשמכעיסים אותו, למשל, שהרי תכונה זו אינה ראויה לבני האדם. האכן, אברהם?"

"נכון ביותר." אישרתי. "דוגמאות מעין אלה ואחרות ניתן להציג בשפע, דרך מגוון המצוות והנהגות שונות בעיצוב האישיות. לספינה נחוצה הרוח הנכונה במפרשיה כדי להוליכה ליעד הרצוי. והרוח הנכונה עבורנו הלא היא התורה."

"כל אשר אמרת עד עתה נשמע מעניין, אמנם." אמר יצחק, "אבל מה תשיב לאדם שיאמר לך שאף על פי כן, טוב לו כפי שהוא, שיש לו הכול, ואינו מוכן להשתנות, שאינו מוכן לקיים את המצוות? יעקב, למשל."

"אני כבר לא כל כך טוען זאת..." לחש יעקב.

"אציג בפני אדם כזה את אותו המשל שהפניתי כלפי צעיר אשר לא אהב ללמוד, ואת כל שעותיו הקדיש לחברים ומשחקים." אמרתי, והשתהיתי כדי להיזכר במקרה שהיה בשלמות.

"נו?" דרבן יצחק. "שוב השלכת פצצה והשתתקת!"

חייכתי אליו. "מיד, יצחק. ההסבר היה כך: ידוע לך שקיימות בבנק תכניות חסכון לטווח ארוך. אדם המחליט להשקיע באחת מהן עשוי, בהשקפה שאינה נכונה, להיכנס למפח נפש: הבנק מנכה לו סכום חודשי מסוים, נאמר ₪500, (אשר הוא עצמו החליט, אמנם, על השקעתו) סכום אשר יכול היה לקנות בעזרתו מותרות. אבל מה תהיה מידת שמחתו כשלאחר גמר תקופת החיסכון יזכה בכל הסכום אשר השקיע, פלוס

הריבית אשר הצטברה. בית הספר הוא כתכנית חסכון לטווח הארוך. באותן השנים על התלמיד להשקיע מאמץ וזמן בלימודים, אמנם; אבל בבגרותו יבין שכל אשר צבר בא לעזרתו והיה למענו, ואזי כל הדרכים הטובות פרוסות בפניו. כך גם כאן. העולם הוא כבית ספר. יש ללמוד את הכללים שבו, החוקים שלפיהם הוא פועל, ולנהוג על פיהם – כללים אשר אנחנו עצמנו הכתבנו בזמנו בעולם האין-סוף בשותפות עם הבורא, ושכחנו שעשינו זאת. הרווח בו זוכים אנו בסוף התהליך והסיפוק שאנו חשים בהחלט שווים את המאמץ. ואינני מדבר רק לכשנחזור לעולם האין-סוף, ואף לא לאחר חזרתנו לעולמות העליונים. גם החיים עלי אדמות נעשים נינוחים יותר, שמחים יותר, מלאים יותר. יש רק לנסות ולראות."

"כשאתה אומר 'עלי אדמות', האם אתה מתכוון על כך שיהיה לנו טוב אך בעידן המשיח?" שאל יעקב.

"אני מתכוון שיהיה טוב כאן ועכשיו, ואף לפני עידן המשיח." השבתי.

"עידן המשיח!" קרא יצחק בזלזול. "זה מושג הזוי! מה הדבר הזה בכלל?!"

"גם אני תהיתי ושאלתי את עצמי." הודה יעקב. "שהרי הדבר נשמע אבסורד, אם מסבירים זאת בגרסה הפשוטה. אדם מופיע רכוב על חמור לבן! אבל לאחר כל דבריך, אני מבין שיש גם כאן הסבר יותר מעמיק. אמת?"

"בהחלט, אני אענה כעת תשובה חלקית. מוקדם מידי לגבי השאר. נוכל להרחיב על-כך בהמשך. אך תחילה, הרשה לי לנבור מעט בעניינך הפרטיים. היש לך דירה?"

"כן, ברור." השיב יעקב והתפלא על עצם השאלה.

"האם היא מספקת אותך?"

"שוב הוא מתחיל..." פלט יצחק וטפח בכף ידו על ראשו.

"אה...ראה..." השיב יעקב במקוטע, "יש אמנם חדר לכל ילד, אבל..."

"היית רוצה לעבור לווילה?" הוספתי להקשות.

"אחת מהתוכניות שלי." הודה יעקב. "התעניינתי זה מכבר לגבי אפשרויות ההלוואות..."

"אם כך, לא נעים לי לפרוס בפניך את ההסבר." אמרתי.

"הבנתי שיש כאן עוד איזשהו חידוד, אבל עשה נא זאת." ביקש.

"כן מהר! זה משגע אותי!" תבע יצחק.

"בסדר." הסכמתי. "המילה 'חמור' באה מהמילה חומריות. האדם רודף אחר החומריות, ובייחוד בדורות האחרונים, בקצב הולך וגואה. הוא מוכן להיכנס לחובות כבירים, כדי להשיג את מטרותיו אלו, ומגיע הזמן שבו הוא מסיק שהוא למעשה עובד עבור הבית, עבור המכונית, הנסיעות, הבילויים ומותרות אחרות, ולבסוף חש את עצמו... בתור חמור..." אמרתי בקריצת עין.

שניהם פרצו בצחוק. "עד כמה שאתה צודק!"

"נכון להיום – החומר שולט בנו. ספר בית אלוקים של המבי"ט שער התשובה פרק י"ח דיבור המתחיל "ויש התייחסות". במילים אחרות – רוכב על גבנו, וזה חמור. עלינו להגיע לכך שאנו נשלוט בו; כלומר, שנראה אותו כאמצעי, כפי שהוא באמת. נכון להיום, הוא למטרה, להשגה כאן, עכשיו, ומהר. ההישגיות ב'אינסטנס' הפכה לשגרה, בתחום זה כמו גם בתחומים רבים ושונים. ישנם השואפים לרוץ בהאצה הגוברת אף על מהירות הזמן...

עלינו להבין, שיש לרכב על-גבי החומר, או החמור, על-פי הפסוק, ספר זכריה פרק ט' פסוק ט' "עני ורוכב על חמור". לצורך עניין זה."

יעקב עצר להרהר ואז הדגיש. "לאחר דבריך אלה וכן על כך שיש ללמד את הילדים להתחשב באחרים, הבנתי את טעותי, אברהם. עלינו לחנכם

לחלוק עם אחיהם בכל אשר להם, בהיותם האמצעי ולא המטרה. אבותינו ואבות אבותינו ידעו את הסוד. אין פלא ששיכנו את הילדים בחדר אחד: חדר הבנים וחדר הבנות, וכך הילדים אף השאילו האחד לשני והאחת לשנייה את הבגדים, הבושם, החפצים וכו'. הנה דבר נוסף שה'מודרניזציה' הרסה וקלקלה. כיום, פעמים רבות הם אף לא מרשים להוריהם להיכנס לחדרם."

"מצב אירוני, הלא כן?" שאלתי. "וביחוד וההורים הם הבעלים של ה'מלון חמש כוכבים' שהעניקו."

"אני חייב לשאול אותך, אברהם: מה יעשו ההורים שלכל ילדיהם חדר משלהם, כל אחד לעצמו, וכן שלל המוצרים שפינקו אותם בהם? שהרי לא סביר שנשנה זאת..?" שאל יעקב.

"נכון". הסכמתי. "אבל כן ניתן ללמד אותם להודות על אשר להם דרך הצגת דוגמאות אישיות. למשל: את הבגדים, המכשירים, הריהוט וכו' שלא נחוצים לנו, והם במצב תקין עלינו להעביר לנזקקים, ולא להשליכם למכלי האשפה. יש תמיד לזכור ולהזכיר לילדינו שלרבים, לצערנו, חסר את אשר לדידנו מיותר. כך מביאים אנו אותם להבנה ולהוקרה, ומעוררים גם את רצונם למסירת הצעצועים המיותרים להם, לדוגמא. מכאן הדרך לשיתוף אחיהם ואחיותיהם באשר להם הינה קצרה ביותר, וכך נמנעים חיכוכים רבים ביניהם, המתעוררים לרוב מתוך קנאה."

"יפה מאוד וכל הכבוד לשניכם. אבל לא הסברת, עדיין, אברהם, למה דווקא חמור לבן..?!" התפרץ יצחק בצעקה. "שיגעת אותי!"

"אני חושב שהבנתי." אמר יעקב. "דברת מעט אבל אמרת הרבה בעניין זה." הוסיף בפנותו אליי. "את סוד הצבע הלבן הרי למדנו. כשנבין שהוא אך אמצעי - נרכב על החומר, או החמור, כפי שנאמר, ונשלוט בו, ולא הוא בנו. אז ייהפך החומר לדבר חיובי, לטובה, למעננו ולמען הכלל. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צ"ח עמוד א' דיבור המתחיל "אמר רבי אלכסנדרי" וכו'. וכן ראה בפירוש המהר"ל מפראג בספרו נצח ישראל חלק ב' פרק מ' עמוד תשי"ב (מהדורת מכון ירושלים) בתחילתו.
אמרתי נכון, אברהם?"

"לא יכולתי לנסח זאת טוב יותר בעצמי." הודיתי. "יש להגיע לזאת, וטובה שעה אחת קודם."

"חכמה כה כבירה צבורה בתורתנו, לתועלתנו, בכל התחומים." אמר יעקב "על האדם להודות בכך שאין באפשרותו להגיע לנכון לעשייה בעצמו. שכלנו מצומצם ומוגבל מידי. ומאחר ומתעקשים, בגלל הגאווה לשלול ולכפור, רואים אנו את ה'תוהו ובוהו' סביבנו. הדברים תלויים בנו." ספר ישעיה פרק ס' פסוק כ"ב "אני ה' בעתה אחישנה." וראה במפרשים במקום.

"נכון מאוד." אמרתי. "מי שעיניו פקוחות, רואה עד כמה מתדרדרים חיינו, ובכלל, מצבנו במדינה. על הבן להבין שעליו לפנות לאביו ולהיות בקשר טוב עמו תמיד, ולא רק כשרע לו. ראיתי אנשים רבים הפונים לבורא לעזרה רק כשנכנסים למצוקות. כל עוד הדברים בחייהם התנהלו באופן התקין שכחו מקיומו כלל. נוסיף על-כך בהמשך.

אנשים מסוימים חושבים שהדתיים חיים בבועה. ההפך הוא הנכון. הסובב את עולמו אך בבילויים, מותרות והנאות העולם הזה נמצא בה – בבועת הריקנות והסרק. הוא אינו רואה מעבר לה, ואינו מעוניין לראות. אדם זה מתעסק בטפל ולא בעיקר. גופו החומרי מפעיל אותו במקרה זה, אבל נשמתו סובלת, כי רוצה ברוחניות, במצוות, בתורה. על כן, עד כמה שיגשים את רצונותיו דרך רדיפותיו אחר החומר – הוא לא ישבע. מדרש קהלת רבה פרשה ו' אות ז' דיבור המתחיל "וגם הנפש לא תמלא" וכו'.

על המבוגרים לאמץ ערכים חיוביים לעצמם, ולחנך לזאת את דור ההמשך, ילדיהם, מגיל צעיר, כך שיישאו בגאון את לפיד מורשתנו, יבינו מהי אהבת חינם, כיבוד אב ואם, שיוביל גם לכיבוד המחנכים, המבוגרים והכלל."

"כיבוד אב ואם הִנָּה מצווה חשובה, נכון?" שאל יצחק.

"ללא ספק." הקדים אותי יעקב ואמר. "זוהי גם אחת המצוות בעשרת הדברות. שמעתי שהשפע מהעליונים לילדים, מגיע דרך ההורים." ספר ליקוטי תורה להאריז"ל פרשת וירא דיבור המתחיל "ונחזור לענין, כי זהו מצות כיבוד אב ואם"

וכו׳. תנא דבי אליהו רבה פרק י״ט/כ׳ דיבור המתחיל ״פעם אחת״ באמצע הדיבור : ״כל אחד ואחד לפי שכרו של אדם אחר בא לעולם״ וכו׳.

״דבר זה נכון. זהר על ספר משלי פרק י״ז פסוק ו׳ ״עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם, פתח רבי אלעזר ואמר״ וכו׳. שלושה שותפים באדם, ביצירתו, כך כתוב.״ גמרא מסכת קידושין דף ל׳ עמוד ב׳ דיבור המתחיל ״תנו רבנן שלשה שותפין באדם״ וכו׳. הסברתי. ״אביו אמו והקב״ה; ועליו לכבד ביותר לא רק את הקב״ה, אלא שגם את הוריו, ולא משנה מה דעתו עליהם.״ ראה הרצאתו של הרב ינון קלזאן ״כיבוד הורים״ באתר הידברות. וכן הרצאתו של הר׳ דוד לאו ״כיבוד אב ואם״, וכן ״המדריך לחיים – כיבוד אב ואם״, של הרב יחזקאל מנת.

״שהרי אלו ההורים שהיו מתאימים לו ביותר בגלגול זה, כדי להביאו לשלמות הנחוצה לו, ולכן לא במקרה שנולד דווקא להם.״ אמר יעקב. ״אמת?״

״יותר מכך, יעקב.״ השבתי. ״עוד לפני בוא האדם לעולם, נשמתו בוחרת לא רק את הוריו, אלא שלמעשה את כל המתאים לו לגלגול. ספר דרכי יוסף צבי (דינר) בהקדמה לדיני אבלות עמוד קנ״ז דיבור המתחיל ״כל אחד בוחר מצב לעצמו״. זו הסיבה שמצוות ׳כבד את אביך ואת אמך׳ מופיעה בחמש הדברות הראשונות המתייחסות לבורא, ולא לחמש הדברות האחרונות המתייחסות לקשר שבין אדם לחברו. דבר נוסף - כשאדם מכבד את הוריו, הוא בהכרח לומד גם לכבד את הזולת.

הביטו נא בשתילים ובפרחים המקסימים סביבנו. השקעה רבה נדרשה כדי להביאם ללבלובם המרבי. האדם אוהב את הטבע. העציצים נוצרו כדי לאפשר לאדם הבאת הטבע לביתו; והרי הוא מטפל בהם במסירות.״

הפניתי את תשומת לבם לעבר ילדים אשר צחקקו בהשתעשעם בנדנדות, במגלשות, בקרוסלות ובשאר מתקני משחקים.

״ראו את התמימות והזַכות שבהם. ילדים הם כמו שתילי פרחים – ניתן לעצבם כפי רצוננו והשקעתנו. אנחנו הם אלו אשר הכנסנו אותם לביתנו, והם באחריותנו; ותלוי בנו אם יצמחו הם כגידולי פאר או כגידולי פרא.״

הורים צעירים הסיעו עגלות ובהן אוצרם היקר ביותר – תינוקותיהם.

״אם נשאל כל אחד ואחת מההורים מה הם מאחלים לילדיהם לכשיגדלו – משוכנע אני שיאמרו שרצונם שילכו בדרך היושר והאמת, בעולם שיהיה טוב יותר ושליו יותר. הדבר אפשרי. הכלים לחינוך דור חדש ונכון יותר בעולם מתוקן יותר הרי נמצאים בידינו. יש רק להשתמש בהם בתבונה; ואז את הפרחים המלבלבים נראה לא רק בגנים אלא בכל המרחבים, בעולם מושקע יותר, נקי יותר, נכון יותר.

אעלה נקודה שלדעתי היא חשובה: הסרטים והשירים בתחילת המאה הקודמת היו צנועים ותמימים במידה מרובה, וכך גם השחקנים והזמרים. אט אט סף הגירוי של הצופים הלך וגבר, כי כשמתרגלים לרמה מסוימת חפצים לעוד, כאן ועכשיו. היות שלא מקדישים לעניין את מלוא תשומת הלב והרצינות – רואים אנו לצערנו את התוצאות העגומות – בהשפעת הצדדים השליליים שבסרטי הקולנוע, ראה הרצאתו של הרב אורי זוהר ״הרצאה בפני סטודנטים לקולנוע״ באתר הידברות. בטלוויזיה ובמחשב, ובייחוד החשיפה לתוכניות הגדושות באלימות ופריצות המשפיעות לרעה על כלל הציבור, המבוגרים וקל וחומר הילדים, שכן הן מולידות ומאשרות הזדהות, ומכאן את החיקוי, וכתוצאה מכך וכן מסיבות רבות אחרות - משוטטים הילדים בלילות עד שמיעת ציוץ הציפורים בבוקר, והוריהם אינם מסוגלים להירדם מרוב דאגה ותקווה שיחזרו בשלום.

השיחות בין הילדים לבין עצמם הן רדודות, גדושות בדברי הבל ושטות, ציניות ולעג. הרצון לעשייה נכונה הוא כמעט אפסי, ועל כן מתוך שעמום ותסכול נוטים לשבור, להרוס ולקלקל כל דבר הנקלע לדרכם ברשות הרבים, ונגררים לעשיית מעשים המותירים אותנו פעורי-פה. הם אף לא יכולים בחלקם להעלות בראשם רעיון כלשהו לעשיית דבר חיובי במקום השלילי למען הכלל, כי לא חונכו לכך. ׳העולם שייך לצעירים׳ הוא המשפט השגור בפיהם. מחרידה המחשבה מה היה קורה אם אכן גורל העולם היה בידיהם; ויותר מכך – איזה סוג של ילדים יהיו מסוגלים הם עצמם לגדל ולחנך, לכשיתבגרו. אין זה סוד שההורים וגם המחנכים איבדו את השליטה עליהם. וכך – ׳קם הגולם על יוצרו׳.״

״לא כל בני הנוער הם כאלה, אברהם.״ העיר יצחק.

"נכון. לא יהא הוגן להכליל. ישנם בני נוער, לשמחתנו, שאינם מרעים וגם האחרים המסייעים ומתנדבים ובכך תורמים לחברה. הם אינם בולטים ולכן גם קשה לגלותם בקלות להבדיל מהסוג שהזכרנו לפני-כן, שיש מהם וגם ההצקות, ההשפלות והאלימות הינם מבחינת היתר מצדם, ביחסם אל המבוגרים וכן כלפי הילדים החלשים והשונים, שאינם מסוגלים להשיב מלחמה. הרי ידוע לנו אף על אותם הצעירים הנפגעים שלא יכלו לשאת זאת יותר ושלחו יד בנפשם. הקב"ה מגן על החלשים, ספר דברים פרק י' פסוק י"ח. וכן בתלמוד בבלי מסכת מגילה דף ל"א עמוד א' "דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים." וכו' **ואנו מצווים לנהוג בדומה.**" ספר דברים פרק י"א פסוק כ"ב "ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" ועיין במפרשים במקום.

"האלימות כלפי החלשים והשונים היא גם דרך המבטאת את ההשקפה האומרת שהחזק אוכל את החלש. בעיה חמורה שיש לתת עליה את הדעת בכובד ראש, לגבי הסובלים וגם האלה הגורמים לזאת." העיר יעקב.

"נכון. אקדים תחילה בעניין הסובלים: אסור להם לנסות ולהתמודד עם הבעיה לבדם." הדגשתי. "לשם כך קיימים ההורים והמחנכים, אשר מלבד פתירת הבעיה, מחויבים לעורר בילד את הערך והביטחון העצמי."

"הבעיה היא, שילד מסוג זה נמנע מכך מפאת הבושה." אמר יצחק בראש מורכן. "מלבד זאת, הוא נחשב ל'מלשן' בעיני האחרים."

"נכון, יצחק." השבתי. "אבל עליו להבין: א) הבעיה אינה בו, אף אם הוא שונה, בכל אופן שהוא, אלא שבאלה היוצאים נגדו. ב) מלשן הוא אדם המתכוון להרע, נקודה. והרי הילד המתלונן על שמציקים או פוגעים, אם בעצמו מדובר או בילד אחר, אינו מתכוון לכך. להיפך. פנייתו לעזרה יכולה לסייע לשני הצדדים: למוכה וגם למכה, כפי שתראו בהמשך. בדומה לזאת חובת כל אדם לדווח לרשויות על כל עוול, פשע וכדומה שנעשה כלפי אדם כלשהו; אם בעצמו הדברים אמורים או באדם אחר. עלינו להבין ולהפנים היטב: אין זו הלשנה. התרת המרורה נתונה בידי המתרה.

אוסיף נקודות חשובות: אל לו לילד המושפל או המוכה להאשים את עצמו, בתחושה האומרת שהוא הגורם שהביא את האחרים לצאת נגדו, כי הרי בריונים הם, המתאמצים להעלות את ערך עצמם הנמוך בכך שיבזו את החלשים, ורוב הסיכויים שהגיעו לזאת כי עברו גם הם מצוקות כאלו ואחרות, בדרך כלל בביתם, ועל-כן עלינו לרחם עליהם ולהפגין אמפטיה, אהבה, הבנה ואכפתיות כלפיהם אשר כה חסרים להם, ולהאיר את עיניהם לעשיית הנכון, לטובתם, ואסביר מדוע: רבים מהילדים שנחשבו לחלשים בילדותם הגיעו בהתבגרותם להישגים משמעותיים הדורשים חשיבה, התבוננות, ניתוח נתונים ותושייה. חלקם אף תרמו לשינוי לטובה בעולם - אם קטן הוא השינוי ואם גדול. על-כן אומר:

אל לנו להעריך את הילד על פי התגלותו לעינינו בהווה. ייתכן ויחולל תמורות מועילות בעתידו לרווחת הכלל.

אל לנו להעריך את הזקן על פי התגלותו לעינינו בהווה. אפשרי וחולל תמורות מועילות בעברו לרווחת הכלל.

האלימים, לעומת זאת, נשארו רדודים ברובם, מסיבה פשוטה: הם לא ידעו בילדותם שיש לתת, להעניק, לתרום לחברה, ואף לא לעצמם "אם אין אני לי מי לי", פרקי אבות פרק א' משנה י"ג. ועל-כן זלזלו בלימודים. חלקם אף התדרדר לפשעים. לשמחתנו ישנם גם מהם אשר בבגרותם הגיעו להכרת טעותם ותיקנו את דרכם. כעת הבינו היטב: המשגים אשר בוצעו על ידם היו נחסכים מלכתחילה אם אנו המבוגרים נבין נתון חשוב אחד: נחוצות לילד, כל ילד, את הגבולות בילדותו וכן בגיל ההתבגרות, אף שיציג את עצמו כ'בוגר'. עלינו לזכור שהוא עדיין ילד, הזקוק ואף מעוניין ומבקש, בסתר לבו, בנוסף לגבולות גם את ההדרכה, ההכוונה, וכן תמיכה ועידוד, ובעיקר אהבה, כי קשה לו ההתמודדות בגפו, ואפשר בהחלט לכנות זאת כ'משבר גיל ההתבגרות', או 'חרדת גיל ההתבגרות'. עלינו לעזור לו לגלות את כישרונותיו, דבר אשר יעלה את בטחונו העצמי.

הערה חשובה: אין לטעות בין אהבה לפינוק. באהבה ניתן להרבות, בפינוק יוצבו גבולות.

גם את העונשים יש לקחת בחשבון, כדי ללמדו לקח, מוסר, הוגנות, נאמנות, יושר וכדומה, וזאת - בסוגים, באופנים ובמינונים הנכונים, אני מדגיש, ויש להיזהר שלא להגזים, כי עלולים אנו מתוך כעס ליפול במלכודת הנקמה מצדנו, ואף שבילדנו מדובר, ובכך יוצרים פעולה הפוכה. והרי כוונתנו לחנכו בלבד."

"אני בהחלט מסכים אתך, אברהם, בנושא העונשים." אמר יעקב. "כי ברדיפה אחר 'טובת הילד' יש המקצינים לכיוון זה, ומסירים את כל המחסומים. גישה זו אך מזיקה לו ומנטרלת את הסמכות ההורית והמורית, ואת הכבוד כלפיהם."

"כדי לחדד את נושא הסמכות והכבוד אוסיף מבט מכיוון אחר: תתארו לעצמכם ששכרם של השופטים או חברי הכנסת היה דל והיו נאלצים לצאת לרחובות, להניף שלטים ולהפגין. האם לא היה גורם הדבר לגיחוך ולהקטנת ערכם בעינינו, ומכך גם את האימון בדבריהם ומעשיהם?"

צחקוק נשמע מפי שני החברים באמרם "בהחלט כן."

"חינוך נכון הוא המתכון, ומתחיל קודם כול ביראת הכבוד שעל התלמידים לרכוש גם כלפי המורים. אבל האם ניתן הדבר לביצוע, כשמלבד סמכותם שאבד וכמות התלמידים בכיתה שעלה לאין שיעור מבעבר, גם משכורתם של המורים נשחק והצטמצם? כיצד לדעתכם יתפקדו המורים בתנאים אלו, וכיצד לדעתכם רואים הילדים את המורים האומללים, הנאלצים אף לצאת להפגנות כדי לדרוש את זכויותיהם?"

"התשובה ברורה, לצערנו." הסכימו שניהם.

"אציין דבר חשוב: על ההורים לדעת שגם עליהם עצמם לכבד את המורים. כך גם הילדים לומדים לכבדם. דבר נוסף – על ההורים לנהוג

בתבונה, ולהתערב בענייני בית הספר, המערך הלימודי וכדומה עד גבול מסויים ולא מעבר לכך, לטובת הילדים. ולעולם, לעולם לא לנהוג באלימות – מילולית או פיזית כלפי המורים כפי שגם לא כלפי הילדים.״

״אכן, נחוצה לנו הסתכלות שונה, בוגרת, אחראית, אכפתית ושקולה בעניין זה כמו גם בנושאים האחרים, ואזי הדברים ייראו אחרת.״ אמר יעקב והפנה את מבטו לעבר צעירים אשר השתרעו להם על מרבדי הדשא וליוו את שירתם בפריטה על גיטרה. יצחק החל לפזם להנאתו את המנגינה. ״העולם יכול בהחלט להיות מקום נפלא כדי לחיות בו, אם אך נאפשר לעצמנו.״ הוסיף יעקב לאחר דקות התרשמות. ״יש לנו נוער נהדר, עלינו רק לכוונו לחיובי. אחרת, קל במצב זה להתדרדר לאלכוהול, סמים ולאלימות, ואכן רואים אנו זאת במועדונים, בבתי הספר, ברחוב, ולמעשה בכל מקום בו נדרוך, והמצב מחריף.״ ראה הרצאתו של הרב אבי מזרחי ״מרד גיל הנעורים״ באתר הידברות.

״גיל המרידה...״ פלט יצחק.

״ומה הוא בדיוק גיל המרידה?״ שאלתי.

״גיל העשרה, בדרך כלל.״

״הבה ונראה.״ הצעתי. ״וגם נבדוק את גווניו השונים. הזוכרים אתם את המקרה עם האם, הבת והגלידה? הילדה נמשכה אחר תאוותיה החומריות, ובמקרה זה לגלידה, מרדה באימה, ואף השליכה לעברה את הגלידה, אותה גזלה מאדם אחר. באותה המידה יכלה לירוק בפניה. האם, הבוגרת והשקולה, עשתה ככל יכולתה להביא את בתה האהובה להבנה. משלא הצליחה – הפנתה עורף והשאירה את ילדתה בודדה, אך הוסיפה לבחון את תגובתה בחשאי, בתקווה שתתעשת ותחזור בה מעקשנותה הילדותית; שהרי יקרה היא לה מאוד. משהבינה הילדה שאין היא מסוגלת להתקיים בלי אימה – הזדרזה ללכת בעקבותיה בקראה אליה בתחינה.״

״מסתבר שהמרדנות נמצאת בנפשו של האדם מגיל קטנות.״ אמר יעקב.

המרידה הגוברת

"והוא יכול להוסיף ולהתחולל אף מעבר לגיל ההתבגרות, ולא רק כלפי בני-האדם, כי בדומה לכך, רבים מאתנו מורדים גם בקב"ה, מתכחשים לקיומו ובזים לו, ונזכרים בו אך כשצרה נוחתת עלינו, ואף מאשימים אותו בה. ספר משלי פרק י"ט פסוק ג' "אִוֶּלֶת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו". זו לא חכמה להתעלם ממנו כשטוב לנו ולהיזכר בו אך כשרע. אז הוא לפתע קיים, ואף אשם באשר אירע. אבסורד, הלא כן? הוא מצדו עושה מאמצים אדירים, בדרכים שונות, כדי להביאנו להתפכחות ולהבנה. משגם דבר זה אינו עוזר – הוא מפנה אלינו עורף ומשאיר אותנו להתמודד עם הצרות והסבל הבאים עלינו בגלל עצמנו ובגלל חטאינו, המושכים אנרגיות שליליות כבירות, המשפיעות לרעה על כלל העם, בהיותנו נשמה אחת. הבורא הזהיר אותנו רבות על כך בתורה, ומנה את התוצאות החיוביות והשליליות אם נלך בדרך זו או אחרת. ספר ויקרא פרק כ"ו. וכן ספר דברים פרק ל' פסוק ט"ו. כל אשר אמר התגשם במלואו. סדרת "תורה מן השמים" חלק א' לקט נבואות של הרב זמיר כהן שליט"א. הבית הראשון נחרב בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. גמרא תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט' עמוד ב' דיבור המתחיל "מקדש ראשון מפני מה חרב" וכו'. הבית השני בגלל שנאת חינם. גמרא תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט' עמוד ב' דיבור המתחיל "אבל מקדש שני" וכו'. כל אלה קיימים לצערנו, היום. מה היה קורה אילו בית המקדש היה קיים היום, הרי ברור לכולנו. "כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו". תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א' הלכה א'. אבל למרות הכול אין הקב"ה שוכח אותנו, ילדיו, אלא צופה בנו, בתקווה שנחזור לשפיותנו. ולזאת נגיע, כשהצרות תהיינה

כה רבות וקשות, שלא יישאר לנו לאן לפנות אלא לאבינו שבשמים, משנה מסכת סוטה פרק ט. "בעקבות משיחא חוצפא יסגא ויוקר יאמיר הגפן תתן פריה והיין ביוקר והמלכות תהפך למינות ואין תוכחה בית הועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן ישום ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו מפני קטנים (מיכה ז') בן מנוול אב בת קמה באמה כלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו פני הדור כפני הכלב הבן אינו מתבייש מאביו ועל מי יש לנו להשען על אבינו שבשמים." ספר דברים פרק ד' פסוקים כ"ט, ל'. ואז הוא יאמץ אותנו שוב, שהרי כנפי השכינה ספר שאלות ותשובות "רב פעלים" לבעל הבן איש חי חלק א' סימן א'. פרושות עבור כולם."

"תחת כנפי השכינה יש גם מקום לכולם." הדגיש יעקב.

"וכדאי מאוד שנקדים לזכות במחסה מרווח תחתם." חתמתי

"אתה שוב מפחיד אותנו לחינם!" קרא יצחק.

"מה בעצם יקרה? כיצד הדברים יתרחשו?" שאל יעקב.

"אם אנחנו לא נשכיל 'לבודד' את עצמנו באופן החיובי, ספר במדבר פרק כ"ג פסוק ט' "הן עם לבדד ישכון" וכו'. כלומר שננהג כפי שעם ישראל אמור לנהוג, הקב"ה ידאג לכך שהעמים האחרים יבודדו אותנו באופן השלילי. כל העמים לא רק שיפנו לנו עורף, אלא שאף יצאו נגדנו באלימות גואה, וזה כולל את האלה הדרים בארצנו, בדורשם שנחזיר את ירושלים, בין שאר התביעות." ספר העמק דבר על התורה במדבר פרק כ"ג פסוק ט'. וכן בתהילים פרק ק"ה פסוק כ"ה "הפך לבם לשנא עמו להתנכל בעבדיו."

"אז מה? יש לנו צבא חזק, וגם כסף לאגירת מצרכים, בניית מקלטים, פיתוח נשק ועוד! נוכל להתמודד נגדם!" שלל יצחק.

"נוהגים אנו לסמוך על הממון, הצבא והעמים הידידותיים לנו. באיזה מצב נהיה אם לא נוכל עוד להישען על כל אלה, הרי ברור לנו." ספר הושע פרק ב' פסוק ז' ובמפרשים שם.

"גרוע ביותר." אמר יעקב. "עלינו להישמר מלהגיע לכך."

"אינני מסכים אתך." שלל יצחק את הדברים. "העלית כאן תיאוריה, ולא יותר מכך."

"כלל וכלל לא, יצחק." השבתי. "הרשה לי להרחיב מעט ולהסביר: אנחנו נמצאים בתקופה הנקראת 'עקבתא דמשיחא', ראה שנית בעניין עקבתא דמשיחא במשנה מסכת סוטה פרק ט', בנושא הצרות הרבות שיפקדונו ואז נפנה מבטינו רק לאבינו שבשמיים. המבשרת את הגאולה הקרובה, ומגבירה את הצורך להתייחסות רצינית בזכות הבחירה החופשית, באופן הראוי לכל אדם ואדם; והדבר קשה שבעתיים בעת הזו, כי ה'סטרא אחרא' פועל במלוא עוזו כדי להכשילנו, ונדרשת מאתנו ההתנגדות המרבית למזימותיו.

לצערנו, כשאין רוב העם נוהג כך, התוצאות המכאיבות מופיעות במישורים רבים ושונים, בהשפעתו. למשל, הוא גורם לנו לפעול על פי הלב, כלומר הרגשות, יותר מהנכון - המוח, המאפשר חשיבה מאוזנת; ומכאן נולד הבלבול במושגים: דבר שהיה ערכי בזמנו נחשב למאוס ולהפך; האמת נחשבת לשקר ולהפך; הטוב נחשב לרע וכדומה. פן נוסף: אני משוכנע ששמתם לב לכך שהאירועים מתרחשים במהירות מסחררת, ודווקא בצד השלילי: בכל יום כמעט נוחתת עלינו צרה חדשה, הגדולה בעצמתה וקשה מהקודמת, הבאה לידי ביטוי באסונות כבדים, גזרות, סכנות ועוד, הגורמים לסבל, מחסור, דוחק וכו', ומכאן לתחושות אי-צדק, תסכול, כעס, בהלה, צער וחוסר אונים; ועל כן אף נעשות טעויות למכביר. גם התביעות מהאויבים ומהגויים בכללם הולכות ומחמירות, ואנחנו נדרשים להתפשר ואף לוותר, כי הם מתחזקים ואנחנו נחלשים. ספר דברים פרק כ"ח פסוק מ"ג. בהמשך גם הגויים שבארצנו יצאו נגדנו בעוצמה שלא ידענו עליה. הדברים מתרחשים מאחר שניתקנו, רובנו, את עצמנו מהאבא, כלומר הבורא, ומעדיפים שלא להיות תחת חסותו. והרי הוא זה המזין אותנו באורו.

כבר הגענו להבנה שאין לנו לסמוך על אומות העולם; שהרי המנהיגים בעצמם אומרים 'אין לנו על מי לסמוך אלא שעל עצמנו'. כשנראה, בגלל ריבוי התלאות, המכות והכישלונות הגואות שגם על עצמנו אין באפשרותנו לסמוך, נבין את הנכון, עת נגיע למסקנה שאליה היינו

אמורים להגיע מאז ומתמיד: 'אין לנו על מי להישען אלא שעל אבינו שבשמיים'. הדברים כולם מובאים בנבואות. עליי להדגיש שעלינו להתייחס לנבואות ברצינות גמורה, שהרי התגשמו ומתגשמים אלו שניבאו את התקופה עד עתה ראה בספר שערי אמונה בהוצאת קעסט לייבוביץ' בעניין נבואות שהתגשמו. הרצאתו של הרב אליצור – "נבואות שהתגשמו". לטוב ולרע, מכאן שיש להתייחס ברצינות גם לכל דברי חז"ל ופירושיהם בכללם, שכן היה בהם מן הנבואה. ונקווה שלא תתגשמנה היתר, שהן קשות ביותר."

"אתה מוכן לפרט?" ביקש יעקב.

"לא! אני לא רוצה לשמוע!" צווח יצחק וסתם את אוזניו.

"בסדר." אמר יעקב. "נרפה מהן לעת עתה."

"אני לא רוצה לשמוע כי הם נכתבו רק כדי להפחיד אותנו!" אמר יצחק בהרמת קולו. "במציאות אנו רואים דברים אחרים! העובדה היא, שהעמים סביבנו נלחמים ביניהם ומשמידים זה את זה, ואנחנו שמורים! אמנם נכון, גם במדינתנו מציקים לנו ואף פוגעים, אבל אין להשוות בין הדברים! רמת החומרה אצלם היא עצומה!"

"לבטח ידוע לך כיצד פועל ההוריקן, יצחק. נכון?" שאלתי.

"ת... תזכיר לי..." ביקש.

"תרשה נא לי, אברהם." ביקש יעקב, ונעניתי ברצון.

"במרכזו חלל ריק והמצב שקט ורגוע, ואף ניתן לצפות בשמיים; אבל מסביב, בטבעת הכבירה עצמה, הסובבת סחור סחור - הרס טוטאלי. אבל ההוריקן אינו נשאר במקומו... נוכל להמשיל זאת למצבנו: בשלב זה אנחנו במרכז, ומסביבנו המהומה והטבח הנוראי. אל-לנו להיות שאננים, כי על פי ניסיון העבר והנבואות אנחנו יודעים לאן חותרים האויבים, בפנימיותם, להגיע, שהרי אברהם דיבר על כך."

"הגעת להשגות נפלאות, יעקב." שיבחתי. "הרשו לי לציין, שהרבנים, בהרצאותיהם, נמנעים בדרך כלל מלהציג את הנבואות הקשות באופן הקיצוני, כדי לחסוך בחרדה מהשומעים, וכך גם אני כעת. המעוניין לדעת יכול לקרוא בספרים המתאימים." ספר זכריה פרק י"ד כולו. גמרא מסכת יומא דף י' עמוד א' דיבור המתחיל, "אמר רב עתידא פרס שתיפול ביד רומי" וכו'. פסיקתא רבתי פרשה ל"ז סימן ב' שהכל מתחיל מארץ פרס. ראה גם הרצאותיו של הרב זמיר כהן והרב יצחק פנגר באתר הידברות בנושא נבואות אחרית הימים. וכן הרצאתו של הרב זמיר כהן "מהפכות בעולם האיסלאם".

"אני עדיין לא מבין כיצד הבורא, שכולו טוב, יכול גם להשפיע בצורה שלילית." פלט יצחק.

"הרי זה ברור." אמר יעקב. "הוא עושה זאת בדרך פשוטה ביותר – הוא פוסק מלהשפיע אור חיובי ובכך מאפשר ל'סטרא אחרא' את הפעולה. זהר פרשת ויגש אות ע"ג. שהרי לשם כך ברא אותו. כלומר, להכות כשצריך. נכון, אברהם?"

"בהחלט." אישרתי. "רק אוסיף נקודה שיכולה לשמש גם כנחמה: כל ה'תסריט' המחריד הזה לא חייב להתקיים, כי גזירות רעות ניתן לשנות לטובה. משנה תורה הלכות יסודי התורה פרק י' הלכה ד'. התרצות ההורים נמדדת בהתאמצות הילדים; וכך גם הבורא כלפינו. אנחנו נגיע לבניית בית המקדש השלישי, בסופו של דבר אם בדרך הרצויה והמהירה, או בדרך הקשה, המייסרת והמתמשכת. לאחר בנייתו תופיע ותתגלה הארה אדירה. תהיה זו תקופה של שגשוג, שלום, אחווה וכל הדברים שאנו מייחלים להם, כי זו תהיה ההזדמנות השלישית, בברכת הבורא. ספר ישעיה פרק י"א כולו ועוד. חשוב לציין שבזמן שלמה המלך, עת עם ישראל קיים את התורה כיאות, זכו ישראל ואיתם כלל העמים לשגשוג, פריחה ושלום כללי. מכאן ברור לכם לאחר שיחתנו הארוכה, שהדברים תלויים בנו. עלינו להקדים לעשות זאת כבר עכשיו, שהרי, מדוע להמתין עד לרגע הנורא ההוא, שחלילה עשוי להגיע, ואז לפעול? כי, למעשה, מי מבטיח לנו שלא ינחת עלינו כבר מחר..?"

"אני מאמין שאצלי זה לא יקרה..." פלט יצחק.

"אל תהיה תמים, יצחק!" געד יעקב בחברו. "אתה לא יכול להוציא את עצמך מהכלל! כשמגיעות הגזירות הן פועלות על כולם. הבט סביבך! המצב במדינה הולך ומחמיר, בכל התחומים! וגם, האויבים צרים עלינו ומתעצמים בכל יום שחולף, ואנחנו נחלשים! למה אתה מחכה - שהצרות תגענה אף לפתח ביתך?!"

"האם אתה מתכוון לומר... שהבורא מכה בנו כבר עכשיו..?!" התפלא יצחק.

הנהנתי בראשי. "דבר נכון אמרת עכשיו, יצחק. הבורא אכן מכה בנו, כאב הרוצה להעיר את בנו מתרדמתו. מה עושה האב, לצערו, כשהבן מסרב להתעורר? מכה בו בעדינות, ממתין ואז מכה חזק יותר. ממשילים את אשר קורה אתנו לצירי לידה המופיעים בהפסקות והולכים ומתעצמים עד ללידה הברוכה. ספר ישעיה פרק ס"ו פסוק ח' "כי חלה גם ילדה ציון את בניה" וראה פירוש המלבי"ם על-כך. וכן ספר הושע פרק י"ג פסוק י"ג "חבלי יולדה יבאו לו". וכן ישעיה ל"ז פסוק ג' "כי באו בנים עד משבר וכח אין ללדה." סטינו מהנתיב הנכון לנו, עם הסגולה, ואנו מוליכים את עצמנו שולל בהשערתנו שהדרך שבה בחרנו היא הנכונה. מבחינה רוחנית, אנחנו הולכים ומתנוונים. בסופו של דבר נהיה חייבים להתעשת, להתפכח ולעלות על המסלול הנכון. אתם לבטח יודעים שהזרע חייב להירקב באדמה טרם הצמיחה. נקווה שחוק זה לא יהווה משל כלפינו, לצמיחתנו. ניתן להגיע לצמיחה וללבלוב כבר עכשיו. קל ללכת בדרכים התועות ולתרץ לעצמנו שעלינו להשתחרר מה'פרימיטיביות' בעולם זה ה'נאור' ה'מתקדם' ו'המודרני'. לאחר שיחתנו אתה יכול להבין זאת. אין צורך לחקות את מעשי הגויים."

"לאחר נאומך הארוך אכן הגעתי למסקנה איזוהי הדרך אשר באמת פרימיטיבית." הודה יעקב. "נשאר לקוות שגם אנשים כדוגמת יצחק התקועים בדעותיהם ההרסניות והמובילות לתהום יתפכחו בהקדם."

"הרסניות?! אני?!" התרעם יצחק. "אתם מגזימים! ומה זה שייך למעשי הגויים?! לא אתפלא אם תבטל, אברהם, אף את ההמצאות והתגליות של הגויים, ותאמר שאין להשתמש בהן."

"מובן שצריך להשתמש, אבל בדברים הנכונים, המועילים והחיוביים למטרות הנכונות, ויש לרוב – בטכנולוגיה, ברפואה, במדע וכו'. הנה, בזכות הטכנולוגיה ותגליות המדע והרפואה ועוד, נכתב ספר זה." אמרתי בהצביעי לעבר הספר שבידי. "במקביל עלינו להיות ערים לעובדה שאף שקיימת קידמה בתחומים אלה, ישנה נסיגה בערכים, וכך, אף שיצרו דברים למטרה חיובית, רבים הסבו אותם לשימוש שלילי."

"אכן, כמה טוב שהמדע המתקדם בא לעזרתנו ומגלה את הנכון; ומדהים שאותו המדע, אך לפני שנים לא רבות הטעה את האנשים לחשוב שהוא סותר את התורה. כיום רואים את היפוכם של הדברים." אמר יעקב. "הבורא אחראי לפיתוח המדע ולתגליות המדהימות, כעין 'הזדמנות אחרונה' לנו כדי לנער אותנו ולהאיץ ולדרבן כל אחד ואחד לכיוונים הנכונים. הרצאתו של הרב יוסף בן פורת "התפתחות הטכנולוגיה". וכן "תורה ומדע – ארכיאולוגיה מקראית" בהנחיית אלעד קינסט עם הרב זמיר כהן ופרופסור אדם זרטל. וכן ההרצאה "ארכיאולוגיה ויהדות" של הרב זמיר כהן. לא לחינם קיימות המצוות. ואני מתכוון לא רק למצוות שבין האדם לחברו."

הבטתי בפני יעקב בהערצה, כשחיוך נסוך על פני. "כל הכבוד לך, יעקב. כעת יש גם בכוחך להאיר את עיני האחרים, ובכך לקיים את מצוות 'ואהבת לרעך כמוך' ברמה הגבוהה ביותר. פירוש הרמב"ן על התורה ספר ויקרא פרשת קדושים פרק י"ט פסוק י"ז "ואהבת לרעך כמוך וכו' יחפוץ שיזכה חברו האהוב לו בדעת ובחכמה". וכן בקב הישר פרק ה' על פסוק ואהבת לרעך כמוך וכו'. מצוות 'השבת אבדה' וכן המושג 'קיבוץ גלויות' מתייחסים גם לקירוב הרחוקים מהתורה, ראה ספר שערי תשובה של ר' דב בר בן שניאור זלמן בעניין חינוך דף ס"ב עמוד ב' אות נ"ג. וכן בספר הגיד לעמו של הרב בוגיד סעדון חלק ב' על הגדה של פסח עמוד ש"ב בפירוש פסח שני דיבור המתחיל "קיבוץ גלויות" וכו'. וכן הרצאתו של הרב זמיר כהן על פרשת השבוע – צו. שהיא המעלה הגבוהה ביותר שיכול האדם להגיע אליה. ראה זהר פרשת תרומה אות מ', מ"א. וכן בספר חובות הלבבות שער אהבת ה' פרק שישי דיבור המתחיל "וראוי לך, אחי, לדעת" וכו'. אין לאגור את הידע רק לעצמנו. נכון עושה האדם שרודף אחר הידע, ונכון עוד יותר יעשה כשיעביר את אשר למד לאחרים; אחרת לשם מה הוא לו? רק לעצמו? הרי זה גורם לקצר, כי זהו רצון לקבל על מנת לקבל, וגם על פי הכלל 'והגית בו יומם ולילה', ראה שנית רד"ק על ספר יהושע פרק א' פסוק ח',

ביאור הגר״א אדרת אליהו (שם). וכן מצודת ציון בתהילים פרק א׳ פסוק ב׳. **לא נכון לנהוג כך**. אני גאה בך. מה אתה אומר, יצחק?״

״יופי בשבילו.״ אמר יצחק קצרות.

״ומה אתך, יצחק?״ שאל יעקב.

יצחק משך בכתפיו. ״את המצוות שבין אדם לחברו הרי אני כבר מקיים. לגבי המצוות שבין אדם למקום –זו טרחה גדולה לבצע אותם.״

״ידוע לך בוודאי, שילדים קטנים, לעיתים, לא כל-כך אוהבים לצחצח את שיניהם ולהתקלח. ומה אתך, יצחק - האם אתה עצמך מצחצח את שיניך ומתקלח?״ שאלתי.

״כמובן! אבל מה..?״ התפלא יצחק.

״מדוע אתה עושה זאת?״ הוספתי שאלה. ״שהרי זו טרחה גדולה ובזבוז זמן..?״

״כי אני כבר לא ילד קטן! לא אהבתי לצחצח, אני מודה, כשהייתי קטן, ולא הסכמתי להתקלח אלא אם כן צורפו לאמבטיה צעצועי דינוזאורים! אבל עכשיו אני אדם גדול ומבין! איך אפשר אחרת?!״ שאל בתמיהה. ״שהרי זהו הדבר הנכון...״ הוא עצר לרגע כדי להרהר. ״הבנתי...״ הנהן לבסוף בראשו. ״הדבר הנכון שאני החלטתי לעשותו...״

״נכון מאוד, יצחק.״ אמרתי. ״אף-אחד לא הכריח אותך. אתה עושה זאת כי הגעת למסקנות הנכונות מתוכך. מסקנות נבונות מובילות להחלטות נכונות. בדומה לזאת, אם תחליט לבצע צעדים בתחום זה – הדבר יבוא גם מתוכך, מרצונך: לא בהשפעת הסביבה, לא בהכרחה, ועל-כן ה׳יצחק החדש׳ יהיה שלם עם עצמו.״

״אני זקוק לשהות, לחשיבה.״ אמר יצחק בגרדו את לחיו.

"וללמידה." הוספתי. "האדם יהא נדהם לגלות עד כמה הדברים מחכימים, ממלאים ומספקים ומכך מביאים לאושר האמִתי."

"בהחלט." הסכים יעקב. "לשמחתנו, מקומות ללמידה יש בשפע."

"אכן." אמרתי. "רק הרשו לי לצרף אזהרה קצרה – עליכם לחקור ולבדוק היטב תחילה, ולהתרחק ממקומות הדורשים מחירים מופקעים ; וגם, הרצון וההחלטה לתרום אמורים לבוא מהתורם עצמו."

"האינטרנט מספק מידע בשפע." אמר יעקב. "והוא בחינם."

"גם שם יש לנהוג במשנה זהירות כדי לבחור את הנכונים." אמרתי. "על אתר 'הידברות' אמליץ בחום."

"אבל... לא יישאר לי פנאי לכל זאת..." טען יצחק.

"במה אתה משקיע את זמנך הפנוי?" שאלתי.

"אני אוהב ללכת למשחקי כדורגל, לצפות בסרטים, לשחק שש-בש..."

הצבעתי לעבר החבורה אשר שרה בליווי גיטרה.

"האם אתה מוכן לפזם עמם שוב?"

"ברצון רב. את השיר המושר כעת אני מאוד אוהב." הוא ענה והחל בכך.

המתנתי עד סיום השיר, ופניתי אליו שנית.

"תודה, יצחק. שמתי לב לכך ששרת בקול ראשון, המוביל, ולא באחד מהקולות המלווים. מדוע?"

"מה השאלה בכלל?!" הוא התפלא. "הרי זה ברור! כך הרי אנחנו נוהגים, כששומעים שיר כלשהו ומצטרפים אליו! מה...?!"

"יפה. נכון, יצחק." הסכמתי. "וכך עלינו לנהוג בחיינו – לאמץ את העיקר, ה'קול' הראשי, המרכזי, המוביל. ה'קולות המלווים' חשובים אף

הם ותורמים להעשרה, להעצמה ולנעימות, אבל הרי לא נוכל להסתפק אך בהם, כי דרכם בלבד לא נוכל להשכיל לדעת מהו 'קול' המוביל בשיר."

"טוב, טוב, הבנתי הפעם את הנמשל. ואז... כשלומדים... חוזרים בתשובה..?!" נבעת יצחק ונרתע.

חייכתי אליו. "לא בהכרח. גם במקרה זה הרצון וההחלטה צריכים לבוא מאתנו בלבד."

עיני יצחק נפערו. "ואם יחליט שכן – עליו לעשות זאת בבת אחת, ולהיות... כמוך?!" שאל בהצביעו לעבר הכיפה שחבשתי.

הנעתי בראשי לשלילה והתכוונתי להשיב, אבל באותו הרגע הבחנתי בספורטאים הרצים בקצב אחיד. יעקב וגם יצחק הפנו את מבטם לעברם. "אדם הרץ ריצת מרתון חייב לרוץ לאט, ואז הוא מגיע למרחקים." אמרתי. "הריצות המהירות נועדו למרחקים קצרים בלבד. ועוד: רץ המרתון מחליט לאיזה מרחק מוכן הוא להגיע, ולא מעבר לכך."

"מה פירוש המילים 'חזרה בתשובה', בעצם?"

"אציג את הפן בדרך הפשט, דווקא, הפעם. הפירוש הוא – לחזור לעצמך, למהותך הפנימית האמיתית הקיימת בך. אתם מבינים כעת שזו הדרך האמיתית המתאימה לך, כיהודי, ואפילו אם אלפים יאמרו לך שאתה חורג, יוצא דופן וכד', תוכל להיות שלם, שלֵו ובטוח שהאלפים הם יוצאי הדופן ולא אתה."

"לשם מה יש לחבוש כיפה, אברהם?" שאל יעקב.

"היא מהווה קו אמצעי ביננו לבין השכינה זהר פרשת פנחס אות תרכ"ו, תרכ"ז. וגם כדי להזכיר לאדם בכל רגע ורגע שישנו מישהו, גדול ונישא לאין ערוך מאתנו, מעלינו. כשמחשבה זו מובילה את האדם לכל אשר ילך נוהג הוא בצניעות ואזי הוא מקפיד לעשיית הנכון. גם הכתר שעל ראש המלך בא

לומר לו זאת.״ תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף מ״ד עמוד א׳ דיבור המתחיל ״אמר רב יהודה אמר רב עדות״ וכו׳. וכן בספר שפתי מהר״ש (ענגיל) פרשת וישלח.

״אני מופתע! הייתי בדעה שהכתר בא לציין שהמלך בראש הסולם!״

״לעומת העם כן, נכון. אבל הרי גם הוא עצמו אך נברא ולא יותר, ותפקידו לפעול למען העם, ולא שהם יפעלו לטובתו. על העומד בראש הסולם להשכיל ולהבין דבר חשוב – ראש הסולם אך מגדיר את המגודר. שהרי הדבר מונע בעד האדם מלטפס מעבר לכך. באימוץ גישה בריאה זו אין הוא מגיע למצב שינצלם. זו אחריות גדולה שעליו להבין לשאת ולקיים ובמקביל להיות צנוע וכנוע כלפי הבורא כשאר בני האדם.״

״מדהים אשר אמרת.״ התפעל יעקב. ״חכמה רבה קיימת אפילו בדברים שייחשבו לפעוטי ערך או מובנים מאליהם. כל אחד חייב, בתור יהודי, לאפשר לעצמו לפחות הזדמנות להכרת הנושא על גווניו השונים.״

״נכון ביותר.״ אמרתי. ״אני יודע זאת, כי גם אני עצמי הייתי רחוק, ואף מאוד, מכל הקשור לעניינים אלה, שנראו לי כמוזרים ומיותרים. אבל החלטתי לאפשר לעצמי הזדמנות, ואני מברך את אותו היום שעשיתי זאת.״

״אתה..?!״ התפלאו שניהם. ״היית רחוק מכל זאת..?!״

?

האופניים והמכונית

הנהנתי לאישור דבריו. "אבל הבנתי את הדרך הנכונה כשהשוויתי בראשי בין האופניים למכונית." אמרתי בהצביעי לעבר ילד הרכוב על אופניו.

יצחק אחז בשערותיו בשתי ידיו "די! די! אני לא יכול יותר! משלים על מכוניות, אופניים! עוד רגע ויגיעו גם המטוסים והצוללות!"

יעקב חייך. "בטוח הנני ששוב נזכה להסבר מאוד מוזר אך גם מעמיק..."

"נו." נאנח יצחק. "בסדר. הכנתי את עצמי נפשית, וכי יש לי ברירה? אז אל תשאיר אותנו במתח!" האיץ בי.

"טוב, לא אשאיר אותך במתח, יצחק." חייכתי והחילותי את הסברי.

"לאופניים שני גלגלים בלבד, דבר המהווה יתרון בהם בכך שניתן לרכוב עליהם בלי מגבלות מיוחדות הקשורות לטיב הקרקע – אם כביש הוא זה או שביל; ואף תוכל לצאת לשדות הפתוחים כאוות נפשך, ללא מטרה מוגדרת מראש, ואת ההחלטה לפניה לכאן או לשם אפשר בכל רגע לשנות. ניתן לטפס על רמות, לרדת לגיאיות, וכהנה וכהנה. ההשקעה בהם אינה גדולה, אם ברכישה ואם באחזקה. אין צורך בדלק כלשהו וגם לא ברשיון. אבל האופניים גם מוגבלים מבחינות רבות. חייבים הם להיות בתנועה מתמדת, ואף אם היא חסרת תכלית. כל מכשול קטן או משב רוח עשוי להביא את הרוכב למפלתו ואף לפציעתו, דבר שלא יכוסה על-ידי חברת הביטוח מאחר שאין. עליו גם להיות ערני בכל עת, שכן חשוף הוא ביותר לפגיעות מהסובבים אותו.

כעת העבירו את עיניכם לאי-שם, לעבר המכוניות הנוסעות על פני הכביש. ארבעה גלגלים להן, דבר המאפשר יציבות, כך שמכשולים שגרתיים כדוגמת אלו המביאים למפלת האופניים אינם מביסים אותן. יכול אתה גם לעצור במקום, כדי להרהר ולשקול טרם בחירת הנתיב הנכון. בדרכים סתמיות לא תמצא אותן, אלא אך על דרך יציבה וחלקה.

לאדם שאינו נוהג על פי התורה כל הדרכים האפשרויות פרוסות לפניו אמנם, אבל ימעד שוב ושוב מגורמים פעוטי ערך, כי יתפתה ויתעה עת יבחר מסלולים מגרים ואסורים הנקרים לפניו בקלות דעת כי היציבות המוסרית ממנו והלאה.

לאדם הנוהג על פי כללי התורה, לעומת זאת, הדרך היציבה סלולה לפניו ורק על פיה מחויב הוא לנהוג. הדבר נראה כמגביל, אמנם, ממבט ראשון, אבל זהו האדם היציב, השקול, והבטוח באמת, שכן אין הוא נחשף לגורמים מכשילים הסובבים אותו.״

״הרוכב על האופניים גם נרטב מהגשם...״ פלט יצחק.

״נדמה לי ששמענו כרגע משפט מטפורי מאוד חכם. כל הכבוד, יצחק. אתה מוכן לפרש?״ ביקש יעקב.

יצחק הביט בפניי חברו וגם בפני לסירוגין.

חייכתי אליו קלות כדי להרגיע את מבוכתו. ״תסביר בבקשה, יצחק, אנחנו סקרנים לדעת.״

״אה... שום דבר...״ השיב יצחק ומשך בכתפיו. ״התכוונתי לומר רק שהנוסע ברכב נשאר יבש...״

התאפקתי מלהשמיע צחוק, אבל יעקב לא עמד בזאת. ״אתה משהו, יצחק.״ אמר ופרע את שערות ראשו. ״וכעת, מה יש לך לומר על ההשוואה שהעלה אברהם?״

״הכול טוב ויפה, אבל החברים שלי יתרחקו ממני וגם ילעגו, אם אחליט להיות פתאום מכונית.״ השיב יצחק. ״איננני רוצה להפסיד אותם!״

יעקב הנהן בראשו. ״הלחץ החברתי. אותי לא תפסיד, יצחק.״ הבטיח. ״להפך.״

״כמה חברים יש לך?״ שאלתי.

"הו! המון! אין-ספור!" קרא יצחק בזקפו את גוו.

"מתי אתם נפגשים?" הוספתי לשאול.

"כל הזמן!" הזדרז להשיב. "אנחנו יוצאים יחד לטיולים, לפיקניקים, עורכים מסיבות, ועוד!"

"האדם אכן נוטה לחקות את התנהגות הכלל, לטובה ולרעה. אין-ספור חברים היו גם לי ונהגנו לבלות רבות ביחד." אמרתי. "אבל רק בעת צרה למדתי להבחין מי הם החברים האמִתיים, ולא היו רבים מהם. ספר משלי פרק י"ז פסוק י"ז "בכל עת אוהב הרֵע, ואח לצרה יולד" וראה בילקוט מעז לועז במה שפירש על פסוק הנ"ל והמעשה שהביא גם כן. רבינו האי גאון בשירי מוסר השכל בתים פ"ו פ"ז "ואל תבטח בסוגי לב וריקים ושואלים על שלומך בשוקים ויראו בעת עשרך כאוהבים ויהפכו בדלותך לאויבים".

לא הכמות קובעת, יצחק. על כן דאגתי אני לנפות אותם, ולהשאיר אך את אלה המתאימים לי ואני להם, ולחדש את המלאי בחברים חדשים, אשר מלבד היותם לצידי ואני לצידם בשעת האמת, הם גם מבינים ומקבלים את השינוי שחל בי. אין לנו שליטה בבחירת הורים אחים וילדים. כל השאר – בידינו הוא."

פני יצחק עדיין הביעו תסכול. "מה עכשיו יצחק?" שאלתי.

"אמרת שעל היהודי לעסוק בחומריות וברוחניות יחדיו. נכון?" הפנה אליי יצחק שאלה. "אני עוסק בחומריות, אני מודה. אני לא מבין איך אוכל לעסוק גם ברוחניות במקביל!"

הצבעתי לעבר זוג הורים אשר עסקו בהטיית משענת עגלת תינוקם, ובכך שינו את שימושה מישיבה לשכיבה עבורו.

"כעת היא משרתת את התינוק בתור מיטה. בהמשך הם יוכלו להפכה שנית לכיסא. כך גם עליך לנהוג, יצחק." השבתי.

"מה אתה רוצה לומר לי בזה..?!" תמה יצחק, ולאחר רגע למחשבה קרא, "האם כוונתך היא שאני עגלה?! שהרי אף כמכונית לא רציתי להיות!"

יעקב הצטחק. "ברור לך יצחק, שזהו אך משל. כפי שאותה העגלה משתנה מכיסא למיטה וחוזר, כך עליך לנהוג – כשאתה מבלה – תבלה. כשאתה עובד – תעבוד. כשאתה אוכל – תוכל. וכשאתה עוסק ברוחניות – תעסוק ברוחניות."

"נו, לפחות יש לי יותר אפשרויות מאשר לעגלה... בסדר, אברהם, הבאתי בחשבון את כל אשר אמרת, ובהחלט אשקול את הדברים בכובד ראש." הבטיח יצחק.

"שלא תחשוב שאני נטול חששות, יצחק." אמר יעקב. "וגם והתלבטויות. אבל אשתדל."

יצחק עיוות בשפתיו. "בסדר, בסדר, גם אני."

?

הבהרות, סיכומים ופרידות

"אני שמח מאוד לשמוע זאת, סוף סוף, יצחק." חייכתי אליו. "וגם ממך, יעקב. יפה מאוד. שיהיה בהצלחה לשניכם. וכעת, אלך לי ברשותכם. נעמה לי עד מאוד השיחה בינינו. תודה לכם."

"התודה מגיעה לך." אמר יעקב.

"נכון." הסכים יצחק. "השקעת הרבה זמן עבורנו."

יעקב הנהן בראשו לאות הסכמה. " אמנם עוד שאלות רבות לי, עוד תהיות, אבל..."

"עוד שאלות?!" תמה יצחק. "הגזמת! כבר התנפח לי הראש! ואני רעב!" הוא הביט בשעונו, "ואוו! הזמן חלף כל כך מהר ואפילו לא הרגשתי! אוי ואבוי! אשתי תזרוק אותי מהבית!" הוא העביר את עיניו לעבר הטלפון הנייד. "כל-כך הרבה שיחות שלא נענו! והרוב ממנה! אני באמת אבוד!"

יעקב הביט גם הוא לעבר שעונו. "מה?!" קרא בהפתעה וקפא במקומו. "האומנם כל כך הרבה זמן עבר?!"

"איכות ניצול הזמן מכתיבה את אורכו." אמרתי.

"אכן." אמר יעקב. "לא אעכב אותך יותר, אברהם. עלי להתאמץ כדי למצוא את התשובות בעצמי."

"כלומר... אתה נותן שיעורי בית לעצמך..?" שאל יצחק.

"אפשר לומר כך." חייך יעקב.

"אילו שאלות נוספות יכולות להיות?!" נשא יצחק את כפות ידיו בשואלו. "האם לא סגרנו את כל הנושאים?!"

"ודאי שלא." השבתי. "השיחה הייתה אך כפתח צר לעולם המופלא של היהדות, יצחק; כעין ארגז כלים בסיסיים לגישה נכונה לשם התנהלות חיים בריאים וטובים, בגוף ובנפש. ככל שמתעמקים כך עולות וצפות שאלות חדשות אין-ספור, וכן הנושאים."

"בבקשה! תן דוגמא אחת, יעקב! אני בטוח שאין בנמצא!" התגרה יצחק.

"רק אחת?" שאל יעקב בהציגו את אצבעו. "אֱמֶנָה כמה וכמה על רגל אחת. למשל: מה זה בדיוק ממזר, ולמה אוסרים עליו מספר דברים. שכן ממבט ראשוני נראה כלא הוגן כלפיו, שהרי לא הוא בחר להיות כך. אבל לאחר השיחה אני מתחיל להבין את הכיוון." מדרש רבה ספר ויקרא פרשת אמור פרשה ל"ב אות ח' דיבור המתחיל "דבר אחר ויצא בן אשה" וכו'.

"הייתכן שזה קשור לנושא הגלגולים..?" העלה יצחק השערה.

יעקב הצביע לעבר חברו בהתרגשות. "שמעת מה שהוא אמר, אברהם?!"

"שמעתי, ואני נפעם ושמח כמוך, יעקב." אמרתי. "כל הכבוד, יצחק."

"בבקשה! תעלה נושאים נוספים!" קרא יצחק בהתלהבות. "אני בטוח שיהיה לי מענה הולם לכל אחד ואחד מהם!"

"היות שאתה מבקש, יצחק, הנה: למה חשוב לבצע ברית מילה? שהרי הדבר גורם צער לוולד התמים וחסר הישע." ראה ספר ביום השמיני (וילהלם) פרק א' "טעמי מצות מילה ויסודותיה".

"זה... קשור לגלגולים..?" העלה יצחק את שאלתו בלחש.

"לא בדיוק, יצחק." השבתי. אבל יפה שהשתדלת."

"אני רואה שנושא הגלגולים מצא חן בעיניך, יצחק." חייך יעקב. "טוב, הנה השאלה הבאה: הכיצד זה שישנם גויים שאינם יוצאים נגד עם ישראל, אף-על-פי שאינו מעביר את האור כראוי, אלא שלהפך – משמשים כמליצי יושר, ואף מגינים עלינו בגופם ובנפשם? שהרי ידועים המקרים הרבים לאורך הדורות. בזמן השואה – היא דוגמא קלאסית."

"גילג..." יצחק כמעט ופלט את מלוא המילה אבל חזר בו. "לא... זה לא יכול להיות..." אמר לעצמו.

"דווקא כן יכול להיות, יצחק, לפעמים. יפה." אמרתי. ספר לבושי אור יקרות על הריקאנטי תחילת פרשת וישב.

"מה הסיבה שכה כמהים לבוא המשיח ולבניין בית המקדש השלישי?" הוסיף יעקב לשאול.

"אהה!" קרא יצחק. "לגבי המשיח אני יודע! לפי מה שהבנתי הוא יהיה משהו בדומה לסופרמן!"

כיסיתי את פי בכף ידי וכמוני נהג גם יעקב.

יצחק העביר את עיניו כלפי יעקב וכלפיי לסירוגין. "זה... לא נכון..?"

ראיתי הפעם צורך להבהיר מספר נקודות בעניין זה ונושאים מתלווים. "לגבי האדם שיופיע הרי אמרנו שדי באדם אחד שיהיה בעל התכונות, המידות, החוכמה והידע שיוכל לסחוף ולהוביל את הכלל לכיוונים הנכונים והרצויים. אדם זה במקרה שלנו הוא המשיח שיתעלה על כולם לכן אנו כה מתפללים ומייחלים לבואו. ראה ספר משנה תורה להרמב"ם הלכות מלכים פרקים י"א, י"ב ובפרט פרק י"ב הלכה ד'. רק לאחר בואו נגאל וייבנה בית המקדש, ויתגלה האור האדיר על ידו; אור אשר ישפיע לטובה על כלל העולם, ונעבור למציאות השונה מהיום. כולנו נלמד תורה ברצון ושמחה, נחיה בשלום, יתחדשו הניסים הגלויים כבעבר ואף מעבר לכך ועוד ועוד.

עלינו לדעת, שהנקודה המרכזית ביותר של פנגיאה (היבשת הראשונית) היא בקודש הקודשים שבבית המקדש, זהר פרשת ויחי אות תמ"ה. ועל כן ירושלים בכללה קדושה כל כך; ולכן גם פונים אנו לכיוון זה בזמן התפילה.

לפני המשך דבריי ברצוני לציין נקודה חשובה: זוכרים אתם ודאי שאמרתי שעלינו למשוך את האור מהעולמות העליונים. הסבר זה היה עבור המתחילים בלימוד, כדי לסבר את האוזן (כמו גם בנושאים אחרים). לדעתי ראוי כעת שאציג ביאורים מעמיקים מעט יותר.

ציינתי לפני-כן שתי סיבות לכך שהאמת הופכת לשקר והטוב לרע וכו' - 'הסטרא אחרא' הפועל במלוא עוזו, והמאכלים האסורים. אציג כעת גורם נוסף.

כפי שכבר דיברנו האור אינו הרחק מאתנו אלא שבכל מקום, וכן סביבנו ובתוכנו, ומשפיע. אנחנו יכולים לבחור לרצות ומכך גם לפעול כדי להתחבר אליו כך שישפיע באופן החיובי בלבד, אחרת הוא פועל באופן השלילי עלינו."

"אור שפועל באופן השלילי..? הכיצד?!" השתוממו.

"אזכיר לכם את הדוגמא שהצגתי לגבי מכשירי החשמל: התקינים פועלים כראוי ומועילים, והמקוצרים נשרפים ואף שורפים. והרי לא

השתנה דבר בחשמל. התוצאה מותנית בכלי עצמו. דרך המצוות האור משפיע באופן החיובי, והאדם זוכה באיזון, חשיבה נכונה, שמחה, רעיונות חדשים להיטיב וכו', אחרת הוא משפיע בדיוק להפך. האור מאיר במוארים ומחשיך בחשוכים. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ח' עמוד ב' דיבור המתחיל "אמר ר' שמעון בן לקיש" וכו'. הדבר נכון לגבי כלל האנושות. עלינו לזכור שמעשינו משפיעים על מכלול העולם: הדומם, הצומח, החי והמדבר.

בזמן שלפני יציאת מצרים ואחריה האור הלך והתעצם, בהשפעת הבורא, ראה שער הכוונות להאריז"ל דרושי הפסח דרוש א' וב'. ובכך שבר את כוח הטומאה המצרית כדי להוציא את עם ישראל משם והוסיף לגבור, ומשום כך יכלו לחזות אף בעולמות העליונים, כפי שדיברנו. גם לראותם היה צורך בהדרגתיות, אחרת לא היו הם מסוגלים לעמוד בכך, ולכן הקדים הקב"ה והראם תחילה, בהמעטה, במעבר ים-סוף ורק לאחר מכן במעמד הר סיני, שאז האור היה בשיאו, לקבלת התורה. אף על פי כן, לא יכלו הם לעמוד בעוצמתו. מדרש רבה שיר השירים פרשה ו' אות ג' "חכו ממתקים" וכו'. וכן תלמוד בבלי מסכת שבת דף פ"ח עמוד ב' "ואמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן" וכו'. משראו את העולמות העליונים הבינו הם שאם לא יסכימו לקבלת התורה המציאות כולה תיעלם, והם ישובו לעולם האין סוף ותחזור הבושה, ואף בכמות מוכפלת: א) בגלל שימשיכו לסבול מתחושת 'נהמא דכיסופא'. ב) בגלל שנכשלו במשימה שהם בעצמם ביקשו, כלומר - לפעול כדי לזכות.

בדורות אלו שלנו האור הולך ומתעצם, תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א' הלכה א' דיבור המתחיל "אמר רבי חייא רבה לרבי שמעון בן חלפתא" וכו'. ואסביר מדוע: לאחר בניית בית המקדש הוא ישפיע במלוא עוצמתו. אילו היה מתגלה בפתאומיות אך לאחר הקמתו, אף אחד מאתנו לא היה מסוגל לעמוד בכך. עלינו להתרגל אליו אט אט, כדלעיל. אל יסתער הרעב על ארוחתו שוודאי יינזק באחריתו. לאחר כל האמור, אתם מבינים שבייחוד בימים אלו, האור המוגבר גורם לקצרים מועצמים, בפנימיותם של אנשים מסוימים, קצרים שניתן לבטל. יש רק לרצות.

אציין שביציאת מצרים ובהמשך היו אנשים 'מקוצרים', מי פחות ומי יותר, שלא פעלו כדי להחלץ ממצב זה, ולכן לא ניתנה להם הזכות לצאת משם. ספר שמות פרק י"ג פסוק י"ח "וחמשים עלו בני ישראל ממצרים" בפירוש רש"י.

"מדהים, אברהם". ציין יעקב. "כעת אני מבין את חשיבות החזרה בתשובה."

"יפה. ואם כבר הזכרת זאת, הרשו לי להסביר את הפן המעמיק של הדבר," הצעתי. "נגענו, אמנם במקצת, בנושא עולמות אבי"ע - אצילות, בריאה, יצירה ועשייה, והם כנגד אותיות השם המפורש; כלומר, יוד ואחריה הי, בהמשך לכך ואו, ולבסוף הי האחרונה. קיימת זרימת אור תמידית מהאות הראשונה לשנייה ולשלישית. תפקידנו הוא לחבר ולהעביר אור זה לאות האחרונה, כלומר לעולם העשייה, עולמנו. במילים אחרות - להשיב את האות הי למקום הטבעי והראוי לה, על ידי המצוות שעלינו לקיים.

הדגשתי ואני מדגיש שנית: חשוב מאוד ללמוד בדרגת בסוד, המגלה אור רב. אעלה סיבות נוספות: א) כך מבין האדם את הסיבות לקיום המצוות, ומבצע אותן מתוך רצון ואהבה, אחרת, אף אם מקיים, עשוי הדבר לנבוע מתוך הרגל, למשל, או פחד, ואולי בעקבות טראומה שעבר שבגינה מקיים; וכדומה, וכך הדברים מתבצעים בפן הטכני בלבד, והופך למכני ושגרתי עד מיאוס, חלילה. ב) בבוא המשיח אנו נלמד מפיו אך בדרגת הסוד, ספר שיר השירים פרק א' פסוק ב' בפירוש רש"י. וכן באותיות דרבי עקיבא אות ז' "והקב"ה דורש להם לצדיקים" וכו'. אשר יתאים לכולנו. שכן נעלה ברמה בכללותה. תתארו לעצמכם מה יחווה האדם שנמנע מלהכין את עצמו לכך: הוא יתבייש (!) כי לא יבין דבר, ויצטרך להתחיל את השכלתו לא בכתה א' אלא שאף בגן הילדים, שכן גם הילדים ילמדו. והרי היו לנו מספיק פעמים שבהם התביישנו, מאז היותנו בעולם האין סוף, חטא אדם וחוה ולמעשה לאורך כל הדרך הארוכה עד היום, ואין אנו מעוניינים להתבייש אף לאחר הגאולה. לכן, על האדם שלא טרח להיכנס בדרגה זו, ולפחות ברמת הפשט של הסוד לחזור בגלגול כעת כדי להשלים, מכאן אתם מבינים שהדבר אך לטובתו ואין זה 'עונש'; שהרי

המושג 'עונש' אינו קיים מצד הקב"ה כלל, בכל נושא שנעלה. הכול נעשה לטובתנו ועבורנו.

עלינו להכין את עצמנו, ומהר, בדברים אשר צוינו לאורך שיחתנו. יש רק להעביר את מבטנו לא רק באשר מתרחש במדינתנו הקטנה וסביבה אלא שגם מעבר לכך למכביר כדי להיווכח שהעולם עובר טלטלה כבדה – מעין 'ניעור כללי' לפני הגאולה. החפץ חיים זצ"ל בספר בנתיבות התפילה עמוד קע"ה דיבור המתחיל "הגאולה קרובה". אציג משל אשר יבהיר זאת: בכל שנה, בתחילת הקיץ וכן בטרם הגיע החורף נושבות רוחות עזות המטלטלות ובוחשות את העפר, אותו נושאות ומפזרות לכל עבר, ובכך מזהמות למכביר את הסביבה בכללה, וזה כולל אותנו ובתינו עד מיאוס באבק סמיך שמצטבר, אבק שמקשה על הנשימה והראייה והתפקוד בכללו. תתארו לעצמכם מה יעלה בדעתו האדם שבאופן תיאורטי יחווה זאת בפעם הראשונה. לעומתו, אנו, למודי הניסיון, מבינים שהדבר נחוץ לפיזור האדמה הדשנה והזרעים. עת הגיע הגשם המבורך כולנו צוהלים ומצפים לפריחה המקסימה שתתרחש. אבני החן לבבנו מרנינים אך רפש ועפר יצמיחו ניצנים. בבוא במשיח, עת נגאל נשכיל להבין את משמעות המתרחש היום, ונצהל."

כשהבחין יעקב שסיימתי את דבריי, פנה אלי. "אני מודה על הסברך המרתקים, אברהם, וכעת ברשותך אמשיך בשאלות. למה חשוב שלא להחזיק חיות מסוימות בבית? מדרש רבה ספר קהלת פרשה ו' אות י"ב. מה אתה אומר, יצחק?" פנה יעקב לחברו.

יצחק הרכין את ראשו ובכפות ידיים האוחזות זו בזו מאחורי גבו עסק בבעיטות קלות באבנים קטנות. "אולי... זה... קשור לאנרגיות..?" פלט במושכו בכתפיו.

"יפה, יצחק." החמאתי והקפתי את כתפיו בידי האחת. "חבר מבריק יש לך, יעקב."

יעקב הנהן בראשו. "זכור לך ודאי, אברהם, המשל שהבאת בתחילת השיחה על הילד שעולה על העץ. ובכן, ילד זה דילג על ענפים רבים מאז בדרכו לצמרת."

ההתלהבות חזרה ונגלתה בפני יצחק. "עוד נושא, יעקב, ומהר!"

"הנה אני מעלה, יצחק: על-אף הסברו של אברהם על הנשמה עדיין לא הבנתי בדיוק מדוע חשוב לקבור את המת ולא אחרת, וגם לומר קדיש? הרי תוכן הקדיש הוא שבחים לבורא ולא קשור לנפטר. ספר "הקדיש" (אסף דוד). וגם כיצד ניתן להאמין שתהיה תחיית המתים?" תלמוד בבלי מסכת סנהדרין פרק חלק דף צ' עמוד ב' והלאה.

"די! די!" סתם יצחק את אוזניו בכפות ידיו בזעקו. "לא מוכן לשמוע יותר על אנשים מתים! בוא ונלך, יעקב!"

"בסדר, בסדר, מיד, יצחק, הרגע!" השתדל יעקב להשקיט את רוחו הנסערת.

"לפני פרידתנו, הרשו לי הערה אחת." ביקשתי. "יש לבחון מחדש – האומנם המציאות נבראה במחשבה תחילה, למען תכלית ומטרה המבוססות על חוקים וכללים; או כך סתם, במקרה, ללא יעדים מוגדרים וברורים, בלי הנהגה או השגחה, כפי שנטען בתחילת השיחה, וגם, האם תורתנו מספקת לנו אך אינפורמציה על ההיסטוריה של עמנו והעמים האחרים ולא יותר מכך, או שהידע הטמון בה לא יימצא בכל דרך אחרת שנבחר. מה דעתכם..?"

שניהם הנהנו בראשם. "התשובה ברורה..."

"כעת אני גם רואה את ההבדלים שבין הסוכר למלח, כלומר ההבדלים שבין תורתנו לתורות האחרות שכן לא רק שטעמתי, אלא שבלעתי מנות גדושות של מלח בזמנו." אמר יעקב. "הגעתי גם למסקנה שהתורה שלנו אינה פילוסופיה."

"הרשה לי משפט מיצוי." בקשתי.

"אשרי דורש האמת, ותופת וצוקים לא ירתיעוהו.

אשרי רוכש האמת, ונופת צופים יעטרוהו."

"אני ממש שמח על כך שהזמן נוצל באופן חיובי ממלא ומועיל, בזכותך, אברהם, ולא בוזבז לחינם בדרך שיצחק ואני התכוונו תחילה – בשיחות חולין נבובות, סתמיות וחסרות ערך, כדי להעביר את הזמן." הדגיש יעקב. "אכן יש לנצל כל רגע בחיינו בתבונה. אוכל לומר בוודאות שהייתה זו השיחה המרתקת, המועילה והמספקת ביותר לה זכיתי מימי!"

"שיחות חולין נבובות?! סתמיות?! חסרות ערך?!" התפלא יצחק. "אתה ואני?! לא ייתכן! מתי?!"

"כשישבנו על הספסל ופטפטנו, יצחק." הזכיר יעקב. "ועל הספסל שלידנו ישב אברהם וקרא בספר."

"ואז הגיע הקבצן..." נזכר יצחק. "אבל אל תגיד נבובות!"

"בסדר, יצחק, לא אומר..." הרגיע אותו יעקב. "ואף על פי כן, אוכל להעיד על עצמי שבמפגש חשוב זה השגתי ידע כה רב, כפי שלא הייתי מעלה על דעתי, וזאת לאחר שנים של צימאון לתשובות מהותיות!"

יצחק עיוות את פניו. "אני ממש מצטער להבין שהשיחות איתי לא מעניינות אותך, יעקב."

"ל... לא לכך התכוונתי, יצחק." ניסה יעקב לפייסו, והביט בפניי כמצפה להתערבותי בעניין.

"האם אתה אוהב לאכול שוקולד, יצחק?" שאלתי.

"מצאת לך זמן לשאול!" הגיב יצחק בהשאת קולו ומיד התרצה. "טוב... בסדר... החטיפים החריפים עדיפים בעיניי."

"והרי לא ניתן להסתפק בהם. נחוץ לגוף האדם מזון ערכי ומאוזן." הסברתי. "שים לב: המילה 'מזון' ו'מאוזן' הן בעלות אותן האותיות בשורש. החטיפים הם מוצר שולי. והרי כפי שבגשמי, כך גם ברוחני.

לא נוכל להתעלם משיחות החולין, יצחק, היות שגם הן נחוצות לנו במהלך שגרת ימינו. אבל היות שהמרכיב הבסיסי של החיים הוא הזמן, עלינו להשתדל להשתמש בכלי האדיר הייחודי לאדם בלבד, והוא הדיבור, באופן תכליתי, ענייני, לתועלת. לפני זמן קצר פיזרת, יצחק, סוכר סביב קן הנמלים. מדוע לא פיזרת גם את המלח שהיה בידך?" שאלתי.

"מה הבדיחה הזו עכשיו?!" התפלא יצחק.

"והרי לשניהם אותה הצורה ואותו הצבע?" הקשיתי.

"אבל לא את אותו הטעם!" הדגיש יצחק. "המלח לא יכול להזין את הנמלים! הן יודעות מה טוב עבורן!"

"התרשה לי לבטא את אשר אתה מתכוון לומר?" ביקש יעקב וחייך בפנותו אלי.

"בבקשה, ברצון רב." עניתי.

" 'לא את אותו הטעם' אמרת יצחק, וגם 'הן יודעות מה טוב עבורן'. כך גם על האדם להבין מה טוב עבורו. טעם דברי תורתנו אכן עולה על כל טעמי הדיבורים האחרים."

יצחק נפנף בידו. "בסדר! בסדר! אני יודע! בוא ונלך! אשתי לבטח מחכה לי בפתח הבית עם המערוך בידה!"

הושטתי את הספר לעברם. "בבקשה, קחו נא את הספר אתכם."

"תודה, אבל לא." אמר יעקב. "רק אמור לי היכן אוכל לרכשו, בבקשה."

"בכל חנות ספרים, וכן בעת הרצאותיו של הרב זמיר כהן וגם דרך ארגון 'הידברות'. מלבד ספר זה תמצא ספרים אחרים שחוברו, חוברות ודיסקים ובהם הרצאות בנושאים שונים – אסטרולוגיה, גלגולי נשמות, פשר החלומות, תורה ומדע ועוד, וכך תזכה בתשובות לשאלות שהעלית."

"הוא מתכוון לשעורי הבית שלך, יעקב." הסביר יצחק בחיוך.

"בנוסף אמליץ בחום לצפות באתר הידברות באינטרנט בהרצאות של הרב זמיר כהן ומרצים דגולים אחרים ; ועוד גם על ערוץ 97 על גבי מסך הטלוויזיה".

"ומה לגבי הערוצים הכלליים? ראוי לדעתי שבערוצי ישראל תתקיימנה הרצאות שבועיות לפחות, וכן ראיונות ושיחות עם המרצים."

"אם תהיה דרישה מצד הציבור כלפי הערוצים הכלליים, רוב הסיכויים שייענו לכך."

"אכן, חייבים לנסות בכל דרך להגיע לכלל ולהשפיע." אמר יעקב. "כל אחד מאתנו יכול, למעשה, בייחוד המפורסמים שבנו – הזמרים, השחקנים והיוצרים למיניהם. עליהם להבין שהכישרון והבמה שהעניק להם הקב"ה, ובכלל זה את אמצעי התקשורת, אינם עבור עצמם בלבד. יש להם הזדמנות פז, ואולי התיקון, לפנות לעם ולדבר על גיבוש, אחדות, אהבת חינם וכיוצא בזה."

"אני מסכים אתך בהחלט." אמרתי.

"ואני." הדגיש יצחק והוסיף. "גם מלכות היופי והמתמודדות יכולות לתרום את חלקן - שהרי מצהירות הן בריש-גלי בזמן התחרות שברצונן לפעול למען שלום העולם!"

הבטנו, יעקב ואנוכי, זה בפני זה מבלי לומר דבר.

"כך אני חושב..." לחש יצחק במשיכת כתף.

"הרשה לי לומר, אברהם, שאני מתחרט על הדרך הלא נאותה שהתנהגתי אליך בתחילת השיחה וגם ההתבטאויות הלא ראויות. כעת אני מבין זאת." אמר יעקב והדף קלות במרפקו בצלעותיו של יצחק ורמז בעיניו.

"כ... כן, כן, גם אני... סליחה..." פלט יצחק ועיניו נתונות בקרקע.

"לא אירע דבר." השקטתי את מבוכתם. "ואף אם היה, חלילה – פגיעה בין חברים משולה ללטיפה."

חיוך נפרש על פני יצחק. "הוא מחשיב אותנו לחברים..!" אמר ליעקב.

"בהחלט." אמרתי. "כלל נשמותינו מחוברות, הלא, וחבר מלשון חיבור."

"לפני לכתך, אברהם, אמור נא לי." פנה אליי יעקב. "האינך מצטער על שהתנגדת להתערבות בינינו, כפי שהצעתי בתחילת שיחתנו? שכן ניצחת!"

הנעתי בראשי לשלילה. "כלל וכלל איננני מצטער. בחיפוש האמת לא מהמרים, כי אין מפסידים. ומכאן – שלא הפסדת יעקב, שכן הניצחון הוא גם שלך, ואני שמח על כך. אילו התערבנו, היית אמנם מחויב לקבל על עצמך את דרכי, אבל הדבר היה נעשה על ידך מתוך אילוץ, דבר שאינו נכון לעשותו."

"כלומר בכפייה, גם אם היא 'כפייה עצמית'." הנהן יעקב בראשו. "וגם אם היה הדבר נעשה מתוך רצון, לעולם לא היינו בטוחים בכך."

"כעת אתה חופשי לנהוג כך או אחרת, על פי בחירה." סיכמתי את דבריי. "וגם אתה, יצחק, כמובן. שהרי ברור שהדברים מופנים גם אליך, הלא כן?"

תגובה לא הגיעה מפי יצחק, ועל כן פניתי אליו שנית. "יצחק..?" הבחנתי שתשומת לבו מרוכזת הייתה בספר שבידי, שכן עיניו היו ממוקדות בו ואינן מרפות.

״בבקשה יצחק, קח נא אותו.״ ביקשתי. ״הוא שלך.״

״אתה... בטוח..?״ שאל יצחק ומיהר לשלוח את ידיו.

״בטוח ביותר.״ אמרתי. ״תיהנה מהקריאה.״

״אני מבטיח לעשות זאת! תודה!״ שמח יצחק ואימץ את הספר לליבו.

״התרשה לי שאלה אחת חשובה, אברהם?״ שאל יעקב.

״בהחלט.״ השבתי. ״בבקשה.״

״האם ישנו איזה שהוא מוטו שעל פיו אתה פועל, ושתוכל להמליץ עליו גם לאחרים?״

״כן.״ אמרתי. ״אסכם אותו בפתגם קצר: אני הטייס של חיי. את מלאכת הניווט – אני משאיר לקב״ה.״

נפרדנו בברכות ובהחלפת כתובות ומספרי טלפון ופניתי ללכת, ואני מרוצה מתוצאות השיחה. ׳ואולי... מוקדם עדיין כדי לקבוע..?׳ תהיתי. שהרי לעיתים קיים פער בין ההצהרות לביצוע ולביצוע עצמו.

צליל שקשוק מטבעות נשמע לאוזני. הפניתי את מבטי והבחנתי בקבצן המהלך בשביל המרוחק בגן.

״היי, אדוני!״ שמעתי מישהו קורא.

״חכה נא רגע!״ אמר אדם אחר.

לא היו אלה אלא יעקב ויצחק אשר שלחו את ידיהם לכיוון ארנקיהם בהיחפזם לעבר הקבצן.

דְמעת אושר נשרה מעינִי, וחיוך של סיפוק עלה על שפתיי בפסעי משם והלאה, לדרכי.

מכאן ואילך – ההתחלה...

בהצלחה!

עודדו נא גם את האחרים לקריאה, לתועלת כולנו.